

02
B51

ISSN 1811-900X

Biblioteca POLIS

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

Vol. 44 (2012) Nr. 3

Biblio Polis

Revistă de biblioteconomie
și științe ale informării editată
de Biblioteca Municipală
„B.P. Hasdeu” din Chișinău

Apare din anul 2002

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Vol. 44 (2012) Nr. 3

135
ani

Director:

conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI

Redactor-șef:

Vlad POHILĂ

Colegiul de redacție:

dr. Hermina ANGHELESCU (Detroit); Leons BRIEDIS, membru de onoare al Academiei Letone (Riga); acad. Mihai CIMPOI; Tatiana COȘERIU (*Teorie și practică*); Nicolae DABIJA, membru de onoare al Academiei Române; dr. Iulian FILIP; conf. univ. dr. Natalia GOIAN; Mariana HARJEVSCHI (*Politici, Legislație*); Valeriu HERȚA (*Design*); Tatiana ISCHIMJI (*Bibliotecile minorităților etnoculturale*), conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI (*Studii și cercetări*); prof. univ. dr. Zamfira MIHAIL (București); Ludmila PÂNZARU (*Tehnologii, Resurse, Traduceri*); Vlad POHILĂ (*Editorial, Cultură și spiritualitate*); Genoveva SCOBIOALĂ (*Imagine, Relații publice, Activități rețea*); prof. univ. dr. Ion STOICA (București); conf. univ. dr. Vasile ȘOIMARU; conf. univ. dr. Nelly ȚURCAN; prof. univ. dr. Dumitru URUSU (Odesa)

Secretariat:

Tatiana BORODATÎI, Valeriu RAȚĂ

Coperta:

Valeriu HERȚA

Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 148, MD-2012, Chișinău, Republica Moldova

Tel. redacției: 221186; e-mail: bibliopolis@hasdeu.md; <http://www.hasdeu.md/bibliopolis/frame.html>

Casa Editorial-Poligrafică „Bons Offices”. Tel.: 500578; 276644

CUPRINS / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENTS

EDITORIAL / ПЕРЕДОВАЯ СТАТЬЯ / EDITORIAL

Vlad POHILĂ

Testul de sinceritate al bibliotecarilor noștri
Экзамен искренности наших библиотекарей
The test of sincerity of our librarians..... 9

STUDII ȘI CERCETĂRI / ИССЛЕДОВАНИЯ / STUDIES AND RESEARCH

Lucia SAVA

Din viața culturală a Chișinăului la începutul sec. XX
Из культурной жизни Кишинёва начала XX века
The cultural life of Chișinău early twentieth century 12

Samuel Olu ADEYOYIN, Abayomi IMAM, Taofik Olatunde BELLO

Management of change in the 21st century libraries and information centres
Managementul schimbării în bibliotecile și centrele de informare din sec. XXI
Управление изменениями в 21-м веке в библиотеках и информационных центрах..... 26

TEORIE ȘI PRACTICĂ / ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА / THEORY AND PRACTICE

Lidia KULIKOVSKI

Echipa „Hasdeu”: elemente constitutive și distructive într-o echipă
Команда Муниципальной Библиотеки им. Хашдеу: составляющие и деструктивные элементы
The team Hasdeu: constituent and destructive elements in a team 37

Tatiana COȘERIU

Rivalități corporative în testarea competențelor profesionale
Корпоративное соперничество при тестировании профессиональных компетенций
Corporate competition in testing professional competencies..... 40

Genoveva SCOBIOALĂ

Curba vizibilității Bibliotecii Municipale
Видимость Муниципальной библиотеки в обществе
The curve of the Municipal Library's visibility 45

VIAȚA FILIALELOR / ЖИЗНЬ ФИЛИАЛОВ / LIBRARY'S BRANCHES LIFE

Cristina MAMAISCAIA

Zîmbete pe fața copiilor suferinzi
Улыбки на лицах страдающих детей
Smiles on the faces of suffering children 49

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HASDEU” – 135 ANI / МУНИЦИПАЛЬНАЯ БИБЛИОТЕКА ИМ. Б.П. ХАШДЕУ – 135 ЛЕТ / THE 135TH ANNIVERSARY OF THE MUNICIPAL LIBRARY B.P. HASDEU

Dr. Lidia KULIKOVSKI: „O aniversare este o pledoarie pentru bibliotecă, adică pentru utilizatorii și prietenii ei” (Consemnare: Vlad POHILĂ)
Празднование годовщины направленное в защиту библиотеки и её читателей
An anniversary is an advocacy for the library, its users and friends 51

Ion STOICA

BM „B.P. Hasdeu” se poate privi în toate luminile de cuvinte
Рассматривая МБ им. Б.П. Хашдеу в многоцветных лучах слов
The Municipal Library viewed through the words shining 57

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ ÎN VIAȚA MEA / МУНИЦИПАЛЬНАЯ БИБЛИОТЕКА В МОЕЙ ЖИЗНИ / THE MUNICIPAL LIBRARY IN MY LIFE

Elena CALDARE

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, o filă deschisă în viața mea

- Муниципальная Библиотека им. Б.П. Хашдеу – открытая книга в моей жизни
The Municipal Library B.P. Hasdeu is an opened life's file 58
- Elena BUTUCEL*
Mă simt excelent în acest refugiu cultural al chişinăuienilor
Я чувствую себя превосходно в этом духовном убежище кишинёвцев
I'm feeling good in this cultural refuge of the city..... 60
- Vitalie RĂILEANU*
Confesiuni la timpul prezent
Исповедь в настоящем времени
Confessions at the present..... 63
- Aliona VÎRLAN*
Totul a început de la BM „B.P. Hasdeu”
Всё началось для меня в Муниципальной Библиотеки...
All is beginning at the Municipal Library B.P. Hasdeu..... 64
- Cristina MAMAISCAIA*
Bibliotecar și aspirație biblioteconomică
Библиотекарь и его профессиональное устремление
The librarian and his professional aspirations..... 64
- Ludmila GAJOS*
La BM m-au învățat să fac și să accept schimbări radicale
Работая в Муниципальной Библиотеке, меня научили принимать радикальные решения
At the Municipal Library I learned to take and accept radicals changes 65
- Elena DABIJA*
Biblioteca Municipală – destinul meu
Муниципальная Библиотека им. Б.П. Хашдеу – моя судьба
The Municipal Library B.P. Hasdeu – my destiny 67
- Parascovia ONCIU*
Amintiri și realități care îmi încălzesc sufletul...
- Воспоминания и реальности сегодняшнего дня согревают мою душу
Memories and realities warm my soul...57
- Margarita ЩЕЛЧКОВА / Margarita ȘCELICHOVA*
Муниципальная библиотека: юбилейные оценки
Biblioteca Municipală: evaluări aniversare
The Municipal Library: anniversary results... 74
- Natalia КРАВЧУК / Natalia CRAVCIUC*
Мы богаты, ибо у нас в руках ключ к источникам богатейшей информации
Sîntem bogați deoarece deținem cheia la surse informaționale extrem de bogate
We are reach because we have got the key to reach source of information..... 76
- Natalia CORGHENCEA*
Am hotărît să devin bibliotecar și n-am greșit!
Я решила стать библиотекарем и не ошиблась в своём выборе!
I've decided to become librarian and I did not wrong 79
- Ludmila DOGOTARI*
O viață printre cărți
Жизнь среди книг
A life between books 80
- Alexandru-Horațiu FRIȘCU*
Cartea – izvorul care curge în sus
Книга – источник, который течёт вверх
The book is the spring that flows up... 81
- Lilia STAVCIUC*
Biblioteca Municipală – locul unde mă simt utilă
Муниципальная Библиотека – это место, где я чувствую себя полезной
The Municipal Library B.P. Hasdeu is the place where I'm feeling useful 82
- Anastasia MOLDOVANU*
Îmi place ceea ce fac anume aici – la Biblioteca „Hasdeu”

Мне нравится то, что я делаю здесь – в
Муниципальной Библиотеке
I like all I do here, at the Hasdeu Library ... 84

Lilia MIHAİ

Printre cărți anii sînt clipe
Среди книг, годы словно мгновения
Among the books years are equal to
moments 86

Татьяна ИСКИМЖИ / Tatiana ISCHIMJI

Размышления на тему «национальная
библиотека»
Reflecții pe tema „biblioteca națională”
Thoughts about “national library” 86

Алла ЕСИНЕНКО / Alla ESINENCO

Я рада, что судьба предоставила мне
возможность проработать в МБ
Sînt bucuroasă că destinul mi-a oferit
șansa să lucrez la BM „B.P. Hasdeu”
I’m glad that the fate give me a chance
to work at the Municipal Library B.P.
Hasdeu 88

Ларуса БАРАБАШ / Larisa BARABAȘ

Мой красивый жизненный и
профессиональный путь
Un drum frumos în viață și în profesie
My beatifull life and profession 91

Неля МУРАШОВА / Nelea MURAȘOVA

Библиотека стала моим вторым домом
Biblioteca mi-a devenit a doua casă
The library is my second home 92

Irina MELNICENCO

Lăsaș cu comori și vrednice lucrătoare
Дом, наполненный духовными
сокровищами и трудолюбивыми
работницами
A house full of treasures and busy
bees 93

Angela VINTILĂ

Biblioteca și bibliotecarul își unesc
forțele, la modul responsabil
Библиотека и библиотекарь
составляют одно целое
The library and the librarian join forces
at the responsible mode 93

Liliana JUC

Metaforă pentru BM
Метафора для МБ
Mefaphor for the library 95

Valeriu RAȚĂ

Biblioteca
Библиотека
The Library 95

ANIVERSĂRI / ГОДОВЩИНЫ / ANNIVERSARY

Lidia KULIKOVSKI

Biblioteca „Onisifor Ghibu” – o bibliotecă
a speranței naționale
Филиал им. О. Гибу – библиотека
наших национальных надежд
The public library Onisifor Ghibu is our
national hope 96

Florin ROTARU

Cîteva stări sufletești
Несколько душевных состояний
Some states of mood 99

Despre suflet într-o epocă de cataclisme
economice (*Consemnare: Tamara
GORINCIOI*)

О духовности в эпохе экономических
катаклизмов
About soul in the period of economic
cataclysms 103

Ninela CARANFIL

Biblioteca „Onisifor Ghibu” – simbol al
românismului
Библиотека им. О. Гибу – символ
румынизма
The Library „Onisifor Ghibu” as a symbol
of Roumanism 105

Vlad POHILĂ

Fără de O. Ghibu viața noastră ar fi mai
lipsită de rosturi...
Без этой библиотеки наша жизнь была
бы гораздо грустнее
Without this library our life would
be sad 105

Ludmila BULAT

Aici ne purificăm și ne înnobilăm
sufletele

- Здесь мы очищаем и облагораживаем свои души
A Roumanian oasis in the centre of capital 107
- Liuba TANASOGLU*
Cuvînt la 20 de ani ai Bibliotecii găgăuze „M. Ciachir”
К 20-летию Библиотеки гагаузской культуры им. М. Чакира
The Public library M. Ciakir marks the 20th anniversary 109
- Анна СТРАТЬЕВА / Anna STRATIEVA*
Информационный, культурный и образовательный центр для всех болгар Молдовы
Centru informațional, cultural și de iluminare a bulgarilor basarabeni
The information, cultural and educational centre for Bulgarians from Moldova 112
- Claudia SLUTU-GRAMA*
Biblioteca – reper important în viața spirituală a omenirii
Библиотека – важнейшая веха в духовной жизни людей
The library as an important milestone in the spiritual life of the people 115
- Angela BADAN-LAZARENCO*
Biblioteca activă – un imperativ al secolului nostru
Активная библиотека – требование XXI-го века
An active library – an imperative of the XXI century 117
- Elena CEBOTARI*
Cinci ani sub semnul recunoașterii
Пять лет под знаком общественного признания
Five year of social recognition 118
- BIBLIOPOLIS – 10 ANI / BIBLIOPOLIS – 10 LET / BIBLIOPOLIS – 10**
- Genoveva SCOBIOALĂ*
BiblioPolis în alte reviste. Ce spun și ce scriu alții despre revista noastră
Журнал BiblioPolis – что и как пишут о нём наши коллеги
BiblioPolis in other magazines 122
- MANIFESTĂRI CULTURALE / КУЛЬТУРНЫЕ МЕРОПРИЯТИЯ / EVENTS**
- Valeriu RAȚĂ*
Radmila Popovici-Paraschiv, o speranță a literelor basarabene
Радмила Попович-Параскив – надежда бессарабской поэзии
Radmila Popovici-Paraschiv is a hope of bessarabian poetry 125
- Raia ROGAC*
Îndemn pentru carabinieri: să citească, să scrie și să vorbească românește
Призыв к карабинерам – больше читать, писать и правильно говорить по-румынски
The call for carabinieri: to read, to write, to speak Roumanian 129
- R. PELINEANU*
O nouă antologie *Eminescu*, prezentată la Biblioteca „L. Rebreanu”
Презентация новой антологии об Эминеску
A new book about Eminescu presented at the Public library L. Rebreanu 132
- LA COLEGII NOȘTRI / У НАШИХ КОЛЛЕГ / OURS ABROAD**
- Elena BOBU*
Scriitorii – mesageri ai adevărului
Писатели – посланцы правды
The writers are messengers of truth... 134
- Eugenia GUȚANU*
Floreștenii sînt dornici de carte, de muzică, de frumos
Жители Флорешть тоже любят книги, музыку и прекрасное
The residents of Florești also love books, music and beauty 135
- DE ZIUA LIMBII ROMÂNE / ДЕНЬ РУМЫНСКОГО ЯЗЫКА / THE RUMANIAN LANGUAGE'S DAY**
- Nicolae DABIJA*
Partea noastră de veșnicie – Limba Română
Частица нашей вечности – румынский язык
The Roumanian Language as a part of the eternity 138

**FILE DE ISTORIE / СТРАНИЦЫ
ИСТОРИИ / HISTORY FILES***Vasile ȘOIMARU*

Mazilul din Codreanca
 Мазил из села Кодрянка
 The mazil from Codreanca 148

Constantin BOBEICĂ

Neglijat, ignorat ani la rîndul Testamentul
 lui Ștefan cel Mare și Sfînt
 Завещание Стефана Великого
 игнорируется веками
 The Testament of Stefan cel Mare
 ignored through many years 150

**OMAGIERI / ГОДОВЩИНЫ /
ANNIVERSARY***Lidia KULIKOVSKI*

Mihai Cimpoi are un viitor mai mare
 ca trecutul
 У академика Михая Чимпой будущее –
 ярче, нежели прошлое
 The future of the academician Mihai
 Cimpoi is brighter than the past..... 153

Ludmila BULAT

A strâns toamnă după toamnă...
 К юбилею профессионала
 издательского дела
 The anniversary of the editor..... 155

**OAMENI ȘI CĂRȚI / ЛЮДИ И КНИГИ /
PEOPLE AND BOOKS**

O solidă donație pentru Biblioteca
 Municipală (CRONICAR)
 Весомый книжный дар
 Муниципальной библиотеке
 A solid donation for the Municipal
 Library 158

Lidia KULIKOVSKI

Valeriu Pasat sau definirea clară a
 dificultăților istorice
 Валериу Пасат или четкое
 определение трудностей истории
 Valeriu Pasat or the clear definition of
 history problems 160

Valeriu PASAT

Donez cu bucurie din munca-mi de
 asiduă cercetare...
 С удовольствием дарю некоторые
 плоды моей исследовательской
 работы
 I donate with pleasure some results of
 my researches 162

Prof. univ. dr. Ion STOICA: „Bibliologia e
 un teritoriu în care se întîlnesc toate
 valențele culturale” (Consemnare: Rodica
 AVASILOAIE)

Проф. др. Ион Стойка: «Библиология
 это территория, где встречаются
 культурные ценности»
 Prof. dr. Ion Stoica: The bibliology is a
 place of meeting for all cultural
 valences 165

Maria TOACĂ

Contra valurilor, cu neastîmpăr de
 furnică...
 Жизнь, посвящённая учению, добру и
 прекрасному
 Cross current, restlessness as an ant.... 168

Silvia VERDEȘ

Biblioteca – calea ta spre cunoaștere
 Библиотека – твой путь к познанию
 The library is your way to the
 knowledge 173

Ecaterina NEDZELSCHI

Colonelul Igor Zavalski – prietenul
 Bibliotecii „A. Mickiewicz”
 Полковник Игорь Завальски, верный
 друг Библиотеки им. А. Мицкевича
 The colonel Igor Zavalski, friend of the
 Library „A. Mickiewicz” 174

**BIBLIOLOGI, BIBLIOPHILE ȘI CO-
LEȚIONARI / БИБЛИОЛОГИ,
БИБЛИОФИЛЫ, КОЛЛЕКЦИОНЕРЫ
/ LIBRARIUS, BIBLIOPHILES, COLLEC-
TORS***Iurie COLESNIC*

Ultimul enciclopedist basarabean
 Последний бессарабский
 энциклопедист
 The last bessarabian encyclopedist... 176

Iurie COLESNIC

Un colecționar de elită – Gheorghe Bezviconi
Коллекционер высшего класса –
Георге Безвикони
Gheorghe Bezviconi, an elite
hobbyist..... 177

CRONICĂ / ХРОНИКА / CHRONICLE

Deschiderea Colocviilor de vară la BM
„B.P. Hasdeu” (Valeriu RAȚĂ)
Об открытии Летних коллоквиумов в
МБ им. Б.П. Хашдеу
The Opening of Summer Colloquium at
the Municipal Library B.P. Hasdeu 182

**CARTEA DE SPECIALITATE / КНИГИ ПО
СПЕЦИАЛЬНОСТИ / PROFESSIONAL
BOOKS**

O carte care te concentrează asupra
celor esențiale (Ludmila CORGHENCI)
Издание, посвящённое квинтессенции
нашей работы
A book focusing the attention on the
essential 186

**RECENZII ȘI CONSEMĂRI / РЕЦЕНЗИИ
И ЗАМЕТКИ / REVIEWS AND NOTES**

Alt fel de amintiri (Nicolae RUSU)
Необычные воспоминания
Another kind of memories 189

Cireșe pentru Mareșal de Ion Iachim –
romanul unui destin sacrificat pentru
binele Neamului (Gheorghe PÂRLEA)
Новый роман Иона Якима – о судьбе,
пожертвованной на благо своего народа
A destiny sacrificed for the good of the
nation is a subject of new novel of Ion
Iachim 193

Aspiratorul de gânduri de Dorin
Cârchelan (Lidia HLIB)
Стихи Дориана Кыркелана как
«пылесос» интеллигентных мыслей
The cleaner of thoughts by Dorian
Cârchelan..... 197

**IMPRESII DE LECTURĂ / O
ПРОЧИТАННОМ / IMPRESSIONS**

Depășirea de sine sau *Cireșe pentru Mareșal*
de Ion Iachim (Constantin BOBEICĂ)

Когда прозаик превосходит самого себя...
The novelist surpasses himself 200

România sub sabia lui Damocles
(Cristian ZIDARU)
Румыния под Дамокловым мечом
Romania under the Sword
of Damocles..... 202

REMEMBER

A emanat o dragoste aristocratică –
pentru Neam, pentru tot ce-i frumos
(Vlad POHILĂ)
К столетию искусствоведа Рауля
Шорбана
The century of Raoul Șorban..... 207

O viață trăită și povestită în versuri
(Elena CALDARE)
Жизнь, прожитая и описанная в стихах
A life related in poems..... 211

Ovidiu basarabean, Anatol Ciocanu...
(Elena TAMAZLĂCARU)
Поэт Анатол Чокану – бессарабский
Овидий
The poet Anatol Ciocanu a bessarabian
Ovidius 213

El, pelerinul din ceruri... sau Cel ce-și
doarme somnul de nemoarte al vieții
(Eugenia MANEA-CERNEI)
Пилигрим в небесах – таков он теперь,
наш любимый поэт
The pilgrims in the heavens 215

MISCELLANEA

O situație tristă și leac pentru ea
(Ana SOFRONI)
Как лечить грусть
How to cure the sadness..... 218

Cîntec de leagăn pentru românii
basarabeni (Constantin BOBEICĂ)
Колыбельная для бессарабских
румын
Lullaby for bessarabian Roumanians 219

Omul-simbol (Ionel CĂPIȚĂ)
Человек-символ
Man-symbol... 221

TESTUL DE SINCERITATE AL BIBLIOTECARILOR NOȘTRI

Vlad POHILĂ

Munca bibliotecarilor, nu mai puțin decît cea a cadrelor didactice sau a lucrătorilor din muzee, este expusă periodic, destul de des, am zice, la tot felul de examene, controale, evaluări. Tocmai de aceea m-a încercat un soi de jenă cînd am decis să propun și eu angajaților BM „B.P. Hasdeu” un test-provocare: să scrie cîte un material ad-hoc, pentru acest număr al revistei *BiblioPolis*, număr consacrat, aproape integral, aniversării a 135-a de la întemeierea instituției noastre. Puteam să lansez inițiativa în cadrul vreunei adunări a colectivului BM, la vreo întrunire a directorilor de filiale, sau, în ultimă instanță, să recurg la ajutorul administrației, solicitînd emiterea vreunei „directive” prin care să se dispună ca fiecare director de filială, plus un angajat-doi, să prezinte, într-un termen anume, la redacție, scriitura preconizată. Cum însă doream să am niște texte cît mai puțin cazone, „oficiale”, „documentare” și cît mai mult personalizate, am preferat să vorbesc cu fiecare bibliotecă în parte, explicînd persoanelor abordate că revista dorește să publice, în acest număr ceva mai deosebit, nu dări de seamă, fragmente din rapoartele anuale, nici răspunsuri la o anchetă sociologică, ci doar confesiuni, simple gînduri aniversare, dar expuse într-un registru larg, de la sobru la sentimental. Că ar fi minunat ca în aceste scrieri cu subiectul ***Biblioteca Municipală în viața mea*** accentul să fie pus pe trăirea individuală, pe spovedania sinceră, care ar scoate în evidență atașamentul pentru locul de muncă și recunoștința pentru alegerea acestuia, fără a exclude însă și eventuale probleme, frămîntări, necazuri, chit că acestea din urmă nu cadrează întru totul

cu tonalitatea festivă, aniversară. Nu le-am spus denumirea exactă a speciei publicistice sau literare în care să-și expună gîndurile, din simplul motiv că nici nu aș putea-o defini pe cea mai indicată în asemenea situație. Nici acum, cînd stau cu „recolta” în față: peste 20 de lucrări ale bibliotecarilor noștri – nu aș putea spune cu precizie cărei specii i s-a dat preferință: eseului? tabletei? schiței? povestirii? jurnalului intim ori poate chiar amintirilor de sorginte crengiano-eliadescă? Unde mai pui că printre aceste scrieri și-au găsit locul și niște poezii!

Prima lucrare primită a fost de la Filiala „Alba Iulia”, autoarea ei fiind Elena Căldare (Roșca), o bibliotecară ce prezintă, de altfel, mereu la redacția *BiblioPolis*-ului (probabil, și la alte redacții) materiale scrise îngrijit și cu suflet. Nici de data aceasta „Ileana de la Alba Iulia”, cum îi spunem cu o subliniată doză de familiaritate, dar și de neascunsă simpatie, nu și-a dezmințit capacitățile jurnalistice. Însă nota sentimentală, unda de sinceritate din acest material-confesiune mi s-au părut deosebit de copleșitoare. Cel mai important e că „Alba Iulia”, într-un fel, a dat startul cel norocos, a fost de bun augur, căci, după această „primă rîndunică”, pe adresa electronică a redacției au început a veni scrieri una mai frumoasă decît alta, de la biblioteci din diferite colțuri ale orașului. Majoritatea absolută a autorilor a depășit admirabil maniera cancelărească de a scrie, a putut renunța la limbajul de lemn, punîndu-ne la dispoziție lucrări cu adevărat valoroase ca mesaj, cu deosebire prin sinceritatea expunerii. Mai curînd fără a-și propune acest scop, cei mai mulți dintre autorii lucrărilor inserate în prezentul număr, la ru-

brica **Biblioteca Municipală în viața mea**, au trecut cu brio un test al sincerității profesionale, un examen pe care un specialist, un om care ține la meseria aleasă, trebuie să-l susțină măcar o dată în viață.

Vom menționa că niciunul dintre autorii noștri nu s-a plîns de precaritatea anumitor aspecte ale activității în bibliotecă, dar nimeni nici nu a adoptat un stil triumfalist, excesiv-elogios referitor la munca prestată, la adresa colectivului din care fac parte sau a conducerii BM „B.P. Hasdeu”. Unele gânduri expuse s-ar putea să le fi încredințat pentru prima oară cuiva, în cazul dat – hîrtiei, calculatorului – apoi și redacției *BiblioPolis*. Ținînd cont de fascinația aproape că generală pentru speciile literar-publicistice sincere, personalizate (jurnalele, memoriile, reflecțiile, spovedaniile...), ne exprimăm speranța, ba chiar certitudinea că aceste excelente confesiuni vor fi savurate cu interes de un număr sporit de cititori, care vor putea desprinde mai multe fațete sau detalii ale gândurilor, decît am putut face-o noi, la o lectură mai curînd „de serviciu”. Oricum, în continuare, am dori să punctăm unele aspecte care ne-au impresionat deosebit, să scoatem în evidență niște reflecții și / sau concluzii din care se vede mai clar cum și ce respiră lucrătorii Bibliotecii Municipale la locul de muncă, în colectiv, alături de colegii de breaslă, în preajma șefilor și, desigur, atunci cînd se află – în cea mai mare parte, credem, din orele de lucru – printre cititori, la dispoziția acestora.

Majoritatea absolută a bibliotecarilor, care ne-au scris, **se simte bine, comod, „natural” la locul de muncă**, percepînd exercitarea profesiei alese nu ca pe o povară, ci ca pe o necesitate vitală, iar unii – chiar ca pe o plăcere, o îndeletnicire ce le produce adevărate satisfacții sufletești. Nimeni nu regretă că a optat în tinerețe – cu cinci, zece, 15, 20 sau 30 de ani în urmă – pentru profesia de bibliotecar. Gradul de satisfacție de la munca în bibliotecă este ilustrat de unele autoare prin calificative sublimatoare referitor la bibliotecă: „*a doua*

mea casă”, „*destinul meu*” și chiar „*tot ce am mai bun în viață*”.

Alături de **plăcerea de a munci cu cărțile, cu cititorii**, dar și cu autorii unor volume, se situează **bucuria de a fi util** societății în opera de informare și culturalizare a oamenilor, sentiment adeseori secondat de **mîndria de a profesa biblioteconomia**. Nu în puține cazuri autoarele noastre subliniază că se mîndresc pentru faptul de a munci la Biblioteca Municipală, pe care o consideră o instituție de real prestigiu, fără a neglija importanța altor instituții similare de la Chișinău sau din alte părți. Tocmai aici, cei mai mulți dintre bibliotecari-autori ai rubricii analizate, și-au găsit locul și timpul cele mai potrivite pentru a-și manifesta cunoștințele, capacitățile, stările de spirit, de a deveni utili comunității, de a fi solicitați de oameni. Alții au găsit în incinta bibliotecii **calm, echilibru sufletesc** – de cele mai multe ori datorită ambianței, atitudinii colegilor de serviciu, atmosferei din colectivul în care s-au integrat. Astfel încît, ne putem convinge că sintagma *Echipa „Hasdeu”* nu este o frază de serviciu, ci o realitate convenabilă dacă nu tuturor, apoi cu certitudine majorității membrilor colectivului BM.

Obiectul mîndriei de a profesa munca de bibliotecar diferă de la un caz la altul: cine se bucură de o surprinzătoare evoluție intelectuală, de-a lungul anilor de serviciu la BM; cine – că a făcut masteratul la Universitate sau a obținut o categorie superioară; alții își amintesc cu emoție că pentru munca depusă la „Hasdeu” li s-au acordat diverse mențiuni, diplome, premii.

Am remarcat cu satisfacție și mîndria unor bibliotecari **de a-și fi înmulțit și desăvîrșit abilitățile de a scrie** pentru ziare și reviste; **de a se fi implicat în elaborarea de biobibliografii** sau alte lucrări de specialitate. Deși mai discret, totuși destul de apăsător transpare în aceste lucrări **sentimentul satisfacției și mîndriei de a fi slujitori ai culturii naționale** – românești, în cele mai dese cazuri, sau ai culturilor ce definesc minoritățile etnice conlocuitoare.

Este adeseori menționată și pe drept apreciată **șansa de a contacta „pe viu” cu personalități marcante** ale vieții literare, artistice, culturale, științifice și social-politice, șansa pe care biblioteca noastră o oferă angajaților săi, se vede, că mai generos decât alte instituții din aceeași sferă. La capitolul contacte sînt amintite și **vizitele de documentare, pentru schimb de experiență** sau de altă natură pe care nu puține bibliotecare au avut posibilitatea de a le face în diferite orașe din România, precum și în Bulgaria, Ucraina, Israel, Rusia etc. Nu numai lucrătoarele tinere, ci și unele mai în vîrstă, amintesc de avantajul oferit de BM de a se familiariza cu noile tehnologii informaționale, de a beneficia de performanțele IT atît la serviciu, cît și în viața cotidiană, de exemplu, în menținerea unor relații mai strînse cu cei apropiați, plecați la munci sau la studii peste hotare. **Familiarizarea cu noile tehnologii informaționale** este poate cea mai spectaculoasă latură a politicii promovate de BM de **instruire continuă, de-a lungul vieții**, a lucrătorilor ei.

Se subliniază în lucrările de referință și eficiența indubitabilă a seminarelor, colocviilor, master-class-elor, a altor manifestări cu caracter instructiv și cognitiv, chiar dacă unor li se par cam dese. În genere, acest sistem, de instruire non-stop, de acumulare continuă a unor cunoștințe, experiențe și practici noi, generează, desigur, și anumite dificultăți, și totuși el este apreciat pozitiv de toți cei care ne-au scris.

Cam în fiecare a doua lucrare este menționat **rolul conducerii BM** în crearea și menținerea unei atmosfere de lucru favorabile angajaților ei. Nimeni nu așteaptă ca liderul Bibliotecii Municipale și / sau adjunctii doamnei director general să le rezolve problemele, dar este mult prețuit faptul că **la direcția BM găsesc înțelegere și sprijin** pentru soluționarea greutăților sau limpezirea unor neclarități în activitatea cotidiană. **Inițiativele novatoare ale dnei dr. Lidia Kulikovski**, aspirația și ambiția dumneai de a menține BM pe o pri-

mă linie de plutire în domeniul bibliotecar, eforturile de a crea în filialele BM condiții propice pentru realizarea unei biblioteci performante sînt apreciate la justa lor valoare de către membrii Echipei „Hasdeu” și sprijinite prin contribuții personale.

Dacă e să facem un rezumat, să tragem o concluzie despre starea de spirit a bibliotecarilor noștri – exprimată și în testul de sinceritate la care i-am provocat – aceasta ar suna astfel: fiecare angajat vrea să fie mai bun (sau nu mai rău) decât colegul de alături; fiecare dorește să contribuie maximum la buna desfășurare a lucrurilor în BM; la fel, își vede rostul aflării în Echipa „Hasdeu” prin a fi util(-ă) cititorilor, chișinăuienilor, comunității.

Cum bibliotecarii noștri au trecut bine și foarte bine concursul neafișat de confesiuni aniversare privind munca prestată la BM – **un adevărat examen al sincerității profesionale și pur omenesti** – aș îndrăzni să propun **inserarea acestor lucrări într-o cărțuție aparte**, ca un omagiu trudei și crezului celor care au optat pentru serviciul în bibliotecă și nu abandonează această opțiune. Am certitudinea că eventuala carte de spovedanii (sau de reflecții pe temă liberă) ale angajaților Bibliotecii Municipale ar fi un excelent material paradidactic pentru colegii mai tineri, iar concomitent – și un valoros document ilustrativ la o posibilă istorie nu numai a BM „B.P. Hasdeu”, dar și a vieții culturale a Chișinăului la început de secol XXI. Căci, am convingerea: greșesc amarnic cei care consideră că istoria adevărată, cea credibilă, se scrie exclusiv în baza unor rapoarte, dări de seamă, comunicări, acte juridice, documente financiare etc., făcîndu-se abstracție de înscrisuri mai puțin exacte și ferite de rigiditate, ieșite mai mult din sufletul decât din mintea omului.

Sincere felicitări și mulțumiri la fel de mari și sincere tuturor celor care au dat curs sugestiei de a scrie sub genericul **Biblioteca Municipală în viața mea**, punîndu-ne la dispoziție lucrări ce conferă acestui număr de *BiblioPolis* un farmec aparte, un spor vădit de omenie și frumusețe.

DIN VIAȚA CULTURALĂ A CHIȘINĂULUI LA ÎNCEPUTUL SEC. XX

Dr. Lucia SAVA

Preliminarii

Modul de viață al locuitorilor orașului Chișinău în perioada anilor 1900-1918, cu toată complexitatea aspectelor lui, ar fi de neconceput fără perceperea modalităților de organizare a timpului liber și, prin urmare, a divertismentelor.

Indiferent dacă ne referim la timpul de la sfârșitul orelor de lucru sau chiar de la sfârșit de săptămână, chișinăuienii își organizau individual, dar și în funcție de mediul social, după bunul lor plac orele de odihnă și de distracție. Acestea includeau activități destul de variate – de la cititul cărților, vizitele la teatru sau cinema, a muzeelor și a bibliotecilor, la plimbările prin parc, distracțiile în sălile de dans sau de muzică, servirea unei cafele cu prietenii într-un local sau o petrecere în toată regula la restaurant.

Referindu-se la scriitorii basarabeni din perioada de la sfârșitul secolului al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea, Ștefan Ciobanu remarcă, pe bună dreptate, că în Basarabia n-a existat o tradiție literară, cel puțin în perioada evidențiată, iar încercările literare ale unor personalități ale epocii au introdus o notă nouă în literatura românească, cea specific basarabeană, influențată de elementele literaturii rusești, care se regăsește în operele lui C. Stamati și A. Donici¹. Deși câteva încercări modeste de traduceri și de poezie românească au fost făcute încă la mijlocul secolului al XIX-lea

prin Ioan Sârbu, Alexis Nacco, Gheorghe Păun, Matei Donici etc.; totuși, chiar și în jurul anului 1870 aceste încercări literare par izolate la prima vedere, fără nicio legătură cu viața de atunci, dar oglindesc situația românilor basarabeni, mentalitatea lor, care, după expresia sa, „se zbătea între cele două culturi, cea națională, veche, înăbușită, și cea străină, care încă nu reușise să copleșească sufletele intelectualilor basarabeni”². În același context, Șt. Ciobanu susține că „de la această dată nu cunoaștem niciun poet basarabean până în timpurile revoluției din 1905 (...această mișcare a scos la iveală și câțiva poeți: P. Halippa, I. Buzdugan, T. Roman). Dar aceasta nu însemna că interesul față de literatură lipsea; drept dovadă ne servește apariția în jurul anului 1900 a câtorva nuvele românești, cum ar fi cele ale lui Vlahuță, traduse în limba rusă de către Paul Gore în revista *Bessarabeț*. De asemenea, fiul lui Costachi Stamati, Nicolae, care locuia la Chișinău, avea un număr însemnat de poezii, pe care însă nu le-a publicat pe vremea țarismului”³. O bună parte din operele autorilor evidențiați rămân a fi puțin cunoscute publicului cititor al epocii; abia la începutul secolului al XX-lea, poetul A. Mateevici, printr-o serie de poezii, ca: *Eu cânt, Mama, În zarea anilor* și, îndeosebi, *Limba noastră*, aduce un nou suflu în poezia basarabeană, pătrunzând adânc în sufletul basarabenilor, dar și al tuturor românilor.

¹ CIOBANU, Șt. *Cultura românească în Basarabia sub stăpânire rusă*. Chișinău, 1992, p. 153.

² Ibidem, p. 208.

³ Ibidem, p. 208.

Biblioteci, cititori, lectură

Printre metodele relaxante cele mai frecvente este, fără îndoială, lectura. Fie că ne referim la literatura artistică, fie la simpla citire a ziarelor cotidiene, cititul rămâne o ocupație plăcută pentru momentele de după o zi istovitoare de muncă. Pe de altă parte, „cartea este un mijloc de depășire”, deoarece, „... niciun om nu are suficiente experiențe personale pentru a se înțelege bine cu alții, nici pentru a se înțelege bine cu el însuși”⁴.

Presa periodică a timpului conține o problematică foarte variată, care nu avea cum să nu „alimenteze” setea de informație a locuitorilor orașului Chișinău. O serie de ziare și reviste, cum ar fi, *Basarabia* (1906), primul ziar de limbă românească apărut în Basarabia, *Moldovanul* (1907), coordonat de Gheorghe Madan, cunoscut gazetar și folclorist cu o anumită experiență de activitate de creație în România, *Viața Basarabiei* (1907), *Luminătorul* (1908), *Glasul Basarabiei* (1913) și altele⁵, publică pe paginile lor multe poezii, povestiri, articole cu conținut divers, de la ultimele evenimente politice până la momentele cele mai reprezentative ale vieții cotidiene, dar și operele lui D. Cantemir, C. Negruzzi, A. Donici, M. Kogălniceanu, G. Coșbuc, M. Sadoveanu și mulți alți autori români, favorizând astfel familiarizarea cititorului basarabean cu scrisul lor. În paralel sunt editate mai multe ziare și reviste de limbă rusă, comportând un caracter oficial, cum ar fi, *Kișiniovskie eparbial'nâe vedomosti*, *Kișiniovskie gubernskie vedomosti* sau pe-

riodice informative ca *Bessarabskaia jizn'*, *Bessarabeț*, *Drug* etc. Pe lângă articole cu caracter politic și social, majoritatea ziarelor conțineau „știri din război”, „sfaturi de gospodărie sătească”, „știri locale fel de fel”, rubrici „de sănătate și de literatură”, precum și „frământări de minte” etc.⁶

Interesul manifestat de cetățeni față de presa periodică a timpului este evident din corespondența timpului. Astfel, scrisoarea poetului Alexei Mateevici către Ioan Pelivan, din 6 octombrie 1906 (din localitatea Zaim, Căușeni), evidențiază unele aspecte ale situației din provincie, „...La noi, în Basarabia, te iau florii când începi povestea suferințelor poporului nostru moldovean și a acelor înjosiri, ce i-au fost scris să îndure... Însă poporul deja se deșteaptă, soarele renașterii a început să arunce și asupra românilor basarabeni razele sale strălucitoare ale propășirii...”⁷.

În același context, al descrierii timpului liber (ne referim la reprezentanții mediului intelectual chișinăuian), se încadrează scrisoarea lui Sergiu Cujbă către soția sa Eliza, din 27 octombrie 1906: „Seara fac recitații, explicări de literatură română. Duminica – lecții de literatură. Am tradus un cântec din rusește și acum îl cântă un rus cu vorbe românești. Să vezi ce frumos este. E o plăcere să știi că ai făcut ca rusul să cânte românește și apoi să-i și placă...”⁸

Majoritatea informațiilor sunt foarte convingătoare în ceea ce privește faptul că lectura reprezintă o delectare a locuitorilor orașului Chișinău. De altfel, exista chiar pe paginile ziarelor și revistelor un gen de reclamă reciprocă pentru a menține la curent publicul cititor. De exemplu, revista *Luminătorul* din 1914 publica anunțul: „Cetiți *Glasul Basarabiei* – gazeta națională moldove-

⁴ NEDELCEA, T. *Civilizația cărții. Incursiune în istoria cărții, presei și a tiparului*. Craiova, 1996, p. 13.

⁵ Informații mai detaliate despre presa periodică de limbă română a se vedea în lucrările: Coval, D. *Din istoria jurnalisticii românești (secolul XIX – începutul secolului XX)*, Chișinău, 1992; C. Mățu, *O necesitate desconsiderată: Presa românească în Basarabia*, Chișinău, 1930; P. Mihail, *Tipărituri românești în Basarabia de la 1812 până la 1918*, Chișinău, 1992.

⁶ *Cuvânt moldovenesc*. 1913-1916.

⁷ *Arhivele Basarabiei. Revistă de istorie și geografie a Moldovei dintre Prut și Nistru*. 1932, an. IV, nr. 2, aprilie-iunie, p. 114.

⁸ NEGRU, Gh. *Intelectualii basarabeni (1906-1913)*. În: *Destin românesc*, nr. 4, 2002, p. 15-38.

nească nepărtinitoare, literară și economică, cu tot felul de vești din toată lumea, se tipărește o dată pe săptămână, plata pe un an 2 ruble 50 copeici, pe jumătate de an 1 rublă 50 copeici. Cu trimiterea prin poștă. Cei mai nevoieși pot primi gazeta prin poștă pentru 1 rublă 85 copeici, fără a trimite prin poștă 1 rublă 25 copeici, iar un număr costă 3 copeici. Toți abonații pe anul 1914 la gazeta *Glasul Basarabiei* care trimit plata pe un an întreg vor primi în dar *Calendariul Basarabiei* pe anul 1915 (peste 100 de fețe, cu tot felul de vederi, scrieri alese și de folos pentru toți moldovenii ca: învățături morale, povestiri, poezii, sfaturi folositoare despre sănătate, gospodărie sătească, vorbe înțelepte, zicători și altele)⁹. Din avizul citat este lesne de înțeles că majoritatea periodicelor ofereau anumite înlesniri abonaților, pentru a trezi interesul publicului larg, dar și pentru a mări numărul cititorilor.

În plus, prețul de vânzare al ziarelor era destul de acceptabil, dat fiind faptul că acestea conțineau informații foarte variate pentru a satisface setea de cunoaștere a cititorului. Un alt exemplu, abonamentul la revista *Școala moldovenească* pentru un an costa 3 ruble, iar în străinătate 10 lei¹⁰; preț destul de atrăgător, pentru comparație, V. Stroiescu donează, în 1917, 10 000 ruble și un vagon de hârtie pentru tipărirea cotidianului *Cuvânt moldovenesc* ¹¹.

În perioada studiată atestăm cazuri când autoritățile se implică pentru a stimula munca intelectualilor, îndeosebi, scrisul. O asemenea situație este când zemstva județului a dat, la propunerea lui P. Gore, 20 000 ruble, câte un premiu de 1000 ruble, pentru elaborarea unui *Abecedar* și pentru cea mai bună carte moldovenească¹².

⁹ *Luminătorul. Jurnal bisericesc. 1909-1918* , p. 74.

¹⁰ *Școala moldovenească. Revista Asociației învățătorilor Moldoveni din Basarabia. 1917* , p. 23.

¹¹ IACOBESCU, M. *Oameni de seamă dintre Prut și Nistru: Vasile Stroescu (1845-1926)* . În: *Destin românesc* , nr. 3-4, 1998, p. 27-33.

¹² *Școala moldovenească. 1917* , p. 23.

O bună parte din momentele de lectură aveau loc în sălile Bibliotecii Publice Guberniale din Chișinău, care își avea sediul în curtea Dumei chișinăuiene sau în Biblioteca Municipală, care pe lângă sala de lectură și de împrumut la domiciliu dispunea și de o secție specializată pentru copii¹³.

Conform informațiilor pe care le deținem, rezultate din rapoartele perioadei, statul a făcut încercări pentru a asigura buna desfășurare a activității personalului angajat în biblioteci, acordând, în acest scop, o serie de subvenții. Astfel, pentru întreținerea Bibliotecii orășenești în anul 1912 a fost prevăzută suma de 8192 ruble și 55 copeici, din care s-au cheltuit 8116 ruble și 15 copeici. Cheltuielile făcute erau repartizate după cum urmează: salarizarea personalului – 4440 ruble, abonamente la reviste și ziare – 724 ruble 95 copeici, cumpărarea cărților – 842 ruble 32 copeici, copertare – 500 ruble, asigurarea contra incendiilor pe parcursul unui an, de la 4 februarie 1912 până la 4 februarie 1913 – 149 ruble 85 copeici¹⁴.

Conform datelor expuse, în anul 1900, din numărul total al cititorilor de 3276, cei mai mulți erau cei cu înscriere, circa 1723 (52,59 %); aceștia au solicitat aproximativ 65 389 cărți (33,15 % din numărul total al cărților solicitate pe perioada celor trei ani), dintre care două treimi le-au luat cu împrumut. În anul următor, numărul cititorilor crește cu câteva sute, fiind înregistrate 3632 de persoane, care au solicitat 73 930 cărți, dintre care 45,43 % la sala de lectură, iar 54,57 % la împrumut¹⁵.

De reținut, cifrele din anul 1902 reflectă situația parțială a cititorilor bibliotecii, dat fiind faptul că biblioteca a fost închisă în perioada 1 septembrie 1902 – 27 ianuarie

¹³ *Ведомости Кишиневской Городской Думы* , nr. 68, octombrie 1913, p. 4.

¹⁴ *Idem* , nr. 68, octombrie 1913, p. 4.

¹⁵ *Отчет Кишиневской Городской Общественной Библиотеки за 1900-1902 годы* . Кишинев, 1904, c. 19.

arie 1903 din motivul transferării sediului acesteia. Din aceste considerente, în acest an la bibliotecă au fost înscriși 2675 cititori, adică: 27,91 % din cei 9583 cititori prezenți la bibliotecă în decursul celor trei ani. De asemenea, trebuie să evidențiem numărul mic al cititorilor-femei, care ne determină să credem că printre acestea analfabetismul era mai mare.

Din punctul de vedere al ocupațiilor, numărul cel mai mare de cititori ai *Bibliotecii publice orașenești* în perioada anilor 1900-1902 era reprezentat de muncitori (332 în anul 1900 (22,87 %) din numărul total și 316 în anul 1901, care constituie 22,95 %), fiind urmați de elevi (325 în anul 1900 (22,38 %) și 276 cititori în anul următor, 20,04 %), precum și de negustori, învățători, studenți. Un număr mic de cititori se înregistrează printre agricultori și meșteșugari (între 2,5 și 4 %). În rândul cititoarelor, cele mai multe aparțin clasei intelectualilor, învățătoarelor (în 1900 au fost înscrise 81 persoane (39,9 %), iar în 1901 – 101 cititoare, adică 28,53 % din numărul total al cititoarelor), medicilor (câte 20 și 26 pentru fiecare an menționat), precum și elevelor (26,84 %). Remarcabil este faptul că începând cu anul 1901 crește numărul femeilor încadrate în activități casnice, care sunt pasionate de lectură. Dacă în anul 1900 datele atestă 14 cazuri (6,9 %), în anul următor cifrele cresc până la 44 de femei casnice care frecventează Biblioteca orașenească (12,43 %).

În medie anual au fost înregistrați 18 cititori bărbați și 17 femei în anul 1900; în anul 1901, numărul cititorilor crește până la 30 bărbați și 18 femei, sporind în anul următor la 41 bărbați și 28 femei. Dacă ne referim la numărul mediu al persoanelor care frecventează zilnic biblioteca, acesta pare să fie, în anul 1900 – aproximativ de 91 de cititori, în 1901 – 130, iar în anul 1902, aproape se dublează la 242 cititori, conform datelor prezentate în tabelul 33. În total, pe parcursul celor trei ani, numărul me-

diu de cititori a fost de 30 – pentru bărbați și 21 – pentru femei, media frecvenței pe zi a constituit 154 persoane, au fost eliberate zilnic în medie câte 103 cărți, iar în medie anual – câte 18 cărți pentru fiecare cititor¹⁶.

Deși biblioteca se găsea în centrul părții de nord a orașului, în anul 1902 a crescut numărul vizitatorilor, care locuiau în sudul orașului. Printre cititori cel mai des întâlniți din punctul de vedere al categoriilor sociale remarcăm nobilimea, iar din punctul de vedere al ocupațiilor – angajații în sfera de stat și individuală, în învățământ și în comerț.

Dacă ar fi să analizăm cererile de carte după conținutul acestora, am menționa, că acestea depindeau de preferințele cititorilor, dar și de necesitățile de informare în domeniul în care activa orașeanul. O bună parte a cărților solicitate țineau, probabil, de specializarea cititorului (solicitățile de carte științifică variază între 20,7-29,42 %), dar cea mai mare parte o alcătuiesc cererile de literatură artistică (76,25 %, 79,30 %, 70,58 %) pe parcursul celor trei ani studiați (tabelul 34)¹⁷.

Aceste cifre ne permit să conchidem că majoritatea cititorilor citeau literatură artistică, și mai puțini citeau pentru a-și îmbunătăți cunoștințele în domeniul de activitate, pe de altă parte, se pare că lectura reprezenta mai mult o plăcere, un divertisment decât o necesitate.

Majoritatea cititorilor preferau să-și facă abonament pentru întregul an de zile. Astfel, conform rapoartelor bibliotecii, în anul 1902 numărul persoanelor abonate la aceeași bibliotecă era de 2717, dintre care 2093 bărbați și 625 femei, repartizate astfel după categoria socială. În anul 1902, majoritatea cititorilor care dispuneau de abonament pentru Biblioteca publică orașenească sunt reprezentați de mica burghezie (981 bărbați și 439 femei, în

¹⁶ Ibidem, p. 20.

¹⁷ Ibidem, p. 21.

total 1420 de persoane, adică 52,26 % din numărul total al cititorilor). Aceștia sunt urmași de persoane ale căror categorii sociale este nedeterminată (circa 442 bărbați și 114 femei, în total 556 cititori, 20,46 %), precum și de reprezentanții nobilimii (153 bărbați și 21 femei, 6,4 %). Cifrele ne oferă posibilitatea să remarcăm un număr foarte redus de cititori din rândurile clerului, preoțimii locale (doar 4 persoane înregistrate, 0,15 %), precum și printre militari (11 cititori, 0,4 %); în ambele cazuri cititori de gen feminin nu sunt înregistrați, fapt care ne permite să credem că, fie că în perioada cercetată foarte puține femei făceau parte din aceste categorii sociale, fie că cititoarele acestor categorii sociale nu au fost înscrise în anul 1902.

Cât privește repartizarea cititorilor Bibliotecii publice orașenești după confesiune și reședință, conform raportului din anul 1911, aceștia erau divizați după cum urmează¹⁸. Cifrele extrase din Raportul anual al bibliotecii arată că, din punctul de vedere al confesiunii căreia aparțineau, cei mai mulți cititori ai acesteia în anul 1911 erau iudei, în total 1661 persoane (adică 61,13 %), dintre care 1138 bărbați și 523 femei. Creștinii se situau pe locul al doilea, în număr total de 1056 cititori (38,87 %), mai mulți bărbați (954) decât femei (102)¹⁹.

Același raport ne indică faptul că cei mai mulți cititori ai Bibliotecii Municipale își aveau reședința în partea de jos a orașului Chișinău, raportul instituției în anul 1911 înregistrează în total 1465 de cititori (53,92 %) din această parte a orașului, dintre care 1041 bărbați și 424 femei. În același timp, în partea de sus a orașului au fost înregistrați 1149 cititori (42,29 %), 960 bărbați și 189 femei. Din datele statistice ale perioadei rezultă că la periferiile capitalei aproape că nu se citea, lucru explicabil, în condițiile în care

aici locuiau reprezentanții categoriilor sociale cele mai joase ale societății chișinăuene (3,64 % din cititorii înregistrați)²⁰.

În anul 1911 s-au înregistrat, în medie, 5035 cititori, care în decursul anului au frecventat biblioteca de 98 069 ori, pe parcursul cărora au solicitat 132 076 exemplare de cărți, reviste și ziare. Pe de altă parte, cititorilor bibliotecii le-au fost eliberate în medie zilnic 489 cărți, reviste și ziare²¹.

Remarcabil este interesul cititorilor chișinăuieni față de literatura pentru copii. Astfel, în același an, 1911, au fost înregistrați 866 de cititori de acest gen (17,2 %), care au efectuat pe parcursul anului aproximativ 21 274 de vizite, în decursul cărora au solicitat informații pentru copii din 22 789 surse²².

Așadar, la începutul secolului al XX-lea, în Biblioteca publică orașenească din Chișinău atestăm un număr considerabil de vizitatori, dintre aceștia mulți erau cititori activi, cu sau fără abonament, care au solicitat cărți cu un conținut foarte variat. Datele extrase din rapoartele anuale realizate de Biblioteca publică orașenească din Chișinău ne permit să concluzionăm, că lectura era una dintre ocupațiile cele mai pasionante ale locuitorilor orașului.

Muzică, teatru, muzee, biserici

Printre preferințele chișinăuienilor trebuie menționat gustul rafinat al acestora pentru muzică și dans. Conform informațiilor timpului, „Chișinăul era un oraș cu coruri multe și bune... Cel mai bun cor era al Catedralei, condus de Vladimir Berzovschi. Școala Eparhială avea un cor... Majoritatea bisericilor aveau corurile lor...”²³. Aceste informații sunt completate de afirmațiile martorilor perioadei, care

²⁰ Ibidem, p. 13.

²¹ Ibidem, p. 35.

²² Ibidem, p. 35.

²³ ȚEPORDEI, V. *Chișinăul tinereții noastre*. În: *Literatura și arta*, 3 aprilie 1997.

¹⁸ *Отчет Кишиневской Городской Общественной Библиотеки за 1911 год*. Кишинев, 1912, с. 12.

¹⁹ Ibidem, p. 12.

relatează în amintirile lor despre activitatea corului lui Gavriil Musicescu și cel al lui Mihail Berezovschi, prezente pe scenele din capitala provinciei²⁴. Astfel, potrivit unui anunț publicat în presa periodică a timpului, „la 21 noiembrie, în Chișinău, în Sala Casei Eparhiale va avea loc concertul dat de S.G. Murafa, unde vor lua parte Anastasia Pavlovna Dicescu (soprano), Simion Gheorgheviți Murafa (bariton), Ilie Ionescu-Sibianu (pianist, compozitor, profesor la Conservatorul din Iași), Alexandru Teodorini (violinist)²⁵. O bună parte a interpreților aparțineau muzicii autohtone, cum ar fi Anastasia Dicescu (1885-1945), care a fost cântăreață și pedagog, vedetă a scenei lirice și director al primului Conservator din Chișinău²⁶.

Descriind contextul apariției Operei din Chișinău, A. Dănilă menționează că în ultimul an al secolului al XIX-lea, compozitorul V. Rebikov, venit curând în capitala Basarabiei, a organizat la Chișinău secția Societății Muzicale Ruse, în cadrul căreia ia ființă „o serioasă Școală de muzică”²⁷. Un rol important în dezvoltarea muzicală a Chișinăului l-a deținut și Școala muzicală particulară a lui V. Gutor, care a avut-o ca absolventă pe solista Operelor principale din Petersburg și Moscova Eugenia Lucezaskaia, mai târziu solistă la teatrele din Cluj și București²⁸.

Așadar, la răscrucea secolelor XIX-XX, Chișinăul, inclusiv datorită așezării sale geografice favorabile, era considerat unul dintre cele mai muzicale centre din gubernie. În această perioadă se deschid clasele de canto ale surorilor C.M. Hrijanovski, iar

în anul 1906, în școala lui V. Gutor a avut loc primul concert de muzică românească, precedat de o prelegere despre cântecul românesc. În această perioadă își desfășoară activitatea Societatea „Armonia”, care se integrează în Societatea Muzicală Rusă²⁹.

La învierea vieții muzicale a Chișinăului au contribuit numeroasele turnee ale trupelor italiene (și nu numai) de operă cu soliștii M. Batistini, Tina de Lorenzo, D. Tetreazzini, Marcela Sembrich. De asemenea, aici veneau un șir de cântăreți din Rusia. Au fost prezentate mai multe spectacole de trupele conduse de Șein, Valentinov ș.a.; au evoluat artiștii: G. Pirogov, L. Sobinov, A. Nejdanova, I. Alceviski, M. Petipa, M. Fokin, T. Karsavina, cărora li s-au adăugat spectacolele trupei ucrainene de operă și dramă³⁰. În această perioadă, Chișinăul găzduiește mai multe personalități marcante ale muzicii ruse – S. Rahmani-nov, F. Șaleapin, A. Skreabin, A. Nejdanova, F. Kreisler, polonezul H. Weniawski ș.a.

În paralel, la Chișinău evoluează diferite formații de lăutari, care cântau pe la nunți și cumetrii, având un repertoriu foarte variat din folclorul poporului român. La începutul secolului al XX-lea, în Chișinău se înregistrează o întreagă pleiadă de lăutari, printre care: Costache Marin (1840-1911), Gheorghe Heraru (1853-1920).

Manifestările culturale de acest gen erau susținute de personalitățile și autoritățile locale. Conform E. Istrati, de exemplu, Ion Pelivan susține orice manifestare din viața națională: „La Școala de muzică «Gutor» din Chișinău el organizează o serbare cu program de cântece românești, iar pe lângă redacția gazetei *Basarabia* înființează un cor românesc din elevii Semina-

²⁴ MIHAIL, P. *Mărturii de spiritualitate românească din Basarabia*. Chișinău, 1993, p. 109-112.

²⁵ *Cuvânt moldovenesc*, 1913-1916, p. 8.

²⁶ CEAICOVSCHI-MEREȘANU, G. *Anastasia Dicescu*. În: Făclia, 18 martie 1994.

²⁷ DĂNILĂ, A. *Opera din Chișinău*. Chișinău, 2005, p. 11.

²⁸ ANRM, fond F-2121, V. Gutor (1891-1957), nr. inv. 1, fila 3.

²⁹ NOROC, L. *Dezvoltarea învățământului artistic în Basarabia interbelică*. În: *Destin românesc*, nr. 3, 2002, p. 56.

³⁰ DĂNILĂ, A. *Opera din Chișinău*. Chișinău, 2005, p. 11.

rulei Teologic, care au răspândit apoi melodiiile naționale în toată Basarabia³¹.

De asemenea, Ion Pelivan era preocupat de răspândirea muzicii vechi moldovenești și a muzicii naționale pentru pian, coruri și orchestre în Basarabia. El solicită ajutorul generalului Ștefan Stoica. În scrisoarea din 6 august 1912 el scria: „Apoi ne trebuie foarte multe bucăți serioase muzicale naționale pentru piano, coruri și orchestre. Sunt niște bucăți din Caudella, Enescu, Vidu, Porumbescu etc., care sunt în stare să trezească morții din mormânturi... am ascultat la Slănic *Sârba Eforiei*, cântată de orchestra militară și aș fi dat pe ea cât ar fi cerut, dar... nu e «tipărită...»”³².

Concertele date la Chișinău se bucurau de un adevărat succes din partea publicului. Din raportul prezentat referitor la activitatea desfășurată în anul 1915 de Societatea Muzicală din Chișinău evidențiem următoarele informații: ca rezultat al concertului dat la 22 octombrie a aceluși an, această societate a acumulat venituri din: bilete – 701 ruble 75 copeici, din program – 27 ruble 50 copeici, donații – F. Stanovici – 3 ruble, A. Gudevici – 5 ruble, I. Klosovski – 3 ruble și alții, în total – 31 ruble 25 copeici. Conform acestor date, suma totală a veniturilor se egala cu 760 ruble 50 copeici. Cheltuielile suportate de societate includeau, între altele, timbre pe bilete – 41 ruble 25 copeici, plus opt conturi, în total 108 ruble 50 copeici. Suma totală a cheltuielilor se echivala cu 149 ruble 75 copeici. Restul de 610 ruble 75 copeici, care constituia venitul net al concertului, era donat după cum urmează: suma de 209 ruble 59 copeici era trimisă la Petrograd Comitetului de îngrijire a prizonierilor de război, iar 407 ruble 16 copeici au fost date centrelor

de caritate orășenești³³. Evident, la manifestațiile muzicale de acest gen participa, de regulă, elita orașului; pentru categoriile de jos ale populației acestea erau mai puțin accesibile.

Mulți cântăreți și interpreți vestiți ai timpului sunt invitați la Chișinău din România sau din alte țări europene. De exemplu, Pantelimon Halippa, membru al redacției ziarului *Basarabia*, Chișinău, în scrisoarea din 29 decembrie 1906 adresată lui Sergiu Cujbă, care între timp fusese expulzat de către autoritățile rusești din Basarabia și se afla la București, relatează despre manifestația studenților tehnologi ce urma să aibă loc la 8 ianuarie 1907 în capitala Basarabiei și dorința acestora de a invita „un cântăreț și o cântăreață din România”³⁴.

Nu putem omite faptul că la începutul anului 1918, la Chișinău se află în turneu, pentru mai multe concerte, compozitorul George Enescu, venit la invitația lui O. Ghibu, „să vadă basarabienii, atât moldovenii, cât și rușii, că avem și noi artă și mari artiști”³⁵. Cel de-al treilea concert al său urma să aibă loc chiar în ziua de 27 martie, ziua Unirii, însă O. Ghibu solicită amânarea acestuia întrucât sala avea să fie ocupată pentru banchetul dat de Sfatul Țării în onoarea Actului Unirii³⁶. Compozitorul român era prezentat astfel de presa timpului: „George Enescu, neîntrecutul artist, care va da zilele acestea trei concerte la Chișinău, este una dintre cele mai frumoase glorii pe care le-a dat până acum poporul român”³⁷.

³³ Отчет по концерту „Музыкального Общества” устроеного 22 октября 1915 года. В: Ведомости Кишиневской Городской Думы, № 63, октябрь, 1915.

³⁴ NEGRU, Gh. *Intelectualii basarabeni (1906-1913)*. În: Destin românesc, nr. 4, 2002, p. 15-38.

³⁵ DĂNILĂ, A. *Opera din Chișinău*, p. 14.

³⁶ STAN, C.I. *Activitatea lui O. Ghibu pentru unirea Basarabiei cu România*. În: Destin românesc, nr. 1, 2003, p. 114-135.

³⁷ COSMOVICI, A. *George Enescu în lumea muzicii și în familie*. București, 1990, p. 192-203.

³¹ ISTRATI, E. *Ion Pelivan – un model de slujire a idealului național românesc*. În: Destin românesc, nr. 4, 1995, p. 45-53.

³² NEGRU, Gh. *Intelectualii basarabeni (1906-1913)*. În: Destin românesc, nr. 4, 2002, p. 15-38.

Numeroasele panouri ale capitalei anunțau programele de concert. Primul, cel din 24 martie, a fost dat în folosul refugiaților transilvăneni. S-a cântat *Uvertura Oberon* de Weber, *Concertul nr. 1* pentru pian și orchestră de Ceaikovski (solist Nicu Caravia), *Simfonia nr. 7* de Beethoven și o piesă de Saint-Saëns. În al doilea concert al lui G. Enescu s-a cântat *Carnavalul din Paris* de Svendsen, *Concertul în la-minor* pentru violoncel și orchestră de Klughardt (solist Flor Breviman), *Dansul macabru* de Saint-Saëns (cu Socrate Barozzi la violină) și *Simfonia nr. 5* de Beethoven. Acest program a fost dat în folosul soldaților moldoveni morți în Primul Război Mondial. Recitalul de vioară, care cuprindea *Concertele* de Ceaikovski și Saint-Saëns, precum și *Simfonia spaniolă* de Lalo a fost amânat pentru seara de 28 martie³⁸.

Printre alte divertismente ale populației orașului Chișinău, în afara lecturii și a muzicii la care am făcut referință, în presa periodică a perioadei studiate sunt evidențiate spectacolele de teatru și cinema.

În noiembrie 1897, operatorul francez Felix Mesghis, reprezentant al firmei fraților Lumière, filmează la Chișinău primii metri de peliculă cinematografică³⁹. Au urmat apoi filme ale operatorilor firmei Pathé și ale cameramanilor ruși. În perioada de la începutul secolului al XX-lea, în Chișinău se deschid și își desfășoară activitatea primele cinematografe, care de multe ori erau numite de populație teatre. Cele mai cunoscute erau: „Odeon”, „Orfeum”, „Express”, „Colosseum”, „Clubul Polonez” ș.a., care în anul 1912 aveau în total peste 1000 de locuri. Izvoarele timpului atestă existența unui repertoriu destul de variat în ceea ce privește tematica prezentată, dar și genurile abordate: de la drame, comedii, thrillere, la filme cu caracter istoric etc. Să evidențiem câteva titluri: *Crâșma sângeroasă*, *Con-*

tele de Monte Cristo, *Arma răzbunării* și altele⁴⁰. De exemplu, ziarul *Bessarabskaia jizn'* din iulie 1910 publica anunțul incitant potrivit căruia la cinematograful „Orfeu” chișinăuienii puteau viziona spectacolul *Simțul sclaviei*⁴¹. Filmele erau mute și se rula pe fundalul unei muzici executate la pian sau de fanfară. Proiectarea filmului se făcea în mai multe părți, de obicei 3-4, între acestea fiind incluse deseori momente publicitare, de obicei se făcea reclamă unui nou film. În ceea ce privește prețurile, acestea variau între 20 și 50 de copeici, în funcție de genul filmului, dar mai ales de durata acestuia⁴².

Chiar dacă accesul școlarilor la vizionarea filmelor era limitat de o comisie de cenzori, autorizată să stabilească dacă conținutul filmului nu comportă anumite consecințe negative asupra tinerei generații, acestea reprezentau o atracție pentru spectatorii de toate vârstele. Tot în presa periodică a timpului apar primele reacții ale conservatorilor împotriva răspândirii cinematografelor și al conținutului repertoriului acestora. Într-unul din articole se menționează despre influența negativă a cinematografelor asupra tinerilor: „Cinematografele au cunoscut în ultimul timp o largă răspândire. Pe lângă acțiunile de dezvoltare culturală, au loc și aspecte negative. Mergând pe străzile orașelor mari, privind la grupurile de tineri și adolescenți, care urmăresc cu lăcomie reclamele cinematografelor, în care atributele esențiale sunt otrava și cuțitul, trebuie să vizionezi 2-3 spectacole, pentru a te convinge că acestea constituie un pericol pentru sufletul copilului și educației morale a tinerei generații. Cinematografeleucid acele elemente ale binelui pe care încearcă să le dea copiilor familia și școala...”⁴³. În continuare,

⁴⁰ Idem, август 1908.

⁴¹ Бессарабская жизнь, июль 1910.

⁴² Ibidem.

⁴³ *Борьба с вредным влиянием кинематографов* În: Ведомости Кишиневской Городской Думы. № 76, ноябрь 1913, с. 4.

³⁸ DĂNILĂ, A. *Opera din Chișinău*, p. 15.

³⁹ Друг, июль 1910.

autorul articolului solicită accesul elevilor și adolescenților la filme după un program special sau fiind însoțiți de părinți.

În același context se înscriu și spectacolele de teatru. Flacăra teatralității era întreținută de numeroasele formațiuni de amatori care pun în scenă piese în limba română. La Chișinău era cunoscut cercul de teatru al lui A. Mavrodiadi, care juca atât piese în limba română, originale, cât și traduceri. Încă în 1884 în capitala Basarabiei ia ființă Societatea Amatorilor de Artă Teatrală⁴⁴. Aceasta, precum și Societatea Amatorilor de Artă Dramatică din Chișinău, înființată încă la finele secolului al XIX-lea, urmăreau scopul de a contribui la dezvoltarea tinerelor talente artistice și cultivarea dragostei spectatorilor pentru arta scenică. Amatorii apelau la creația dramatică a clasicilor de origine rusă, cum ar fi: N. Gogol (*Căsătoria, Revizorul*), A. Ostrovski (*Pădurea, Ursuza*), L. Tolstoi (*Roadele învățăturii*), A. Cehov (*Ivanov, Ursul*), M. Gorki (*Închisoarea*). Din dramaturgia românească au fost înscenate *Kir Zuliaridi* și *Cinel-Cinel* de V. Alecsandri. Trupele românești care soseau în Basarabia din Vechiul Regat includeau în reprezentațiile lor și figuranți locali. Au văzut lumina și câteva piese ale autorilor basarabeni de limbă rusă ca, de exemplu, V. Lașcov, *Foaia agronomică*⁴⁵.

După revoluția rusă din 1905, la Chișinău și în satele din împrejurimi se încearcă a se juca piese românești. Astfel, în 1906, în satul Băcioi, situat în apropierea capitalei, profesorul V. Hartia împreună cu câțiva intelectuali joacă în fața țăranilor piesa lui V. Alecsandri *Cinel-Cinel*, iar învățătorul V. Graur joacă aceeași piesă și *Baba Hârca* în satul Ialoveni⁴⁶.

⁴⁴ BURADA, T. *Teatrul în Moldova*. București, 1975, p. 89.

⁴⁵ *Sincronism european și cultură românească*. București, 1984, p. 184.

⁴⁶ *Suferințele Basarabiei și răpirile rusești*. Antologie (Inspectoratul pentru Cultură al Municipiului București). București, 1996, p. 152.

În anul 1908 este organizată o trupă de amatori în frunte cu Gh. Madan și cu sprijinul boierilor basarabeni P. Dicescu, Suruceanu, Cononovici și al altora; se joacă piese din V. Alecsandri, C. Negruzzi la Chișinău și Orhei⁴⁷.

În *Neamul românesc* din 15 februarie 1908 sub titlul *O serbare românească în Basarabia* găsim descrierea unei reprezentații organizate de această trupă de amatori: „În ziua de 4 februarie a fost în Chișinău o reprezentație și un bal, aranjate de către Societatea de binefacere „Bessarabeț”. De către d-re și tineri s-a jucat frumosul vodevil al dlui V. Alecsandri *Cinel-Cinel*. Rolul lui Graur l-a jucat d. Madan, iar al Floricăi, d-ra Sârbu. Au mai luat parte în vodevil d-rele A. Dicescu, I. Dicescu, T. Suruceanu, N. Semigradov, Savoischii ș.a. și tinerii Popa, Razu, Suruceanu, Popescu, Andronovici, Gumalica ș.a. O mulțime de ofițeri și funcționari ruși, guvernatorul Basarabiei, generali ș.a. au luat parte cu familiile lor. Când s-a ridicat cortina, lumea era parcă fermecată de privescerea uimitoare: porturi naționale, grai românesc, tablouri cam uitate, dar scumpe sufletului nostru. Artiștii amatori cu mult drag jucau rolurile lor. Mai cu deosebire d. Madan a arătat un adevărat talent de artist. S-au cântat mai multe cântece bine aranjate și executate perfect... Aplauzele îndelungate ale publicului au fost cea mai dreaptă și mai bună răsplată pentru tinerii artiști”⁴⁸.

În aceeași ordine de idei, în ziua de 31 ianuarie 1909 la Chișinău se dă o altă reprezentație teatrală, despre care ziarul ieșean *Evenimentul* scria: „O frumoasă reprezentație teatrală și un grandios bal au avut loc astăzi în teatrul *Blagorodnoe Sobranie* dat de boierii moldoveni din Chișinău. D-na Elena Cononovici și comitetul organizator telegrafic a invitat pe d. P.S. Alexandrescu să binevoiască a lua parte la repre-

⁴⁷ Ibidem, p. 163.

⁴⁸ *Neamul românesc*, 15 februarie 1908.

zentația teatrală în rolul lui Colivescu din *Florin și Viorica*. Sala era mai mult ca plină, că lumea era nevoită să stea și prin sălile de intrare...

Dra Serbova-Sârbu în rolul Floricăi era încântătoare, interpretarea dată era uimitoare, gingășia jocului a fost fascinantă, nenumărate aplauze și rechemări au fost răsplata din partea publicului. D. Madan în Florin a fost adevărat actor, schimbările ce impun rolul au fost redacte cu mult talent, despre d. P.S. Alexandrescu în rolul lui Colivescu e de prisos să vorbim, căci e prea cunoscut în Chișinău ca artist de valoare, aplauzele în tot timpul actului erau nesfârșite, ca și chemările. La finele piesei s-au dansat hora, *Frumușica și Mureșeanca* de către toate domnișoarele și domnii care luaseră parte...⁴⁹

La 9 februarie 1912 această trupă prezintă piesa lui C. Negruzzi *Doi țărani și cinci cârlani* în teatrul „Blagorodnoe Sobranie” din Chișinău. În ziarul *Mișcarea*, un oarecare Rinaldo sub titlul *Impresii*, scrie următoarele despre această serbare: „Se dădea o serbare moldovenească pentru mărirea averii orfelinului din Chișinău. Lume multă – elită și mare însuflețire. Se juca o piesă românească, *Doi țărani și cinci cârlani* de C. Negruzzi. Rolurile de femei au fost susținute de două d-re din elita Chișinăului, iar rolurile bărbaților de d-l Madan, cunoscut ziarist, și d-l Petre Alexandrescu – pensionar al teatrului din Iași – pofțit pentru a le da concursul. Vodevilul lui Negruzzi, departe de a avea vreo valoare dramatică, are totuși vorbe de spirit și unele situații nimerite. Publicul a râs mult și a aplaudat des. Se juca «moldovenește» și publicul român a fost entuziasmat”⁵⁰. După ce descrie jocul actorilor, autorul adaugă: „Vodevilul *Doi țărani și cinci cârlani* a fost primit cu entuziasă bunăvoință, ceea ce nu se întâmplă acum pe scenele din Regat.

⁴⁹ *Evenimentul*, 31 ianuarie 1909.

⁵⁰ *Mișcarea*, februarie 1912.

Nimerit ar fi să se joace mai des piese românești, nevoia se simte și va fi asigurată izbânda inițiatorului. Aplauzele, ce ridicau cortina de atâtea ori, îmi trezeau în suflet o caldă, dar stânjenitoare înduioșare”⁵¹.

Citatele de acest gen pot fi foarte numeroase. Astfel, de exemplu, „în seara zilei de 25 ianuarie / 7 februarie 1918, locuitorii orașului Chișinău au vizionat spectacolul *Răzvan și Vidra* de B.P. Hasdeu în interpretarea actorilor ieșeni. La sfârșitul spectacolului, deputatul V. Țanțu, președintele Societății culturale „Făclia”, a dat citire unei adrese de mulțumire, în care a arătat năzuința românilor basarabeni „de a fi și ei cândva uniți cu toți românii și de a alcătui cu toții la un loc o Românie nouă...”⁵².

Fragmentele prezentate mai sus ne demonstrează că, cu toată asprimea regimului țarist în Basarabia, au existat și începuturi de teatru românesc. Aceste reprezentări, deși aveau uneori un caracter mai mult sau mai puțin accidental, erau primite cu căldură de publicul chișinăuan.

Primele încercări de creare la Chișinău a unui teatru particular de operă au fost făcute în anul 1910. Ideea aparținea Bojenei Belousova, fiica nobilului basarabean Victor Iacubovici. Aceasta era proprietara magazinelor de muzică din Chișinău, care serveau și în calitate de centre de propagare a artei muzicale și teatrale⁵³. Pentru organizarea teatrului de operă, ea este ajutată de directorul școlii de muzică G.I. Seidler, absolvent al Conservatorului din Paris (clasa vioară și teoria muzicii), precum și de V.S. Karmilov, absolvent al Conservatorului din Moscova, care în scurt timp reușește să creeze nu numai o clasă serioasă de canto solistic, dar să organizeze din nou corul și orchestra copiilor de la aceeași școală⁵⁴.

⁵¹ *Ibidem*.

⁵² COJOCARU, Gh. *Considerații cu privire la unirea Basarabiei cu România*. În: *Destin românesc*, nr. 4, 1996, p. 54-72.

⁵³ DĂNILĂ, A. *Opera din Chișinău*, p. 17.

⁵⁴ *Ibidem*, p. 17.

Deși au fost făcute mai multe eforturi în această direcție, primele montări de spectacole de operă apar în 1918, odată cu deschiderea Operei din Chișinău (primul spectacol de acest gen are loc la 6 august 1918).

În pofida încercărilor de teatru îndeplinite, în perioada de la începutul secolului al XX-lea, trebuie remarcat că adevăratul teatru din Chișinău și, respectiv, din Basarabia, a fost înființat mai târziu, după Marea Unire. Viața teatrală între Prut și Nistru va cunoaște un avânt în perioada imediat următoare după Marea Unire, și anume, în anii 1918-1923. În această perioadă a făcut primii pași teatrul național din Basarabia. O instituție teatrală cunoscută în Basarabia era Teatrul Popular din Chișinău, activitatea căruia se va face cunoscută abia după anul 1920, când acesta, depășind dificultățile de ordin fracționar, va reuși să captiveze atenția publicului chișinăuian⁵⁵.

Despre același Teatru Popular, ca și despre funcția teatrului în general, se menționează într-un articol din presa timpului: „Rațiunea de a fi a teatrului este funcția lui de culturalizare... Nu intrăm în analiza pricinilor pentru care publicul din Chișinău nu frecventează teatrul. Fapt e că teatrul din localitate nu-și îndeplinește rolul pe care îl are. Și dacă publicul nu se înghesuie la teatru, atunci teatrul trebuie să caute publicul, adaptându-se la cerințele și condițiile locale. Teatrul din localitate trebuie să aibă mai mult o funcție culturală de educație a maselor...”⁵⁶. Cadrul de dezvoltare a teatrului din Basarabia devine favorabil odată cu modificările legislative făcute în acest domeniu al culturii de guvernul României întregite.

⁵⁵ COJOCARU, Gh. *Contribuția Basarabiei la îmbogățirea patrimoniului cultural românesc în primii ani după unire*. În: *Destin românesc*, nr. 4, 1997, p. 92.

⁵⁶ BURLACU, A. *Literatura interbelică din Basarabia între regionalism și unitate spirituală românească*. În: *Destin românesc*, nr. 4, 1999, p. 67-80.

Printre alte modalități de petrecere a timpului liber pot fi evidențiate vizitele la muzeu. În perioada de la începutul secolului al XX-lea, în Chișinău, ca și în alte mari orașe ale Europei, existau persoane pasionate de obiecte de artă și valoare, colecțiile cărora vor sta la baza fondării muzeelor private ale epocii. Descriind evoluția muzeului basarabean din această perioadă, cercetătoarea E. Ploșniță remarcă faptul că încă în ultimul deceniu al secolului al XIX-lea este organizat Muzeul Zemstvei, inițial cu profil limitativ de muzeu agricol, apoi cu caracter zoologic, agricol și de artă casnică, care își va lărgi treptat profilul, datorită donațiilor, devenind un adevărat centru de cercetare locală. Acesta participă la mai multe expoziții, cum ar fi cea din anul 1901, organizată la Sankt Petersburg, unde sunt expuse preparate anatomice, biologice și embriologice la congresul medicilor și naturaliștilor ruși, fiind apreciate de experții ruși; sau, cea din 1913, care are loc în același oraș, unde sunt prezentate prosoape și covoare moldovenești⁵⁷. Despre organizarea unor expoziții periodice cu caracter agricol la Chișinău menționează un martor al timpului, P. Mihail⁵⁸.

Disponând de un program favorabil, deoarece „vizitatorii particulari din oraș puteau veni între orele 11 și 14 în zilele de duminică, în timp ce pentru cei veniți din alte localități și pentru cei în grup vizitarea muzeului se făcea în orice zi la orice oră”, vizita la muzeu devine curând una dintre modalitățile frecvente de organizare a timpului liber al locuitorilor orașului Chișinău, precum și al oaspeților capitalei. Acest fapt îl consemnează și numărul în creștere al vizitatorilor muzeului menționat. Astfel, dacă în primii ani ai existenței muzeului numărul vizitatorilor, atât al adulților, cât și

⁵⁷ PLOȘNIȚĂ, E. *Muzeul Basarabean în fluxul istoriei*. Chișinău, 1998, p. 47.

⁵⁸ MIHAIL, P. *Mărturii de spiritualitate românească din Basarabia*. Chișinău, 1993, p. 113.

al elevilor este notat printr-o cifră comună, începând cu anul 1900 înregistrarea acestora se face separat, motiv care ne permite să conchidem că numărul vizitatorilor crește. De altfel, conform datelor prezentate de cercetătorii acestei probleme, dacă în anul 1900 numărul vizitatorilor atinge cifra de 2000, atunci în anul 1911 muzeul a fost vizitat de 14 562 de adulți și 11 463 elevi, ceea ce constituie, în total, 26 025 vizitatori ai muzeului⁵⁹.

Conform afirmațiilor aceleiași autoare, colecțiile din acea perioadă erau eterogene, acestea se găseau în casele bogate din Chișinău, precum și în conacurile din provincie. Ele cuprindeau: picturi, sculpturi, piese de mobilier, numismatice, arme, obiecte de podoabă, bijuterii, medalii, obiecte din faianță, porțelan sau argint⁶⁰.

Aceste colecții erau completate cu obiecte aduse din străinătate, îndeosebi, din Franța, Germania sau Rusia. Semnificative sunt, în acest sens, muzeele particulare, care concentrau pasiunea nobilimii de a acumula curiozități ale naturii și obiecte rare (o colecție de acest gen a alcătuit încă la mijlocul secolului al XIX-lea A. Ruppert, olandez de origine, fost guvernator al Siberiei de Est), care reprezintă primul tip de muzeu privat din Basarabia⁶¹.

O altă colecție de același fel a fost cea a lui I. Suruceanu, care în anii '80 ai secolului al XIX-lea conținea „3000 de antichități egiptene, un număr enorm de amfore antice, toarte de amfore ștampilate, vase grecești și romane, 75 000 de obiecte de sticlă, bronz, argint și aur, 202 unități de cercei și inele din metale prețioase, 8000 de monede vechi din aramă, aur și argint și o bibliotecă cu 3500 volume”. Această colecție va fi împărțită și achiziționată pe părți de muzeele din Odesa, Herson, Moscova, astfel, încât în

anul 1915 din ea rămăsese numai bibliotecă, care cuprindea mai multe cărți în limbile română, franceză, germană, latină și greacă; încetând a mai exista după anul 1918⁶².

Demn de evidențiat este și faptul că printre colecționari erau reprezentanți ai diferitor categorii sociale, ca urmare, conținutul colecțiilor reflectă, pe de o parte, pasiunile personale ale titularului, iar pe de altă parte, realizările științifice ale perioadei în care acesta a trăit.

Dezvoltarea domeniului muzeal, precum și creșterea numărului de colecții ale obiectelor de artă individuale a determinat participarea chișinăuienilor la diferite expoziții de artă, cum ar fi cea din 1902 la Sankt Petersburg sau organizarea unor expoziții locale. În cadrul acestora sunt expuse publicului diferite obiecte de artă care reflectă modul de viață al perioadei. Ca urmare, acest gen de manifestații culturale se bucură atât de o atenție sporită din partea locuitorilor orașului, cât și a vizitatorilor străini. Astfel, de exemplu, expoziția agricolă și industrială din anul 1903 a fost vizitată de 32 880 de vizitatori cu bilete și 7832 de elevi care au asistat la ea gratuit, găsind un bogat material de documentare și cercetare⁶³.

Faptul că orașul Chișinău devine un adevărat centru muzeistic⁶⁴ este susținut și de apariția Muzeului de Istorie (creat de Comisia Gubernială Științifică a Arhivelor din Basarabia, autor Ion Halippa) și Muzeul Bisericesc (creat în 1906 de Societatea Istórico-Arheologică Bisericească din Basarabia), care avea trei secții: numismatică, carte veche și veșminte bisericești.

Așadar, vizita la muzeu intră în viața cotidiană a locuitorilor orașului Chișinău, devenind una dintre modalitățile de organizare a timpului liber, dar și o posibilitate de a-și îmbogăți cunoștințele despre tradițiile locale, precum și cultura generală a vizitatorului.

⁵⁹ PLOȘNIȚĂ, E. *Muzeul Basarabean în fluxul istoriei*. Chișinău, 1998, p. 50.

⁶⁰ Ibidem, p. 33.

⁶¹ Ibidem, p. 33.

⁶² Ibidem, p. 36-38.

⁶³ Ibidem, p. 43.

⁶⁴ PLOȘNIȚĂ, E.; RĂILEANU, N. *Pagini de muzeografie basarabeană*. Chișinău, 1999, p. 33.

Percepută mai mult ca o activitate de eliberare a spiritului, morală, decât un divertisment în sensul adevărat al cuvântului, vizita la biserică și asistarea la slujbele religioase obișnuite sau de sărbătoare reprezintă o preocupare a cetățeanului simplu, dar și a elitei societății chișinăuene.

În perioada cercetată, Chișinăul poseda o frumoasă catedrală, construită în centrul orașului, în care se aflau sarcofagele arhiepiscopilor Dumitru Sulima, Antonie și Mitrofan, precum și numeroase biserici: „Măzărachi”, „Sf. Arhanghel”, „Sf. Ilie”, „Buna Vestire”, „Sf. Gheorghe”, „Sf. Haralambie” și altele⁶⁵.

Potrivit martorilor perioadei, dar și descrierilor istoricului român N. Iorga, „Chișinăul e un oraș bisericos. Prin toate părțile, pe jos în trăsuri, vezi preoți chemați pentru deosebite pricini la mitropolitul-eshar al țării, care e astăzi un rus. Ei se înfățișează neobișnuit pentru noi: pălărie neagră, tare sau moale, fără margini mari, un lung anteriu de culoare cenușie, pantaloni care se văd dedesubt. Poartă părul împletit în coadă sau răsfrat în vițe neunse care fâlfâie sălbatic. Pe piept le atârnă o cruce argintie prinsă cu un lanț de grumaz. Merg rău, repede și nu fac nicio impresie de demnitate cucernică în alergăturile acestea a lor...”⁶⁶. Descriind în continuare instituțiile de cult basarabene, autorul menționează: „Bisericile sunt multe, din toate stilurile. Una parcă aș aduce aminte de clădirile moldovenești, dar, dacă te uiți bine, vezi că are în litere de aur, o inscripție polonă. Altele au tot felul de umflături, turnulețe, coperăminte verzi. Am văzut chiar un paraclis, la școala de fete, care era săpat în piatră, de o deosebită îngrijire. Cui îi place stilul muscălesc, poate să admire: oricum sunt mari, curate și bine înconjurate...”⁶⁷

Referindu-se la rolul religiei în viața poporului basarabean, N. Popovschi con-

stată că „religia nu numai a păstrat nevătămate în sufletul lui aceste puteri sufletești ale neamului, ci a și creat acea încordare care poate înlesni mult rezolvarea problemelor mari ale vieții...”⁶⁸.

Fire religioasă, dar și morală în același timp, basarabeanul își organiza timpul liber, fiind preocupat de purificarea sa spirituală, prin acțiuni directe (cum ar fi iertarea păcatelor la biserică), dar și indirecte, prin activități caritabile, de ajutorare a aproapelui. În acest sens, la Chișinău apar la începutul secolului al XX-lea o serie de societăți, având diferite scopuri, care contribuie la transformarea orașului în centru urban și cultural. Astfel, în anul 1911 este înființată *Societatea Frățimea profesorilor de religie din Basarabia*, care avea scopul de a uni pe toți profesorii de religie din școlile secundare și medii, de a se ajuta reciproc la realizarea datoriilor pe care le aveau față de biserică și școală, de a colabora la predarea religiei și a educației morale și religioase a elevilor etc.⁶⁹. Această societate urmărea, pe de o parte, promovarea valorilor culturale și științifice locale, iar pe de altă parte, și scopuri caritabile, de a ajuta anumite categorii sociale vulnerabile ale societății. De exemplu, potrivit surselor timpului, „ca să ajute pe orfanii din Basarabia, s-a înființat încă de curând un comitet la Chișinău, având în frunte pe Preacuvioșia sa părintele Arhimandrit Gurie și pe domnul Pelivan. Pentru scopul atât de creștinesc, comitetul a primit din România un ajutor începător de 100 000 lei, iar Banca Națională a României a dat 50 000 lei. Se va urma adunare de daruri și aici în țară și suntem încredințați că fiecare om de inimă va ținea să fie scris, cu cât poate mai mult în șirul celor ce au dăruit pentru frumosul scop.”⁷⁰ Donațiile obținute, atât cele obținute de la

⁶⁵ ARBORE, Z. *Dicționarul geografic al Basarabiei*, p. 61.

⁶⁶ IORGA, N. *Neamul românesc în Basarabia*, p. 85.

⁶⁷ *Ibidem*, p. 85.

⁶⁸ POPOVSCHI, N. *Istoria Bisericii din Basarabia în veacul al XIX-lea sub ruși*. Chișinău, 2000, p. 15.

⁶⁹ *Luminătorul*. 1909-1918, p. 72.

⁷⁰ *Ibidem*, p. 76.

populația locală, cât și cele externe, urmau să fie transferate la orfelinatele din Chișinău și din alte localități ale Basarabiei.

Având același scop, al carității, Congresul eparhial din 1910 înființează din mijloacele personale ale clericului basarabean, provenite din cotizațiile anuale, două burse a câte 100 ruble fiecare, pe lângă școala de fete, pentru copilele învățătorilor din școlile bisericești, indiferent de clasa socială; de asemenea, fixează o sumă anuală în folosul casei de ajutor reciproc a învățătorilor din școlile bisericești pe calea reținerii a câte 50 de copeici din cotizațiile personale ale clericilor și tot acest congres hotărăște înființarea, pe seama fabricii eparhiale de lumânări, mai multe burse pe lângă școala eparhială de fete, pentru copilele învățătorilor din școlile bisericești⁷¹.

Divertisment

Timul liber putea fi „omorât”, de asemenea, prin intermediul plimbărilor în parc. Prin grija autorităților locale, parcurile și locurile de agrement erau întreținute în bună ordine și curățenie. Este cunoscută, în acest sens, decizia conducerii orașului Chișinău referitoare la reconstrucția și reamenajarea parcului central de odihnă, Grădina Publică, care este cel mai vechi parc din oraș, conceput și amenajat în manieră clasică. Aici, locuitorii orașului, istoviți după o zi de muncă, puteau merge la plimbare sau să se așeze pe o bancă, pentru a asculta muzica locală și pentru a da frâu liber imaginației.

De multe ori parcul reprezenta locul de întâlnire cu prietenii, pentru a discuta pe diferite teme sau pentru a juca cărți. Această pasiune, foarte frecventă, a locuitorilor orașului Chișinău va fi oarecum „legalizată” după Unire. Prin Legea nr. 3843 din 22 decembrie 1918, prețurile la cărțile de joc de la 1 februarie 1919 se fixează 40 lei pentru

cărțile de joc pentru cercuri; 20 de lei – cărțile de joc calitate I; 10 lei – cărțile de joc calitate II⁷². De menționat, prin aceeași lege se adăugă la cărțile pentru cercuri și de calitate I încă câte 4 lei, iar cele de calitate II câte 2 lei, sume care urmau să constituie fonduri de donație pentru „Familia luptătorilor”, Societatea invalizilor și Societatea ortodoxă din Basarabia⁷³.

Prin urmare, concepute în sens larg, formele de relaxare și de divertisment atestate ca modalitate de petrecere a timpului liber de către locuitorii orașului Chișinău în perioada de la începutul secolului al XX-lea sunt foarte complexe și comportă un conținut foarte divers. De la cele cu o tentă a dezvoltării intelectuale, cum ar fi spectacolele de teatru și film sau titlul cărților, vizitele la muzeu ș.a., la cele care constituie o simplă relaxare, de tipul plimbărilor prin parc sau jocul de cărți, toate modalitățile de divertisment descrise reprezintă, de fapt, atitudini, comportamente ale vieții cotidiene și ale mentalității chișinăuienilor în pragul unui nou secol.

Nota redacției

Exprimăm sincere mulțumiri autoarei, dna prof. dr. Lucia Sava, pentru amabilitatea de a ne permite reproducerea acestui text – un fragment din cartea *Viața cotidiană în orașul Chișinău la începutul secolului al XX-lea (1900-1918)* (Chișinău, Ed. „Pontos”, 2010), la baza cărei se află teza de doctor în istorie a autoarei. Nu încap vreo îndoială că cititorii vor parcurge cu interes această prezentare documentară a vieții culturale a Chișinăului, la începutul sec. XX, în al cărui context – fapt semnificativ! – **lectura deține un loc de frunte**, ceea ce ne-am dori să fie și în prezent.

Titlul articolului, intertitlurile și adaptarea trimiterilor bibliografice aparțin redacției *BiblioPolis*.

⁷² *Bugetul Directoratelor din Basarabia, aprobat prin înaltul Decret Regal nr. 2197 din 7 iunie 1919*. În: *Basarabia economică*, nr. 2-8, Chișinău, 1919, p. 68.

⁷³ *Ibidem*, p. 68.

⁷¹ *Școala moldovenească. Revista Asociației Învățătorilor Moldoveni din Basarabia*. 1917.

MANAGEMENT OF CHANGE IN THE 21ST CENTURY LIBRARIES AND INFORMATION CENTRES

Samuel Olu ADEYOYIN,
Nimbe Adedipe Library University of Agriculture Abeokuta, Nigeria;
Abayomi IMAM,
Ag. College Librarian Michael Otedola College of Primary Education, Epe;
Taofik Olatunde BELLO,
Nimbe Adedipe Library University of Agriculture Abeokuta, Nigeria

Abstract

Change is so fundamental to all things in the world that it is the most important obstacle to overcome in a game of survival of the fittest. It is constant for all times. This immutable principle may have been the "raison d'être" behind the craving by many to understand change, as a phenomenon from wider and deeper perspectives. Managing change therefore requires managers to think about the organization from a new perspective.

For any organization, including the library, change can come from one of two sources: internal or external. Internal changes are changes initiated within the organization and relate to how to do things, when to do things or what new things to do. The issue of participation, manipulation and resistance become of some significance in the management of internal change. Resistance to change must be recognized as an initial first reaction of the majority of people. It is important to note that change management in the information world entails most importantly, both human and equipment. The electronic library is an important ingredient for the quality of life in future societies and libraries and librarians have the responsibility for bringing them into being.

Keywords: *changes, change management, information, development, innovation, digitization, vision, organization.*

* * *

Introduction

Long before Johnson's 1998 celebrated story *Who Moved My Cheese?* a bestselling text on change was published, Charles Darwin in the *Origin of Species* (1859), documented compelling scientific evidence on species that became extinct because of mal-adaptation or resistance to change. It is intriguing to discover in today's business world, that most businesses that are making waves never existed beyond few decades. In the same vein, most organizations in the past, that roamed their environments like dinosaurs, are today extinct or too flaccid to make earth-breaking impact. Change has caused all these. Organizations that have realized the inevitability of change have accepted the onerous tasks of managing it. Others that believed otherwise, have unwittingly surrendered themselves to change, to tweak the way it deems fit.

Change is so fundamental to all things in the world that it is the most important obstacle to overcome in a game of survival of the fittest. It is constant for all times. This immutable principle may have been the *raison d'être* behind the craving by many to understand change, as a phenomenon from wider and deeper perspectives. Con-

sequently, this perhaps, has attracted to the field of management and indeed the entire sciences, as well as humanity, avalanche of change theories, postulations and practices.

Nowhere in the world economy has change made such unimaginable impacts as it has done in the information and communication technology (ICT) world in the past few decades, especially in the last two decades when the ICT wind has blown across every continent of the world.

Contemporary Issues in Change Management

Change by definition requires creating a new system. Managing change therefore requires managers to think about the organization from a new perspective. Duck (1998) argues that this demands from the manager, something beyond mere breaking change into small pieces – total quality management, process reengineering, employee empowerment and managing each as operating machine, akin to treating the human body of one ailment at a time. Change management appears to be influenced by three paradigms viz: deeply held, unconscious set of assumptions and values, things taken for granted, and expectations.

Zohar (1997), in his own view, identified two broad influences which managers of change are susceptible to. These are Newtonian and Quantum constructs. Under the Newtonian perspective, change management sees an organization from the perspective of atomicity, with emphasis on separate working parts. This leads to a tendency toward fragmentation. Second, the Newtonian believes that change management is determinate and thus is governed by iron laws. This is why some of their proponents are taken aback when results of change programme are way off from prediction.

The third underlying assumptions of the Newtonian construct on change management is the view that, all answers on change, must be „either, or“. That is why those who subscribe to it give premium to change leaders, who, keep their eyes on the ball' and, see clearly a particular vision to pursue'. It is from these people that we hear frequent arguments that, there is one best way to do things or the best software package to drive information and communication technology.

The fourth is actuality, which concerns ,here and now'. This anchors on immediate results that can be touched and measured. The fifth concerns ,subject-object split'. Managers influenced by this movement divide the world into the organization and its environment, as well as the organization and its market. According to Zohar (1997), these managers believe that change programme and management, should empower them to manage that environment and to exploit the market. Quite often we hear these managers shouting to their subordinates, „Customers are out there and they are to be managed. Their tastes are to be manipulated, their dissatisfactions stoked up, their expectations set“.

Sixth change management, under the Newtonian influence, regards the organization, both political and corporate as existing in a constant and seemingly unresolved tension between the individual and the group. That the thrust of change management is to foster the initiative and creative qualities of the individual, while at the same time developing the co-operation and team qualities of the group. It is based on this that we have many change managers stressing the crucial importance of the individual, at the same time, being suspicious of the group. Leadership under this context cultivates own inner light and individual potential, while feeling that there is nothing or little lesson to draw from the great insight and inspi-

ration of the unexpressed qualities of the group being led.

Seventh, Newtonian managers on change management are under the influence of ‚focus, certainty, and control’. A story is told of a famous physicist, Lord Kelvin, who often advised his best students to avoid making a career in physics, because they had solved all the problems that required solutions. In other words, there was nothing exciting or new that a newcomer would discover in the subject. Change management under this influence, creates a situation that makes the leader see others and their ways of doing things, as the source of the problems of the organization, while nothing is wrong the way he administers his job.

Quantum change management on the other hand has eight fundamental assumptions: First, that the organization’s change programme and management is ‚tittered on, both-and’. As Zohar (1997) succinctly captures this thus:

“It has both unique, particlelike individual aspect and a shared, relational, wavelike group aspect. I am me, my genes, my history, and my unique experience, but I am also all these others with who I live and work and share experience with and to whom I relate. Neither my private, individual self nor my public relational self is more important or more primary”. All these must be integrated and utilized for the maximum benefit of the organization and the community it serves. And since the existing infrastructure is inadequate to support those aspirations, new ones are nourished to take care of the repositioning.

Second, that every change programme and management should be holistic and contextual. It must extend across the organization. Third, every change management must be self-organizing. It must remain at the edge, ‚poised precariously... yet creatively between order and chaos’. Change programme and management within this

sphere has no hard limits, nor set of definable boundaries. Although some constraints may be there, it is not allowed to determine the direction of management of such change. Though it is a character, yet this is always moulded. Change management must continue to re-invent itself and always remoulding its brain.

Fourth, change management is free. Though change may be constrained by material resources, past experience, environmental conditions, yet change managers that subscribe to the quantum theory, argue that its boundaries must be elastic and in a state of flux, subject however to a creative uncertainty. Fifth, change management must be flexible and responsible at the edge. Thus the change manager must come to terms with the fact that he is part of the organization; and the organization, part of the society. Given this fact, he must approach all issues about change from participatory stance. For the action wrongly taken could have very adverse impact on the organization.

Sixth, quantum change management assumes that the organization thrives on diversity. When an organization is used to one truth, one-way worldview or expression of reality, one best way of doing things and unambiguous choice, it drives away initiative and abort dreams. A change manager under quantum influence regards all these things as obstacles to change implementation. The belief is that, plural way of accommodating the multiplicity and diversities of societies, markets, individuals, customers, employees, make for a better change programme management than the Newtonian ‚one-way’ observatory. Seventh, a change programme and management should be playful. Zohar (1997) has argued that ninety-nine percent of all species (or organizations) that vanished, had tight structure that failed to respond to environmental conditions. More importantly was fear to

take risks. They believe that, to live in the present is more comforting than sharing or taking the risk about the future. Often when the future comes like a hurricane, they are blown away. But when a change programme has much elements of playfulness, its new organization invariably create infrastructure that encourage play and reward structures and recognize the value of taking risks.

Eight, change management must be vision centred and value driven. Under the Newtonian influence, a change manager believes that his duties and responsibilities are to ensure that employees are made to sell products or services. And the best result of any change programme management must be to meet present demand, to manipulate demand, to manipulate the public and market taste, and to desire the organization's products or services. Marketing drive is woven around society's illusion.

Change programmes and management that are influenced by quantum preachment go beyond all these. They recognize that people seek meaning that go beyond frustrations and limitations. They see people, customers, employees and environments as living systems that obey evolutionary laws, and are always reaching beyond themselves to new possibilities. Organizations that subscribe to this, toe the philosophical line of providing their customers and employees, new possibilities, dreams and meaning. The deep vision and value of the organization drive all these.

Notwithstanding, whether one subscribes to the Newtonian or Quantum change management, one thing that must be admitted of change is that, it is never effected without some pains and discomforts. That is why some advocates have advised organizations to manage change with processes such as tinkering and kludging (Abrahamson, 2000). These in

plain language means that change should be effected in piecemeal followed at appropriate interval by larger ones. Companies that can manage overall change with these processes, according to these advocates, would achieve dynamic stability. It should however, be admitted that no matter how dynamic stability is managed, it is a difficult task to handle, though it has great advantage of allowing change to be effected without fatal organizational pains.

There is no doubt that one of the compelling reasons of the new attitudes of librarians and information managers worldwide is what has been called „the recent, worldwide acceleration in the pace and impact of change“. It has been said, for instance, that it took 112 years to discover and apply the technology of photography, it took 56 years to develop and disseminate the use of the telephone; 35 years for the radio, 12 years for television and only 6 years for the atomic bomb. Change is thus today a significant fact of life whose impact is not always neutral. Indeed, if anything, the impact of most changes tends to be disorientating especially if it is not anticipated, planned for and properly managed.

Change Management in Library and Information Centres

For any organization, including the library, change can come from one of two sources: internal or external. Internal changes are changes initiated within the organization and relate to how to do things, when to do things or what new things to do. The critical issues here are how to make these changes generally acceptable to or accepted by the majority within the organization. Thus, the issue of participation, manipulation and resistance become of some significance in the management of internal change. All of these issues are strategies to influence the response of individuals within the organization to the changes. They are calculated

to positively affect the perception of the individual as well as his attitudinal and behavioural disposition to the changes.

Participation entails involving those to be affected by the change in its formulation and implementation. This way it is more likely to secure their commitment and general willingness to accept the consequences of the change process. However, it is recognized that participatory strategies of managing change can be time-consuming and costly and there may be need in certain circumstances to use a strategy of personal power. This may be indeed more appropriate in situations where there is formal, recognized and accepted authority or where personal power arises from the effect of charisma. In either case, power strategies are best used where commitment to the changes process is not essential for its successful implementation or where the resources available are limited or when little resistance is anticipated.

Participatory strategies, however, must not be confused with manipulation. Manipulation is the conscious structuring of an event so that others, in spite of the semblance of participation, end up behaving in the manner intended by the change agent. Manipulation could involve the use of inducements or hidden threats to secure compliance or weaken the temptation to resist change. Its long-term success is, however always in doubt.

Resistance to change must be recognized as an initial first reaction of the majority of people. Within an organization, therefore, this can best be dealt with through negotiation and the change process facilitated through counseling, enlightenment and education. The effectiveness of such negotiation can be greatly enhanced by appreciating the causes of resistance. This could include fear of losing some current advantage of benefit, a sense of inadequate arising from the challenge of

acquiring new skills, new behavioural pattern, new attitude or new ways of thinking or relating to people. On the other hand, resistance or hostility to change could entail a fundamental difference of viewpoint and could be a health development to be used constructively. Those resisting a particular change often have something of value to say. For this reason, the basis of their resistance should be adequately considered and made use of as appropriate.

Nonetheless, it is external change or changes in the environment in which the organization has to function that are often the more crucial ones. Changes in the environment tend to be of tremendous import and often taxes the creative ability of the organization. Such changes at best can be anticipated but can rarely be controlled. And yet it is from such changes that threats to the very survival of the organization could and do arise. Changes in the environment of an organization tend to arise from one or more of four sources: technological, economic, social and political.

Technological changes are either process or market driven. In the former, new methods, processes or approaches of doing things while in the latter, new products might force on an organization a change of emphasis. Technology development has been the most potent factor making for dramatic changes in the information world. Changes can lead to turbulent or traumatic situations within any organization. The goal of change management is thus to modulate and contain the negative consequences of such turbulent or conflict situation whilst drawing strength and renewal from the many opportunities that change provides. Management of change thus entails accurate and insightful anticipation of such opportunities and the adoption of suitable strategies to capitalize on them.

Management may feel that it has perfectly valid reasons for introducing orga-

nizational change, for example to respond to changes in the environment – market or technological, deal with the new arrangements required following an acquisition, merge or takeover or to eliminate overlapping areas of activity. Other reasons include to cater for the introduction of new activities or the elimination of old ones, gain economies of scale by amalgamating activities, facilitate better coordination, control or communications and to decentralize operations to place decision making closer to the point of action, to reduce the size of an unwieldy head office and/or to cut down on bureaucracy, centralize operations to provide for better control from the top, accommodate management changes and to ‘shake up the business a bit’ – management have been known to articulate a belief that change is a stimulus in itself. There could be some truth in this in a stagnant organization, but ‘change for change’s sake’ is a dangerous doctrine.

Librarians and Management of Change

Librarians and information specialists are approaching a decision point. They must decide whether they will create changes in libraries that parallel the changing needs for information in society, and thus thrive in the electronic age, or whether they will continue to serve their traditional role as the custodians of books and other information media. In the words of Dowlin (1984) “the library has traditionally been defined as a place for books and the librarian as a keeper of books. The librarians’ ties or association with books has served as an asset. We have been able to use the romantic aura of books to colour ourselves as important. Yet, as society has developed other means for storage and transmission of information and knowledge, our ability to impress society with our importance has decreased, our ties to books may become a liability”.

The need for organized access to information has increased in the electronic age. A profession that can organize millions of books brings many of the skills needed for organizing information, regardless of format. If a book is viewed as a means to an end – access to information – it then becomes possible to consider other means to the same end and to include these means into design. The role of librarians and information specialists today is to increase access to information. New skills therefore need to be learned. The process of changing libraries and information centres has started. It is time for the librarians and information specialists to tackle the task systematically.

We must develop and define our role before others force their definition upon us. In order to arrive at our definition, we must become aware of the elements that impact what we do now, or will do in the future. Librarians and information specialists have crucial roles in managing and providing access to information. The electronic library is an important ingredient for the quality of life in future societies and libraries and librarians have the responsibility for bringing them into being. The process is not simple, it will require the mastery of many and varied tools by those who care to fulfill the promise.

Librarians have always served as guides to information resources. If the philosophy of service is to find the vehicle carrying the information, it needs to be expanded. If the librarian’s concern is for supplying the information, regardless of the container, one has already made major progress towards the electronic library. Whereas the conventional criterion is to find the container of the information, the new criterion in the ICT era is based on finding the information. Therefore, a librarian or information specialist who is ICT literate is a valued professional also viewed

as an agent of information transfer and an advocate for information accessibility.

It is important to note here that change management in the information world entails most importantly, both human and equipment. Human in the sense of managing the professional angle to change management in information provision brought about by the ICT while change management in equipment involves managing the new ICT equipment that is gradually replacing the old conventional criterion of finding the container of information by finding the information itself. Hence, the need to discuss the management of change in library information resources. This includes preservation of digitized library information resources and requirements, also the problems with digitization of library information resources.

Preservation of Digitized Information and Requirements

According to Rothenberg (1999), one of the changes of the information age is the preservation of digital information. The world as a whole now sees digitization as the solution to a wide range of problems emanating from the new information technology. This is unlike in the past when information was recorded simply on such diverse media as pebbles, papyrus parchment and plastic. In this period, most information was printed on paper. As a result of this very simple forms of information documentation the traditional and most expedient method of ensuring long term access to that information was simply to protect the integrity of the medium on which it was recorded that is to repair and rebind books.

The word digital information or document is a function of the new digital technology in the handling of information. It derives from the new informational artifact, which includes document, data, and records of all kinds in all media. Digital doc-

ument according to Rothenberg (1999) include informational artifacts, „some aspects of whose intended behaviour or use rely on their being encoded in digital form”. The term digital in this context denotes means representing sequence of discrete symbolic values – each value having two or more unambiguously distinguishable states – so that they can, at least, in principle, be accessed, manipulated, copied, stored, and transmitted entirely by mechanical means, with high reliability.

One of the common characteristics of digital information or document is that they possess a peculiar collection of core digital attributes that must be retained. With the above characteristic it will therefore take the following conditions for the preservation of digital document to be effective: the document must possess the ability to be copied perfectly, it must be accessible without geographical constraints and to be disseminated at virtually the incremental cost, given the existence of appropriate digital infrastructure. Other conditions are that, it should be machine-readable so that they can be accessed, searched, and processed by automated mechanism that can modify them, reformat them and perform arbitrary compilation on their content in all phases of their creation and distribution and furthermore, new inherently digital document forms such a dynamic, distributed, interactive hypertext and hypermedia, must retain their unique functionality, including their ability to integrate information from disparate traditional sources, such as books, periodicals, newspapers, mail, phone messages, data, imagery and video.

Problems with Digitization

When the traditional form of library resources like books, pamphlets, journal etc. are digitalized, the digital storage media have had their lifetime unnecessary shortened. This is because with time and change in technology the new media will

require new information format, which will be copied into it.

In most cases, most of these digital storage media require apparatus to make them readable. With change in technology these hardware and software become obsolete thereby shortening their useful life span. The generally visible problems with digitalization of library resources according to Rothenberg (1999) include:

- Most digital documents and artifacts exist only in encoded form, requiring specific software to bring their bit stream to life and make them truly usable.
- As these programme or the hardware / software environment in which they run become obsolete, the digital document that depends on them become unreadable due to their own encoding.

Apart from the technical aspect there are administrative, procedural, organizational and policy issues surrounding the management of digital materials. Digital documents are different from traditional papers documents in ways that have significant implication for the means by which they are generated, captured, transmitted, stored, maintained, accessed and managed. Paramount among these differences is the greatly reduced lifetime of digital information without some form of active preservation. This change management in library resources should be taken seriously in order to forestall the loss of vital information without any hope of their recovery.

Articulating Vision and Change

Failed change exercises in library and information centres are in most cases traceable to blurred vision. A visionless organization equally driven by a visionless manager will normally be unconscious of its environment, such organizations slip continually and consistently until they end up in the abyss. Truly great organizations understand the difference between what

should never change and what should be open to change, between what is genuinely sacred and what is not. This rare ability to manage continuity and change – requiring a consciously practiced discipline – is closely linked to the ability to develop a vision.

Collins (1984) opined that vision provides about what core values and purpose to preserve and what future to stimulate progress toward. A well-conceived vision of a change in library and information centre consists of two major components – core ideology and envisioned future. The former defines what the library and information centres stand for and why it exists. The latter is what the organization aspires to become, to achieve or create – something that will require significant change and progress to attain. Vision is actually a function of the organization's environment – internal and external.

Successful change managers understand that it is more important to know what the organization is than where it is going, for where it is going will change as the world changes. Library is a part of the larger society and a creature of its immediate environment, whatever the type. Its resources, income, problems, opportunities and survival are generated and conditioned by the environment. To deal with change, library and information centre managers have two major options: react to the signs that changes are needed, thereby making piecemeal modification to deal with particular problems as they arise and develop a programme of planned change, making significant investments of time and other resources to alter the ways their organization operate. In this case the library and information centre manager anticipates and initiates the change process.

The Problems of Change

Those affected by organizational change may not perceive it the same way.

They have seen it all happen before. They may call it organization by whim not by design. They will have seen fashions for centralization and decentralization come and go. And they may quote wisely amongst themselves the old saying: 'organize-reorganize-disorganize'. If they are classicists they may even be able to quote someone else who felt about re-organization as they do – Gaius Petronus Arbiter, a Roman governor of Nero's time who complained: "We trained hard, but it seemed that every time we were beginning to form up to teams, we would be reorganized. I was to learn later in life that we tend to meet any new situation by reorganizing, and a wonderful method it can be for creating the illusion of progress while producing confusion, inefficiency and demoralization".

These fears and reactions may seem to library management to be unreasonable, but they exist, and they can seriously prejudice the success of a change, however carefully it has been planned and executed.

Adverse Reactions to Change

Adverse reactions to reorganization from the point of view of those affected by it are not unreasonable. It constitutes change, about which most people are wary, if not overtly hostile. The reasons for resistance to change in the library and information centres are quite clear: it is a combination of a fear of the unknown, a reluctance to change familiar and comfortable working habits, a belief in general that change is always for the worse, and a feeling in particular that the individuals affected by it are going to lose out in a number of specified ways. The most frequently expressed or felt fears about organizational change are: loss of job, reduction of career prospects, downgrading of work and possible reduction in present or future rates of pay, loss or erosion of carefully built up empires and loss of status. Others

are reduction responsibility and job interest, need to learn new skills, which could be difficult, new and unknown bosses, or even new and known bosses if their bad reputations come before them, break-up of well established work groups and friendships and transfer to new, unknown (or known and disliked) locations or departments. The list is formidable but not exhaustive. There are other adverse reactions people can have to organizational change, and, whether or not they are justified, every attempt must be made to prevent them from happening before they arise or if this is impossible, at least to deal with them swiftly if they emerge.

Why Change Management Fails

Most managers conceive change as an event rather than a process. As an event, change stops at the level of restructuring; as a process, it seeks a total turnaround in the structure, the culture and the human ware of the organization. Real agility of the organization is achieved only when every function, office, strategy, goal and process, when every person is able and eager to rise to every challenge. This type and degree of fundamental change, commonly called revitalization or transformation, is what more and more organizations see but all too rarely achieve. There are two basic reasons: large organizations have strong tendency and remarkable capacity to resist change of all kinds and most often, the kind of change being sought is so much more radical and uncomfortable than anything required by a shift in strategy or process or corporate structure. Revitalization as referred to here does not amount to incremental change, rather it includes shifts in strategies and involves a permanent rekindling of individual creativity as well as responsibility, a lasting transformation of the organization's internal and external relationship.

Gaining Acceptance for Change

Prevention is better than cure. Armstrong (1984) offered solutions to hostility, fears and adverse reactions that are often confronted by change managers:

- Base the change on a thorough organizational analysis.
- Involve those concerned in the analysis – explain why it is carried out and seek their views on what improvements are required.
- If the change is forced on the organization, explain why it is happening and, if at all possible, allay fears at this stage about adverse effects.
- Consult people on alternative methods of dealing with the situation. Try to get them to 'own' the solution as theirs, and not something imposed upon them by an unfeeling management.
- Accentuate the positive benefits – if they exist – to those affected by change. They could include increased responsibility, more clearly defined duties, the removal of barriers to communication, new challenges and opportunities, greater security in a more effective or prosperous organization, or the chance to learn new skills.
- If the changes may adversely affect individuals or groups of people, attempt to mitigate them in advance by offering, if the worst comes to the worst, generous redundancy settlements involving voluntary redundancy where possible, 'outplacement' benefits, i.e. redundancy counseling and help to find alternative work, generous relocation allowances, retraining facilities guarantees, if feasible, on loss of pay or status, and a measure of choice about relocations or transfers.
- Be prepared to modify the ideal solution in response to any reasonable

fears expressed by those concerned – show willingness to listen and to act accordingly.

- Take particular care in defining the new organization and the responsibilities of those concerned. Involve everyone affected in drawing up job descriptions. Set up training schemes to develop new skills and communications programmes to get the message across about changes.
- Get groups together with their existing or new bosses to discuss the changes and their implications and agree jointly on how they are going to be managed.
- Consider the use of third parties or 'change agents' to facilitate change and get involved in discussion on what is happening, why it is happening and what everyone should do about it.

Conclusion

Change is no more a matter of choice, however, it is the most important obstacle to surmount by individuals and organizations that desire to survive. Change as a phenomenon, has long been studied in science, art and humanity. But the renewed interest, which the subject has attracted in recent times, appears to have come from the successful application of distilled rules in evolution to organizational management. These rules in the hands of Charles Darwin, received exquisite exposition. But credit goes to Peter Drucker, who has played invaluable role in importing this science into the service of management. In recent times, Johnson, fully aware of the power of story wrapped in anecdotes, has gone a step further in his best selling text – *Who moved my Cheese* fame – to drive home the need for both individuals and organizations to accept changes, to avoid being deformed by superior forces which trail change. Like it or not, change has assumed a life of its own.

It is perhaps expedient to work for change than to allow change to impose itself on the organization. Change programmes and management have been found to be influenced either by Newtonian or Quantum assumptions. While the former approaches change mechanically, the latter approaches change from the perspective of wave-like front that engulfs all things and require all resources to be integrated into a single being, in order to solve problems that come to the organization as a result of change. No matter how one stands on how to approach change, one thing so crystal clear about it is that, it never came without some form of pains and discomfort. This by the way, is recognition that changes have inherent forces of disruption, which if not properly handled could bleed the organization to death.

It should be borne in mind that the management of change in the library and information centres is always a measure of the ability of those at the helm of affairs of such organizations to plan against the uncertainties of the future. Often, we need to remember that the present situation in any organization is to a large extent the results of decisions made in the past. For this reason, it is vital that present librarians and information professionals must not allow themselves to become totally captive to past decisions. It is of the essence of managing change that the management of any organization must continue to question the basis of decisions made in the past and to effect changes that would stand the organization in good stead in the future. The imperative of innovation, of the systematic and effective abandonment of obsolete practices of yesterday is a key factor in the renewal and growth of the library and information centres.

Change management has remained with the corporate world for a long time; it will remain so for so much longer. It is obvious that change management con-

ceived and conducted outside of the employee is bound to fail. Leadership during change management period also has to be persuasive just as much as it should be focused. Change management must be driven by a clear definition of employees' commitment to new goals in terms that everyone could understand and act on. Without such leadership, employees will remain skeptical of the vision for change and distrustful of management, and management will likewise be frustrated and stymied by employees' resistance.

References

- Abrahamson, E. (2000). *Change without Pain*. Harvard Business Review.
- Armstrong, M. (1988). *A Handbook of Personnel Management Practice*. 3rd ed. London, Kogan Page. 712 p.
- Collins, E. (1984). *Taking Hold of Change*. Harvard Business Review. May-June.
- Dowlin, K.E. (1984). *The Electronic Library*. Neal-Schuman Publishers, New York. 199 p.
- Drucker, P.F. (1979). *The Practice of Management*. Pan Books Ltd.
- Duck, J.D. (1998). *Managing Change: The Art of Balancing*. Boston, Harvard Business School Publisher.
- Etim, S.O. (2002). *Change Management and Intelligence Activities in the Nigerian Banking Industry*. Union Digest 7(1&2):50-56, 62-63.
- John, M.T., et al (1972). *The Management of Change and Conflict Review*. Baltimore, Penguin.
- Johnson, S. (1998). *Who Moved My Cheese?* London, Random House.
- Ogunbanjo, D. (2002). *The Dynamics of Change in a Static Environment*. Union Digest 7 (1&2): p. 83-84, 87-89.
- Rothenberg, J. (1999). *Avoiding Technological Quicksand: Finding a Viable Technical Foundation for Digital Preservation*. Washington: Council on Library and Information.
- Zohar, D. (1997) *Rewiring the Corporate Brain*. San Francisco, Berret-Koehler.

<http://unllib.unl.edu/LPP/>
Library Philosophy and Practice 2011
 ISSN 1522-0222

ECHIPA „HASDEU”: ELEMENTE CONSTITUTIVE ȘI DISTRUCTIVE

*Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI,
director general al BM „B.P. Hasdeu”*

Abstract

The constituion of the team is a very hard thing, sometimes impossible. One of the institutional value assumed by the Municipal Library is the teamwork. The insistent and consequent activity bild and established this value in our community. We thought that it would work permanently. But the team must be maintained, improved, developed. I believe that actions were not enough. The impediments like lack of confidence and of commitment, fear of conflict, avoinding of responsibilities, lack of attention to the results created some team disfunction. Successful teams do not forget trust, conflict, commitment, accountability and focus on results.

A consolidation element of our team is the anniversary of the library foundation together with other activities such as the City quest and the Summer Colocvium.

Keywords: *team, the Municipal Library B.P. Hasdeu, community, team disfunction, competences, development, revitalisation.*

* * *

Constituirea unei echipe, în definiție clasică, este un lucru foarte dificil. În definiție contemporană (echipă performantă, echipă creativă, echipă deșteaptă, echipă profesională, echipă care rezolvă probleme, echipă de strategie, echipă de top, echipă de management etc.), să crezi o echipă este și mai greu. Unii zic că, în genere, e imposibil.

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” încă în 2002 și-a asumat ca valoare institu-

țională *spiritul de echipă*. Am muncit mult și comunitatea (fondatorii, utilizatorii, societatea civilă, comunitatea profesională etc.) recunoaște Biblioteca Municipală ca *Echipa „Hasdeu”*. Întâlnim această sintagmă nu numai în cadrul reuniunilor profesionale, dar și în articolele din presă (ziariștii recunosc această sintagmă), în articolele academicianului M. Cimpoi, ale scriitorilor (Iulian Filip, Nicolae Rusu, Vlad Pohilă, Vitalie Răileanu, Dumitru Crudu etc.). Prin muncă insistentă, consecventă am reușit să încetățenim această valoare și comunitatea o utilizează ca atare. Odată încetățenită, am crezut că va lucra permanent, de la sine, pentru noi. Aceasta chiar a funcționat foarte bine un timp. Echipa, însă, trebuie întreținută, îmbunătățită, dezvoltată, animată. Și cred că acțiunile întreprinse în acest sens nu au fost destule, de vreme ce apar când ici, când colo unele fisuri. Filialele, mai ales, nu ajung să facă muncă în echipă pentru că se lasă pradă capcanelor, la prima vedere firești, care devin pericu-

loase și care, ca în cazul bibliotecii-filiale „Ștefan cel Mare”, a avut potențial letal. Echipa s-a destrămat. Am adunat destulă experiență (de constituire a unei echipe – Echipa „Hasdeu”), dar am trăit și experiența eșecului unor echipe (cel mai recent exemplu – Filiala „Ștefan cel Mare”), din care pot evidenția impedimentele, alții le numesc disfuncții, de creare a echipei.

Printre primele impedimente remarc **absența încrederii** în sânul echipei. Aceasta înseamnă că nu sunt deschiși unii față de alții, nu-și recunosc greșelile și slăbiciunile, nu reacționează nici negativ, nici pozitiv la succesele, greșelile și slăbiciunile colegilor lor.

Absența încrederii este un element distructiv pentru că generează alt impediment – **teama de conflict**. Echipele în care tronează neîncrederea nu se implică în dezbateri, nu-și expun punctul de vedere vizavi de problemele care apar, de ideile noi, nu manifestă pasiune în ceea ce fac, se limitează la discuții vagi, la comentarii reținute, sau, în genere, nu comentează. Aici mă refer la conflicte sănătoase: profesionale, de concepție și strategii, de inovații, de implementare a noilor servicii, de reinventare a bibliotecii etc. și nu la conflicte de interese personale, conflicte interpersonale, interetnice și de altă natură, care nu au ce căuta la locul de muncă. Dar dacă și persistă, ele urgentează destrămarea echipei pentru că membrii ei se concentrează pe aceste dimensiuni de conflict personal și scapă din vedere interesele instituționale.

Penuria, sau lipsa conflictelor sănătoase în echipă, este deja o problemă, pentru că generează un alt impediment în constituirea unei echipe – **lipsa angajamentului**. Atunci când nu-și fac publice opiniile, nu participă la dezbateri deschise, membrii echipei nu se implică în decizii, dar simulează acord sau chiar acord total la ședințe.

Lipsa de angajare reală și de implicare duce la al patrulea element de disfuncție a unei echipe – **evitarea responsabilităților**. Membrii echipei care nu se implică în realizarea obiectivelor, nu elaborează planuri clare pentru acțiunile lor, dezvoltă comportamente neproductive. Aici aș menționa că și cei mai responsabili și mai eficienți oameni ezită, adesea, să-și atenționeze colegii cu referire la acțiuni și comportamente neproductive pentru binele echipei.

Acolo unde lipsește responsabilitatea se instaurează un mediu favorabil pentru dezvoltarea altui element distructiv al echipei – **neatenția la rezultate**. Acest element se instaurează comod acolo unde membrii echipei pun nevoile lor individuale (cum ar fi orgoliul, cariera sau reputația), ori chiar necesitatea unor decizii personale, mai presus de scopurile comune ale echipei.

Aceste elemente distructive le-am detectat în unele echipe din filiale, care (păzeală!) ușor pot contamina și alte componente ale Echipei „Hasdeu”. Eșecul echipei „Ștefan cel Mare” a fost ca ruperea unei verigi din lanțul consolidator al Echipei „Hasdeu”. Suntem în travaliu de lichidare a disfuncției, obiectiv foarte dificil, ca și decizia pe care am luat-o, cea mai dură în experiența mea de manager al Bibliotecii Municipale, de a concedia toți membrii echipei „Ștefan cel Mare” din funcțiile deținute în filială și de a anunța un concurs pentru crearea unei noi echipe.

Măsura drastică pe care mi-am asumat-o a fost determinată de convingerea că dacă un singur element distructiv este lăsat să se simtă bine într-o echipă, adică îi permitem să se instaureze, poate distruge echipa. Fapt confirmat prin experiența dureroasă de la Filiala „Ștefan cel Mare”. Echipa nu a avut sinergia necesară să reprime elementele distructive. Echipa nici măcar nu a observat cum, cu acordul tacit al membrilor ei, înfloreau disfuncțiile, pe

care ei le generau prin comportament. Interesele personale, cele de ordin etnic au fost pe agenda lor, acaparându-i într-atât, încât nu și-au dat seama că nu se ocupau cu altceva decât cu conflictul lor, dar în sens nu de stingere, ci de aprofundare. Interesele instituționale, valorile BM erau uitate, devenind neinteresante pentru ei.

Munca în echipă înseamnă respectarea unor principii de comun acord acceptate. Și nu e vorba de teorii sofisticate, dar de bun-simț, de disciplină și perseverență. „Culmea este că echipele reușesc pentru că sunt excesiv de umane” (Lencione, Patrik. *Cinci disfuncții ale muncii în echipă: o fabulă despre lideri*. – „Curtea Veche”, 2010, p. 190). Echipele de succes nu uită de încredere, conflict, angajare, responsabilitate și concentrare asupra rezultatelor.

Și încă un aspect important la constituirea unei echipe funcționale este rolul conducătorului. Un conducător bun trebuie să încurajeze construirea încrederii în cadrul echipei; să modeleze personal comportamentele potrivite în diverse situații; să poată determina grupul să susțină planurile echipei; să dorească să creeze și să încurajeze responsabilități în cadrul echipei; conducătorul trebuie să dea tonul pentru concentrarea echipei asupra rezultatelor.

Scopul suprem al BM este excelența. Avem echipe extraordinare la filialele: „Ovidius”, „L. Rebreanu”, „Transilvania”, CAIE, „Alba Iulia”, „Târgoviște”, „Târgu-Mureș”, „Tudor Arghezi”, V. Bielinski, Codru, Traian. Excelență demonstrează echipele filialelor Biblioteca Publică de Drept, „Ițic Mangher”, „M. Lomonosov”, „Adam Mickiewicz” etc. Sperăm în emergența excelenței echipei de la „O. Ghibu” și constituirea unei echipe, la fel de productivă și la Filiala „Ștefan cel Mare”. Elementul consolidator este aniversarea a 135-a de la fondarea Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” pentru a cărei reușită se va implica toată suflarea umană a bibliotecii noastre.

Primul pas, în șirul lung al acțiunilor de fortificare, revitalizare a *Echipei „Hasdeu”* a fost CITY QUEST Teambuilding *Crearea unei echipe creative*, care a avut ca scop consolidarea echipei manageriale „Hasdeu”. Obiectivele City quest-ului au fost: exploatarea a cinci domenii (din cele 33) de competență a Euroreferențialului; punerea în valoare a 10, din cele 20, de aptitudini ale Ghidului de competențe; facilitarea interacțiunii creative și colaborative între participanți; petrecerea timpului interesant, distractiv și diferit. City quest a dat posibilitatea, membrilor *Echipei „Hasdeu”*, de a-și dezvolta competențe și abilități profesionale în afara zidurilor, în afara domeniului – în comunitate. Chișinăuienii au văzut bibliotecari mândri de instituția lor, au auzit multe despre *Echipea „Hasdeu”*, s-au implicat, au fost receptivi, au ajutat, au crezut în jocul nostru, era un *reality show* „Biblioteca în comunitate”.

Următorul pas, profesional, academic chiar, sunt Colocviile de vară la BM „B.P. Hasdeu” sub genericul *Bibliotecile nu dispar. Se revitalizează, se reinventează...* cu invitați notorii din România, specialiști recunoscuți în domeniul infodocumentar; prof. univ. dr. Ion Stoica; dr. Liviu-Lulian Dediu; Titina Dediu, trainer autorizat de Centrul Mortenson, SUA, și Ministerul Educației, România. Colocviile ca mod de instruire dezvoltă abilitatea membrilor echipei de a se implica în dezbateri iscate de diverse subiecte, de a-și exprima public punctele de vedere, de a discuta în contradictoriu, de a-și apăra ideile – conflicte nedisimulate generate de idei, subiecte – așa-numitele conflicte sănătoase.

Biblioteca Municipală a avut noroc de echipe profesionale care timp de 135 de ani i-au conferit reputație, notorietate, glorie. Noi, echipa de azi, piticii din spatele uriașului BIBLIOTECA „HASDEU”, vom adăuga contribuția noastră la reputația, notorietatea și gloria ei.

RIVALITĂȚI CORPORATIVE ÎN TESTAREA COMPETENȚELOR PROFESIONALE

Tatiana COȘERIU,
director adjunct al BM

Abstract

Today the professional competences represent the brand of infodocumentary institution. The librarian professionalism assures the quality of the activity and serves to the improving of knowledge management. The implementation of the innovative forms of competence evaluation allows the team coesion, the development of creativity and equity.

Keywords: team, game, team-building, communication, professional competences, competition.

* * *

Adeseori ne gândim de ce o instituție are succes, iar alta nu-l are. De ce despre o bibliotecă se vorbește mult, iar alta mai puțin apare în mass-media audio-video și cea scrisă. Bibliotecile își îndeplinesc responsabilitățile, au resurse infodocumentare, oportunități de atragere la lectură și studii, specialiști cu competențe adecvate. În lumea aplatizată instituția bibliotecară trebuie să fie un sistem compus de activități coordonate ale ființei umane concentrate pe valori, unde oamenii doresc să comunice, să contribuie prin acțiuni la realizarea unui scop. O astfel de instituție se află mereu în mișcare, iar simțul răspunderii prompte și implicarea personală prevalează.

În secolul turbulențelor, bibliotecă de succes trebuie să aplice două principii fundamentale: inovația și consolidarea eforturilor comune. Supraviețuirea constă în dedicarea cu pasiune, în comunicarea cu încredere, în claritatea și în entuziasmul lucrurilor făcute bine. Aceste secrete

sînt identificate și realizate de bibliotecari. Pasiunea și interesul lor omit cu ușurință obsedările. Rațiunea de existență a bibliotecii constă nu numai în beneficii financiare, ci și în complexitatea relațiilor profesionale, în integrarea și responsabilitatea persistentă a angajaților și în crearea unui climat psihologic instituțional agreabil, binevoitor și prietenos.

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, pe parcursul celor 135 de ani de tradiție și inovații a reușit în mod implicit să schimbe optica relațiilor interpersonale și instituționale. Pe parcursul unei creșteri continue, BM a confirmat și a argumentat că personalul este o valoare majoră în crearea unei identități distincte și o dovadă a încrederii comunitare, s-a străduit să identifice formulele succesului ancorate cu tenacitate.

Una din preocupările noastre esențiale este dezvoltarea profesională a bibliotecarilor prin implementarea formelor inovative și interactive. Investițiile în educarea personalului BM au devenit o abordare clară și preponderentă în politica instituțională, deoarece dezideratele pot fi realizate doar prin complexitatea flexibilă de oportunități de învățare activă. Diversitatea acțiunilor organizate constituie un întreg conglomerat de afinități dictate de ziua de mîine. Persistența pentru competențele profesionale devine un interes sporit al BM. Corelația între formarea profesională și performanța instituțională este temeinic argumentată și concludent specificată în politicile instituționale, devenind un crez împărtășit de Echipa „Hasdeu”. BM asigură durabilitatea perpetuă a cunoașterii, con-

stituind o instituție dezvoltată și prosperă. Cu emergență inovativă cunoașterea devine un avantaj competitiv, asigurând tangențe revelatoare ale creativității și dezvoltării personalului.

În baza matricei de descoperire prin analiza și sinteza datelor se conturează intervențiile necesare în managementul cunoașterii BM. Procesul redimensionat de învățare coerentă a adulților este configurat și de aspectele interactive, creative în educarea specialistului. Un exemplu elocvent de dezvoltare și stimulare a cunoștințelor reprezintă acțiunile desfășurate în cadrul *Zilei europene privind promovarea competențelor profesioniștilor din informare și documentare*. Pentru a înțelege semnificația acestei zile vom face o incursiune istorică. La 15 iunie 2007, la Paris, s-au întâlnit cei opt membri ai Comitetului Permanent pentru Implementarea Euroreferențialului (CPSE) și reprezentanții celor patru asociații care au tradus documentul. Analizând situația creată, puțini specialiști își certifică competențele, participanții au ajuns la concluzia că este nevoie de o promovare mai bună a certificării. Astfel, ziua de 15 iunie devine o platformă de constituire a importanței competențelor, BM adăugând conotații inventive și complexe.

Ziua europeană privind promovarea competențelor profesioniștilor din informare și documentare devine tradiție instituțională la BM, fiind sărbătorită din 2009 anual, la 15 iunie. La început s-a efectuat evaluarea cunoștințelor prin publicarea și difuzarea în filiale a publicației *Integrare de la „Hasdeu”*. Publicația conținea întrebări despre patronul nostru spiritual B.P. Hasdeu, despre BM.

Ediția din 2010 a cuprins aspecte practice de testare a cunoștințelor. Duelul competențelor a început cu analiza stării de fapt: *Paradigma profesionistului integral* (dr. Lidia Kulikovski), *Atestarea cadrelor bibliotecare: aprecierea personalului, stabilirea și dirijarea perspectivei profesionale*

(Tatiana Coșeriu), *Analiza și evaluarea produselor și serviciilor Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”: Produsele Biblioteca 2.0* (Ludmila Pânzaru); *Cercetare bibliografică* (Taisia Foiu). Bibliotecarii au primit sarcini din următoarele domenii de competență:

- *I 01: Relații cu utilizatorul;*
- *I 04 Gestionarea conținuturilor și a cunoștințelor;*
- *I 05 Identificarea și validarea surselor de informare;*
- *I 07 Căutarea informației;*
- *C 07 Comunicare la nivel instituțional.*

Programul ediției din 2010 a fost mai complex, având în vizor grupul C – *Comunicare*. Evident, a fost făcut un diagnostic al procesului de comunicare în rețeaua BM cu intervenții elocvente: *Comunicarea profesională în contextul culturii instituționale* (Tatiana Coșeriu) și *Comunicarea electronică instituțională* (Ludmila Pânzaru). Sarcinile au fost diferențiate după categorii: bibliotecari de nivelul 1-3 (bibliotecari, șef oficiu, șef serviciu) și nivelul 4 (directori, șefi de filiale). Subiectele de evaluare au fost: prezentarea unui program de lectură la BM, prezentarea blogurilor BM, prezentarea unei reviste bibliografice, organizarea unei vizite colective, elaborarea unui comunicat de presă, întocmirea proceselor-verbale.

Sarcinile edițiilor 2010, 2011 erau pur tehnice, de depistare a lacunelor, terenul de joc fiind biblioteca. Regulile erau simple: bibliotecarii singuri se grupau în echipe, își alegeau liderul, comunicau în vederea realizării sarcinii, comentau lucrările colegilor. Rezultatele erau analizate de managerii specialiști din domeniu cu ulterioare recomandări de îmbunătățire. Potențialul creativ a fost apreciat la justa valoare, iar cunoștințele exploatate s-au ales cu rezultate scontate.

Exemplele descrise în edițiile 2009-2011 atestă primii pași de implementare a jocului pentru a înțelege grupul, pentru

a analiza interacțiunile dintre bibliotecari. Accentul a fost pus pe grup și pe interdependența membrilor. Cercetătorul Asch în 1952 a explicat formarea grupurilor prin intermediul unei comparații – combinarea moleculelor de hidrogen și oxigen. Aliajul obținut – apa, gheața și vaporii – reprezintă nu numai o stare a acestor elemente, ci și caracteristici proprii [1]. Contrastul comunicării a demonstrat rolurile fiecărui participant în competiție, abordarea calității în exercitarea obligațiilor, ancorarea unicității personale în echipă, rezolvarea problemelor printr-un efort comun.

Cercetările efectuate de BM, de studenții și masteranzii de la Catedra de biblioteconomie și asistență informațională au demonstrat necesitatea de revigorare a activității de formare profesională prin implementarea elementelor ludice. În mod indispensabil cercetările trebuie asociate cu aplicații practice, intenția fiind intersecția aspectelor cognitive și motivaționale. Luând în considerație rezultatele și recomandările care se înscriu într-un context pragmatic, în 2012 *Ziua europeană privind promovarea competențelor profesioniștilor din informare și documentare* s-a desfășurat după următoarea ecuație: *City quest + teambuilding = cunoaștem orașul prin transformarea grupurilor în echipe*. Este o inovație în domeniul biblioteconomic și o îmbinare reușită a tendințelor de anvergură cu realitatea istorică, literară.

Teambuildingul reprezintă o noutate în managementul formării echipelor prin joc, unde încrederea, implicarea, integrarea pasiunea este direct proporțională cu performanța. În traducere din engleză „team” înseamnă *echipă*, iar „building” – *a construi*. Dacă anterior vorbeam despre grupuri, acum ariile de interes sînt extinse pe transformarea grupurilor în echipe.

Algoritmul de organizare a cuprins mai multe etape:

- 14 iunie 2012 – mediatizarea evenimentului (rețele de socializare),

plasarea informației pe Blogul *Informații profesionale – Teambuilding: sinergia comunicării în cadrul echipei* (Tatiana Coșeriu) [2];

- 15 iunie 2012, ora 10.00 – participanții împreună cu directorii / șefii de filiale fac cunoștință cu regulile jocului;
- prezentarea facilitatorilor – persoane terțe;
- formarea echipelor – metoda 1, 2, 3, 4;
- liderii (directorii adjuncți și un bibliotecar principal) fac cunoștință cu membrii echipei – lipirea unui abțibild;
- alegerea titlului și sloganului echipei;
- discutarea regulilor de joc, formarea simțului de încredere și de echitate;
- primirea indicilor;
- realizarea sarcinilor;
- primirea pieselor de puzzle;
- întâlnirea finală (indice primit de la facilitatori – *este o instituție de prim rang a culturii naționale și oglinda conștiinței ei, este simbolul statului moldav. Aici poveștile îmbracă costume și prind forme de re minor și do major* [3]) și formarea desenului din piesele obținute de fiecare echipă;
- campusul competențelor – discuții, propuneri și arii de îmbunătățit.

Regulile de joc au fost explicate cu exactitate pentru a evita obstacolele în îndeplinirea sarcinilor:

- stabilirea denumirii și a unui slogan care să reprezinte echipa;
- fiecare echipă are un traseu specific de parcurs cu mai multe provocări;
- fiecare provocare va fi ghidată de către un facilitator, care va explica regulile și va oferi indicii pentru următoarea locație;
- pentru fiecare provocare îndeplinită cu succes echipa primește câte trei puzzle;
- câștigă echipa care ajunge la final.

Corectitudinea, transparența și seriozitatea față de echipă a fost asigurată de un pașaport care cuprindea:

- nume (ex.: SINERGIE);
- slogan (ex.: EU + TU = NOI, NOI = EU + TU);
- membrii echipei (în medie 10 persoane);
- notițele facilitatorilor (locația, convocarea, piese primite, semnătura).

În total au fost formate patru echipe: *Sinergie, Prietenie, Ingeniozii, Rîndunelele*. Evitarea discriminării, omiterea prejudecăților, conlucrarea și integritatea echipei au fost doar unele înțelegeri la începutul jocului. Indicii pentru locații au devenit adevărate capcane pentru bibliotecari și o testare a cunoștințelor comunitare:

I. Acesta a trecut din folclor în literatura română. Caracterul **lui** este adesea găsit în povești și poezii ale unor scriitori celebri cum ar fi Mihai Eminescu, Tudor Arghezi, Nichita Stănescu. De asemenea, **el** este prezent în arta populară modernă ca un personaj în glume și bancuri. În majoritatea poveștilor, **acesta** se luptă cu balauri, zmei și vrăjitoare pentru a-și elibera aleasa inimii – prințesa Ileana Cosînzeana [4]. Sarcinile provocării au fost:

I.a. Rostirea unei poezii, cunoscută de către toții membrii echipei.

I.b. Adunarea de la trecători a adresei electronice pentru a-i informa despre serviciile BM.

I.c. Continuarea textului din rîndul 18-22 de sus de pe pagina 14 din cartea lui Jean-Claude Carrière și Umberto Eco *Nu sperați că veți scăpa de cărți*.

Exercițiile au permis învățarea următoarelor lecții de către participanți: (1) operativitatea și simțul promptitudinii sînt importante în realizarea unor sarcini; (2) coeziunea echipei omite teama și nesiguranța; (3) atenția trebuie acordată la lucrurile ce ne înconjoară și detaliile sînt importante.

II. Loc aflat la intersecție de domnitor și preot, alături de multe flori, pizza, nisip, plastic și în apropiere de apă sfîntă. **Acesta** reprezintă un element important din viața zilnică pentru cei care sînt continuitatea vieții noastre pe pămînt [5]. Membrii echipei au executat:

II.a. Imitarea (prin mimică, gesturi) a unui obiect și ghicirea lui de către echipa paralelă.

II.b. Desenarea pe asfalt – promovarea instituțională.

II.c. Elaborarea unui poster.

II.d. Vinderea posterului.

Lecții învățate: (1) victoria unei echipe aduce înfrîngerea celeilalte; (2) alegerea corectă a mesajului de promovare asigură succesul ulterior; (3) viața internă a echipei suferă schimbări prin apariția unor tensiuni din partea echipei paralele (primele conflicte și situații stresante).

III. Acest loc a fost construit și și-a primit numele în 1958 și de atunci a devenit una dintre principalele atracții turistice ale Chișinăului. Datorită lui Lazăr Dubinovski, Mihaela Petrașcu, Lev Averbuh, I. Cheptănașu și alții **acest loc** are o mare încărcătură emoțională, istorică. **Aici** este un loc universal: se joacă, se vorbește, se mănîncă, se bea, se cresc flori, se privesc filme, se ceartă, se dau inele de logodnă. Care este acel loc? [6]. Competențele de consolidare a echipei s-au testat prin:

III.a. Transmiterea prin intermediul rețelei de socializare Facebook despre evenimentul la care participă echipa – apropierea de persoanele cu calculatoare din parc și solicitarea de a transmite mesaje.

III.b. Construirea unui templu din paste făinoase.

Bibliotecarii au învățat următoarele: (1) consolidarea unui nume devine un brand recunoscut; (2) gîndirea logică este prioritară în orice acțiune; (3) fiecare trebuie să participe la succesul instituției sale.

IV. În acest areal s-au adunat toți cei care au treabă cu ei... Unii îi numără, alții îi

spală, alții îi strâng de la noi, ori noi ne ducem să-i cerem mai mulți, când i-am primit alții îi controlează ce am făcut cu ei și dacă nu am făcut cum trebuie ni-i cer din nou. În **acest loc** ei se odihnesc și se înmulțesc, la umbra unui copac [7]. Creativitatea a fost necesară pentru:

IV.a. Un joc de creativitate cu monede.

IV.b. Parcurgerea unui labirint.

Echipele au tras următoarele concluzii: (1) încrederea în propriile aptitudini permite descoperirea de noi competențe; (2) împreună este mai ușor la depășirea barierelor; (3) delegarea responsabilităților denotă importanța fiecărui membru al echipei.

Teambuildingul a fost axat pe competitivitate, pe rezistența la situații de risc. Toți participanții au avut sentimente de satisfacere personală, înțelegând importanța sinelui în circumstanțe de alertă și de operativitate. Jocul era considerat finalizat dacă echipa parcurgea indicii de locație. Elementele de puzzle au fost adunate și ordonate constructiv formând rețeaua BM. Ca rezultat al activității de teambuilding s-a obținut:

- consolidarea echipei;
- creșterea coeziunii de grup;
- promovarea învățării active;
- stimularea implicării în realizarea sarcinilor;
- creșterea gradului de responsabilitate în cadrul echipei;
- gestionarea conflictelor;
- împărtășirea valorilor și angajamentelor instituționale;
- schimbarea de atitudini și împărtășirea valorilor comune;
- aprecierea eforturilor individuale și creșterea încrederii în profesionalismul colegilor;
- înțelegerea interdependenței salariaților;
- aplicarea empatiei;
- orientarea spre calitate;

- verificarea „cît de plină le este găleata” [8].

Participanții au fost ambasadorii brandului BM pe străzile și bulevardele din centrul Chișinăului. Echipele cu cele mai multe piese de puzzle au adus o contribuție considerabilă la consolidarea rețelei BM.

Implementarea elementelor de joc în activitatea de învățare a adulților constituie o cale eficientă în procesul cunoașterii. În antichitatea greacă și romană jocul se utiliza în antrenarea imaginației și a inteligenței. Fiind o activitate mentală ce se desfășoară într-o formă distractivă, el stimulează potențialul creator „într-o situație ludică cu caracter de instruire” [9]. Dezvoltarea curiozității, educarea simțului responsabilității, corectitudinea în comportament se pot învăța și prin joc – avea dreptate marele filozof Platon când spunea: „Poți descoperi mai multe despre o persoană într-o oră de joacă decît într-un an de conversație.”

Note și referințe bibliografice

1. *Stereotipuri, discriminare și relații intergrupuri* / coord.: Richard Y. Bourhis, Jacques-Philippe Leyens. Iași: Polirom, 1997, 19-20.
2. COȘERIU, Tatiana. *Teambuilding: sinergia comunicării în cadrul echipei* [online]. [Citat pe 10.09.2012]. Disponibil: <http://www.slideshare.net/BMHasdeu>
3. Teatrul Național de Operă și Balet „Maria Bieșu”.
4. Librăria „Făt-Frumos” (bd. Ștefan cel Mare și Sfint nr. 130).
5. Scurul Catedralei.
6. Aleea Clasicilor.
7. Aleea din preajma Băncii Naționale a Moldovei.
8. KULIKOVSKI, Lidia. *Lecturi pentru manageri. Cît de plină ți-e găleata?* [online]. [Citat pe 10.09.2012]. Disponibil: <http://infoprof.blog.com/lecturi-pentru-manageri/>
9. SUHAN, Claudia. *Jocul didactic – metodă interactivă de comunicare orală. Didactica pro: revistă de teorie și practică educațională*. 2007. 3-4 (43-44), 81.

CURBA VIZIBILITĂȚII BIBLIOTECII MUNICIPALE

Genoveva SCOBIOALĂ,
manager, Departamentul marketing

Abstract

The systematic issues of the journal of librarianship and information sciences BiblioPolis confirms the publication utility and evolution, devoted to the goal – promotion of activities and initiatives of the Municipal Library „BP Hasdeu” of library trends, offering spaces for librarians communication and specialists from culture, science and education field.

This information source is useful for specialists with experience, and for future librarians through the cohabitation of theoretical approach and practical problems and is appreciated in other library editions.

Keywords: *library journal, BiblioPolis, the Municipal Library B. P. Hasdeu, communication, library publication, experience, library promotion.*

* * *

Pe parcursul a 135 de ani de tradiție și inovații Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a militat constant pentru a se remarca în atenția comunității chișinăuene, dar și a celei profesionale, provocând interesul a noi segmente prin formarea și menținerea vizibilității. O intensitate mai mare pentru promovarea imaginii s-a înregistrat încă pe la sfârșitul anilor '90, când am inițiat reorganizarea și renovarea unui șir de filiale în interesul cititorilor de atunci și al utilizatorilor de astăzi, în dorința noastră de a le satisface cerințele informaționale și culturale. Am încercat insistent să-i convingem că toate acțiunile întreprinse de către bibliotecă sunt în serviciul comunității, iar doleanțele și părerile lor contează. Chiar dacă pe atunci cunoșteam foarte puțin despre marketing, utilizam diverse metode și forme de promovare care s-au

dovedit eficiente și care au contribuit favorabil la faptul de a fi remarcați și utile comunității. BM și-a direcționat toate activitățile și acțiunile la consolidarea imaginii, oferind celor interesați produse și servicii de calitate cu mesaje de atenționare, de declanșare a interesului, de persuasiune a utilizatorului. Complexul de activități care a sporit importanța socială a bibliotecii pe parcursul anilor și a făcut-o cunoscută și apreciată drept instituție cu certe valențe formative, educaționale și culturale este: valoarea și diversitatea resurselor informaționale; implementarea și oferirea unor servicii noi, dar și modernizarea celor tradiționale; atitudinea profesionistă și organizare inovativă a activităților și evenimentelor culturale; fidelizarea utilizatorilor și convingerea că ei reprezintă dominantă principală în activitatea bibliotecii. Căci spunea încă pe la 1859 Abraham Lincoln că „simpatia publicului este totul; având-o, nu vei avea eșecuri, dar, neavând-o, nimic nu-ți va reuși”.

O imagine pozitivă însă nu poate fi creată numai prin prestarea, fie ea chiar una impecabilă, a serviciilor și a produselor. Se impun diverse mijloace și metode de formare a imaginii, care să genereze credibilitate față de instituție și serviciile / prestațiile acesteia. O formă susceptibilă să conducă la optimizarea poziționării Bibliotecii Municipale în peisajul cultural al comunității chișinăuene și peste hotarele ei este colaborarea cu mass-media, prin intermediul căreia se dezvăluie, se comentează și se diseminează comunicări profunde, diverse, interesante asupra activităților și evenimentelor din bibliotecă. Această corelație cu presa scrisă este una de durată, de încredere. Dincolo de faptul

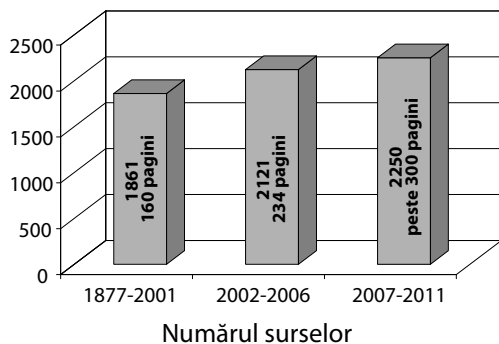
că reprezintă o sursă vitală de informare, prin intermediul ei se profilează opinii, idei și se formează atitudini.

Reflectarea activității multiaspectuale a instituției noastre în context local, național și internațional demonstrează vizibilitatea publică a BM, iar o radiografiere anuală ne permite evaluarea cantitativă și calitativă a activității. Bibliografierea în timp a articolelor din mass-media (nu suntem siguri dacă până în 1990 le-am identificat pe toate) ne demonstrează o evoluție ascendentă de surse care semnaleză prezența în presă a BM, precum și extinderea ariei geografice și a diversității personalităților implicate în actul de creație.

Astfel, am reușit să edităm trei bibliografii care vizează activitatea BM în presă, iar numărul de surse și numărul de pagini reflectă evoluția progresivă a imaginii. Bibliografia, chiar dacă nu este o știință exactă, este mai convingătoare când operează cu cifre.

Primul volum cuprinde anii 1877-2001, cu 1861 de surse în 160 de pagini, volumul II reflectă perioada anilor 2002-2006, incluzând 2121 de descrieri bibliografice în 234 pagini, iar volumul III este în curs de apariție și va conține 2250 de înregistrări bibliografice publicate în anii 2007-2011, în total – 6232 de referințe.

Această colaborare fructuoasă și benefică se reflectă în sporirea numărului de articole, dar și în extinderea numărului autorilor. Dacă în prima bibliografie figurau

doar 270 de autori, din ei 75 de bibliotecari cu 425 de articole, apoi în volumul doi cifra lor se ridică la 478 (105 bibliotecari și 918 prezențe), iar apariția recentă are deja 604 de creatori, 114 din ei reprezentând bibliotecarii, care s-au produs în 1174 de tipărituri.

Valoare și prestigiu îi conferă BM personalitățile notorii care au scris pozitiv despre activitatea noastră. Cu generozitate au fost susținute și apreciate activitățile ce țin de managementul instituției, de proiectele și programele inedite, de activitățile și evenimentele științifice și culturale de către academicieni, profesori universitari, parlamentari, diplomați, administrația publică, istorici și critici literari și numeroși scriitori, de la noi și de peste hotare: Mihai Cimpoi, Haralambie Corbu, Nicolae Dabija, Ion Hadârcă, Octavian Ghibu, Ilie Rad, Dumitru Micu, Theodor Baconsky, Zamfira Mihail, Ion Ungureanu, Dorin Chirtoacă, Mircea Hava, Grigore Vieru, Arcadie Suceveanu, Nicolae Rusu, Anatol Petrencu, Mitzura Arghezi, Adam Michnik, Iulian Filip și mulți, mulți alții.

Experiența BM a fost evaluată pozitiv de către colegii noștri bibliotecari. Nume consacrate în biblioteconomie au apreciat și recunoscut efortul nostru de a ne fortifica imaginea și de a ne extinde vizibilitatea: Ion Stoica, Nicolae Busuioc, Alexe Rău, Gheorghe Buluță, Emil Vasilescu, Ludmila Corghenci, Nelly Țurcan, Ion Șpac, Vera Osoianu, Dimitrie Poptămaș, Victor Petrescu, regretații Traian Brad și Ion Madan.

Cei mai buni promotori au fost toți ziariștii, care au comunicat obiectiv și operativ efervescența din bibliotecă, contribuind considerabil la fortificarea imaginii. Atât ziarele și revistele de informare generală, cât și cele profesionale sau de literatură și cultură au transmis mesaje favorabile despre evenimentele din BM. Care sunt ziarele, în ale căror pagini a fost de cele mai multe ori oglindită

activitatea BM? Bilanțul nostru aniversar evidențiază: *Literatura și arta* cu 453 de prezențe, *Capitala* – 472, *Timpul* – 173, *Flux* – 204.

Oferta culturală variată, de mare interes, a avut ecouri durabile prin intermediul a numeroși și bine apreciați redactori și ziariști, care au conturat imaginea bibliotecii și au amplificat informația, valorificând oportunitățile ce le oferă BM, influențând predispoziția consumatorilor și motivația nevoii de cultură a aspirațiilor pentru dezvoltarea armonioasă a personalității și a comunității. Cei mai laborioși au fost: Nina Josu, Nadina Gheorghită, Irina Nechit, Nicolae Roibu, Elena Tamazlăcaru, Raia Rogac, Valeria Bobocel.

Pe lângă zierele de limbă română și cele de limbă rusă au oferit destul de mult spațiu activității BM, implicit filialelor minorităților naționale, fapt care denotă importanța evenimentelor, calitatea și modul de organizare a acțiunilor și activităților în BM. 477 de surse cuprinde primul volum, care oglindește activitatea bibliotecii de la începuturi (când se vorbea și se scria mai mult rusește) până în 2002. Volumul doi include 393 de poziții, iar al treilea este iarăși în ascensiune, cu 431 de descrieri. Anul 2011 a fost cel mai fecund, cu 119 prezențe, explicația fiind activitățile și publicațiile Bibliotecii Municipale consacrate aniversării a 575-a a orașului Chișinău, evenimente demne de a fi mediatizate, iar zierele cele mai aproape de noi au fost: *Русское слово* și *Еврейское местечко*.

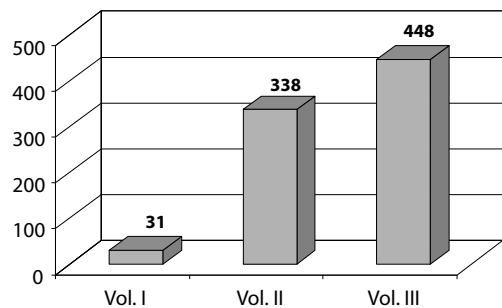
Fapte demne de rubrici importante au găsit în activitatea BM și ziariști din presa externă, cu o arie geografică destul de extinsă (România, Bulgaria, Belarus, Israel, Turcia, Ucraina) și cu un număr total de peste 120 de articole. Primele bibliografii au reflectat mai intens știri de la deschiderea la Chișinău, în colaborare cu țările mai sus menționate, a unor filiale, iar în ultimii

ani s-a reprezentat mai mult activitatea bibliotecii în revistele de specialitate: *Biblioteca*, *Biblioteca Bucureștilor*, *Bibliotheca Septentrionalis*, *Curier*, *Labirint*, *Lector*, *Lectura*, *Libraria*, *Litere*, *Lumină lină*.

Cifrele reliefează că presa are încredere în activitatea bibliotecilor, o promovează cu insistență, prezențele rămânând aproape constante, conștientizând că evenimentele oglindite contribuie la dezvoltarea informațională și culturală a societății, la creșterea nivelului intelectual și spiritual al cetățenilor.

Un actor principal în lupta pentru promovarea imaginii BM a devenit revista de biblioteconomie și științe ale informării *BiblioPolis* – publicație profesională, științifică și culturală totodată, care semnaleză activitatea și inițiativele BM, tendințele bibliotecare din R. Moldova și nu numai, oferind spațiu de comunicare bibliotecarilor și altor persoane din știință și cultură. Pe parcursul unui deceniu revista a militat pentru un conținut variat, profesionist, promovând conceptul unei biblioteci moderne, inovative, cu incitare la reflecție, lectură și creativitate.

Primul volum al bibliografiei despre BM în presă cuprinde doar 31 de articole referitor la bibliotecă, căci au fost bibliografiate doar primele două numere, *BiblioPolis* editându-se din 2002. În vol. II sunt deja 388 de articole, iar cel care va vedea lumina tiparului peste puțin timp va con-

Prezența în *BiblioPolis*

ține 438 de comunicări prin care angajații bibliotecii și colegii din alte instituții susțin consecvent publicația, completând astfel contribuția la o mai bună cunoaștere a BM.

Un alt instrument de vizibilitate profesională în comunitatea chișinăuiană, dar și cea științifică sunt produsele multiaspectuale realizate de bibliotecă – manuale de biblioteconomie, instrucțiuni metodice și diverse ghiduri, bibliografii și biobibliografii, cercetări și alte publicații inedite. Intensitatea activității editoriale din ultimii 20 de ani ne-o demonstrează numărul total de publicații – 228 (plus 43 numere de *BiblioPolis*).

Primele încercări timide de cercetare au fost câteva bibliografii selective, mici instrucțiuni, ghiduri. Au urmat apoi ample biobibliografii ale mai multor scriitori, aria extinzându-se treptat spre personalități chișinăuene din alte domenii: biologie, istorie, economie, publicistică, artă.

Un număr tot mai mare de cărți îl editează în parteneriat cu instituții importante, care cred în ceea ce facem, în profunzimea cercetărilor și competența bibliografilor, dar și a altor specialiști, cum ar fi: AȘM, Institutul de Filologie, Catedra de biblioteconomie și asistență informațională, Ministerul Justiției, editurile „Știința” și „Guniyas”, biblioteci județene din România. Cel mai prolific an a fost 2008, cu 26 de titluri, an consacrat promovării imaginii bibliotecii publice în comunitate.

Putem afirma cu certitudine că activitatea editorială consolidează prestigiul bibliotecii și o implică în competitivitate cu alte biblioteci, contribuind la imaginea de ansamblu a BM. Premiile obținute la volumele apărute sub auspiciile BM, la multe concursuri și saloane de carte, demonstrează gradul de profesionalism și potențialul științific al echipei „Hasdeu”, varietatea și consistența publicațiilor. Total cărți premiate – 90 de titluri, unele din ele obținând chiar mai multe premii și mențiuni.

Amintim doar câteva titluri de succes din ultimii ani: *Chișinăul în literatură*. Antologie (2011); *Chișinăul din amintire* (2011) și *Timp și istorie*. Autori de la „Viața Basarabiei” (2011) de Iurie Colesnic; *Cultura informației*. Ed. specială a rev. *BiblioPolis* (2010); *Un loc la masă: participarea la dezvoltarea comunității* de Kathleen de la Peña McCook (2010); *Biblioteca Municipală – bibliotecă inovantă* (2010); *Bibliografia Municipiului Chișinău. 1999-2004* (2009); *Manual de identitate* (2009); *Biblioteconomie: Studii, cercetări, recenzii, prefețe, eseuri, interviuri* de Lidia Kulikovski (2008); *Plan strategic de dezvoltare pentru perioada 2008-2017* (2008) ș.a.

În încheiere, ne exprimăm recunoștința pentru o colaborare atât de rodnică presei, editurilor, autorilor, colegilor care depun eforturi pentru o vizibilitate mai amplă a BM, încredințându-vă că raporturile de cooperare bilaterală vor cunoaște apreciable împliniri și pe viitor.

ZÎMBETE PE FAȚA COPIILOR SUFERINZI

*Cristina MAMAISCAIA,
director, Filiala „Maramureș”*

Unul din obiectivele Bibliotecii „Maramureș” este de a-și întări și îmbunătăți procesul de integrare socială. Activitatea pe care o desfășurăm se regăsește în acest proces care se referă la ansamblul relațiilor sociale dintre indivizi și grupurile sociale cu care acestea se intersectează vizitând biblioteca, participând la activitățile culturale, participând la diferite programe de informare, educaționale și culturale.

Astfel am început să ne dedicăm o parte din activitate și energie împlinirii dorinței oamenilor de a avea o viață mai sănătoasă. Credem cu tărie că „Comunitatea face diferență” și vrem să fim o prezență activă în societate, implicându-ne, atât la nivel de instituție, cât și prin intermediul angajaților noștri, în acțiuni menite să aline, să aducă zîmbete și să contribuie la îmbunătățirea calității vieților celor mai puțin norocoși din jurul nostru. Responsabilitatea socială pe care ne-o asumăm ne va ajuta să dobîndim, un plus de valoare.

În continuare aș vrea să mă refer la un aspect pe care îl realizăm în această direcție. Este vorba despre proiectul *Un zîmbet pe fața copiilor suferinzi*, pe care îl desfășurăm deja al doilea an.

Vi s-a întâmplat vreodată să vreți să ajutați pe cineva care trece prin momente dificile, dar nu ați știut ce să faceți și ce să spuneți? Colaboratorii Filialei „Maramureș” au trăit așa momente fiind în vizită la pacienții Spitalului Clinic municipal pentru copii „Valentin Ignatenco” din sectorul Centru. Chiar din depărtare spitalul pare destul de trist, triști sînt și copiii internați acolo, singuri și printre străini.

S-ar părea că dacă nu sîntem în stare să-i salvăm din această situație dureroasă, să reparăm sau să schimbăm ceva, sîntem neputincioși și nu mai avem ce face. Să nu uităm însă că pacienții au mare nevoie de susținere, încurajare și alinare în aceste clipe complicate ale vieții. O carte, în astfel de situații, poate fi un foarte bun ajutor al medicilor, capabil să liniștească copiii speriați și să le aline durerea.

Din aceste considerente și pentru ca timpul să treacă mai repede pentru copiii internați în secțiile de neurologie, neurochirurgie, pediatrie și gastrologie, ne-am gândit să realizăm un proiect prin intermediul căruia să îndrumăm micii pacienți spre lectură. Cărțile sînt, într-adevăr, terapeutice și ajută la vindecare, alături de celelalte tratamente.

În sălile special amenajate pentru odihnă întîlnim copii cu vîrsta cuprinsă între 4 și 17 ani, de aceea luam cu noi cărți pe placul tuturor: cărți cu povești, povestiri, fabule, legende, poezii, proverbe și ghicitori, enciclopedii, reviste etc. Încercăm să venim de fiecare dată cu ceva nou și interesant, care să le bucure clipele în care trebuie să stea singuri, departe de cei apropiați. Prin sfaturile călăuzitoare pe care le oferă cartea încercăm să-i ajutăm pe bolnavi să treacă mai ușor peste momentele grele în care se află.

Cu cei mai mari discutăm despre invențiile și descoperirile care s-au făcut de-a lungul anilor și de care nu ne putem lipsi în viața de zi cu zi, despre marile minuni ale naturii, recordurile animalelor, viața sălbatică pe continente, lumea subacvatică, pămînt și univers etc.

Cei mai mici au nevoie și ei de cărți, la fel cum au nevoie de dragostea părinților și de hrană. Deși probabil nu înțeleg încă bine sensul tuturor cărților, lecturile îi ajută pe micuți să se maturizeze și le dezvoltă dragostea pentru literatură și cunoștințe. Urmărind imaginile, copiii își fac impresii despre lumea înconjurătoare, dezvoltându-și spiritul de observație. Astfel ei realizează că o carte înseamnă desene și cuvinte. Ascultând, copilul visează, se joacă, se dezvoltă și crește mare.

Cele mai multe cărți propuse copiilor au fost cărțile cu povești și e natural să vă întrebați: „De ce?” Pentru că lumea magică a basmului este lumea în care copilul trăiește zi cu zi. E lumea în care toate sînt animate, în care vorbesc și obiectele și plantele, dar cel mai important – e o lume a luptelor și a biruințelor. În basm totul se termină cu bine, dar lucrurile nu merg întotdeauna bine. Există la început o situație în care prinții sînt puși să săvîrșescă isprăvi imposibile, prințelese sînt victime ale unor personaje malefice, iar copiii sînt prizonieri ai vrăjitoarelor. Basmul îi duce pe copii de mîna spre ieșirea din aceste situații îngrozitoare. Tocmai aceasta este valoarea basmului: de a prezenta o situație dramatică, o posibilă tragedie și de a indica o cale de ieșire din această situație. Basmele înseamnă pentru acești copii *glasul speranței*. Iar la această etapă a vieții pacienții au nevoie de multă speranță, au nevoie de o poveste proprie cu un final fericit.

Basmele sînt pline de copii: copii abandonăți, copii chinuți, rățăciți, nedoriți... Și acești copii nu respectă niciodată interdicțiile: deschid toate ușile care ar trebui să rămînă încuiate, se abat de la drumurile pe care ar fi trebuit să meargă, se duc întotdeauna acolo unde n-ar trebui să se ducă. În felul acesta basmele îi vorbesc unui copil despre problemele cu care se confruntă zilnic: abandon, frică, singurătate, neascultare... În acest sens, basmele nu sînt doar un curs de reabilitare, ci și un curs complet de formare pentru viață.

Am propus copiilor cele mai frumoase basme și povești ale unor renumiți

scriitori români și străini: Charles Perrault, Hans Christian Andersen, frații Grimm, Ion Creangă, Mihai Eminescu, Petre Ispirescu sau culese din folclor, din cărți de care dispune biblioteca, pe care le-au răsfoit cu interes, admirînd imaginile și pe care le-am lăsat spre a fi lecturate.

Am îndemnat copiii să citească și i-am convins că întreaga noastră viață este un basm, un basm cu final fericit pentru noi toți. Eroii sîntem chiar noi și avem și o poveste comună ca omenire, ca ființe lipsite de apărare, avînd o mulțime de greutăți de înfruntat în continuare. Viața se scurge vie, misterioasă, neașteptată, uimitoare, magică și mereu de descoperit. Să ne cufundăm deci în acest basm, să-l lăsăm să curgă și să avem încredere în această curgere a lui.

Ne face plăcere să fim alături de acești copii, să le citim, să-i susținem, oferindu-le speranță, compasiune și ajutor. Sînt lucruri mici, care le-au transmis însă emoții și trăiri intense, făcîndu-i să uite, măcar pe puțin timp, de tratamentul chinuitor, de pastile și injecții.

Prin activitatea desfășurată sîntem remunerați cu zîmbetele copiilor pentru fiecare emoție pozitivă primită în timpul activităților. Știind care este problema copiilor care se află la tratament în aceste secții, am sesizat cîtă poftă de viață au aceștia, ceea ce ne motivează să mergem acolo în fiecare săptămînă.

* * *

Fiecare ocean se compune din picături de apă și aparent o picătură în plus sau în minus nu face nicio diferență. Dar, dacă fiecare picătură ar fi gîndit acest lucru, oceanele poate nu ar fi existat. Astfel gestul, gîndul sau zîmbetul fiecăruia dintre noi pentru omenire poate să nu însemne mare lucru, dar pentru o ființă poate însemna uneori totul.

Nu vă gîndiți că nu e suficient de mult sau suficient de des sau suficient de ... orice altceva. Este foarte bine că o faceți, în felul în care o faceți, chiar dacă uneori înseamnă doar un gînd împărtășit cu prietenii.

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HASDEU” – 135 ANI

DR. LIDIA KULIKOVSKI: „O ANIVERSARE ESTE O PLEDOARIE PENTRU BIBLIOTECĂ, ADICĂ PENTRU UTILIZATORII ȘI PRIETENII EI”

Vlad Pohilă: *Poate o să vă surprindă, însă vă propun să începem acest interviu aniversar cu o întrebare, respectiv, un răspuns, mai puțin festive. Vorba e că tot mai des se aud opinii potrivit cărora la noi (nu numai la BM, dar în genere în R. Moldova) se marchează prea des aniversările – din cinci în cinci ani – când, parcă, ar fi mai rațional să se organizeze asemenea sărbători mai rar, bunăoară, o dată la zece ani. Întrebarea este: cum credeți Dvs., să fie adevărat că uneori se face un fel de „abuz aniversar”?*

Lidia Kulikovski: La noi în Republica Moldova sunt mulți care neagă și critică tot ce se întâmplă bun. Consider că prea mult timp nu s-au aniversat, și pe nedrept, instituțiile culturale. Eu muncesc în această instituție din 1973 și nu țin minte ca să fi auzit vreodată de aniversarea instituției noastre, decât cele organizate de când sunt director, și doar în ultimii ani. Oare nu merita Biblioteca Municipală un jubileu? (se împlineau 50 de ani în perioada inerblică, dar s-a trecut cu vederea). Nu merita o instituție culturală ca BM să-i sărbătorească comunitatea un centenar? (se întâmpla la 1977, eram un șef de filială, începător, și nu prea știam istoria BM).

Venind în funcția de director al BM, am pus un obiectiv: să ne cunoaștem istoria instituțională. S-au făcut cercetări în arhivele din Chișinău, București, Odesa, Moscova. Rezultatele au fost publicate într-un volum *Istoria BM...* Sunt încă multe pete albe, în unele perioade istorice, pe care trebuie să le completăm, deci, să le cercetăm, ca să întregim arborele genea-

logic instituțional, lucru mai necesar acum ca altădată.

Referitor la periodicitate. Trăim într-o lume în care timpul se scurge mai repede ca pe *Planeta a 8-a* din *Micul Prinț* și oamenilor li se pare că prea des sărbătorim. Timpul, doar timpul e de vină!

Noi nu facem abuz pentru că aniversările BM „B.P. Hasdeu” includ activități profesionale și activități cu publicul chișinăuian, cel care utilizează serviciile noastre. Dacă v-ați uitat peste program, ați văzut că nu este loc de festivitate – se discută probleme de dezvoltare, se propun modele și metode de inovare a BM, modele umane – sunt invitați oameni de cultură, de calitate, și nu avem momente pur festive, pentru elogii, discursuri ditirambice, pentru cadouri; nu am invitat nici miniștri, nici politicieni; nu am cerut medalii și recunoaștere, nu vrem nici chiar diplome. Nu acestea sunt importante. Pentru noi important este să dezbatem cu comunitatea chișinăuiană, cu scriitorii, editorii, profesorii, cu domeniul profesional biblioteconomic căutând căi de a regândi, a revitaliza, a reinventa activitatea instituției ca să rămână necesară fiecărui chișinăuian și de a recâștiga încrederea cititorului urbei, care a abandonat lectura, că BM poate fi suport, prieten, mentor, partener.

Aniversările pentru BM, din capul locului, au fost considerate pauze de cotidian, în care demonstrăm ce putem, ce avem și punem câteva pariuri pe care model să ne reconfigurăm activitatea în următorii cinci ani.

VI. P.: *Precizez că, în opinia mea, orice festivitate aniversară este un eveniment binevenit, favorabil colectivului de muncă, dar și comunității în ansamblu. E ceva bun măcar și pentru faptul că apare un prilej perfect motivat de a face un bilanț al activității instituției sărbătorite. Cum ar arăta acest bilanț pentru BM „B.P. Hasdeu”, dacă e să privim retrospectiv la activitatea din ultimii cinci ani, dar și la cea din ultimii 20 de ani, de când a început o apreciabilă schimbare în bine a stării de lucruri la Biblioteca Municipală?*

L.K.: Gândim la fel. Istoria umană este o cronică a conflictelor ideologice, dacă e să ne amintim doar de câteva, mai recente, epoci din memoria noastră: *materialism versus idealism, totalitarism versus democrație, comunitarism versus individualism*. Lumea pătrunde în conștiința noastră sub forma unei povești deja conturate, a unei povești deja povestite, a unei ipoteze, a unei construcții de fabricație proprie. Noi, oamenii, recunoaștem doar lucrurile care sunt încadrate în hărți și în categorii mentale. Cine să ne spună povestea noastră, ca să rămână pe harta lumii? Noi. Cum? Prin rezultate, dar și, din când în când, prin aniversări, care, vedeți, după unii, ar fi abuzuri. Pentru orice lucru există o clipă prielnică..., citim, în *Ecleziastul*, 3: 1-6, că este... vreme să plângi și vreme să râzi; vreme să jelești și vreme să dănțuiești... vreme să agonisești și vreme să dăruiești... (interpretare din memorie). O aniversare este un prilej de a sărbători succesele, de a spune lumii ce facem, de a ne sfătui cu comunitatea încotro ne îndreptăm și cum intenționăm să ne adaptăm nevoilor ei. De unii singuri nu am putea reuși, de aceea invităm partenerii, chișinăuienii, utilizatorii. E, dacă vreți, o pledoarie, pentru BM. Toate manualele de management ne sugerează să facem permanent *advocacy*, ceea ce în română înseamnă pledoarie. Și aceasta facem, doar o dată la cinci ani, nu abuzăm.

Bibliotecile, ca instituții culturale, sunt instituțiile cu probleme foarte grave, în această lume.

VI. P.: *O aniversare mai înseamnă și un prilej de (relativă) relaxare pentru Echipa „Hasdeu”, dacă e să privim și din acest punct de vedere, al relaxării, suita de festivități, de manifestări organizate de BM la 135 de ani de existență. Care dintre aceste manifestări merită să fie consemnate într-un eventual Hronic al bibliotecii noastre?*

L.K.: Nu există relaxare, ar spune bibliotecarii dacă i-ați întreba. Toți, absolut toți, sunt implicați, fiecare dintre ei au contribuții. Această aniversare este ca o mobilizare totală, iar unicul lucru pe care îl cerem să se simtă importanți, să se simtă cea mai importantă parte a întregului BM. Ca să poată face față implicărilor au avut nevoie de instruire. Pentru că nu facem evenimente la indigo, totdeauna altele, evolutive.

Programul aniversar 135 merită să intre integral în *Hronicul BM*. E conceput altfel decât celelalte, abordează alte probleme și subiecte, altfel este participarea, altfel demonstrarea lucrurilor realizate...

VI. P.: *Imaginați-vă pe o clipă că un reporter de la New York Times sau de la El País, Le Monde, Il Messaggero, de la alt ziar tipic „burghez”, occidental, vă cere să jalo-nați realizările BM „B.P. Hasdeu” din ultimii cinci, zece, 20 de ani. La care împliniri ale Bibliotecii vă veți referi obligatoriu?*

L.K.: Succesele nu au fost niciodată mai vremelnice ca în acești ultimi ani la care faceți referire. Multe din împlinirile noastre nu le-ar înțelege, cei de la *El País* sau de la *New York Times*, suntem din lumi diferite. Împlinirile unei biblioteci se compun din acțiuni prin care a putut răspunde la necesitățile comunității.

În 1989-1990, BM a fost alături de chișinăuieni, când au avut nevoie de suport informațional în limba română. În perioada 1990-2000, printr-un uriaș efort a sporit colecția în limba română de la 8 %

la 60 %. Calculat, cifric, acum acest efort se materializează în peste 600 000 de volume în limba română.

În anul 1991 – anul demarării acțiunii de eficientizare a rețelei de biblioteci a BM, iarăși pentru a răspunde necesităților multiculturale ale comunității – pe harta Chișinăului au apărut bibliotecile „Ițic Mangher”, „Lesia Ukrainka”, „Hristo Botev”, „Mihail Ciachir”, „Mihail Lomonosov”. Aceste filiale au adăugat valoare socială și culturală BM, devenind adevărate laboratoare de inovații profesionale, au dus, prin oamenii lor, experiența, modelele noastre, inovative, de activitate peste hotarele republicii.

1996 – deschiderea Centrului de Informare și Documentare „Chișinău”, care a pus pe baze științifice cercetarea bibliografică la BM. Este structura care creează continuu conținut local. CID „Chișinău” este compartimentul care a adus multe gratificări, premii BM „B.P. Hasdeu”. Oamenii CID-ului, de înalt profesionalism, valorifică patrimoniul municipal, îl prezervă în format tipărit (bibliografii tematice, bibiobibliografii, cataloage) și în format electronic. Oamenii viitorului nu vor găsi nicio pată albă în istoria Chișinăului, începând cu 1991, și acesta este meritul CID.

În 1996 au început lucrările de elaborare a *Catalogului electronic municipal partajat* și preocupările de modernizare tehnologică a BM.

În 1998 a fost deschis Centrul de carte germană, în colaborare cu Ambasada Germaniei la Chișinău și cu Goethe Institut.

Anul 2000, anul deschiderii unei filiale specializate Biblioteca Publică de Drept – proiect integral finanțat de Fundația „Soros Moldova” (în total 300 000 de dolari).

2002 – fondarea revistei instituționale, de specialitate, *BiblioPolis*, care a marcat recent 10 ani de existență și apariție neîntreruptă a 43 de volume. Cea mai citită și cea mai solicitată revistă din domeniul infodocumentar.

Acțiunile inedite de revigorare a lecturii; activitatea de cercetare care prin cuprindere iese din arealul municipal; construirea imaginii; prima bibliotecă cu brand înregistrat; activități de anvergură, memorabile pentru chișinăuieni și domeniul infodocumentar... câte au fost... e prea puțin loc ca să le înșirui pe toate într-un interviu... Un lucru știu că BM nu a așteptat indicații de la forurile sus-puse: Ministerul Culturii, Biblioteca Națională sau de la Primărie. A ascultat și a acționat la cererea de lectură, informare, socializare sau divertisment a chișinăuienilor. A inițiat nenumărate evenimente culturale și științifice, a consolidat spectaculos rețeaua, oamenii pentru a fi deschizătoare de drumuri în multe aspecte. Începând cu 1990, BM „B.P. Hasdeu” a generat o explozie de activitate, după care se străduie să se ralieze bibliotecile publice. Puncte forte ale BM, pece-te de blazon, sunt aspectele de inovare și modernizare, de cercetare, formare, despre care, cu siguranță, vor vorbi bibliotecarii viitorului.

VI. P.: *Și dacă am adus vorba de abordările „burgheze”, occidentale, fără să vrem, gândul ne duce la o realitate incontestabilă: cu două decenii în urmă, principala bibliotecă a Chișinăului era o instituție cultural-ideologică perfect sovietică sau, de vreți, una „municipal-provincială” cu efectele de rigoare. În prezent, se vorbește tot mai mult despre BM „Hasdeu” – bibliotecă europeană. Care sunt însemnele definitorii ale racordării BM la standardele, respectiv, la rigorile, exigențele vest-europene?*

L.K.: Activismul demonstrat, serviciile, facilitățile, metodele manageriale și de formare ale angajaților ne situează în dimensiune europeană. Cu ani în urmă Institutul de Biblioteconomie din Berlin a venit în RM, la BM, cu un seminar de management. După un schimb de opinii, experiențe au recunoscut că am putea să-i învățăm și noi pe ei. Înțelegeam că o spunem cu un avans, dar mai înțelegeam și că

mergeam cu dreptul încotro trebuie. Spre Europa. Din perioada sovietică a rămas doar formarea profesională temeinică. Dar nu numai profesional, ci și mental suntem europeni, și-i ajutăm pe chișinăuieni să se europenizeze prin deschiderea unui Centru de Informare despre Comunitatea Europeană, foarte activ și solicitat în rândul tinerilor cititori ai BM.

Tot de la nemți vine și recunoașterea noastră profesională – Centrul de carte germană este recunoscut, documental, ca cel mai bun centru de acest fel dintre instituțiile similare din fostele țări socialiste.

Recunoscute de europeni sunt și abordările noastre vis-à-vis de diversitate, acces, comunitate, incluziune socială și culturală în activitatea BM – concepte cu mari restanțe în multe țări și în multe biblioteci. Deschiderea bibliotecii noastre spre valorile europene ne-au adus plusvaloare, ne-au făcut mai hotărâți în ceea ce facem și mult mai activi pentru că orice apreciere devine pentru noi o mai mare responsabilitate.

VI. P.: *Multiculturalitatea, acest fenomen atât de mult în vogă acum în Occident, nu ne este nici nouă străin, poate cu unele mici rectificări. Personal, împărtășesc opinia că fenomenul pluriculturalității poate apărea și se poate dezvolta numai pe o solidă temelie a culturii naționale. Or, tocmai această temelie a trebuit reclădită, dacă nu chiar zidită de la (alt) capăt, după 1989-1990, pentru ca BM să fie o instituție culturală cu adevărat rezistentă. Cum arată, în prezent, temelie, „baza națională”, și „suprastructura pluriethnică” a edificiului cultural BM – Chișinău?*

L.K.: Corespunde cerințelor europene și internaționale dacă raportăm activitatea la documentele legale europene și internaționale. Mai mult, modelul nostru biblioteconomic multicultural este unul de succes, am amintit mai sus. Despre acest model s-a scris în SUA, în Europa de Vest, cu experiența modelului BM am fost invitați

la multe conferințe internaționale. A fost un proiect curajos, fără investiții capitale, dar cu multă implicare profesională și cu o mare dorință de a fi instituția care corespunde valorilor general-umane, cu dorința de a nu marginaliza pe cineva, construind temelie națională, foarte plătândă, la 1991. Acum, după 22 de ani de la inițierea proiectului pluriethnic, BM este asemenea unui puzzle foarte colorat, dar cu puternice conexiuni între piese și nuanțele coloristice.

Am mai putea să comparăm BM cu un copac viguros (un bibliotecar a asociat-o cu un copac roditor) adăugăm, altoit, pe care cresc laolaltă diverse fructe, unele mai frumoase decât altele, care își trag seva de la rădăcina națională a Bibliotecii Municipale. Acest arbore, reamintim, a fost plantat pe pământul strămoșesc, din acest sol „se hrănește”, absoarbe vigoare, rezistență, frumusețe, probabil și veșnicie...

VI. P.: *În ultimul timp, în această perioadă a unor schimbări rapide, spectaculoase, membrii Echipei „Hasdeu” au demonstrat noi și impresionante valențe, unele nebănuite anterior. Personal, ca om al scrisului, urmăresc cu încântare această fațetă a evoluției bibliotecarilor: tot mai mulți scriu și scriu tot mai bine, tot mai profesionist; este în continuă creștere numărul de cărți editate de BM, este tot mai apreciată calitatea acestor cărți...*

L.K.: Am avut întotdeauna mentori foarte buni – scriitorii. Întâlnirile și colaborarea cu ei au fost întotdeauna sesiuni cognitive, având așa mentori, ca dvs., de exemplu, ne cizelăm continuu. Cum să scrii este unul din subiectele din planul de instruire a angajaților. Este și o cerință pentru obținerea gradelor profesionale, o cultură în formare, dacă vreți, aici, la BM.

Mă bucur și apreciez orice rezultat al angajaților în materie de scris. Am o convingere: știi a scrie, poți duce ceea ce faci și altora, poți contura imaginea bibliotecii tale, așa cum o vezi, cum o știi, nu din bucăți ocazional și fragmentat cunoscute

de alții. Mă bucur că oamenii evoluează. Urmăresc implicațiile bibliotecarilor în sporirea conținutului elaborat de angajați, calculez, monitorizez, încurajez.

Mă bucură și implicarea a tot mai mulți angajați în cercetare. Aici amintesc bibliotecile „Transilvania”, „Ovidius”, „Ițic Mangher”, „O. Ghibu”, „M. Lomonosov”, Biblioteca de Arte „Tudor Arghezi”, „Târgu Mureș”, „Liviu Rebreanu”, care s-au inclus în acest proces foarte energic și foarte profesionist. Anume contribuția lor a sporit exponențial producția editorială a BM. În ultimii cinci ani BM a editat 110 volume – diverse ca tematică, gen, tipologie. Ce mai putem spune aici? E meritul bibliotecarilor noștri! E meritul oamenilor de calitate care sunt în preajma noastră – scriitori, editori, oameni de știință, ziariști – cu care BM „B.P. Hasdeu” colaborează fructuos.

VI. P.: *În condițiile în care se vorbește insistent despre o criză a relației bibliotecă – cititor, despre necesitatea de a atrage la bibliotecă mai energic cititorii, comunitatea în ansamblu, cum ați caracteriza utilizatorii BM în deceniul al doilea al sec. XXI? Se simte acum mai mult implicarea comunității, a unor personalități marcante ale culturii sau din alte domenii, în bunul mers al lucrurilor la bibliotecă?*

L.K.: Amintesc un banc, adaptat, presupun, la situația bibliotecilor:

„– Cum vedeți biblioteca viitorului, domnule academician?

– Ca un uriaș depozit al cunoașterii!

– Și cine contribuie la constituirea acestui imens depozit al cunoașterii?

– Cititorii (utilizatorii) care vin cu multe cunoștințe și bibliotecarii cu puținele lor cunoștințe.”

Bibliotecarii totdeauna vor fi oamenii cu mai puține cunoștințe pentru că sunt mai puțini, iar cititori, utilizatori sunt mult mai mulți și aduc mai multe cunoștințe în bibliotecă. Înțelepciunea bibliotecarilor e să poată extrage, utiliza, în beneficiul bibliotecii, cunoștințele utilizatorilor. Este

un moment propice acum, când utilizatorul vrea implicat, vrea să participe, să contribuie, iar tehnologia e la dispoziția noastră. Dacă bibliotecarii vor reuși acest lucru ar putea ieși din criză, ar putea demonstra orientarea bibliotecii spre utilizator, ar putea anima și popula mai dens scena, acum mai goală, ca altădată, a bibliotecii.

Deci, avem un utilizator, născut cu mouse-ul în mână, un utilizator curios, un utilizator creativ, un utilizator care vrea experiențe memorabile. Dacă bibliotecarul nu va învăța cum să facă față necesităților acestui utilizator al sec. XXI, va trebui să plece, să lase locul altora – creativi, la fel de curioși, flexibili, empatici, cu abilități sociale și competenți din punct de vedere profesional.

Noi suntem norocoși. Avem oameni extraordinari în jurul nostru care ne susțin, vin cu idei, proiecte, sugestii, feedback constructiv. Le pasă de BM, contribuie. Se consideră parte a BM. La acest capitol, aș aminti dintre scriitorii – acad. Mihai Cimpoi, Iulian Filip, Nicolae Dabija, Nicolae Rusu; dintre actori, oameni ai teatrului, ai muzicii – Paulina Zavtoni, Ninela Caranfil, Daria Radu, ansamblul „Tălăncuța”; economistul Vasile Șoimaru – omul-proiect, omul-motor, omul-idee... Nu cred că pot evalua ajutorul lor, nici matematic, nici social, e inestimabil! Fiecare dintre noi a beneficiat de ajutorul, încurajarea, motivarea necesare pentru a munci cu pasiune întru cultură. A beneficiat imaginea BM – prin aportul lor s-a extins, a crescut și a potențat.

Alții, ca scriitorii Vitalie Răileanu, Dumitru Crudu, Iurie Colesnic, Vlad Pohilă au fost oamenii care s-au implicat personal susținând activitatea BM, acum beneficiem de experiența, cultura, profesionalismul lor ca angajați ai BM. Ei la rândul-le implică alți oameni de creație, de cultură și artă în activitățile noastre. Sunt, în limbaj de management, achiziții de aur.

VI. P.: *Cum vedeți, de fapt – cum ați dori – să fie Biblioteca Municipală peste... să zi-*

cem, un deceniu, când vor fi „mai bătrâni și mai înțelepți” și numeroși din actualii tineri membri ai Echippei „Hasdeu”?

L.K.: Aș dori s-o văd indispensabilă fiecărui chișinăuian. E o dorință nu atât ambițioasă, cât responsabilă, tinerii care vor dirigi BM cred că au înțeles că a asigura viitor unei instituții – or, aceasta face un conducător – înseamnă multă muncă și învățare pentru a adapta și chiar a anticipa necesitățile cetățeanului, comunității. Nu poți avea viitor stând pe margine, așteptând vremuri prielnice (pentru biblioteci niciodată nu au fost vremuri prielnice, dar de acum încolo și mai rău). Trebuie să inovezi, să adaptezi, să îmbunătățești continuu...

BM „B.P. Hasdeu” este instituția indispensabilă vieții chișinăuienilor – aceasta este viziunea Bibliotecii pentru anul 2020. Sunt liniștită în legătură cu viitorul BM. Va fi, cu certitudine, biblioteca modernă, inovantă a Chișinăului. Tinerii care vin să mă înlocuiască și-au asumat alături de mine această viziune, ei vor finaliza-o, iar eu îi voi aplauda.

Aș vrea să rămână unică! Noi, echipa managerială actuală, am depus un efort uriaș în a construi „unicitatea BM” și nu cred că tinerii ar putea s-o repudieze.

VI. P.: *Tot mai des se fac auzite previziuni pesimiste referitoare la starea bibliotecii, a lecturii, a cărții, în fine – a cititorului. Ca profesionist cu o frumoasă experiență în domeniu, credeți într-un viitor favorabil al cărții, al utilizatorului ei? Și dacă DA – or, nu am nicio îndoială că veți spune DA! – cum ați putea insufla nițel optimism și celor ce cad pradă scepticismului privitor la perspectivele bibliotecii? Ar fi, probabil, cea mai frumoasă, cea mai plăcută urare pentru subalternii Dvs., pentru colegii Dvs. de breaslă, dar și pentru utilizatorii BM și cititorii revistei BiblioPolis, la această aniversare, deși, nu exclud că aveți a le spune și altele, cu ocazia celor 135 de ani de existență a Bibliotecii Municipale...*

L.K.: Biblioteca a fost întotdeauna instituția cu sabie deasupra capului, chiar dacă erau vremurile mai liniștite. Când se căutau rezerve financiare pentru diferite scopuri, le găseau tocmai la bibliotecă, demonstrând neimportanța bibliotecii pentru societate. Această atitudine a format stereotipuri sociale de care instituția bibliotecară nu poate scăpa. Acest stereotip se transmite de la o generație de politicieni și conducători la alții. Astăzi, politicienii noștri, cu școli în străinătate, gândesc la fel, sau dacă nu gândesc, oricum nu susțin bibliotecile. Cred că toată lumea bibliotecară visează să dispară decidenții și conducătorii cu emisfera dreaptă stafidită, care taie bugetele.

Și totuși, cred într-un viitor cu carte și bibliotecă! Preambulul la această întrebare a fost pentru a spune că biblioteca obține cu greu supraviețuirea – și de aici, iarăși, încă un argument să sărbătorim aniversările pentru a demonstra celor sceptici, „antibibliotecă”, „anticărți” că biblioteca și cartea există și vor exista. Amintesc ce scria Ray Bradbury în *Fahrenheit 451*: „Voi, judecătorii, treceți înapoi în tribune! Voi, arbitrii, treceți la dușuri! Jocul acesta e al nostru. Noi aruncăm, noi lovim, noi prindem. La sfârșitul zilei, vom fi câștigați sau vom fi pierduți. Dar în zori vom fi din nou pe teren, gata s-o luăm de la capăt.” Noi, bibliotecarii, avem de muncă în această lume pentru ca biblioteca să rămână bibliotecă.

În postfața volumului, din 1998, același scriitor nota: „Lumea asta nebună în care trăim va ajunge și mai rău dacă le vom îngădui altora – mari sau mici, urangutani sau delfini, adepți ai energiei nucleare sau ecologiști, fani ai informaticii sau adversari ai progresului tehnic, săraci cu duhul sau înțelepți – să se amestece în domeniul estetic” (având în vedere cartea).

Cartea, nu va dispărea, este de părere și alt „avocat” al ei, scriitorul filosof Umberto Eco: „De peste cinci sute de ani, variațiile

obiectului numit **carte** nu i-au modificat nici funcția, nici sintaxa. Cartea este ca lingura, ciocanul, roata sau dalta. Odată inventate, nu pot fi ameliorate în mod semnificativ. Nu se poate inventa o lingură mai bună decât lingură. [...] Cartea a dovedit ce poate, și nu vedem un alt obiect mai bun pe care l-am putea crea pentru aceeași întrebuințare. Poate că vor evolua elementele sale... Dar cartea va rămâne ceea ce este."

BM este și sper să rămână, în continuare, o neobosită căutătoare de soluții pentru dezvoltare. Rezultatele evenimentelor preconizate în programul aniversar se vor

sintetiza într-un proiect de creare a unei biblioteci capabile să se adecveze viitorului.

Chiar dacă lumea din jurul nostru schimbă, implacabil – alte tehnologii, alți utilizatori, angajați, alt mediu economic, social, cultural și profesional – alături de probleme apar în fiecare zi și oportunități. Cred în forța umană a BM! Cred că va reacționa, va valorifica, nu va pierde nicio oportunitate!

1 octombrie 2012

Consemnare: Vlad POHILĂ

BM „B.P. HASDEU” SE POATE PRIVI ÎN TOATE LUMINILE DE CUVINTE

Prof. univ. dr. Ion STOICA

Nimeni n-a reușit până astăzi să dea o definiție atotcuprinzătoare unei mari biblioteci. În realitatea ei complicată, de structură deschisă către toate orizonturile, biblioteca este un vis al cunoașterii, un trecut proiectat spre viitor, un reazem solid pentru toate slăbiciunile amintirii, un exercițiu încununat de succes, de ordonare și de organizare a universalității gândului, este o casă a speranțelor care n-are ziduri, cel mai tămăduitor leac de suflet, cum spuneau și scriau cei de demult, este singura alcătuire omenească în care dragostea de viață și de oameni se naște și se înmulțește biruitor, cu voia sau fără voia celor care îi calcă pragul.

Biblioteca Municipală „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Chișinău se poate privi în toate luminile de cuvinte și încă departe, dincolo de ele, cu mândria celor 135 de ani de existență și cu mărturisirea, aproape neștiută, dar adâncă și întăritoare întotdeauna, a tuturor cititorilor ei.

Bibliotecarii, iubitorii de oameni și de cărți, cei care au construit și au sporit cu răbdare și cu consecvență întregul de semne cu înțeles, mereu neîntreg, al acestui mare lăcaș, adăugând un strop de mai bine în fiecare zi de dăruită osârdie, au fost, sunt și vor fi, pe aceste meleaguri românești, purtătorii de sens și de necesară împlinire în gând și faptă a cunoașterii umane.

Vivat. Crescat. Floreat.

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ ÎN VIAȚA MEA**BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HASDEU”,
O FILĂ DESCHISĂ ÎN VIAȚA MEA**

*Elena CALDARE,
director, Filiala „Alba Iulia”*

Nu m-am gândit vreodată că voi deveni bibliotecar sau, mai bine zis, că îmi voi consacra toată viața bibliotecii, profesiei de bibliotecar. Dar s-a întâmplat... și nu regret. După mai mulți ani de zbcium, căutări, încercări, m-am văzut studentă la Universitatea de Stat, Facultatea Biblioteconomie și Asistență Informațională. Absolvind-o, mi-am dorit să fiu un bun bibliograf, asta îmi plăcea cel mai mult, să mă izolez și să studiez, dar nu am reușit. Nu mi-am dorit nicio zi să mă angajez în „TBS”, cum se spunea pe atunci BM „B.P. Hasdeu” de astăzi. Pentru că marea majoritate a studenților, absolvenți ai facultății respective, vedeau în această instituție o stare de plictiseală, de stagnare, de abordare superficială a profesiei și, nu în ultimul rând, cele mai mici salarii. Dar nici de această dată nu am avut noroc. După o lună de stagiu în cadrul acestei instituții, după anul III de studenție, am decis să mă angajez pentru perioada vacanței de vară în una din filialele Bibliotecii. Mai târziu, pe parcursul anului de referință, 1982, s-a dovedit că această instituție are nevoie de mine și am fost invitată insistent să iau în primire o filială mică din sectorul Ciocana, și anume cea cu numărul 24. Așa am devenit șefa acesteia, după o scurtă perioadă de activitate, în calitate de bibliograf, la o altă filială mai mare, sub numărul 19. În decembrie 1990, doamna

director general al BM, Lidia Kulikovski, m-a numit în funcția de director adjunct al BM „B.P. Hasdeu”, funcție în care am activat până în septembrie 1998. În această perioadă am cunoscut oameni deosebiți, personalități de seamă, scriitori de forță care au acceptat și s-au implicat în frumoase relații de colaborare cu biblioteca și bibliotecarii. A fost perioada de schimbare, reorganizare, dezvoltare a Bibliotecii Municipale și a filialelor ei, a colecției de carte și a contingentului de cititori-utilizatori. Am avut o șansă unică să parcurg această, deosebit de frumoasă, perioadă alături de un director excepțional, de o persoană care chiar și-a dorit și a stăruit mult să reorganizeze vechiul sistem comunist al Bibliotecii, să se implice în proiecte și programe inovatoare, să redea un cu totul alt chip bibliotecii în comunitate, dar și statutului de bibliotecar.

Inițierea relațiilor cu biblioteci județene din Țară și deschiderea filialelor de carte românească la Chișinău s-au materializat într-un impact aparte. Micile filiale surori au devenit și continuă să activeze ca adevărate focare de lectură, cultură și educație, activitate desfășurată într-un parteneriat colaborațional de invidiat.

Acest exemplu a fost preluat, între timp, și de alte biblioteci din republică. Inaugurarea filialelor de carte pentru minoritățile naționale au fost și ele, la rândul

lor, proiecte de durată, care au transformat o altă parte din filialele gemene ale „TBS”-ului în biblioteci de forță cu relații speciale în comunitatea locală, republicană și internațională, biblioteci spre care au început să privească cu respect și cu dorință de colaborare alte instituții de cultură și educație, și chiar utilizatorii. Astăzi, pentru colegii noștri mai tineri, este greu de închipuit că, cu puțin peste 20 de ani în urmă, Biblioteca Municipală și filialele ei arătau cu totul și cu totul altfel: jalnice, plictisitoare, obsoolate, cu colecții și mobilier similar, sumbru, neadecvat etc. Consider, că am avut parte de cea mai frumoasă perioadă din viața Bibliotecii Municipale, perioadă care m-a marcat, m-a mobilizat și m-a maturizat profesional. Această maturizare profesională, foarte benefică pentru mine, o datorez dnei director Lidia Kulikovski, care, prin propriul exemplu, m-a format, m-a încurajat, m-a susținut și m-a învățat să mă organizez, să mă realizez, să lupt și să înving. Doamna Lidia Kulikovski, astăzi dr. conf. univ., a fost directorul pe care l-am ales noi, bibliotecarii, care ne-a promis schimbarea și s-a ținut de cuvânt până în pânzele albe, o persoană plină de energie, spirit inovativ, dorință de a învăța încontinuu, de a implementa și a păși doar în ascensiune, de a educa o altfel de generație de bibliotecari, de a schimba atitudinea comunității față de instituția bibliotecară și personalul ei. Am avut și mai am, în continuare, rara posibilitate să învăț a munci în așa fel, încât să pot asigura calitatea, integritatea, perseverența, cooperarea, inovarea în oferta instituțională, să pot prezenta, impune și apăra instituția și echipa în și cu care îmi desfășor activitatea.

Am avut și mai am, cu siguranță, de învățat multe lucruri utile și de la un șir de colegi din cadrul BM – veterani ai profesiei, administratori, manageri sau bibliotecari de rând, colegi mai tineri – oameni care direct sau indirect au contribuit la formarea mea ca specialist și ca intelectual.

Din 1998 până în prezent, în calitate de director al Filialei „Alba Iulia”, am acumulat o altă experiență interesantă, în cadrul activității colaborative cu comunitatea locală. Șirul cunoștințelor noi și al partenerilor, al prietenilor și susținătorilor activității bibliotecare a crescut și s-a diversificat. Cu aceștia am inițiat și realizat mai multe proiecte, programe și activități comune pentru publicul urban, am atras, în calitate de susținători, prieteni, voluntari, parteneri ai bibliotecii, diverse persoane și instituții de educație și cultură din municipiu, republică și din Țară: directori de licee, grădinițe, școli auxiliare, profesori liceali și universitari, directori de edituri, scriitori, pictori, cântăreți, părinți, grupuri de tineri, adolescenți, copii sub 14 ani, reporteri RadioTV, jurnaliști, autoritățile publice locale etc. Experiența de a conlucra în echipă cu diverse persoane și instituții este excepțională, în special, atunci, când toți cei implicați într-o activitate sau într-un proiect formează un tot întreg – de la idee până la realizare și evaluarea impactului.

Sper ca această perioadă, de perseverență continuă întru desăvârșirea profesională, să dureze în timp și să nu-mi pierd, nici eu și nici colegii mei, interesul pentru activitatea zilnică care este tot mai diversă, mai creativă și mai atractivă de la o zi la alta. Pentru că, cu siguranță, suntem unicii sau printre puținii, noi, cei care formăm Echipa „Hasdeu”, să avem onoarea și onorul de a avea parte de un manager care ne diriguiește nu numai cu vorba, dar și cu fapta, uneori, ne mirăm – de unde atâta energie nesecată într-o singură persoană care a devenit un lider de forță în mediul bibliotecar din republică nu prin alte mijloace, decât prin autoinstruire continuă și perseverență, ascensiune profesională, fapte concrete, proiecte, programe și politici de reglementare bine argumentate, fiind un exemplu deosebit de urmat, în special, pentru tânăra generație, pe care o susține cu toate puterile sale. Nu mi-am

propus să fac o evaluare a activității doamnei directoare, dar, să recunoaștem fiecare dintre noi, că nu putem spune aproape nimic despre BM „B.P. Hasdeu” fără a o identifica cu managerul ei, care a transformat personalul acestei instituții, divers ca vârstă, gen, interes, etnie, capacități, într-o echipă laborioasă, creativă, inovativă de invidiat.

Ce înseamnă pentru mine BM „B.P. Hasdeu”? Este, de fapt, viața mea de la 1982 încoace. Este timpul meu personal parcurs în cadrul acestei instituții zi cu zi. Am dedicat timpul, potențialul intelectual, cunoștințele, relațiile personale instituției bibliotecare. De fapt, toate realizările oricărei subdiviziuni în care am activat pe parcursul acestor ani, sunt parte com-

ponentă a realizărilor BM „B.P. Hasdeu”. Și toată experiența mea, cunoștințele, abilitățile, relațiile colaborative cu oameni concreți, instituții, societăți, ONG-uri, colegi de breaslă, rezultatele obținute le datorez aceleiași instituții. Sunt onorată să fac parte din Echipa „Hasdeu”.

În anul celei de-a 135-a aniversări Echipa „Hasdeu” a demonstrat, încă o dată, comunității pe care o slujește, că este o instituție solicitată, utilă, inventivă, atrăgătoare, constructivă și indispensabilă – prin programele și proiectele în derulare și modernizare.

La mulți ani BM „B.P. Hasdeu” și Echipei „Hasdeu”! La mulți ani și utilizatorilor acestei instituții cu care se mândrește nu doar Chișinăul, ci și întreaga republică!

MĂ SIMT EXCELENT ÎN ACEST REFUGIU CULTURAL AL CHIȘINĂUIENILOR

*Elena BUTUCEL,
director, Filiala „Ovidius”*

Cartea este o sursă sigură de informare și de îmbogățire spirituală, am îndrăgît-o din fragedă copilărie, urmând poate și îndrumările părinților, care nu uitau să ne amintească mereu că învățătura este cel mai important reper pe care se poate sprijini omul în viață. Dacă ai carte, ai parte – așa ne spuneau ei, ferm convingși de acest adevăr. Timpul ne-a arătat că acesta este un proces continuu, fiecă zi ne aduce în față câte ceva nou și ne obligă să cercetăm, să însușim, să descoperim, să aflăm. Așa e și în munca noastră din sistemul bibliotecar, în care sunt angajată de mai bine de două decenii. Este foarte important să începi cu dreptul, iar din acest punct de vedere con-

sider că am avut noroc, deoarece mi-am făcut debutul în muncă la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, unde m-am convins că serviciul la bibliotecă este vocația mea. Niciodată nu mi-a părut rău că am ales acest traseu. Aici sunt înconjurată de mii de volume, care așteaptă să ajungă în mâinile utilizato-

rilor și această așteptare a lor nu este una de durată, or, la Biblioteca „Ovidius”, filială a BM, nu este zi ca să nu vină zeci și chiar sute de elevi, studenți, profesori, specialiști în diverse domenii, pur și simplu împătimitii de lecturi, de care ne bucurăm și pe care îi ajutăm să-și găsească literatura necesară.

Calea mea spre devenire nu a fost una să zic foarte grea, dar plină de căutări, momente interesante, succese și... de ce nu?... mici ratări, care și ele sunt un imbold pentru a urca mai sus, pentru a studia mai mult, pentru a excela în profesia pe care mi-am ales-o fără a sta pe gânduri și pe care o iubesc atât de mult.

Peste 20 de ani de muncă în domeniul biblioteconomic; dintre care 18 ani în funcție de director al Bibliotecii „Ovidius”, m-au determinat să-mi fixeze printre prioritățile de bază automatizarea proceselor de muncă în bibliotecă, acestea fiind ca și o imperativitate de a răspunde aspirațiilor chișinăuienilor, exigențelor Societății Informaționale. Este ceea ce oferă noi modalități de stocare, regăsire, livrare a informației, participând la realizarea conceptului Biblioteca 2.0 și, în special, modulul utilizatori; modulul referințe bibliografice; rețele de socializare, prin care am atestat o evoluție calitativă a serviciilor de informare oferite publicului. Dar toate realizările obținute au avut la bază tot ce am învățat în cadrul atelierelor profesionale, seminarelor, conferințelor, simpoziunilor desfășurate de Biblioteca-Mamă, condusă cu atâta pricepere și profesionalism de către conf. univ. dr. Lidia Kulikovski.

Pentru promovarea bibliotecii și reflectarea activității ei, care nu consta doar în oferirea serviciilor de împrumut, am publicat, în reviste de specialitate, articole, teze, interviuri – în scopul prezentării serviciilor, colecțiilor bibliotecii, programelor culturale, evenimentelor desfășurate la bibliotecă, materiale promoționale, care au adus un spor de culoare în reflectarea imaginii instituției, care la cei 135 de ani, pe care-i consemnăm în prezent, este una model pentru celelalte unități infodocumentare atât din Republica Moldova, cât și din arealul din jurul nostru.

Când ai un exemplu bun în față, nu este dificil să-ți organizezi munca în așa fel, ca să fie apreciată și, anumite elemen-

te, originale prin conținut, să fie preluate și implementate de către alte filiale reunite în cadrul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Astfel, grație modelului reprezentat de cea mai veche instituție publică a cărții din Basarabia, am reușit să desfășurăm o serie de campanii de promovare a cărții, întâlniri cu scriitorii și personalități din domeniul culturii și științei, dezbateri, schimb de idei, opinii, evenimente și programe de instruire profesională etc. De la BM am însușit secretul succesului la public și, afirmând aceasta, am în vedere atragerea unui număr cât mai mare de utilizatori și personalități notorii la bibliotecă prin organizarea cenaclurilor, cluburilor literare și de orientare spirituală, zilelor ușilor deschise, simpoziunilor literare, evocarea înaintașilor noștri, conferințelor literare (*Chișinăul citește o carte*) sau a concursurilor cu participarea tinerilor (*Orașul meu – mândria mea* (eseuri), *Magicul Mărțișor* (confeccionarea mărțișoarelor), *Ni-i vârsta zbor de pasăre măiastră* (pictură, poezie) și multe altele.

Tot de la experimentatele colege de breaslă de la BM, cum ar fi Larisa Câșlaru, Genoveva Scobioală, Elena Roșca, Tatiana Coșeriu, Ludmila Pânzaru (lista e mare; la sigur că scap câteva nume, tocmai de aceea le mulțumesc tuturor pe această cale), am înțeles că munca de bibliotecar este perfect compatibilă cu activitatea de cercetare, care, în cazul meu, s-a materializat sub forma unui șir de lucrări bibliografice, dedicate unor personalități marcante: scriitorii *Agnesa Roșca*; *Victor Dumbrăveanu*; *Alexandru Gromov*; *Vladimir Rusnac*; *Petru Cocîrță – devotat științei și naturii* (biolog); *O familie de intelectuali basarabeni: Claudia Slutu-Grama, Dumitru C. Grama, Steliana Grama*.

Unul din principiile ce conduc la succes și realizări demne de menționat, promovat activ de BM, constă în menținerea și extinderea relațiilor de colaborare și cooperare cu autoritățile publice locale, cu

societatea civilă în scopul diversificării serviciilor. În acest sens, în calitate de director al Bibliotecii „Ovidius”, am insistat pe o relație strânsă cu instituțiile din sectorul în care este localizată biblioteca (grădinițe, școli, licee, colegii, universități, centre comunitare, uniuni de creație, mass-media): Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea de Stat din Tiraspol, Colegiul Industrial de Construcții, Colegiul Politehnic, Colegiul Tehnologic, gimnaziul nr. 53, Liceul Teoretic „Mihai Viteazul”, Liceul Teoretic „Univers LIONS”, Liceul Teoretic „Iulia Hasdeu”, Liceul Teoretic „Nicolae Sulac”, școala nr. 41; centre comunitare: „Buburuza”, „Florile dalbe”, „Andrieș”; uniuni de creație: Uniunea Scriitorilor, Uniunea Artiștilor Plastici etc.

Ca să reușești în ceea ce îți propui să faci, trebuie să fii mereu la curent cu totul ce este performant, actual și util în domeniul pe care-l profesezi. Am însușit acest lucru odată și pentru totdeauna și-i sunt recunoscătoare directorului general al BM „B.P. Hasdeu” dna Lidia Kulikovski pentru insistența de care dă dovadă în aplicarea lui permanentă. Astfel, grație acestui îndemn la instruire și autoinstruire continuă, am devenit bibliotecar de categorie superioară, absolvind și studiile de masterat la Universitatea de Stat din Moldova, în prezent dețin cu mândrie diploma de master în științe ale comunicării, specializarea managementul instituției infodocumentare. O mândrie aparte pentru micul colectiv al Bibliotecii „Ovidius”, filială a BM, sunt numeroasele distincții, mențiuni, diplome de excelență, care motivează bibliotecarele pentru a se consacra și mai mult muncii pe care o au de făcut zi de zi, a activa și mai bine în acest domeniu al cunoașterii și luminii. Sunt mereu atentă la calitățile de manager iscusit, pe care le manifestă directorul nostru general și mă strădui să aplic tot ce ne oferă mai bun dumneaei, pentru care avem toată recunoștința și un mare respect. Le sunt recunoscătoare și

colegelor mele Margareta Cebotari – bibliotecar principal, Liuba Ciobanu – șef serviciu, Victoria Cebanu – șef oficiu, Natalia Cojoharenco – bibliotecară, Ana Viscantene – bibliotecară, Valeria Bețivu – bibliotecară. Toate dau dovadă de înțelegerea perfectă a scopului și obiectivelor pe care și le propune o bibliotecă modernă, implementând cu o hărnicie deosebită toate noutățile ce vizează munca într-o instituție de profil.

Reiterez o mai veche pledoarie a BM pentru polifuncționalitatea instituției infodocumentare, teză pe care am inclus-o în activitatea mea profesională și anume că biblioteca este viabilă prin numărul de consumatori de informație, care apelează la serviciile ei din diferite motive: pentru a se informa, a împrumuta o carte, a utiliza serviciile de internet, a răsfoi o carte ori un dicționar digital, a multiplica sau fotocopia un document, a culege texte pentru teze de an, referate, dar și pentru a se autocultiva, a participa la unele programe și activități culturale. Pot fi trecute în revistă încă multe alte motive de vizitare a unei biblioteci. Acoperind nevoile culturale și intelectuale ale comunității prin accesul la universul informațional, biblioteca devine un refugiu cultural pentru colectivitate. Țin cont de această realitate, una frumoasă, de altfel, și mă strădui să corespund cerințelor timpului. Or, astăzi clienții cer bibliotecarilor competențe ieșite din granițele disciplinei biblioteconomice, de la o simplă prezentare de carte la cele mai moderne practici interactive digitale. În această situație trebuie să căutăm soluții pentru a extinde gama de servicii încât să devină mai comodă și mai atractivă pentru utilizatori, să inițiem noi legături de colaborare și cooperare cu instituțiile de învățământ.

La moment aniversar, recunosc: mă bucur foarte mult că mi-am început traseul profesional la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, care este o componentă im-

portantă pentru chișinăuieni, contribuind la realizarea obiectivelor sistemului educațional și la creșterea valorii actului informativ-formativ. Aici am înțeles că, pentru a situa și a menține în continuare biblioteca într-o poziție optimă în comunitatea pe care o servește este necesară o angajare și o mobilizare a tuturor resurselor materiale, a valorilor fizice și de personal. Urmând exemplul celor mai buni colegi din domeniu, voi continua să însușesc sistemele moderne de cunoaștere. În vederea ridicării nivelului de pregătire profesională, am participat la mai multe programe și forme de instruire continuă (simpozioane, seminare, mese rotunde, traininguri, conferințe), organizate de către BM și alte instituții de profil; mi-a plăcut mult să însușesc ca formă de instruire, inițiată și promovată de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, campania *O oră de formare în fiecare zi*. Iată de ce, un bun instrument de autoinstruire pentru mine sunt revistele de specialitate *BiblioPolis* (revistă de biblioteconomie și științe ale informării, editată de BM „B.P. Hasdeu”); *Biblioteca* (revistă de bibliologie și știința informării, de la București), *Biblioteca. Cartea. Cititorul* (buletin metodic și bibliografic, editat de Biblioteca Națională pentru copii „Ion Creangă”); *Biblioteconomie* (culegere de traduceri prelucrate) ș.a., de asemenea, și altă literatură de specialitate ce intră în colecțiile bibliotecii noastre. În cadrul Bibliotecii „Ovidius”, ca manager, săptămânal, convoc pe toți membrii co-

lectivului într-o ședință de serviciu cu simplul generic „La o ceașcă de cafea”, unde abordăm diverse teme, probleme, soluții pentru o activitate mai eficientă. Mai punem în discuție și literatura de specialitate, concentrându-ne atenția la noi practici de bibliotecă experimentate de colegii noștri din R. Moldova, din România, din alte țări.

Spuneam la începutul acestui eseu că n-o să regret niciodată momentul când am decis să devin bibliotecar. Niciodată. Faptul că mă aflu mereu în Castelul cu pereții de Carte, printre oamenii care cultivă și educă dragostea pentru carte și că fac parte din marea și frumoasa Echipă a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” constituie nu doar realizarea unui vis, ci și conștientizarea unei împliniri personale, care face să mă simt realizată și fericită.

La 135 de ani de făurire a unei istorii pline de semnificație profundă în dezvoltarea spirituală a chișinăuienilor și nu numai, țin să-mi felicit cu această ocazie colegii de ieri și de astăzi, dorindu-le și în continuare multă ambiție sănătoasă în promovarea cărții, inspirație în munca de studiu și cercetare, entuziasm tineresc pe întreg parcursul activității de bibliotecar și o ținută demnă alături de reprezentanții cei mai de seamă din cele mai mari biblioteci din lume. Căci Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” are cu cine și are cu ce veni la orice eveniment notoriu, desfășurat atât în capitală, cât și oriunde în altă parte a mapamondului.

CONFESIUNI LA TIMPUL PREZENT

*Vitalie RĂILEANU,
director, Filiala „Onisifor Ghibu”*

Din capul locului vreau să spun că m-am născut într-o familie unde se citea foarte mult. Părinții mei, ambii profesori școlari, mă luau cu ei la Biblioteca orașenească din Soroca, acolo își scriau licența,

oferindu-mi cărțului ilustrate ca să tac și să nu le încurc. Atunci i-am rugat să mă învețe a citi. Am învățat alfabetul la vârsta de 4-5 ani. Iată de când Biblioteca este, și pentru mine, cea imensă Planetă a Cărții.

Este cunoscut faptul / adevărul că marea artă nu se naște în exil, iar omul de artă caută mereu legătura cu rădăcinile istoriei, culturii, cu tradițiile pământenilor săi, tot atât de sigur e că tradițiile și acel farmec al lecturilor au nevoie de cât mai multe seismografe care să le înregistreze și cele mai imperceptibile vibrații. Biblioteca le întrunește pe toate! Eu sunt doar o cutie de rezonanță ce amplifică sufletul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, respirația, dar și inspirația, venind din suprapuse lecturări, din trăiri spirituale și din multe, nobile, renunțări.

Anii mei de studenție, doctorat, *munci* la Facultatea de Litere a Universității de Stat din Moldova, se înscriu în categoria faptelor pozitive *trăite* în Bibliotecă.

Fac de două decenii (aproximativ) critică literară. Am cultivat și mai cultiv cronică, considerând-o (spre deosebire de unii colegi de breaslă) o specie majoră, capabilă a demonstra vocația de critică, mai utilă în efortul de a contribui la formarea gustului estetic al cititorului. Iată de ce, tot ce am scris, publicat, editat – s-a născut în Bibliotecă!

Un adevărat cetățean al Țării, un adevărat om de cultură trebuie, după opinia mea, să se informeze să aprecieze adevărul istoric *sorbit* dintr-o operă literară printr-o analiză la obiect, găsind-o tot în Bibliotecă!

Omul de cultură versus criticul literar (pe care îl reprezintă) duce un triplu dialog: cu scriitorul, cu opera literară și cu Măria Sa cititorul. Nu e greu de observat însă că, nu arareori, dialogului îi este preferat monologul. Și nu o dată monologul în oglindă. Astfel, cititorul cult știe să aprecieze. Adevărul îl găsește în bibliotecă, deoarece aici ne facem *ucenicia* cultivându-ne: dragostea de Țară, Neam și părinți...

De altfel, astăzi este mult mai necesară promovarea *Cărții* de la care pornim. Să nu se uite că este vorba de o continuitate, de un *lanț intelectual* și, dacă pierzi un inel, lanțul se rupe... Omul nu este numai schimbare. Omul nu este numai istorie. Omul este și *setea de absolut*, de transcendent. Și mai este ceva: cel care se formează într-o bibliotecă posedă, în primul rând, o energie biologic transmisă, moștenită adică de la părinți și din părinți, vorba poetului.

TOTUL A ÎNCEPUT DE LA BM „B.P. HASDEU”

Aliona VÎRLAN,
director, Filiala de Arte „T. Arghezi”

Biblioteca este instituția-tintă de informare, educare, lectură, studiu, cultură care furnizează colecții, servicii, programe, spații pentru comunitatea locală. **EA** – BM „B.P. Hasdeu”. **EI** – bibliotecării de la „B.P. Hasdeu” – ucenicii, prietenii, mentorii, căutătorii de idei – au nevoie de ea.

Dacă pentru Albert Camus *toamna este o a doua primăvară*, apoi BM „B.P. Hasdeu” este pentru mine o a doua casă. Zic așa deoarece această instituție a fost prima căreia i-am călcat pragul venind după liceu la facultate. Nu era zi după ore ca să nu apar și eu la BM, instituția cu colecții, servicii, programe,

inovații, izvor de cunoștințe. După puțin timp am mai cunoscut o filială de carte românească a BM, Filiala „O. Ghibu”, unde am fost împreună cu profesoara Eliza Botezatu la o lansare de carte, la o întâlnire cu scriitorul, la o acțiune, de unde m-am întors cu sufletul plin aidoma *Cărții de nisip*. Frecventând biblioteca des, mi-a venit ideea vagă, încă, atunci, de a îmbrățișa profesia de bibliotecar. Totuși, cu inițiativă și insistență, am fost angajată la BM „B.P. Hasdeu”. Primul meu job, primul meu director, prima mea masă de lucru au fost decisive în viața mea. Am lucrat câțiva ani în calitate de bibliotecar la Filiala „O. Ghibu”, alături de Elena Vulpe, directoarea, care m-a instruit în munca bibliotecii, care m-a învățat funcțiile unui bibliotecar, etica bibliotecarului, legea bibliotecii, comportamentul cu cititorul potențial și multe altele. Pe parcursul anilor am participat la multe acțiuni organizate de BM „B.P. Hasdeu”, am fost membru al Comitetului sindical, doi ani la rând, din criză de bărbați la BM, am fost pe rol de Moș Crăciun, am mers pe la colege prin filiale dorindu-le *La mulți ani! Un nou an mai productiv, inovativ și, desigur, multă sănătate*. Din 2008 am fost transferată în calitate

de șef la Filiala de Arte, unde și în prezent activez – e o instituție de informare, formare, cultură, artă, unica de acest gen în RM. Bineînțeles, de la început a fost greu, venind de la o filială publică la altă filială specializată a trebuit să încerc a înțelege că munca cu marile personalități ale culturii și artei basarabene este puțin anevoioasă, dar prin curaj, voință, aspirație, insistență facem lucruri frumoase împreună cu echipa.

Nicolae Balotă spunea că *o bibliotecă își are personalitatea ei, atmosfera ei, ca o făptură vie*. BM „B.P. Hasdeu” are o atmosferă plăcută, creativă, productivă, atractivă, distractivă, inovativă, diferită de alte instituții de acest gen, ca cele școlare, universitare, raionale. Biblioteca Municipală, printr-o rețea complexă, variată, de filiale oferă comunității chișinăuiene acces liber, deschis, vizibil pentru dezvoltarea libertății de a cunoaște. Ea, Biblioteca, este cea mai deschisă cooperării și colaborării cu instituțiile municipale, naționale și internaționale. BM este o ancoră pentru membrii comunității chișinăuiene.

La aniversarea a 135-a doresc mulți ani și noi succese direcției BM și echipei care slujesc această instituție.

BIBLIOTECAR ȘI ASPIRAȚIE BIBLIOTECONOMICĂ

*Cristina MAMAISCAIA,
director, Filiala „Maramureș”*

Cine trece printr-o poartă maramureșeană intră, de fapt, într-o lume de sine stătătoare; e bine să o știi, să o vezi, să o simți. E totodată superbă și cuceritoare ce-și joacă rolul în dezvoltarea culturii comunității. În spatele ei găsești un loc de retragere și liniște. Bătusem la diferite porți, colindasem des-

tul de multe locuri: zadarnic. Fie că nu fusesem eu pe placul celor pe unde umblasem, fie că nu mă împăcam eu cu înghețuri prea populare, prea gălăgioase. Pe dna Lidia Kulikovski o țineam la curent cu eșecurile mele. Acum doi ani am primit mesajul ei direct, care m-a pus pe gânduri și pe jărat.

- Unde? Eu? Chiar mâine?
- Mâine, mi-a repetat.

Biblioteca „Maramureș”, unde am ajuns chiar a doua zi, am îndrăgit-o de îndată. Și sectorul, și sediul, și colectivul, toate într-un stil modernist însă în armonie cu mediul înconjurător. Atunci m-am gândit: „Îmi pare că locul acesta e pentru mine.” Încă nu i-am exprimat recunoștința doamnei Lidia Kulikovski și nu i-am împărțit intenția fermă de a duce la îndeplinire sfatul său.

* * *

Cum a început totul, adică această dragoste pentru cărți, care din pasiune a devenit profesie? Îmi voi lăsa gândurile să călătorească, făcând o incursiune în trecut.

Cărțile, bibliotecile și cultura sînt valori universale ale societății civilizate și surse inepuizabile pentru dezvoltarea intelectuală și spirituală a omenirii. A fost ideea pe care am însușit-o din primele lecții universitare.

În acea perioadă mi s-a intersectat calea cu Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, ca mai apoi să meargă paralel. Am fost angajată ca bibliotecar la Filiala „Onisifor Ghibu”, apoi ca șef de oficiu la Filiala „Țirgu-Mureș”. Din 2010 pînă în prezent am primit sarcina de a conduce activitatea Filialei „Maramureș”.

În perioada activității am participat la diverse reuniuni profesionale atît în plan intern (BM „B.P. Hasdeu”), cît și extern: atelierul *Ce este un blog* (CID „Chișinău”); duplexul profesional *Parteneriate culturale și profesionale: BM „B.P. Hasdeu” – Biblioteca Județeană Mureș* (Filiala „Țirgu-Mureș”); duplexul profesional *Educație pe parcursul întregii vieți: realități și tendințe* (Filiala „Transilvania”); masa rotundă *Dimensiunea umană a imaginii BM* (Filiala „A. Mickiewicz”); brainstormingul *Ce imagine avem? Ce imagine vrem?* (Filiala „Ovidius”); simpozionul *Parteneriat și cooperare în bibliotecile cu diferite etnii* (Filiala „M. Lomonosov”); conferința *BM „B.P. Hasdeu” – calea spre cunoaștere a comunității chișinăuiene*

(BM); masa rotundă *Biblioteca universitară: realizări și perspective* (UPS „Ion Creangă”); atelierul profesional *Activitatea informațională bibliografică* (CID „Chișinău”); Clubul *Biblioteca Mov* (BM) ș.a.

Ajunsă la șase ani de activitate în domeniu, am reușit să înțeleg că rațiunea de a fi bibliotecar se bazează pe câteva principii:

- în societate, pentru a exista, trebuie mai întîi să te faci acceptat și, pentru aceasta, trebuie să știi să te pui în valoare;
- pentru a te dezvolta, trebuie să-ți construiești o imagine și să știi să te impui;
- iar pentru a rezista trebuie să știi să te aperi;
- dar, mai întîi de toate, trebuie să recunoști că nu se poate trăi fără a interacționa cu mediul în care ești.

Am observat și sînt de acord că astăzi domeniul biblioteconomic are nevoie de creatori cu idei noi, cu îndrăzneală, cu abordări inedite. Pentru a găsi idei bune, strategii bune, sloganuri bune, trebuie să putem ieși de pe drumurile bătătorite, să ne jucăm cu cuvintele, să inovăm și, uneori, să șocăm. Astfel se iese din universul rațional pentru a inova în simbolic, artificio sau excepțional. Spirit de analiză, comprehesiune, imaginație, creativitate, dinamism, omniprezență, interpretare, traducere și multe altele sînt atuurile pe care trebuie să le posede bibliotecarii.

Bibliotecarul este obligat să joace zeci de roluri diferite într-o bibliotecă. Sau sînt zeci de bibliotecari care joacă fiecare cîte un rol. Iată aici cîteva sarcini adiționale, destinate bibliotecarilor: cercetător, purtător de cuvînt, producător, realizator, relațiile cu mass-media / atașat de presă, organizator de evenimente, gazdă, redactor-orator, editor, responsabil de organizarea expozițiilor, responsabil de publicitate, responsabil de comunicarea internă, res-

ponsabil de audio-vizual, administrator. Cuvîntul-cheie al meseriei de bibliotecar este polivalența cunoștințelor și a abilităților particulare.

* * *

Cine n-a mîngîiat copertele aristocrate ale cărților vechi dintr-o bibliotecă o face zadarnic în raftul librăriei, în preajma celor noi, căci simțurile lui nu-și vor putea defini

noțiunea de **carte**. Și nu va simți confraternitatea cu o lume parcă a zeilor, care sînt autorii magnificilor foliante scrise în urmă cu peste o jumătate de mileniu, mai vechi chiar unele, mai noi altele, în totalitatea lor mesaje exemplare ale istoriei spirituale, căreia încercăm mereu să-i prindem sensurile, ascunse și pline de mister unele, darnice în lumină altele.

LA BM M-AU ÎNVĂȚAT SĂ FAC ȘI SĂ ACCEPT SCHIMBĂRI RADICALE

*Ludmila GAJOS,
director, Filiala „Târgoviște”*

În preajma aniversării a 135-a a BM „B.P. Hasdeu” am meditat asupra expresiei scriitorului Mark Twain cum că cele mai importante două zile din viața noastră sunt cea în care ne-am născut și cea în care am aflat de ce ne-am născut. Cred că anume aceste gânduri m-au făcut să conștientizez și să realizez că eu am apărut pe lume pentru a descoperi BM, pentru a mă angaja în această instituție frumoasă, a mă forma profesional până la gradul superior nu fără ajutorul unor specialiști minunați care activează aici.

Mi-am format chiar un nou stil de gândire, din toate punctele de vedere, activând în calitate de director la Filiala „Târgoviște”.

Peste un an rotunjesc cifra de 10 ani de activitate la BM, o mică aniversare a mea personală în contextul aniversării a 135-a a BM. Dar anume această perioadă a vieții mele a fost ca o revoluție, am realizat că activând aici îmi modernizez permanent stilul de gândire și de activitate împreună cu echipa filialei. Echipa a devenit mai competentă, mai profesionistă prin diferite forme de instruire, cu ajutorul și sfa-

țurile înțelepte ale doamnelor Lidia Kulikovski, Larisa Cășlaru, Ludmila Pânzaru, Tatiana Coșeriu, Tatiana Fiodoruc, Taisia Foiu și toți ceilalți specialiști calificați de la departamentele BM „B.P. Hasdeu”; oameni deschiși la suflet, întotdeauna pregătiți să-ți dea o consultație în plan profesional, dar și personal. Luând în considerare că nucleul echipei BM îl constituie femeile, vreau prin intermediul acestei rubrici să afirm încă o dată cu tărie că într-adevăr aici lucrează doamne profesioniste, drăguțe și inteligente, specialiste, cu ajutorul cărora mi-am format o viziune nouă, o atitudine mai specială, mai convingătoare pentru activitatea și destinul meu bibliotecar. M-au învățat să fac și să accept schimbări radicale, să lupt pentru existența profesiei noastre, pentru existența bibliotecii în era internetului. Atmosfera de modernizare a instituției m-a convins că BM în viața mea este cel mai important lucru și că, în ultimă instanță, m-am născut pentru a-mi forma destinul anume aici.

Felicitări, BM! La mulți ani!

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ – DESTINUL MEU

Elena DABIJA,
director, CAI Eminescu

Inițial, am vrut să-mi intitulez articolul astfel: ...*Amintiri plăcute din viața unei bibliotecare pe parcursul a 30 de ani de activitate în acest lăcaș de prestigiu.* Până la urmă însă am optat pentru un titlu în care să fie cuvântul **destin**. Căci munca mea în bibliotecă este cu adevărat destinul meu. Apoi mi-am amintit de o superbă cugetare a poetului Vasile Romainciuc: „... *timpul dinlăuntru unei biblioteci este altul decât cel din afara ei. Aici, într-o zi crești cât alții, din afară, într-un an, într-un veac, într-o viață; aici este tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte.*”

Și mi-am dat seama că am trăit „*timpul dinlăuntru unei biblioteci*” de când am prins gustul lecturii și cu fiecare carte pe care o citeam mă simțeam mai aproape de „regina” bibliotecii. În pragul alegerii profesiei am avut mai multe dorințe sau, mai bine zis, mai multe sfaturi din partea profesorilor dragi, cărora le sunt profund recunoscătoare, deoarece fiecare din ei mă vedea un discipol al său în viitor: profesoara de chimie, de matematică, de literatură, de franceză... Eu i-am împăcat pe toți profesorii și am ales un domeniu care, după părerea mea, le îmbină de minune pe toate câte sunt pe acest pământ – o catedră a tuturor cunoștințelor – **Biblioteca**, dirijată de **Bibliotecar**. Nu am mai avut altă oportunitate decât cea de **Bibliotecar**. Astfel anii 1978-1982 au fost anii de studii la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Biblioteconomie și Bibliografie, specializarea – literatura pentru copii. Plecăciune profesorilor universitari și bibliotecarilor care mi-au deschis larg ușile în domeniul

acestei profesii umanitare și... profund umane.

După absolvire, în 1982, am început activitatea profesională în Biblioteca Municipală. Îmi amintesc cu drag ziua de 2 august 1982, zi plină de emoții, când, cu un buchet de crizanteme, am pășit pragul Bibliotecii copii nr. 11, astăzi Filiala Nicolae Titulescu, din sectorul Botanică, și unde am fost primită cu multă bucurie în postul de șef oficiu împrumut la domiciliu. A fost prima mea zi de muncă în bibliotecă: am aranjat toată ziua fișele cărților în cataloage, probabil erau depozitate de ani de zile, iar eu m-am descurcat într-o zi. Șefa bibliotecii, Maria Burbelo – o profesionistă și o împătimită de această profesie – nu credea ochilor că am reușit să aranjez toate fișele. Dumneaei era deja la vârsta de pensionare și dorea să rămân în locul ei în postul de șefă.

Am avut rezultate bune și numai peste un an am fost numită șefă la Biblioteca copii nr. 14, astăzi Filiala V. Bielinski, din sectorul Buiucani. Mă deplasam cu autobuzul nr. 3 de la stația terminus din strada Belski, azi bd. Cuza-Vodă, de la Botanica, până la cinematograful „Flacăra” de la Buiucani timp de doi ani, deja ne cunoșteam și m-am împrietenit cu toți călătorii din acest autobuz. Am avut o activitate de succes în această perioadă. Eram o tânără șefă de 23 de ani, entuziasmată de lumina fiecărei cărți deschise de mine și trecute de multe ori prin mâinile mele în timp ce o înregistram, o propuneam sau o primeam de la cititori. Participam la viața culturală a orașului, la întruniri profesionale de formare ca tânăr specialist. În 1985 am avut

o ofertă să lucrez la Biblioteca școlii nr. 57, astăzi Liceul Teoretic „Traian”: bibliotecara școlii pleca peste hotare, iar eu locuiam în vecinătate și obosisem de traseul Botanic-Buiuani-Botanica. Deja speranța mea era Biblioteca școlii și în zilele de odihnă făceam inventarierea fondului de carte. Cererea mea de eliberare a fost respinsă chiar dacă au intervenit persoane influente de la Direcția învățământ. Au fost și lacrimi din acest motiv, în vara anului 1985, îmi amintesc și azi cum mergeam pe aleea cu castani din strada Bielinski și plângeam că mi-au respins cererea.

Dar norocul a venit de la sine: la Botanica s-a înălțat un bloc în bd. Armatei Sovietice, azi bd. Traian, și la parter era amplasat un club pentru minori, și a fost decizia să se deschidă fulger și o Bibliotecă pentru copii. Administrația mi-a făcut o adevărată sărbătoare propunând candidatura mea, dar au avut și mare încredere, deoarece trebuia într-un termen record să amenajăm acest sediu al bibliotecii. O echipă de bibliotecare din diferite biblioteci munceam de zor: am adus mobilier și cărți din alte biblioteci, scriam acte de transfer al cărților, le aranjam la raft. Ghinionul a fost că tocmai când finisam amenajarea spațiilor, am primit ordin să ne transferăm în alte odăi, dar nu a fost o problemă pentru noi – am mai făcut niște eforturi și schimbări.

La 2 ianuarie 1986 am deschis larg ușile Bibliotecii și mi-am început activitatea în acest teritoriu. Munceam cu dragoste și devotament, pentru care în 1989 am fost gratificată de Sindicate pentru succese remarcabile în muncă la Panoul de onoare al orașului Chișinău, în cadrul întrecerilor (socialiste, pe atunci), și cu o excursie-vizită la Moscova. Am muncit în această bibliotecă cu multă dragoste și dăruire de sine împreună cu toată echipa pe parcursul a 15 ani – perioadă foarte fructuoasă, plină de evenimente și performanțe: eram frun-

tași și învingători împreună cu cititorii la diferite activități și concursuri de creație. Erau timpuri când se citea mult mai mult și era rând la unele cărți sau chiar la unele opere de autori concreți. Aveam cititori numeroși și fideli, care ne stimau, ne ajutau să facem multe lucruri frumoase, astfel instituția a fost nominalizată cu titlul Biblioteca anului, iar eu – Bibliotecarul anului în 1988, apoi în 1999.

După cum bine se știe, în anii 1989-1991, în viața culturală a Moldovei, dar și în activitatea Bibliotecii Municipale, au intervenit schimbări radicale: am obținut limba română, simbolurile naționale, independența. În acest timp, cu aportul patrioților de aici și din Țară s-au deschis noi biblioteci-filiale de carte românească: „Transilvania”, „Târgu-Mureș”, „Onisifor Ghibu”, „Ovidius”, „Alba Iulia”, „Târgoviște” ș.a.

Am avut propuneri să fiu director la Filiala „Alba Iulia”, apoi la „Târgoviște”, dar fiindcă aveam publicul meu cititor și parteneri fideli la Botanica am refuzat – nu-mi imaginam să plec din acest sector, care îmi place la nebunie. Nu mă înțelegea nimeni din colege de ce refuz să activez în aceste biblioteci prestigioase și rămân în filiala mea pentru copii. Eram și în pragul sărbătorii de 15 ani de activitate a Bibliotecii copii Traian. Era în ianuarie 2000 – an declarat de UNESCO Anul Eminescu – și pregătisem un stand dedicat Luceafărului poeziei românești. În ziua de 3 ianuarie 2000 a fost și marea cotitură în viața mea profesională. Îmi amintesc cum lucram la mașina de dactilografiat, la raportul de activitate pentru 1999 și brusc s-a întunecat pe la geamuri – treceau mai multe persoane și nu înțelegeam ce se întâmplă. Am ieșit în hol ca să-i văd pe dl acad. Mihai Cimpoi, poezii Iulian Filip, Ianoș Țurcanu, dna directoare a BM Lidia Kulikovski, funcționarii „întru cultură” Tudor Bodrug, Anatol Onceanu. Salutându-i, am intrat în sală nedumerită: ce s-o fi întâmplat de „au dat

năvală” așa personalități?... Îmi amintesc de o constatare a dlui Mihai Cimpoi: „Dacă la o bibliotecă mică pentru copii este astfel promovată Eminescu, atunci să știți că merită să fie ea director la Centrul Eminescu.” Nu am înțeles atunci sensul acestor vorbe, abia mai târziu era să le înțeleg... M-am speriat de propunerea de a fi șefă a unei „Biblioteci specializate Eminescu” și am exclamat: „Mă tem!...” Însă mi s-a ordonat să iau cunoștință cu sediul unde se făceau deja lucrările de reparație din bd. Dacia nr. 20, să dau un răspuns pozitiv și să încep activitatea, deoarece pe 13 ianuarie va fi inaugurarea festivă... Am venit și am văzut cum decurg lucrările și am mers la doamna directoare Lidia Kulikovski să renunț la „șefie”. Refuzul nu a fost acceptat, doar mi s-a dat o sugestie: să încep a dirija lucrările și să amenajăm spațiile căci timpul ne presează. Atunci, și mie, și altor persoane, ne părea incredibil să reușim. Dar un miracol totuși a fost sau, cred eu, că Bunul Dumnezeu și Marele Eminescu ne-au ajutat să facem tot posibilul ca pe 13 ianuarie, la ora 11:00, să inaugurăm acest lăcaș cultural. Îmi amintesc cum împreună cu constructorii și colegile din alte biblioteci munceam peste puterile noastre, cum în ultima zi împreună cu doamna Lidia Kulikovski am plecat tocmai spre zori acasă – numai după ce am reușit să amenajăm totul pentru solemnitățile deschiderii. Așa a fost inaugurat Centrul Academic Internațional Eminescu, așa au muncit bibliotecarele atunci când s-au deschis și alte biblioteci, nu în zadar adesea suntem numite „furnicuțele” sau „albinuțele” de la „Hasdeu”.

Au trecut 12 ani de activitate la CAIE, cu multe probleme, dar și cu reușite de care mă bucur și am o satisfacție deosebită de la munca mea. În acest răstimp am obținut titlurile: *Cel mai bun bibliotecar din Republica Moldova* (2002, 2005); *Cel mai bun manager al anului* (2003, 2009); *Ordinul Steaua României*, în grad de Ofi-

țer, multe *Diplome de onoare, de merit și de excelență* din partea factorilor de decizie și de la multe instituții cu care colaborăm. Precizez că fiecare din aceste mențiuni este axată pe munca mea în Echipele „Hasdeu”. Sunt convinsă că succesele mele aparțin tuturor celor care-și fac lucrul cu pasiune. Dar mai poate fi și altă alternativă pentru un bibliotecar decât să muncești într-o bibliotecă cu pasiune? La sigur, nu... deoarece numai pasiunea și dragostea pentru munca ce o prestăm ne face să pășim pragul bibliotecii zi de zi pentru a trăi printre cărți și printre oamenii care iubesc cărțile și lectura.

Pe parcursul acestor 30 de ani ca membru în echipa-familie BM „B.P. Hasdeu” confirm că au fost ani de muncă asiduă cu dragoste de profesie și patrimoniu național, universal și eminescian și în care am realizat: colaborare, parteneriat fructuos și vizite de lucru cu multe instituții și personalități remarcabile din mai multe țări; schimbări importante în procesele de lucru; activități și programe culturale inedite; cercetare și editare de publicații de profil; schimb de experiență și deplasări de serviciu în alte țări; inovații și tehnologii moderne în activitate; participare activă la foruri profesionale; proiecte susținute; zeci de mii de cititori, sute de mii de vizite și documente înregistrate și consultate; multe articole și emisiuni în mass-media; servicii on-line și rețele de socializare; onoruri, diplome și cuvinte de recunoștință... Este imposibil să le enumăr pe toate câte le realizează fiecare membru din Echipele „Hasdeu”. În contextul atașamentului meu față de BM, aș aminti că am contribuit și la completarea cu cadre noi a bibliotecii: am atras în domeniul nostru trei nepoate și o soră!...

Nu am avut în acești ani clipe care să nu mă frământă, mereu am fost în pas cu schimbările provocate de viața cotidiană, iar schimbările necesită și mari eforturi pentru a fi în pas cu timpul. Am avut în-

totdeauna această responsabilitate – de aceea, consider că, deși am obținut succese și realizări, mai sunt încă multe de făcut pentru a fi împlinită definitiv.

Toate câte le realizează fiecare bibliotecar din Echipa „Hasdeu” devin posibile și pentru că în frunte se află neobosita profesionistă și mărinimoasa doamnă director general dr. Lidia Kulikovski, pentru care îi mulțumim și-i suntem recunoscătoare. Datorită dumneaei am ajuns unde suntem – formăm Echipa „Hasdeu”, suntem o forță de neîntrecut și de invidiat!

Felicit marea familie de bibliotecari cu ocazia acestui frumos jubileu de 135 de ani la care a ajuns Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. Doresc să realizăm în viitor noi obiective și să ținem piept provocărilor și solicitărilor comunității. Doresc ca

tinerii să îmbrățișeze profesia de bibliotecar. Doresc ca vizitatorii noștri să fie mereu consumatori de tot ce deține o bibliotecă modernă, să fie alături de noi în tot ce ne dorim să realizăm în comun, să ne provoace și să ne ajute ca bibliotecile să fie o a doua casă pentru ei.

Ori de câte ori am prilejul, declar cu mândrie că sunt bibliotecară din Echipa „Hasdeu”, că sunt o „discipolă a lui Eminescu”, precum m-a calificat dl acad. Mihai Cimpoi, că sunt la locul potrivit și nu regret nicio clipă că subsemnata Elena Dabija, bibliotecară pe viață, promovez, pe propria răspundere, pe Mihai Eminescu și miraculoasa *Eminesciană* românească generațiilor de azi, dar și generațiilor următoare...

Văd viitorul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” – instituție-model!

AMINTIRI ȘI REALITĂȚI CARE ÎMI ÎNCĂLZESC SUFLETUL...

*Parascovia ONCIU,
director, Filiala „Transilvania”*

Cred că fiecare om trăiește, în egală măsură, cu ziua de azi și cu amintiri din trecut. Fiind solicitată să scriu ceva despre rolul sau importanța Bibliotecii Municipale în viața mea, câteva zile am încercat să-mi adun gândurile, dorind să pun în evidență trăirile actuale. Mi-am dat seama însă că amintirile, dintr-un trecut nu prea îndepărtat, îmi dau ghes mai mult, mai insistent „bat la ușa sufletului”. De aceea, cu riscul de a nu corespunde într-un totu sugestiei făcute de redacția revistei *Biblio-Polis*, am hotărât să mă axez preponderent pe aduceri-aminte, care, la sigur, oricum mă vor aduce la realitățile curente...

...Am fost angajată în serviciul filialei nr. 23 a Bibliotecii Centralizate Orășenești „Jdanov” din Chișinău în vara anului 1980, aveam pe atunci 25 de ani. Era o activitate asemănătoare, ba chiar identică cu a altor filiale: aceleași expoziții cu aceleași titluri, aceiași invitați – lectori de la Societatea „Știința”, cu prelegeri politizate pentru orice ocazii, care proslăveau ideile comunismului, ale socialismului „înaintat, progresist, atotbiruitor”... Aceleași fonduri de carte, constituite în proporție de 65 la sută din literatură social-politică și 90 la sută în limba rusă. Duminicile aveam un public deosebit de numeros – oamenii

se pregăteau pentru *ora politică* de luni. Era o monotonie totală. Cam așa s-au scurs nouă ani, până a venit anul 1989. În aer pluteau tot mai multe însemne ale schimbării, Mișcarea de eliberare națională prindea aripi, se simțeau adierile mult doritei libertăți; prindea aripi și Cuvântul – scris și tipărit, în ziarele și revistele total înnoite, sau rostit, la cenele Mateevici, *Grai matern*, la mitingurile de la Teatrul de Vară ori din centrul Chișinăului.

Primăvara anului 1989 era o primăvară ca multe altele, dar ea a schimbat cardinal activitatea Bibliotecii „Jdanov” și a filialelor ei. Am avut ocazia să participăm cu toții la alegerea destinului filialelor, prin alegerea democratică a unui lider, care ar pleda pentru schimbare, înnoire, recunoaștere în comunitate. La adunarea generală au fost înaintate mai multe candidaturi, printre ele fiind și Lidia Kulikovski, la care țineam deosebit de mult noi, moldovenii, pe atunci fiind minoritari în colectivul multi-național al Bibliotecii Centralizate. A fost o luptă aprigă (fapt menționat și în ziarele de atunci), dar bibliotecarii – și nu numai moldovenii! – au susținut masiv candidatura Lidiei Kulikovski. Am biruit în acea „bătălie” pentru că așa a fost vrerea bibliotecarilor, care au optat pentru schimbare, pentru înnoire. Iar acestea nu au întârziat să vină! A urmat descentralizarea, schimbarea numelui bibliotecii – în locul călăului comunist Jdanov s-a optat pentru figura luminoasă a scriitorului, învățatului și patriotului Bogdan Petriceicu Hasdeu, care este și acum și va rămâne, cred, peste ani, patronul spiritual al Bibliotecii Municipale din Chișinău. Odată cu schimbarea numelui s-a schimbat aura și activitatea instituției noastre. A urmat o muncă asiduă pentru reorganizarea filialelor, înnoirea fondurilor de carte, deideologizarea manifestărilor, modificarea stilului de a servi și a dialoga cu cititorii etc. Era vremea forfotei, a „fierberii”, a unor idei mărețe, a unei dorințe aprinse de schimbare la față a

bibliotecilor, or, aceasta era greu de tot de înfăptuit în Moldova după cinci decenii de comunizare, sovietizare, rusificare. Și probabil că multe planuri, proiecte, intenții foarte bune ar fi fost sortite eșecului dacă nu erau explorate din plin multele virtuți organizatorice (sau manageriale, cum se spune acum), dar și strict umane ale dnei director general Lidia Kulikovski. Dânsa „nu spune hop, până nu sare”: tace când îi apare vreo idee, dar muncește, analizează, „coace” și numai după ce „coaptura e gata” invită lume multă (și bună) pentru a arăta *minunea*, precum și pentru a împărtăși din experiența-i. O astfel de minune sau, mai bine zis, un șir întreg de minuni a fost și deschiderea, în condiții deloc ușoare, a filialelor de carte românească: „Transilvania”, „O. Ghibu”, „Târgu-Mureș”, „Ovidius”, „Alba Iulia”, „Târgoviște”, „Maramureș”, „Ștefan cel Mare”, „Liviu Rebreanu”...

Privind în urmă, acum, unii au impresia că au apărut aceste filiale ca ciupercile după ploaie. Dar câtă muncă stă în spatele acestor acțiuni, câtă diplomație, câte delegații, întâlniri, eforturi materiale și spirituale, cât consum de energie și timp în afara orelor de program, într-un cuvânt – o muncă titanică. Însăși înființarea Filialei „Transilvania” a fost un miracol la acea vreme, în anul 1991, plin de speranțe, dar și de confuzii. Profit de ocazie să repet ceea ce am spus și cu alte ocazii: m-a marcat mult dna director general Lidia Kulikovski prin forța ei de muncă, prin tenacitate, prin capacitatea de a pune o temelie trainică în tot ce face. Deși are mereu multă inspirație, de parcă ar fi un izvor nesecat de idei noi, dânsa studiază mult și profund tot ce o interesează în profesie și nu numai în acest domeniu, face totul cu entuziasm, cu înflăcărare, demonstrând o dragoste imensă pentru profesia de bibliotecar, față de cititori, față de tineretul studios care se bucură de avantajul de a-i asculta prelegerile ținute la Universitatea de Stat. De când o știu, face întrunirile noastre profesionale

sub genericul **Învățare pe parcursul întregii vieți**. Constat cu bucurie că în munca mea la Filiala „Transilvania” am avut și am fericită ocazie să beneficiez în persoana Lidiei Kulikovski de un excelent manager, profesor, îndrumător, dar și coleg, prieten. Am muncit alături de un om pasionat de tot ce face, am avut de la cine să învăț și să mă bucur de ceea ce fac până în prezent.

Apariția Filialei „Transilvania” pe harta culturală a Chișinăului a fost un eveniment crucial. Era de necrezut, că doar la două zile după decretarea Independenței Republicii Moldova, la Chișinău se va inaugura prima bibliotecă de carte românească. Evenimentul a fost salutat de sute de oameni, de personalități marcante prezente la inaugurare. Dar aceasta nu ar fost posibil fără implicarea Lidiei Kulikovski, a altor colege de breaslă și a unor decidenți din Chișinău, precum și a unor inimoși intelectuali din Cluj-Napoca. Nu voi uita nicicând ajutorul fizic, dar și sprijinul moral pe care l-au acordat Filialei „Transilvania” și mie personal, în august 1991, în acele zile de început plin de elan, dar și de frământări și riscuri, Lidia Kulikovski, Larisa Cășlaru, Elena Roșca, Genoveva Scobioală...

Unul dintre ctitorii de seamă ai „Transilvaniei” de la Chișinău este regretatul Traian Brad, care apoi a tutelat biblioteca noastră timp de zece ani. Tenacitatea lui era molipsitoare, el vroia să fim primii în toate și, în acest sens, intențiile sale coincideau cu cele ale dnei Lidia Kulikovski. Pentru a umple golul creat de lipsa de cunoștințe veridice despre istoria și cultura noastră, Traian Brad ne invita în Ardealul său natal, ne arăta cele mai frumoase locuri, monumente, instituții ce fac dovada unei istorii milenare și a unei culturi extrem de bogate a neamului românesc. Astfel am putut fi martoră la multe evenimente importante din viața culturală românească: sărbătoarea Unirii, de la Alba Iulia, Festivalul *Lucian Blaga*, vizitarea unor mănăstiri, muzee, case memoriale, expo-

ziții (de meșteșugărit, pictură pe sticlă, de carte etc.) și, desigur, vizitarea bibliotecilor din județele Cluj, Mureș, Satu Mare, Bihor, Maramureș... Vizitele la biblioteci, întâlniri cu bibliotecarii m-au marcat profund, iar Simpozionul anual *Carte. Cultură. Cunoaștere*, cu tot ce cuprindea în el, a fost un bun atelier de cunoaștere a culturii românești, dar și o aprofundare în subtilitățile muncii la bibliotecă. Datorită acestor vizite de documentare inițiate și asigurate calitativ de T. Brad, am putut cunoaște pe viu numeroși scriitori, istorici, alți mari oameni de cultură și de știință ai României.

După decesul năprasnic al lui Traian Brad, ctitoria sa a fost prelungită pe parcursul a șase ani de dna prof. Doina Popa, care a muncit cu același zel la înălțarea în continuare a „Transilvaniei” de la Chișinău. Actuala directoare a BJ „O. Goga”, dna Sorina Stanca, continuă opera predecesorilor săi, făcând totul într-un stil profesionist, cu mare dragoste față de noi: aduce noi cărți, îmbogățind fondurile bibliotecii noastre, se implică și ne implică în ateliere profesionale interesante, contribuie mult la amplificarea schimbului de experiență între Cluj-Napoca și Chișinău. Nu pot să nu spun un cuvânt de recunoștință și de laudă susținătorilor, partenerilor și prietenilor noștri de pe loc: Direcția cultură a Primăriei municipiului Chișinău, Pretura sectorului Ciocana, Teatrul de păpuși „Guguță”, Centrul de creație „Ghiocel” al sectorului Ciocana, liceele „Gaudeamus”, „C. Negruzzi”, „Ginta Latină”, „Petru Zadnipru”, Liceul sportiv nr. 2, Gimnaziul moldo-turc, școlile primare „Grigore Vieru” și nr. 12, instituțiile preșcolare „Foișor”, „Spicușor”, nr. 135, 161, 211, 197.

Le mulțumesc pentru că an de an contribuie la organizarea și buna desfășurare a Zilelor Filialei „Transilvania”, a Săptămânii Filialei „Transilvania”, prin care promovăm împreună valorile culturale și spirituale ale înaintașilor noștri. La rândul său, Filiala „Transilvania” se implică în prioritățile anuale ale BM „B.P. Hasdeu”, participă la acti-

vități de anvergură, organizează întâlniri și discuții cu personalități notorii ale municipiului Chișinău, cu figuri de seamă ale culturii românești în ansamblu, la alte evenimente culturale apreciate de utilizatori.

Ne mândrim că ne-am inclus și noi în una din direcțiile cele mai valoroase ale activității BM – cercetarea biobibliografică –, prin elaborarea biobibliografiilor *Petru Cărare, Ninela Caranfil, Ion Bejenaru, Ion Proca, Ianoș Țurcanu, Vasile Șoimaru – un om al faptelor, Transilvania, țară de dor* etc. Lucrările editate anul trecut, la cea de-a 20-a aniversare a „Transilvaniei” – *Portret din cuvinte și Cronica devenirii noastre* – au fost apreciate cu Premiul II în cadrul Concursului național *Cele mai reușite lucrări ale anului în domeniul biblioteconomiei și științele informării*, ediția a XXI-a, 2011.

La aniversarea a 135-a de la fondarea „B.P. Hasdeu”, am scris aceste rânduri cu amintiri și unele gânduri recente, care cu

adevărat îmi încălzesc sufletul. Totodată, ele ilustrează un adevăr incontestabil: toate împlinirile mele și ale Filialei „Transilvania”, în fruntea căreia am onoarea să mă află de la fondarea ei, se datorează faptului că suntem o parte componentă a BM „B.P. Hasdeu” și pentru că două decenii la rând am beneficiat de călduroasa și generoasa tutelă a BJ „O. Goga” Cluj. Și aici, la Chișinău, și la Cluj-Napoca, am învățat, m-am format, am evoluat, iar colegile mele, mai tinere, parcurg același drum. Noi constituim astfel expresia unei aspirații ce se dorea mai de mult realizată, dar care abia acum s-a putut împlini: conlucrarea frățească, autentică și eficientă dintre instituții și oameni de pe cele două maluri ale Prutului. Vreau să cred că, având un început, la care am participat și eu, această colaborare nu va avea nicicând un sfârșit – prea multe avem de făcut împreună, întru binele nostru, al tuturor.

МУНИЦИПАЛЬНАЯ БИБЛИОТЕКА: ЮБИЛЕЙНЫЕ ОЦЕНКИ

Маргарита ЩЕЛЧКОВА,

директор филиала русской литературы и культуры «М. Ломоносов»

Спасибо праздникам и знаменательным датам – благодаря им существует возможность «остановиться, оглянуться» и задуматься над их значимостью. Не будь этих юбилейных дней, возможно, «в сплошной лихорадке буден» и не стали бы мы размышлять над тем, что значит для нас, сотрудников, Муниципальная библиотека «Б.П. Хашдеу».

Разнообразной деятельности библиотеки посвящено огромное количество печатных материалов, основательно освещающих все ее виды и

формы. Юбилейная заметка не претендует на всесторонний охват и формат исследовательского изыскания, но более чем тридцатилетний опыт работы в Муниципальной библиотеке «Б.П. Хашдеу» предполагает возможность более или менее объективного взгляда и справедливой ее оценки «изнутри». Возможно, у молодых сотрудников, работающих несколько месяцев или даже лет, она иная. Но тем, кто посвятил библиотеке большую часть своей жизни, невозможно не считать ее своим

вторым родным домом, не чувствовать себя частью единой семьи под его крышей, не ценить, не любить тех, кто трудится рядом. Самая главная ценность нашей библиотеки – ее сотрудники, та особенная категория людей, счастливо нашедших свое призвание. Ведь именно то дело, которое человек делает, невзирая на незначительную заработную плату или даже вовсе ее отсутствие, и считается настоящим призванием. Все чаще в печати библиотечных работников называют «последними святыми», и это недалеко от истины – практически бескорыстный труд во имя просвещения человечества дает право на такое определение. Дух постоянного стремления к познанию объединяет работников Муниципальной библиотеки, творчески трудящихся, одолевающих все новые профессиональные высоты – занимающихся методическими, библиографическими, историко-литературоведческими исследованиями, пробующих себя в журналистике, овладевающих новыми компьютерными программами.

Крепкий, и в то же время гибкий, костяк коллектива муниципальной библиотеки, состоящий из трех десятков филиалов, служит надежной опорой не только его работникам, но и читателям, получающим благодаря этому удобные условия пользования разнообразными информационно-библиографическими и культурно-образовательными услугами.

Дополнительную привлекательность системе придают ей филиалы культур и литератур национальных меньшинств, каждому из которых Муниципальная библиотека предоставила все возможности стать социокультурными, просветительскими центрами для своих этносов, которые они могут удовлетворять свои разнообразные духовно-интеллектуальные запросы и необходимость досугового общения.

Нельзя не отметить самую главную, на мой взгляд, положительную отличительную черту Муниципальной библиотеки – постоянное стремление к профессиональному совершенствованию, изучению и применению всяческих инноваций, что позволяет всегда быть «на передовой позиции». Вспоминаются времена более чем двадцатилетней давности, когда нам, сотрудникам, раздали анкеты с вопросами о тех преобразованиях в библиотеке, что мы тогда считали необходимыми. По-видимому, большинство из работников отметило необходимость повышения профессионального мастерства, и вскоре развитие знаний и навыков стало постоянной и теперь уже великолепно отработанной системой. Уже тогда это было несомненным достоинством и свидетельством не только демократичности, но прогрессивности взглядов руководства библиотеки, прекрасно понимающего, что только постоянное повышение квалификации может воспитать современных специалистов. И этот факт всегда с благодарностью и уважением воспринимается всеми нами, сотрудниками, которых методично снабжают самой свежей информацией и новыми знаниями в области новейших библиотечных технологий.

Самых высоких оценочных баллов заслуживает атмосфера единой команды, царящая в библиотеке, которую, осознаем, не так просто было создать, а также корректно-справедливого и уважительно-заботливого отношения администрации к своим сотрудникам, желание и умение оказать им помощь моральную, а по возможности, и материальную. Все это – не юбилейные дифирамбы, а реальные позитивные факты, которые многие могут подтвердить, позволяющие преодолевать трудности, неизбежные в нашей, да и в любой профессии.

Еще в конце двадцатого столетия известный деятель культуры, академик Дмитрий Лихачев сказал слова, неоднократно с тех пор цитируемые, и все еще не устаревшие: «Библиотеки важнее всего в культуре. Может не быть университетов, институтов, научных учреждений, но если библиотеки есть, если они не горят, не заливаются водой, имеют помещения, оснащены современной техникой, возглавляются не случайными людьми, а профессионалами – культура в стране не погибнет.»

Муниципальная библиотека делает все возможное, чтобы чрезвычайные ситуации, названные ученым, не случи-

лись, зато ее филиалы все чаще снабжаются современной компьютерной техникой, и руководство осуществляется, без сомнений, профессионалами самого высочайшего класса. Сотрудники библиотеки гордятся ее положительным имиджем, заслуженно сложившимся как в муниципии, так и за пределами Республики Молдова. Остается верить в то, что благодаря успешной деятельности Муниципальной библиотеки «Б.П. Хашдеу» культуре и образованию гибель не грозит, напротив, мы оптимистично надеемся на их расцвет, и следовательно, осуществление нашей благородной библиотечной миссии!

МЫ БОГАТЫ, ИБО У НАС В РУКАХ КЛЮЧ К ИСТОЧНИКАМ БОГАТЕЙШЕЙ ИНФОРМАЦИИ

*Наталья КРАВЧУК,
зав. филиалом М. Костин*

Моё детство и юность прошли в небольшом районном центре, где свободное время дети и молодежь проводили, в основном, в местном Доме культуры или в библиотеке. Мне запомнилось, как я впервые попала в библиотеку.

Как-то в начале осени я увидела у девочки-одноклассницы яркую детскую книжку про то, как муравьишка спешил попасть домой до захода солнца. Она меня так заворожила, что я долго не могла от нее оторваться. Потом меня привели в чудесный дом, где можно было взять и прочитать много таких же ярких и интересных книг. Мне было семь лет, и этим сказочным царством оказалась для меня БИБЛИОТЕКА.

Библиотека находилась в небольшом здании и состояла из двух комнат:

в одной выдавали книги на дом, а в другой находился читальный зал, где можно было поработать с литературой на месте. Читателей было много и, ожидая своей очереди на абонементе, я с интересом начала рассматривать все вокруг. Это был загадочный, волшебный мир книг.

И я подумала, как интересно и здорово здесь работать, вот бы и мне так. Но потом я стала мечтать совсем о другой профессии. Кто бы мог тогда подумать, что вся моя жизнь в дальнейшем будет связана именно с библиотекой и книгой!

После окончания Кишиневского Государственного Университета с дипломом библиотекаря-библиографа я пришла на работу в читальный зал Центральной городской библиотеки

им. А. Жданова. Постепенно, накапливая опыт библиотечно-библиографической работы, я прошла путь рядового библиотекаря, затем старшего, потом зав. отделом и, наконец, стала работать заведующей библиотекой-филиалом. Азам профессии я научилась, работая в библиографическом отделе, где трудились супер-профессионалы своего дела. Знания и навыки, полученные там, заложили основу для всей моей дальнейшей профессиональной деятельности. Многие годы я проработала заведующей библиотекой – филиалом № 20, в настоящее время являюсь заведующей библиотекой – филиалом М. Костин.

Муниципальная Библиотека им. Б.П. Хашдеу стала в моей жизни не только великим учителем, но и бескорыстным помощником и другом. Здесь прошла и проходит вся моя жизнь, как профессиональная, так и личная. В библиотеке, среди книг вырос мой сын, блуждая между стеллажами в поисках знаний и приключений. Когда мне говорят: у вас маленькая зарплата, вы бедные, что вы можете дать своим детям? Я отвечаю: нет, мы очень богаты, т.к. у нас в руках находятся ключи, которые открывают двери в счастливое будущее наших детей, ключи ко всем источникам информации (как известно, кто владеет информацией, тот владеет миром). Современный поиск и использование необходимой информации позволили мне дать престижное европейское образование своему сыну и возможность сделать успешную карьеру в любой стране мира.

Сегодня мы живем в ином мире – мире новых скоростей, технологий и достижений, в мире интернета. Но как же хочется иногда приостановить этот стремительный круговорот! Нет, не сесть за компьютер, глядя воспалённым взглядом в монитор, а устроиться в кресле с теплым пледом, взять книгу

и... отправиться в захватывающее путешествие по безграничным просторам фантазии автора, либо открыть для себя что-то новое о мире, который так быстро вращается вокруг нас. Для этого нам нужна наша БИБЛИОТЕКА. Конечно, никто не может отрицать тот факт, что интернет – вещь нужная и полезная. Но, как бы ни были безграничны его возможности, всех книг в сеть не закачаешь и по электронной почте не перешлешь. Да и с чем еще можно сравнить те неповторимые ощущения, когда берешь в руки книгу, вдыхаешь знакомый запах бумаги и типографской краски, с жадным нетерпением переворачиваешь страницы, чтобы потом, добравшись до конца, вздохнуть с удовлетворением и лёгким сожалением. Ну разве можно заменить все это созерцанием светящегося экрана и щелчками мыши? Не думаю.

С высоты пройденного пути, сегодня я без преувеличения могу сказать, что Муниципальная Библиотека «Б.П. Хашдеу» навсегда определила мою судьбу, мою профессию, моё призвание. Даже своими профессиональными знаниями я, в основном, обязана не столько учебе в университете, сколько практической работе в Муниципальной Библиотеке, которая стала для меня родным домом, школой, где своим бесценным опытом со мной делились лучшие специалисты в области библиотечно-библиографической деятельности. Это были и есть настоящие интеллигенты, энтузиасты и подлинные знатоки своего дела, которые руководствовались твердым убеждением, что главным лицом любой библиотеки, ее подлинным хозяином является ЧИТАТЕЛЬ. Именно в работе с читателями, в обеспечении их качественной литературой и разносторонней информацией заключается основной смысл и предназначение деятельности библиотек.

За время работы в Муниципальной Библиотеке «Б.П. Хашдеу» я приобрела собственный профессиональный опыт, а вместе с ним личное видение того, как сделать библиотеку настоящим центром культуры и информации, который бы мог отвечать современным, все возрастающим потребностям пользователей библиотек. Неоценимую помощь в продвижении и внедрении новых идей мне оказывает профессиональная учеба: семинары, конференции, круглые столы, обмен опытом с нашими коллегами и библиотекарями из других стран, ставшие уже традиционными. Благодаря этой полезной практике я своевременно получаю актуальную информацию о новейших технологиях в сфере библиотечно-библиографической деятельности. Внедрение новых инноваций, и, в первую очередь, автоматизация библиотечно-библиографических процессов, использование интернета позволили поднять работу Муниципальной Библиотеки «Б.П. Хашдеу» и ее филиалов на более высокий качественный уровень, расширили возможности поиска необходимой информации и способствовали привлечению в библиотеку новых читателей, особенно молодежи. Хочу подчеркнуть также важную роль производственных совещаний и планерок, которые регулярно проводятся в Муниципальной Библиотеке «Б.П. Хашдеу» под руководством ее генерального директора – Лидии Куликовской. Проходят они всегда конструктивно и по-деловому, но не обходится и без профессиональных споров. Надо сказать, что многие предложения, принятые в ходе этих совещаний, о перестройке системы обслуживания читателей и внедрении новых информационных технологий потребовали от администрации Муниципальной Библиотеки повышенного внимания к проблемам организации труда библио-

точных работников. В частности, впервые для сотрудников Муниципальной Библиотеки «Б.П. Хашдеу» и ее филиалов были составлены должностные и функциональные инструкции, которые четко обозначили их права и обязанности. Сегодня среди новых эффективных программ и проектов Муниципальной Библиотеки «Б.П. Хашдеу» особой популярностью у читателей и библиотекарей пользуются такие: *Lecturile verii, Ora poveștilor, Chișinăul citește o carte, Copiii Chișinăului citește o carte, Săptămîna ușilor deschise, Decada „Orașul meu”* и др.

Примеров целенаправленного и решительного продвижения Муниципальной Библиотеки «Б.П. Хашдеу» к новым горизонтам можно привести немало. И главная заслуга в этом принадлежит грамотному профессиональному руководству работой библиотеки в лице ее генерального директора Л. Куликовской – человека, беспредельно преданного библиотечному делу, опытного менеджера, сумевшего сформировать творчески работающую команду единомышленников. Ее личный вклад в развитие Муниципальной Библиотеки им. Б.П. Хашдеу и ее филиалов, постоянное стремление к совершенству, умелое использование передовых достижений в библиотечно-библиографической практике, кропотливая работа над современным имиджем библиотеки, позитивная энергия являются наглядным примером для всего коллектива. Успешное достижение намеченных целей позволило приобрести Муниципальной Библиотеке «Б.П. Хашдеу» особый профессиональный статус и вывели ее на передовые позиции среди других муниципальных библиотек Молдовы.

Библиотека жила и будет жить своей собственной, неповторимой, интеллигентной жизнью. К нам приходят и будут приходить читатели: студенты, школь-

ники, пенсионеры. Они будут интересоваться новинками, называть длинные темы рефератов, читать прессу и с помощью библиотечной книги открывать для себя этот огромный, бушующий и

вечно изменяющийся мир. Я уверена, что библиотеки будут существовать всегда, во все времена, как место познания Вечности, освещенное лучами Света, Добра и Истины.

AM HOTĂRÎT SĂ DEVIN BIBLIOTECAR ȘI N-AM GREȘIT!

*Natalia CORGHENEA,
șef, Filiala Traian*

Biblioteca este locul care încă din copilărie mi-a provocat numeroase întrebări, de la cum găsește bibliotecarul cărțile de care are nevoie cititorul, pînă la cum e oare să fi bibliotecar? La acestea și multe alte întrebări încercam să găsesc răspunsul fiind vara în vacanță la Chișinău, la mătușa mea Elena Dabija, care era șefa Bibliotecii pentru copii nr. 12. Zilnic îmi petreceam timpul printre cărțile cele mai frumoase, mă jucam improvizînd că sînt bibliotecar. Îmi plăcea să citesc cărți, căci ele sînt o bucurie a sufletului, prin intermediul lor poți călători prin suflete și gânduri străine, ele îți pot fi prieten fidel și devotat, dar nu m-am gîndit niciodată că voi ajunge în realitate BIBLIOTECAR.

Aceasta s-a întîmplat atunci cînd am finisat școala și, fiind în pragul alegerii profesiei, m-am ciocnit și eu cu problema tuturor tinerilor: cărei profesii să dau prioritate? Și aici, îndrumată de către mătușa dragă, am hotărît să devin bibliotecar și n-am greșit.

Încă din primii ani de studiu am devenit angajata Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Am aflat că este o rețea bine ramificată și bine dezvoltată, ce întrunește un număr mare de personal.

Încetul cu încetul am cunoscut tainele bibliotecii, am început de la simplu biblio-

tecar și am ajuns să fiu în fruntea Filialei Traian. Fiind membru al Echipei „Hasdeu”, căci așa sîntem numiți în lumea bibliotecară, am învățat multe lucruri utile. În primul rînd, am cunoscut numeroase personalități: scriitori, poeți, actori, artiști, savanți. Am cunoscut mulți bibliotecari cu renume atît din Republica Moldova, cît și de peste hotarele ei.

Biblioteca Municipală este totodată o școală, aici am avut posibilitatea să particip la multiple instruirii profesionale: ateliere, seminare, zile de dezvoltare, conferințe naționale și internaționale, mese rotunde ș.a. Toate acestea mi-au oferit posibilitatea să-mi dezvolt abilitățile profesionale, să devin mai încrezută în ceea ce fac și numai de cît să-mi ajut și colegii mei, după principiul: „Învăț eu, ca să pot învăța pe altul.”

Biblioteca Municipală, în special Filiala Traian, la care activez, mi-a devenit o a doua casă, deoarece marea majoritate a timpului mi-l petrec la serviciu. Și nu-mi pare rău deloc! O fac cu mare plăcere și dăruire de sine cu atît mai mult, cu cît mi-a revenit ca prin moștenire de la doamna Elena Dabija.

Datorită programelor de lectură comune Bibliotecii Municipale și celor specifice filialei, am devenit prieteni buni cu

partenerii noștri: Liceul Teoretic „Traian”, Gimnaziul-internat nr. 2, grădinița-creșă nr. 142, grădinița-creșă nr. 168, Centrul Comunitar pentru copii și tineri cu dizabilități fizice etc.

Pot spune cu certitudine că comunitatea ne cunoaște și ne apreciază. Nu există nimic mai plăcut decît faptul că mergi pe stradă și te salută elevi, sau că un pici, de mînuță cu mămica, venind de la grădiniță, o trage de mînă și-i spune: „Uite, doamna de la bibliotecă.” Este aprecierea cea mai valoroasă pe care o primesc cu plăcere și mă mîndresc că fac parte din Echipa „Hasdeu”.

Dar succesul unei instituții depinde în marea măsură de conducătorul ei. Doamna Lidia Kulikovski este o adevărată promotoare a profesiei de bibliotecar și a biblioteconomiei naționale. Este cea care ne învață multe lucruri noi, ne este exemplu în multe situații, ne susține și ne promo-

vează cînd e cazul, ne îndeamnă mereu să tindem spre ceva și mai bun, odată ce am obținut ceva.

Cînd spun *Biblioteca Municipală și filialele ei*, atunci cînd le vorbesc copiilor în cadrul multiplelor vizite colective, aceștia rămîn uimiți de cît de multe sînt în Chișinău și că toate sîntem o rețea. De fapt, este, în mare măsură, meritul doamnei Lidia Kulikovski, care știe să mențină o familie atît de mare, face tot posibilul pentru a apropia și mai mult bibliotecarul de utilizator, iar utilizatorul – de carte și bibliotecă, acum, cînd totul se modernizează fulgerător.

135 de ani în susținerea comunității chișinăuiene este o cifră mare, este o dată frumoasă, cu o istorie lăsată în urmă, dar și cu multe succese pentru viitor, căci cartea, în pofida tuturor tehnologiilor moderne, nu va dispărea.

O VIAȚĂ PRINTRE CĂRȚI

Ludmila DOGOTARI,
șef, Filiala Codru

„La vîrsta copilăriei tale poți lega apucături și obiceiuri bune sau rele, iar cele pe care le vei dobîndi de copil le vei moșteni pînă la bătrînețea ta.”

(Dimitrie Cantemir)

Cei mai frumoși ani ai noștri, anii copilăriei, pot fi comparați cu tot ce e mai frumos pe lume. În copilărie și visele sînt aproape că întotdeauna frumoase. Fiecare din noi a avut un vis, cineva l-a realizat, cineva nu. De mică vroiam să devin învățătoare, adică să urmez profesia părinților mei. Îmi plăcea mult să merg la biblioteca

din satul natal – Văscăuți, r-nul Florești. Acolo totul mi se părea neobișnuit, pînă și mirosul. Două camere cu polițe pline de cărți pînă la pod, bibliotecara – o doamnă frumoasă și bună. Poate că anume bibliotecara a influențat alegerea de către mine a viitoarei profesii.

Ca și în copilărie și adolescență, pentru mine și acum bibliotecarul trebuie să fie bun, frumos la suflet și la chip. Timp de 32 de ani, de cînd activez la BM „B.P. Hasdeu”, niciodată n-am regretat de alegerea pe care am făcut-o. La serviciu vin cu plăcere, mă bucur atunci cînd merg pe stradă și oa-

menii se salută ca și cu un vechi cunoscut, atunci când utilizatorii vin la bibliotecă nu numai să împrumute cărți, dar să și mai discute despre unele probleme, care sînt în ultima vreme tot mai multe.

Activez într-un colectiv bun, ne străduim să promovăm mai departe rolul bibliotecii publice și să ne apropiem de acei oameni care i-au uitat rostul. Dacă poetul Iulian Filip a comparat bibliotecarele cu niște albinuțe, apoi, undeva, am mai găsit o altă comparație: biblioteca este o prisacă a înțelepciunii în care albinele sînt cititorii, iar prisăcarul este bibliotecarul. Nu pot să spun care din aceste două comparații este mai bună, dar ambele ne dovedesc că trebuie să muncim, să dovedim că biblioteca poate deveni nu

doar un suport, ci și un motor real al dezvoltării, prin impulsivitatea proceselor de descoperire și prefacere, să devină o casă a prezentului și a viitorului, că poate aduce o contribuție importantă la creșterea noastră spirituală. Le sînt recunoscătoare tuturor managerilor de departamente, de la care cu greu, încet, dar am deprins unele lucruri care mi se păreau că n-o să le fac niciodată, adică Biblioteca 2.0; doamnei L. Kulikovski, director general, care este un om cu vocație pentru această activitate și frumusețea acestei vocații se răsfrînge asupra altor oameni. La aniversarea a 135-a doresc echipei de la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” numai sănătate și realizarea scopurilor, care stau în fața noastră. La mulți ani!

CARTEA – IZVORUL CARE CURGE ÎN SUS

Alexandru-Horațiu FRIȘCU

Filozoful german Arthur Schopenhauer se mîndrea cu faptul că a avut norocul de a trăi mai mult printre cărți decât printre oameni. Parafrazînd, aș zice că eu, deși trăiesc parcă mai mult printre oameni, totuși descoperirile, senzațiile, emoțiile, plăcerile cele mai mari le datorez contactului cu lumea cărților. Și acest contact n-a fost chiar scurt, durează de aproape patru decenii, ca să contabilizez doar perioada activității mele ca bibliotecar.

E o alinare a sorții să-ți duci viața într-un spațiu de bibliotecă cu multe mii de autori din diverse domenii, care stau tăcuți și cumiți în fața ta, parcă temându-se să nu te deranjeze, punându-ți cu generozitate la îndemână întreg nectarul muncii lor

adunat de secole... Cartea este produsul substratului divin al ființei umane, care l-a ajutat pe individ să nu rămână ostatic în vidul primordial. Dorința de a cunoaște l-a sustras din izolare, l-a ajutat să nu se piardă între bulgărele cosmic și firul de nisip, i-a dat posibilitatea microcosmosului său gregar să se reverse în macrocosmos...

Putem spune cu mîndrie că prin carte ne-am înveșnicit. Omul a creat cartea, iar cartea l-a făcut nemuritor... Frumoasă corelație... Deși, repet, am stat o bună bucată din viață în preajma a miilor de autori, totuși cele mai importante lucruri le-am învățat doar de la doi: de la Socrate am învățat că eu nu știu nimic, iar pe toate celelalte le-am învățat de la Autorul Bibliiei.

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ – LOCUL UNDE MĂ SIMT UTILĂ

Lilia STAVCIUC,
șef oficiu, Filiala „Alba Iulia”

De mic copil am avut o dorință enormă de a deveni învățătoare, poate din considerentul că iubesc foarte mult copiii, numai în preajma lor te simți cu adevărat fericit, vesel și împlinit. Poate și genele au acționat cumva, prin bunica învățătoare și mama educatoare. După absolvirea gimnaziului mama m-a îndemnat să depun actele la Colegiul Pedagogic „Ion Creangă” din orașul Bălți și am ascultat-o. Apoi am urmat studiile la Universitatea de Stat „Alec Russo”, din Bălți, Facultatea Tehnică, Fizică, Matematică și Informatică, specialitatea informatică. Îmi plăcea foarte mult să învăț calculatorul, pentru că m-a ajutat să descopăr o mulțime imensă de posibilități de informare. Între timp lucrurile au devenit de așa natură, că a trebuit să și muncesc concomitent. Dintotdeauna mi-a plăcut să muncesc înțelegând că, doar prin muncă obții tot ce îți dorești. Și din acest considerent am decis să-mi continui studiile la secția cu frecvență redusă, angajându-mă temporar în calitate de învățător la o școală din localitate, în care am activat doi ani. Eram mulțumită în sinea mea, cu toate că pâinea acestei profesii nu avea gustul pe care-l așteptam, dar îmi plăcea mult acest început. Însă, odată cu expirarea contractului de muncă încheiat, a revenit la serviciu și persoana pe care o înlocuiam. În căutarea unui nou loc de muncă mă gândeam și la o altă profesie care ar avea ceva comun cu cea de învățător. Și am găsit-o – această profesie a fost cea de bibliote-

car. Prima mea experiență în domeniul biblioteconomiei a fost una plăcută și neobișnuită, activând în cadrul Bibliotecii Municipale „Eugeniu Coșeriu” din Bălți. M-au ajutat, bineînțeles, cărțile, dar și colegii, cititorii cu care contactam. Dacă între învățător și carte totdeauna a existat o interferență directă, de bază, a fi un

bibliotecar bun, am înțeles pe parcurs, nu este de ajuns să cunoști doar cartea. Această ocupație nu este chiar așa de simplă, cum pare la prima vedere. Se cer diverse și multiple cunoștințe specifice, inclusiv pedagogice. Deci, am decis, să continui autoinstruirea personală la locul de muncă. Între timp m-am căsătorit cu un student din Chișinău și am părăsit Bălțul și biblioteca în care mă acomodasem. La plecare, doamna directoare de la BM „E. Coșeriu”, Zinaida Dolință, m-a sfătuit să nu mă întristez, spunându-mi că „la Chișinău este o Bibliotecă Municipală și mai bună, cu o directoare înțelegătoare și care o să te ajute”. Așa am și procedat. Într-adevăr, venind la BM „B.P. Hasdeu” am avut ocazia să fac cunoștință cu o directoare amabilă, binevoitoare, cum este doamna Lidia Kulikovski, dr. conf. univ., care, din start, m-a încurajat, m-a susținut și m-a ajutat. Angajându-mă la una din cele 30 de filiale ale BM „B.P. Hasdeu”, la „Alba Iulia”, am continuat să învăț a fi un bibliotecar bun zi de zi asimilând cunoștințe noi și lucruri interesante de care nu bănuiam anterior că voi avea nevoie. Cel mai mult m-a impresionat, aici, diversitatea activităților,

programele, manifestărilor, întâlnirilor cu diverse personalități notorii, dar și atitudinea personalului de aici față de profesie, carte, cititor, utilizator, mulțimea de copii și adolescenți voluntari pe care îi are biblioteca și susținători adulți cu care conlucrează activ. Și tot aici am găsit o diferență dintre ceea ce făceam la Bălți și ce trebuia să fac aici – aveam nevoie de cunoștințe în plus, pentru că aici bibliotecile funcționează într-un stadiu mai avansat, modernizat. Toate procedurile se îndeplinesc în programe automatizate, dezvoltate: înregistrarea cititorului, eliberarea publicațiilor la domiciliu, recuperarea restanțelor, promovarea serviciilor, organizarea diverselor programe și activități complexe și altele. Chiar din prima zi de muncă mi s-a încredințat Tabăra de lectură și agrement cu un contingent de peste 20 de copii de diverse vârste și cunoștințe, asistată de două domnișoare voluntare, absolvente ale acestei tabere. Ceva cu totul nou și diferit de Bălți. Dar m-am descurcat foarte bine și, cel mai important, am acumulat o experiență nouă în relația cu copiii, învățând și multe lucruri utile de la aceștia. A fost o experiență nouă și interesantă. Apoi am frecventat mai multe seminare și întruniri de autoinstruire profesională, am devenit responsabilă de promovarea bibliotecii prin intermediul rețelelor sociale, de actualizarea și întreținerea blogului bibliotecii, îndeplinind și alte proceduri în perioada de înlocuire a colegilor lipsă: înregistrarea periodicelor și referințelor în regim automatizat, înregistrarea utilizatorilor, căutări și consultări în catalogul electronic al BM și altele. La „Alba Iulia” organizarea activității personalului este una specifică. Aici nu poți fi de mare folos dacă nu cunoști toate procesele de muncă și nu te integrezi în echipă pentru a înlocui, în orice moment, colegul lipsă sau ocupat cu alte activități momentan. Aici se muncește numai în echipă într-o

permanentă rotație a postului, în același timp fiecare persoană având responsabilități concrete pentru un anumit loc de muncă. Ceva foarte deosebit de alte biblioteci și interesant, pentru că te simți mai competent sau tinzi, cel puțin pentru a fi, cunoscând toate procedurile și responsabilitățile echipei în întregime, inclusiv, pe cele ale managerului. Acest fapt mă face să mă simt utilă și mă încurajează să mă instruiesc în continuu.

În aceste împrejurări am înțeles că, bibliotecă poate oferi mai multe posibilități de manifestare concomitent: poți fi un bun bibliotecar, bibliograf, dar și învățător, educator sau informatician, pentru că această minunată profesie le îmbină pe toate. Activitatea mea la „Alba Iulia” este de scurtă durată – un an și trei luni. În această perioadă, grație efortului și străduinței personale de a convinge echipa de aici că pot și vreau să muncesc, am obținut un șir de facilități: la îndemnul doamnei Lidia Kulikovski am devenit masterandă, deja anul II, la Universitatea de Stat, Facultatea Jurnalism și Științe ale Comunicării, specialitatea managementul instituțiilor infodocumentare. Îmi place mult ceea ce învăț aici și mă strădui să fac față cerințelor, dar cel mai important este că aceste studii îmi ajută foarte mult să mă descurc în relația cu utilizatorul și cu Biblioteca 2.0, care ne solicită cunoștințe avansate. Cred că mă descurc, deocamdată, pentru că la locul de muncă, în timp record, am avansat: de la treapta de bibliotecar la cea de șef de oficiu, fapt care îmi inspiră încrederea specialiștilor și aprecierea efortului și atitudinii personale față de această profesie. Și nu doar atât. Atmosfera generală din cadrul Echipei BM „B.P. Hasdeu” este una specială. Aici te poți contamina numai de lucruri utile, consistente, interesante, de o dorință de a oferi tot ce știi și ce poți, pentru a primi în schimb plăcere și satisfacția lucrului îm-

plinit. Este și o bună ocazie pentru tineri, în special, pentru cei care vor să facă o carieră în domeniu. Și merită, pentru că aici, la „Hasdeu”, am înțeles: pentru a deveni un bun specialist în domeniu trebuie să muncești, să te autocultivi în permanență, să înveți, să conlucrezi, să crezi, să inventezi, să poți anticipa doleanțele publicului cititor-utilizator. Libertatea gândirii creative, oferită insistent de managerii acestei instituții de cultură este o posibilitate unică pentru a te dezvolta intelectual și spiritual, oferind, la rândul tău, potențialul de cunoștințe celor care-ți solicită ajutorul.

Din aceste considerente, angajarea mea la BM „B.P. Hasdeu”, a fost de bun augur. Mă simt foarte bine aici, alături de o echipă puternică de profesioniști competenți, creativi, inventivi, care muncesc mult și țin la imaginea și identitatea in-

stituției de bibliotecă, obținând astfel tot ceea ce-și doresc și situându-se mereu pe primele trepte.

Sunt mândră că fac parte din echipa unei biblioteci prestigioase, inventive, moderne și atractive. Dacă m-ar întreba cineva ce înseamnă pentru mine această bibliotecă, aș spune în felul următor: este o a doua casă, o școală unde poți mereu învăța și te forma ca personalitate, te simți ca într-o familie unită, prietenoasă, prosperă. Sper ca acest drum pe care l-am ales să fie unul de succes, de afirmare și realizare personală într-o continuă ascensiune. Pentru că în viață trebuie să ai un scop bine determinat spre care să tinzi și pe care să-l atingi. În ajunul celei de-a 135-a aniversări vreau să spun un sincer *La mulți ani!* Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” și celor care trudesc aici.

ÎMI PLACE CEEA CE FAC ANUME AICI – LA BIBLIOTECA „HASDEU”

*Anastasia MOLDOVANU,
bibliotecar principal, Filiala de Arte „T. Argezi”*

La BM „B.P. Hasdeu” lucrez din iarna lui 2006. Am fost angajată la Departamentul organizarea colecțiilor. Perioada de adaptare a mea în cadrul echipei de atunci a durat câteva luni bune. Mi se părea că n-o să rezist, îmi venea greu să mă orientez în acel spațiu, cu multe încăperi și multe praguri, peste care nu puteam trece fără să mă împiedic cel puțin o dată pe zi. Dar a trecut iarna și a venit vara, iar cu ea și marile reforme: constituirea catalogului electronic, care necesita pe lângă toate obligațiile de zi cu zi și mobilizarea, concentrarea și restructurarea activității

noastre, a DOC-iștilor, într-un nou ritm de muncă. A fost cam dificil, dar fără regrete, căci am avut posibilitatea să fac cunoștință „pe viu” cu colecția integrală a departamentului, mi-am ajustat puțin silueta, dar am trăit și zile frumoase în compania studenților, izvor nesecat al umorului și invențiilor de tot felul. Trăgeam cu coada ochiului la felul cum își îndeplineau tinerii sarcinile, făcând astfel cunoștință și cu munca la calculator, care până atunci pentru mine era un câmp minat. Astfel, neavând experiență în acest domeniu, și la propriu, și la figurat, învățam din mers

câmpurile de căutare ale unei surse necesare, particularități și deosebiri, avantaje și dezavantaje. Mă uitam oarecum cu tristețe la numărul de lădițe care se înmulțeau (elemente din catalogul tradițional) și care erau mutate într-un loc mai ferit de ochii lumii. De atunci eu, dar și toți membrii prodigiosului colectiv al BM „B.P. Hasdeu”, am fost părtași și membri activi ai schimbărilor reformatoare care au avut și au loc în conținutul de activitate a instituției noastre.

Un alt capitol al acestor reforme a fost și introducerea sistemului de codificare (*barcod* sau *codul cu bare*), care a consumat multă sinergie de la bibliotecari. Această muncă am început-o tot aici, la DOC, unde, ca de obicei, se aplică în practică experiențele cele mai noi, sub ocrotirea mai marilor noștri. Totuși, mă îngrijeam și de unele căutări ale mele, nelămurite pe atunci, adică căutam un mod de a ieși de sub oblăduirea unei păreri sau accepții colective. Mă intrigau oamenii veniți „în ospeție” din filiale, care își aveau problemele, propunerile și ideile proprii în realizarea reformelor. Într-un fel sau altul, n-am ratat ocaziile, una din ele fiind adresarea către toți angajații sistemului: *„Activitatea Bibliotecii de Arte... se află în declin... se organizează un concurs pentru postul de manager al filialei date...”* Am reacționat la primul impuls, deși din start era nominalizată condiția... până la 50 de ani... Evident, n-am avut sorți de izbândă, dar împrejurările m-au adus totuși la Filiala de Arte. Și iarăși reforme, de data aceasta colecțiile erau transportate de la un nivel la altul (în repetate rânduri), fără a avea indicații concrete (am regretat atunci că nu mai eram ghidați la modul direct de superiorii noștri). Și astăzi îmi continui activitatea aici, în acest lăcaș al artelor. Împreună cu echipa avem deja un statut al nostru, ne-am integrat cu si-

guranță în tumultul problemelor care ne stau în față și ne străduim să facem acel „ceva” care ne amplasează în direcția specificată. Eu, ca un membru devotat al acestei echipe, îmi definesc responsabilitățile personale numai în acest context. Motivația mea sunt înșiși utilizatorii, deoarece mă aflu într-un dialog constructiv cu ei. De la ei învăț să-mi ordonez munca și împreună cu ei fac completări în informațiile ce le dezvoltăm. N-aș putea spune că este totul bine (asta ar însemna că deja nu mai este bine), dar nici nu rămânem în urmă. Ne-am recâștigat simpatia de odinioară și autoritatea în mediul unde ne aflăm și activăm. Pentru aceasta facem și unele abateri de la program, suntem alături de utilizatori și atunci când s-a terminat programul, și în timpul zilelor de odihnă. În continuare aș vrea să-mi fac auzit gândul și să spun cu toată certitudinea, că bibliotecarul este astăzi cea pârghie elastică, care unește comunitatea, o provoacă la dialog și acțiuni concrete. Contrar opiniilor și comparațiilor deocheate, văd această profesie ca una dintre cele mai de prestigiu, deoarece miza cea mai mare a zilelor noastre este să ne reconformăm și să ne reintegrăm în noua mentalitate de percepție a vieții. Asta și face bibliotecarul, care de fapt îndeplinește mult mai multe funcții, construiește punți de legătură de la om la om prin informare competentă, comunicare și afecțiune. Este o muncă creativă, inovativă, fără modelări concrete, care cere implicare necondiționată. Asta e, dacă te consideri un avangardist. În ajunul jubileului de 135 de ani ai Bibliotecii Municipale „B.M. Hasdeu” vreau să exprim sincere mulțumiri acestei profesii și să spun la toți colegii de breaslă că îmi place să fac ceea ce fac și că mă mândresc (fără ezitare) lucrând anume aici: la BM „B.P. Hasdeu”.

PRINTRE CĂRȚI ANII SÎNT CLIPE

Lilia MIHAI,
bibliotecar, Filiala „Maramureș”

A fost un timp în viața mea în care nu puteam să-mi găsec locul, căutam ceva care să mă mulțumească sufletește, poate ceva legat de grai, de carte sau poate de copii. De fapt, de carte nu am fost despărțită niciodată, căci vrem noi ori nu, aceasta e prezentă în viața fiecăruia încă din copilărie. Și trecem împreună peste anii de școală, de liceu, de universitate, iar care sînt mai norocoși și peste ultimele clipe ale vieții.

în așteptarea unui alt cititor. Fiecare volum, fiecare carte are suflet și ori de cîte ori alunecă privirea pe paginile ei, spiritul său crește și se întărește. Iar cititorul, la rîndul său, ajunge la împlinire sufletească prin lectură și cărți.

Tot printre cărți mi-am găsit, oarecum, liniștea. Am încercat să mă apropiu de oameni și de preferințele acestora cum m-am priceput mai bine. Am învățat, am dobîndit cunoștințe în domeniu, am cunoscut oameni deosebiți, am contribuit la bunul mers al instituției, m-am simțit utilă. *Cine nu și-ar dori o viață printre cărți*, m-am întrebam uneori, sau *cine nu a avut măcar o dată nostalgia după-amezilor petrecute în foșnetul de neconfundat al unor pagini de carte?! Lumea cărților e, într-adevăr, fascinantă. Atmosferă îmbietoare, miros de carte, rafturi încărcate, liniște adîncă, totul îmbie la lectură și meditație. Doar biblioteca îți poate oferi simultan trecutul, prezentul și viitorul: le are pe rafturi. Aici cărțile se pierd în timp și trăiesc viața veșnică, fiind mereu*

Cea mai mare satisfacție a bibliotecarului este de a ajuta la creșterea spirituală a unui om. Dar ce așteptări are? Dacă oamenii îl salută și îi zîmbesc, dacă elevii îi mulțumesc pentru informația și ajutorul acordate, dacă studenții pășesc iar și iar pragul bibliotecii, nu cred că există bucurie de suflet mai mare. Și ni se întîmplă adeseori acest lucru – sîntem deci mulțumiți.

Un deceniu în mijlocul cărților a trecut nu ușor, chiar anevoios pe alocuri, dar am continuat calea, am continuat activitatea, timp în care am adunat carte cu carte, cititor cu cititor, ajunși azi să afirmăm că instituția a devenit, într-adevăr, valoroasă prin colecțiile sale și necesară prin ceea ce oferă comunității. Sperăm să ni se aprecieze eforturile, iar biblioteca să se folosească cu înțelepciune.

Privesc cu nostalgie și emoție la anii care au trecut, ani care printre cărți par a fi doar clipe.

РАЗМЫШЛЕНИЯ НА ТЕМУ «НАЦИОНАЛЬНАЯ БИБЛИОТЕКА»

Татьяна ИСКИМЖИ,
главный библиотекарь, филиал им. И. Мангера

Я – потомственный библиотекарь, библиотекарь во втором поколении. Детство моё прошло в стенах Нацио-

нальной библиотеки (в те годы Республиканской библиотеки МССР им. Н.К. Крупской). Закончив школу, хотела по-

ступать на юридический факультет (мечта многих девочек стать следователем). На что папа, историк по образованию, но библиотекарь по профессии сказал: «Будешь рыться в «грязном белье», дальше адвоката женщинам по карьерной лестнице не дают возможность расти. Поступай на библиотечный – тихая, спокойная работа.» И я поступила на библиотечный факультет, на который в те годы был конкурс 10 человек на место. И сегодня, несмотря на некоторый «минус» профессии (не буду его называть), я ничуть не жалею. О тишине и спокойной жизни в библиотеке я тоже не могу сказать. Стаж работы на сегодняшний день у меня приличный, но за всю мою профессиональную деятельность в трудовой книжке у меня всего две записи: Национальная библиотека Республики Молдова и Еврейская библиотека им. И. Мангера – филиал Муниципальной библиотеки им. Б.П. Хашдеу. Обе – «национальные».

Сравнивая эти две библиотеки, я с уверенностью могу поставить знак равенства между ними по той деятельности, которую осуществляют обе. Прочитав эти строки, кто-то может не согласиться со мной. Но так же как Национальная библиотека РМ, еврейская библиотека им. И. Мангера несёт **миссию** предоставления всем потребителям свободного доступа к информационным ресурсам, создание условий сбора, сохранения и ретрансляции новым поколениям документальной памяти еврейского народа, обеспечение различных библиотечно-библиографических услуг, направленных на организацию и функционирование еврейского информационно-культурного пространства.

Миссия библиотеки реализуется через **функции**, основными из которых являются:

- формирование наиболее полного собрания документов на различных носителях по еврейской тематике, еврейских авторов и на еврейских языках (идиш, иврит), особенно краеведческого характера, и предоставление их пользователям (сегодня фонд библиотеки еврейской тематики и на еврейских языках составляет около 25 000 экз. документов, это – 50 % от общего фонда);
- сохранение еврейского национального культурного наследия, предоставление его пользователям и передача новым поколениям (с 2000 года в библиотеке функционирует отдел редкой книги, фонд которого составляет более 1500 экз. томов и особо редкие издания переведены на электронные носители);
- распространение информации о фонде различными формами и методами, создание электронной базы данных и предоставление библиотечного, справочно-библиографического и информационного обслуживания читателей и пользователей;
- осуществление выставочной, издательской деятельности, проведение культурно-просветительских и образовательных мероприятий;
- научно-исследовательская деятельность (тематика: *Евреи Молдовы: деятельность евреев в культуре, науке и экономике Молдовы в XX веке*, календарь памятных дат *Евреи в мировой культуре*

и истории, Еврейский Кишинёв, Потерянный мир бессарабского местечка);

- подготовка библиографических и биобиблиографических указателей (издано 15 наименований);
- методическая деятельность (на протяжении 20 лет библиотека является методическим центром для еврейских библиотек стран СНГ и Молдовы, издает методические пособия, организует методические семинары для библиотечарей, не имеющих библиотечного образования);
- участие в сотрудничестве с другими организациями в сфере культуры, науки и образования.

Есть конечно же и отличия. С самого начала своей деятельности Библиотека успешно сочетает традиционные библиотечные функции с развитием еврейских образовательных и культурных программ. В 1995 году библиотека официально получила статус культурного центра и её культурно-просветительская и образовательная деятельность

ещё больше расширилась. В настоящее время в Кишиневской еврейской библиотеке – культурном центре им. И. Мангера функционирует 22 культурные программы.

В библиотеке с 1991 года открыт Музей истории евреев Молдовы, который в 2005 году реорганизован в Музей культурного достояния евреев Молдовы. Его экспозиции воссоздают облик еврейского Кишинева начала XIX – XX веков. Мастерские ремесленников, конторы служащих, картинки быта и культуры ярко иллюстрируют историю того времени.

В 2004 году в Библиотеке открывается Центр духовной адаптации для детей с ограниченными возможностями, а с 2008 года работает Центр правовой информации для подростков и их родителей «Закон для тебя».

Можно ещё много перечислять единокобразий и различий в деятельности национальных библиотек, но одно могу с уверенностью отметить, что обе они служат интересам народов, проживающих на территории нашей Молдовы.

Я РАДА, ЧТО СУДЬБА ПРЕДОСТАВИЛА МНЕ ВОЗМОЖНОСТЬ ПРОРАБОТАТЬ В МБ

*Алла ЕСИНЕНКО,
старший библиотекарь, филиал им. А. Мицкевича*

Солнечным февральским утром (в тот день светило яркое, почти весеннее солнце) я начала свой первый рабочий день в маленькой, обставленной старой мебелью, но очень уютной и светлой библиотеке им. А. Донича. С тех пор минуло пятнадцать лет, в котором роде юбилей и немалая часть моей жизни.

Я пришла на работу в Муниципальную библиотеку им. Б.П. Хашдеу в трудное для меня время. До этого я работала в библиотеке проектного института, заказов на разработку проектов не было, платить зарплату было нечем, и материальный вопрос вышел на первый план, поэтому устройство на работу в один из филиалов в системе Муниципальной

библиотеки стало удачей для меня. Мне не пришлось идти «реализатором» на рынок (как многим из моих коллег по институту), я продолжала заниматься любимым делом в библиотеке, имеющей богатую историю.

Многое изменилось за это время: я по-прежнему работаю в небольшой и уютной, а также «красивой, современной, европейской» (эпитеты наших посетителей) библиотеке им. А. Мицкевича. Снова удача: уникальная инициатива и опыт библиотеки им. Б.П. Хашдеу по созданию библиотек для этнических меньшинств Молдовы коснулся нашего филиала. Решением Дирекции культуры мэрии города Кишинэу был осуществлён международный проект по преобразованию библиотеки им. А. Донича в Библиотеку польской литературы и культуры им. А. Мицкевича.

На выделенные польской стороной (Сеймом Польши) деньги был сделан капитальный ремонт, закуплена новая мебель, интерьер библиотеки кардинально изменился. Читатели, вернувшиеся к нам после ремонта, просто не узнавали библиотеку. А нам, сотрудникам филиала, приятно работать в таких условиях и слышать комплименты читателей. Мы гордимся тем, что и наш труд вложен в эти преобразования. В профессиональном и личном плане это всё положительные и радостные моменты.

Став Библиотекой польской литературы и культуры, наш филиал расширил свои функции и задачи, и чтобы качественно выполнять свои обязанности, я начала изучать литературу, историю и искусство Польши, чем обогатила свой кругозор, получая от этого удовольствие.

Кроме современной мебели, наш филиал оборудован и современной техникой: компьютеры, сканер, принтеры, музыкальный центр, плазменный телевизор. Всё это увеличивает возможности библиотеки. Например, наши читатели могут пользоваться интернетом и охотно этим занимаются; мы активно пропагандируем услуги нашей библиотеки многочисленным пользователям интернета; сами готовим буклеты, закладки, листовки; используем при проведении массовых мероприятий аудио- и видеотехнику. Кстати, создавать буклеты – интересный творческий труд и новый опыт, который я приобрела в филиале им. А. Мицкевича.

На наших польских гостей, среди которых были сенаторы, губернаторы, представители польского телевидения, студенты и просто туристы, большое впечатление произвели буклеты и закладки, флайеры и листовки, сделанные сотрудниками филиала. Гости смогли убедиться, что библиотека не просто даёт возможность желающим познакомиться с польской культурой, но и активно её пропагандирует. Телевизионщики попросили разрешения и с удовольствием сняли на камеру наши буклеты.

Надо сказать, что и с компьютером я впервые познакомилась и обучилась работать на нём по профессиональной необходимости в филиале «Donici – Mickiewicz».

Изучение различных программ, новые знания и, как результат, профессиональный рост, положительные эмоции...

Совсем недавно я обучилась технике установки на блог нашего филиала

«Polonistica» новой информации, что опять же хорошо во всех отношениях.

Но мне не хочется, чтобы у вас создавалось впечатление, что работа в «B.P. Hasdeu» – это сплошной праздник. Конечно, это не совсем так, бывают и трудности, и недоразумения, но нам в филиале удастся с ними справиться, потому что мы – дружный и сплоченный коллектив, и это здорово!

Самое время сказать несколько слов о моих коллегах. За прошедшие годы состав нашего коллектива менялся: кто-то уволился, кто-то поступил на работу и опять уволился, но с 2003 года положение стабилизировалось. То есть уже почти десять лет мы работаем в одном составе. За это время мы хорошо узнали друг друга, что называется – притёрлись. Все мои коллеги люди порядочные и отличные профессионалы. Разве мне опять не повезло?

На работе проходит почти половина нашей жизни, и очень важно, когда от своих коллег ты можешь получить профессиональную и человеческую поддержку, дельный совет и сочувствие, а в дружном коллективе скандалов в принципе быть не может! Выбитые скандалом из колеи люди не могут достойно выполнять свою работу, поэтому ещё раз скажу: у нас замечательный коллектив, где каждый дополняет друг друга.

Я рассказываю здесь о своей работе в филиале им. А. Мицкевича, который вместе с 29 подобными филиалами является единым живым организмом – Муниципальной библиотекой «B.P. Hasdeu». Я не оговорила: живым и развивающимся благодаря политике нашего руководства – соответствовать быстро меняющейся действительности согласно «древним библиотечным традициям»: от хранилищ глиняных табличек и папирусов (каковыми являлись

первые библиотеки) до накопителей информации на электронных носителях и аудиокниг (что свойственно современной библиотеке).

Возникнув в глубокой древности, библиотека просуществовала до нашего времени. Меняясь в течение веков, она остаётся храмом и хранилищем знаний. Трудно предугадать, как изменится бы мир, если бы книги, зачастую запрещенные, не сохранились, например, в монастырских библиотеках Средневековья. Вообще говоря, книга, на мой взгляд, самое гениальное изобретение человечества.

Помните – сначала было СЛОВО, потом КНИГА и только потом уже – персональный компьютер. Сколько бы ни шёл спор о том, быть библиотеке или не быть, она есть, она неотъемлемая часть современного общества, она остаётся необходимой.

Я всегда гордилась тем, что имею отношение к книгам, что работаю в таком месте, где могу поделиться своей любовью к книге с другими. Появление новых электронных ресурсов и технологий – это замечательно, жизнь не стоит на месте, но они не замена библиотеке. Библиотека – это не только информационный центр, но и место, где люди могут общаться друг с другом, общаться «вживую» и двери библиотеки открыты для всех!

В заключение хочу сказать: я рада, что судьба предоставила мне возможность проработать все эти годы в Муниципальной библиотеке им. Б.П. Хашдеу – одной из лучших библиотек республики. В течение этого времени я была свидетелем и участником перемен в работе нашей библиотечной системы и сейчас, вместе со всеми, я с гордостью отмечаю её 135-летний юбилей. Поздравляю нас всех!

МОЙ КРАСИВЫЙ ЖИЗНЕННЫЙ И ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ ПУТЬ

*Лариса БАРАБАШ,
заведующая отделом, филиал «Христо Ботев»*

Писать о значении библиотеки в моей судьбе и легко, и сложно одновременно. Легко потому, что это единственное место работы в моей жизни, сюда я пришла двадцатилетней девушкой, сразу после получения университетского диплома. Сложно потому, что здесь прошла вся моя жизнь, со всеми моими радостями и горестями, трудностями и успехами, и весь этот „трудовой“ отрезок времени, длиною в 34 года трудно вместить в рамки небольшого эссе.

По распределению, как тогда говорилось, я попала в филиал № 11 Централизованной Библиотечной Системы г. Кишинева в далеком теперь уже 1978 году. И сразу же окунулась в волшебный, завораживающий мир Храма книги, пусть для некоторых это звучит несколько высокопарно, а для меня этот уровень, это сравнение являются наиболее подходящими, ибо человек сюда обращается за книгой, а книга – и лечит, и очищает, обостряет чувства, обновляет душу, радуется, забавляет, заставляет сострадать и сопереживать, учит всесторонне, информирует об актуальном..., словом, всего не перечислить, как много дает нам она, и как важна книга в жизни любого человека. Я очень-очень рада, что чувство почитания и уважения к своей профессии я пронесла через всю свою жизнь, ни разу не усомнившись в выборе избранного пути.

Библиотека была всегда не просто рабочим местом для меня, но и вторым домом, где проведено, наверное, больше времени, чем в собственной квартире. Здесь можно было отдохнуть душой, отвлечься от бытовых и материальных трудностей, уйдешь „с головой“ в работу, а любой процесс моего рабочего дня был мне приятен и приносил удовольствие, так и не заметишь, как день пролетел, да и неприятности уже не столь остро досаждают. А сколько замечательных, интересных и добрых людей встретила я в стенах моей библиотеки в лице наших читателей, как много приятных часов провели мы вместе, обмениваясь полезной информацией и добрыми чувствами.

Много теплых слов хотелось бы сказать в адрес моих коллег, это и коллектив библиотеки теперь уже им. Христо Ботева, который на протяжении долгих лет оставался почти неизменным, но это и большой коллектив общей сети городских библиотек под руководством муниципальной библиотеки им. Б.П. Хашдеу. Полагаю, что в Храм книги приходят работать люди только со „светлой“ душой, мне и здесь повезло, на моем пути было гораздо больше хороших и отзывчивых людей.

Я очень благодарна своей судьбе, и всем, кто окружал, и сейчас рядом со мной, за все те минуты и часы моей жизни, которые в сумме дали мне мой красивый жизненный и профессиональный путь.

БИБЛИОТЕКА СТАЛА МОИМ ВТОРЫМ ДОМОМ

*Неля МУРАШОВА,
библиотекарь, филиал «Христо Ботев»*

Сколько себя помню, я жила в окружении книг. В доме их было множество. Где-то в классе пятом-шестом я создала на их базе своеобразную «частную библиотеку»: по самодельным формулярам давала читать личные книги друзьям и знакомым. Даже родители имели свои читательские формуляры. Так что, когда я выбрала для себя профессию библиотекаря, это никого не удивило. К тому же, моя мама долгие годы проработала в библиотеке, поэтому можно говорить о некой династии библиотекарей. Но то, что на протяжении более 40 лет библиотека станет моим не просто первым, а и единственным местом работы, работы на всю жизнь, удивило даже меня.

Говорят, «нельзя всю жизнь прожить у Озера». Но у меня получилось именно так. Конечно, время от времени возникали какие-то заманчивые варианты, но представить свою жизнь без библиотеки я уже не могла. И не было дня, когда бы я пожалела о своем выборе. На протяжении долгих лет я прихожу на работу в Храм Книги, где работают дорогие, близкие мне по духу люди, с которыми столько всего пережито. Библиотека стала моим вторым домом; коллеги, с которыми сводила меня жизнь – второй семьей, а многие читатели – друзьями и добрыми знакомыми. Мне нравится,

что для многих пользователей библиотеки я – авторитетный проводник в доселе неведомый для них мир, что для многих из них я открываю ранее им незнакомых замечательных авторов, которые отныне станут и их друзьями. Мне и самой нравится открывать для себя новые имена.

Я горжусь тем, что вместе с моими коллегами, при поддержке городских властей, администрации библиотеки им. Б.П. Хашдеу, министерства образования Болгарии нам удалось превратить обычную библиотеку № 11 в современный информационный центр не только для жителей нашего микрорайона, но и для всех болгар Республики Молдова.

Библиотека – это особый мир со своим особенным микроклиматом. Здесь у времени свои законы. Оно здесь летит незаметно, стремительно. Ни один день не бывает утомительно похож на другой. Так, в череде разнообразных дней, насыщенных интересными событиями, содержательными встречами, увлекательными открытиями прошли 40 лет. Наверно, мой стаж работы в Библиотеке „B.P. Hasdeu” (40 лет!) тянет на книгу рекордов – сама от себя не ожидала.

И я благодарна судьбе за то, что в моей жизни случилась Библиотека!

LĂCAȘ CU COMORI ȘI VREDNICE LUCRĂTOARE

*Irina MELNICENCO,
bibliotecar, Filiala „L. Ukrainka”*

„Biblioteca este templul învățării, iar învățatura a eliberat mai mulți oameni decât toate războaiele din istorie.” (Carl Thomas Rowan)

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a apărut în viața mea în anii de școală, căci veneam aici să lucrez asupra referatelor sau pentru o informație suplimentară. Apoi tot aici veneam când eram studentă și petreceam ore întregi studiind. Acum însă, biblioteca este locul unde muncesc zi de zi. Fie ca acest lăcaș, cu comorile și vrednicele lui lucrătoare, care stau alături, mîndre și utile, pe umerii unui titan ridicat din sevele neamului moldovean și al celui ucrainean, să-și bucure

mereu utilizatorii și prietenii, contribuind la consolidarea bunelor relații dintre aceste două popoare. Fie ca Biblioteca Municipală să treacă prin vreme îmbogățindu-se și îmbogățindu-ne, ca roadele pămîntului mereu împlinite în toate anotimpurile vieții! Căci zice V. Militaru:

*„Anii trec și trec decenii peste lume,
iar Cuvîntul
E sămînța care parcă pe pămînt
o poartă vîntul;
Și din fiece grăunță pe pămînt mănos
căzută,
Iese-un spic de boabe pline – pentru
una dînd o sută...”*

BIBLIOTECA ȘI BIBLIOTECARUL ÎȘI UNESC FORȚELE, LA MODUL RESPONSABIL

*Angela VINTILĂ,
șef oficiu împrumut, Filiala „Mihail Ciachir”*

Mircea Eliade scria: „Cetim ca să trecem examene, ca să omorîm timpul sau cetim din profesiune. Lectura ar putea fi un mijloc de alimentare spirituală continuă, nu numai un instrument de informație sau de contemplație.”

E greu să definești infinitul. Același lucru se referă și atunci cînd vorbești despre bibliotecă. Și pe ea o consider un infinit. Astăzi, cînd ne-am deprins să manipulăm termenii tehnici, tot mai mult uităm să accentuăm rolul ei spiritual. Avînd în vedere că biblioteca este pre-

ocupată de public mai mult ca o instituție de sprijin, am ajuns la concluzia că, deși oamenii simt nevoia de informare, de cele mai multe ori nu sesizează rolul bibliotecii.

Pentru unii e o sursă informațională, pentru alții un colac de salvare pe timp de furtună...

Prin urmare, încercăm să infiltrăm în conștiința publică ideea că fără bibliotecă o localitate este săracă din punct de vedere spiritual, este lipsită de civilizație, ceea ce, în general, este adevărat.

Bibliotecile joacă un rol important în transferul informațiilor, într-o epocă în care știința domină întreaga viață. Elementul care o face vie – informația – este de o importanță covârșitoare pentru întreaga societate.

Noi, bibliotecarii, trebuie să folosim și să punem la dispoziția cititorului toate sursele informaționale de care are nevoie în viața cotidiană. Libertatea accesului la informație are loc prin intermediul instituțiilor publice, așa precum sînt bibliotecile.

Anul acesta s-au împlinit 135 de ani de la înființarea BM „B.P. Hasdeu”, 20 de ani de la inaugurarea Bibliotecii „M. Ciachir” și tot atîția ani de la începutul activității mele în cadrul sistemului Bibliotecii Municipale.

Ce înseamnă pentru mine BM „B.P. Hasdeu”?

O instituție performantă, ce mereu tinde spre modernizare.

O familie unită în cadrul căreia au loc evenimente frumoase și lucruri utile.

Aici nu ai dreptul să bați pasul pe loc. Lucrînd în bibliotecă, am descoperit toate aspectele din activitatea ei nu din punctul de vedere al teoriei, ci din practica cotidiană, biblioteca din momentul fondării și-a luat rolul de furnizor de informație pentru toate categoriile de vîrstă în sector.

În toate timpurile biblioteca s-a considerat o sursă importantă în viața societății, dezvoltării științei și a învățămîntului public. Prin aceasta se aprecia și autoritatea „oamenilor cărții”. Biblioteca a fost și este o parte organică a vieții noastre cotidiene. Toate ramurile societății se dezvoltă permanent din contul bibliotecii.

Astăzi bibliotecarul nu se axează doar pe îndeplinirea unui și aceluiași proces.

A fi bibliotecar înseamnă maturitate temperamentală, echilibru, cunoaștere, perseverență, cultură, informație, pregă-

tire, răbdare, spirit de prudență, amabilitate, simț analitic, spirit critic, creativitate, capacitate de sinteză, curiozitate intelectuală, rigoare. Îmbinarea tuturor capacităților prin urmare dezvoltă și noi calități ale caracterului.

Participarea în cadrul diverselor programe organizate de Biblioteca Municipală, mi-a oferit ocazia de a cunoaște multe

personalități marcante din domeniul culturii, literaturii...

În interiorul cadrului profesional specialistul din bibliotecă trebuie să se implice în procesul de instruire și de formare continuă.

Datorită școlarizării orientate spre ridicarea nivelului profesional am însușit un șir de programe computerizate.

Am studiat noi modalități de îmbunătățire a calității muncii executate, acceptînd schimbarea și implementarea tehnologiilor avansate în domeniu.

Aici am studiat și am promovat diverse tradiții biblioteconomice, conferindu-le un caracter național.

Un rol imens a avut biblioteca în ultimii ani: în perioada reformelor radicale fiind dirijate nereușit, ele au rămas practic unicele instituții de cultură, care au îndeplinit rolul social, oferind populației servicii pe gratis. A spus cineva că cele mai importante în cultură sînt bibliotecile. Pot lipsi universitățile, instituțiile științifice, dar dacă bibliotecile există – cultura nu va pieri. Aceste instituții trebuie privite nu doar prin prisma culturii, ci drept bază a dezvoltării economiei, politicii. Activitatea bibliotecii a fost și va rămîne una dintre cele mai solicitate instituții culturale. Sperăm că importanța bibliotecii va crește pe măsură ce crește necesitatea informațională.

Astăzi trăim într-o societate a informației, de aceea selectarea ei o efectuăm prin toate căile disponibile. Un bibliotecar modern astăzi nu mai e privit ca o persoană

ce primește sau oferă cărți. Bibliotecarul acum trebuie să urmărească și să fie la curent nu doar cu metodele tradiționale, dar să aplice noi forme de lucru.

Bibliotecile ar trebui să presteze servicii, facilități și materiale în mod egal tuturor utilizatorilor. Nu trebuie să existe discriminare din cauza rasei, vârstei, credinței sau din orice alt motiv.

Din acest aspect BM a fost prima care a oferit posibilitatea dezvoltării culturale practic tuturor minorităților aflate în țară.

Biblioteca și bibliotecarul își unesc forțele, la modul responsabil, determinant, spre a oferi cititorului servicii de informare în concordanță cu nevoile acestuia prin urmare efectuând apropierea bibliotecii de potențialii utilizatori.

METAFORĂ PENTRU BM

*Liliana JUC,
șef oficiu copii, Filiala „Târgoviște”*

Un
frunzar
cu vibrații autumnale
salvator de gânduri și idei,
pentru unii – spațiu de evadare,
pentru alții – destin
de a fi om al cărții,
cel care ține flacăra înțelepciunii
în secolul informatizării.

Urare de multe veacuri viitoare!

BIBLIOTECA

Valeriu RAȚĂ

În urbe toată lumea știe:
E pom cu fructele de aur,
Oricine ia din 'cest tezaur –
Îi arde inima făclie.

Și-atîta-i cu mărinimie,
Și strînge mierea ca în fagur –
În urbe toată lumea știe:
E pom cu fructele de aur.

Și vin la el, dar nu mă satur
De cărți frumoase, acalmie,
Ce mi-o oferă zilnic mie
Acest lăcaș de meșter-faur.

În urbe toată lumea știe:
E pom cu fructele de aur...

BIBLIOTECA „ONISIFOR GHIBU” – O BIBLIOTECĂ A SPERANȚEI NAȚIONALE

Dr. Lidia KULIKOVSKI,
director general, BM „B.P. Hasdeu”

Are scriitorul Iulian Filip o carte cu un titlu neobișnuit – *Cartea cea mai a mea*. Trecând în revistă cele ce s-au petrecut de la deschiderea, în ianuarie 1992, până în prezent, la aniversarea a douăzeci, la Biblioteca „Onisifor Ghibu”, pot afirma că e *Cea mai a mea filială*. Spun aceasta pentru că la constituirea, la asigurarea bunei funcționări a acestei filiale s-a pus mai mult decât prevedeau protocoalele de colaborare: s-a pus suflet, inimă, capacități profesionale și personale, atât de către noi, cei de la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Chișinău, cât și de cei de la Biblioteca Metropolitană București.

După 20 de ani, *Cronos, de mână cu uitarea* (prof. Ion Stoica), a mai șters unele momente, fapte și evenimente. Multe personalități leagă deschiderea acestei instituții de Octavian Ghibu, alții dau alte versiuni, însă... ideea primei biblioteci de carte românească a venit de la București în 1990. A adus-o Gheorghe Buluță, atunci director al Bibliotecii Municipale „Mihail Sadoveanu”, venit la Chișinău în delegația Primăriei municipiului București.

Florin Rotaru, pe atunci specialist la Inspectoratul pentru cultură al municipiului București, l-a inclus pe directorul Bibliotecii Municipale „Mihail Sadoveanu” în delegația primarului de București. Dâșii au fost cu ideea. Cine dintre ei doi a lansat-o, nu ne-am întrebat niciodată. Ambii, de la posturile pe care le ocupau, au contribuit cu tot ce le stătea la dispoziție, plus dorința de a realiza ceva de substanță, peren,

pentru basarabeni. Despre acest proiect Octavian Ghibu, fiul marelui ardelean Onisifor Ghibu, a aflat întâmplător. Iată cum își amintește Octavian Ghibu, care în iulie 1990 venise la Chișinău la niște manifestări, acest moment: „...în același timp cu noi, se afla la Chișinău și o delegație a Primăriei municipiului București. Imediat ce am intrat în sala de recepție, unde era deja multă lume, a venit la mine dl Gheorghe Buluță, directorul Bibliotecii Mihail Sadoveanu din București, pe care îl cunoșteam demult, ca să mă salute și să-mi spună: «Dle Ghibu, vreau să vă fac o surpriză. Să știți că, astăzi, am semnat un protocol cu Primăria Chișinăului, în baza căruia noi ne-am angajat să aducem, la Chișinău, o bibliotecă de carte românească, căreia i-am și dat numele de *Onisifor Ghibu*.»” Protocolul a fost semnat de primarul Chișinăului, Nicolae Costin, și primarul Bucureștilor, Ștefan Ciorel (proaspăt numit în funcție), și contrasemnat de noi, directorii ambelor biblioteci municipale, „B.P. Hasdeu” și „Mihail Sadoveanu”, respectiv Gheorghe Buluță și Lidia Kulikovski. Bineînțeles, că Octavian Ghibu s-a bucurat, într-adevăr era o surpriză. La acea recepție de care vorbea Octavian Ghibu a avut ocazia să vorbească cu Mircea Druc, prim-ministrul Republicii Moldova, căruia i-a spus de această intenție a bucureștenilor: „Știți, chiar acuma am aflat un lucru, care m-a impresionat. S-a semnat acum, dimineață, un protocol cu Primăria pentru aducerea unei biblioteci românești la Chișinău, căreia i s-a dat nu-

mele de *Onisifor Ghibu*." Prim-ministrul a răspuns: „Asta este o știre foarte bună. Bravo. Foarte bine au făcut. Este pe merit” (Octavian Ghibu. *Gânduri despre Basarabia*, p. 23).

Octavian Ghibu a ținut să facă o remarcă (tot acolo, p. 24): „Marchez acest lucru, aici, pentru că a fost o chestiune legată sufletește de sentimentele mele filiale și pentru că mi s-a părut că poate este bine să se știe, de către urmași, despre modul cum a fost constituită acea bibliotecă, în ce moment, și care a fost părerea prim-ministrului despre această acțiune.”

Doi oameni ai cărții au stat la temelia ideii de bibliotecă la Chișinău – dr. Florin Rotaru și dr. Gheorghe Buluță, și numele de *Onisifor Ghibu* tot a fost propunerea lor. Octavian Ghibu a susținut Biblioteca până la ultima suflare a lui. În puținii ani pe care l-am cunoscut, am învățat foarte multe de

la Octavian Ghibu: istorie, management, comportament aristocratic, diplomație, maniere, istorie și limba română. Octavian Ghibu a fost unul dintre ctitorii, alături de Florin Rotaru și Gheorghe Buluță, în sensul adevărat al acestui cuvânt. Fondatori au fost primăriile Chișinău și București, dar intenționat am dat numele ctitorilor adevărați care au contat, de la începuturi și – unii – până în prezent...

Ctitorii știau din exemplul lui Onisifor Ghibu că „a construi și a organiza bibliotecă însemna a chezașui continuitatea, a îndepărta spaima de uitare și de pierdere a zestrei de gând și de experiență umană”.

O bibliotecă de-o seamă cu țara, cu independența și democrația Republicii Moldova. La fel cum au decurs acești ani în țară, așa au fost și acești 20 de ani de existență a Bibliotecii „Onisifor Ghibu”. Deschisă de ziua marelui Eminescu, la fel

cum îl persecutau și-l încolțeau pe cel numit – de mai întâi poetul, apoi filosoful și apoi directorul Bibliotecii Naționale A. Rău – „Cumpăna Ființei Românești” (O. Ghibu), tot așa a fost biblioteca amenințată cu închiderea, cu strămutarea în repetate rânduri de către agrarienii comuniști, cărora li se părea ceva obraznic ca o bibliotecă publică să se afle într-un local oficial, construit doar pentru ei. Mulți dintre cititorii fideli ai Bibliotecii și personalitățile chișinăuene țîn minte tentativele. Mulți dintre ei s-au implicat în salvarea Bibliotecii și faptul că astăzi, la aniversare, se mai află în localul inițial e și meritul lor. Oamenii au susținut Biblioteca „Onisifor Ghibu”, venită la Chișinău într-un timp în care noi eram flămânzi de libertate, de istorie, de rădăcini.

Biblioteca a fost apărută pentru că era sinonimă cu țara, cu independența, cu uniunea. A fost pe parcursul acestor ani o oază de românism, un for cultural pentru că era mereu plină cu oameni dornici de cultura, literatura, istoria, arta, folclorul românesc.

În scurta ei istorie, Biblioteca „Onisifor Ghibu” a trecut acești ani într-o zbuciumată, dar și împlinită existență în consens cu aspirațiile naționale ale chișinăuienilor. Biblioteca a fost deschisă când decidenții noștri ezitau să spună răspicat adevărul, ezitau să acționeze, ezitau să ia poziție, se temeau să spună ce gândeau de fapt. Rămânea Biblioteca care era aproape de ce-și doreau basarabienii. Biblioteca le oferea tot pentru a-și cunoaște țara, neamul, istoria – resurse, suport, încredere, curaj. Cel mai important lucru care s-a întâmplat a fost faptul că Biblioteca s-a transformat, de la sine, cu ajutorul oamenilor, cititorilor într-o platformă de expunere. Nu exista, în Chișinău, alt loc unde se puteau spune lucruri care dor, lucruri de care ne era dor, lucruri care nu puteau fi spuse în altă parte.

Ideea lor a fost una cu noroc pentru noi, basarabienii. Pentru că Biblioteca a supraviețuit în timpuri politice contradic-

torii, pentru că a activat la cote maxime pe timpul agrarienilor, care au pecetluit limba noastră cea română ca „moldovească”; și pe timpul democrațiilor, care nu au putut ține puterea pentru că gâlcelele politice i-au copleșit (am făcut zeci de demersuri – îi consideram de „ai noștri”, dar nimeni nu s-a implicat în problemele Bibliotecii „Onisifor Ghibu”); a funcționat la nivel de excelență și pe vremea comuniștilor – ca antidot la politica lor antiromânească, și acum, pe vremea Alianței, continuă să aducă cultură, să implice în cultură mii de chișinăuieni, să educe în termenii istoriei adevărate, să se reinventeze, revitalizeze pentru același scop măreț de a informa, a culturaliza, a socializa, de a fi partenerul chișinăuiului în calea lui spre cunoaștere, de a rămâne în continuare instituția culturală de excepție a Chișinăului, filiala de frunte, inovativă, a rețelei Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” și Biblioteca ce reprezintă cu destoinicie instituția cofondatoare – Biblioteca Metropolitană din București. Acad. Mihai Cimpoi, în prefața la volumul *Răscrucea întâmplărilor predestinate* de Aurelian Dănilă și Iulian Filip, scria: „...într-o cultură în care sunt oameni ne-la-locul-lor... se poate lucra, se poate ajunge la dorite împliniri și se poate visa.” Norocul nostru a fost Iulian Filip, „chematul” și „risipitorul întru cultură”, care ne-a încurajat să lucrăm, să visăm că o bibliotecă de carte românească, într-o Basarabie care nu-și cunoștea încă drumul, poate să funcționeze.

Octavian Ghibu, într-un interviu acordat reporterului Nina Josu, în *Literatura și arta*, referitor la perspectiva reactivizării *Astrei basarabene* spunea: „Una dintre problemele esențiale este ... problema oamenilor.” Oamenii care lucrau la Biblioteca „Onisifor Ghibu” erau evaluați de domnul Octavian Ghibu. Îmi atrăgea totdeauna atenția asupra unui sau altui angajat, vis-à-vis de comportamentul, prestația sau

vestimentația lor. El zicea că dacă vrei să funcționeze instituția, trebuie să știi cum să alegi oamenii. Vroia ca Biblioteca „Onisifor Ghibu” să fie biblioteca visurilor tatălui său, a visurilor lui, iar aceasta însemna calitate totală.

Mulți bibliotecari s-au perindat, în acești ani, la Biblioteca „Onisifor Ghibu”. Primul director a fost Romela Osoianu, după ea a fost interimar, un timp, Saida Oanța. Elena Vulpe, care a schimbat-o pe S. Oanța, a fost omul potrivit, la locul potrivit. Ca director al acestei emergente instituții de cultură s-a identificat cu Biblioteca pe care o conducea și a ridicat-o în fruntea Sistemului Național de Biblioteci, ca prestație profesională, ca diversitate a serviciilor, ca abordare inovativă a practicii biblioteconomice, ca standard al românismului. Pasiunea cu care conducea această Bibliotecă a ajuns de legendă, poate fi lecție pentru mulți bibliotecari și va rămâne în istoria Bibliotecii Municipale ca exemplu de devotament, de profesionalism, de inovare, de dragoste de carte și bibliotecă.

Pe tot parcursul-i, scurt, în viziune Cronos, dar plin de semnificații, am avut susținerea permanentă a Bibliotecii Metropolitane București, a directorilor Gheorghe Buluță și Florin Rotaru, a regretatului Oc-

tavian Ghibu, mentorul și prietenul nostru, a Fundației „Onisifor și Octavian Ghibu”. Multe au fost activitățile care au rămas în memoria chișinăuienilor. Multe au fost personalitățile care au trecut prin Bibliotecă, care s-au produs la Biblioteca „Onisifor Ghibu”, care au fost cunoscuți de chișinăuieni prin Biblioteca „Onisifor Ghibu”. Un bilanț de realizări, succese s-ar cădea la o aniversare, dar le găsim în volumul omagial.

A fost nevoie de Biblioteca „Onisifor Ghibu”? Cu siguranță, da... A fost nevoie de o instituție infodocumentară care să furnizeze informații și cunoștințe în limba română, a fost nevoie de o *pavăză* culturală românească în acel timp al schimbării alfabetului, al recunoașterii limbii române. Și-a îndeplinit cu dăruire funcția primordială de a culturaliza or, „...cultura generală a unei persoane, a unei instituții, a unui stat reprezintă modelul de comportament suprem al acestora bazat pe educație și cunoștințe” (dr. Aurelian Dănilă).

Biblioteca „Onisifor Ghibu” a fost necesară ca spirit, ca ideal, ca exemplu de luptă pentru limbă, istorie, țară. Biblioteca „Onisifor Ghibu”, prin activitățile organizate, prin inițiativele lansate, prin serviciile prestate, demonstrează că „suntem o cultură luptătoare” (Nicolae Iorga).

CÂTEVA STĂRI SUFLETEȘTI

*Dr. Florin ROTARU,
director general al Bibliotecii Metropolitane București*

Pentru înțelegerea adevărului, a vanităților și aspirațiilor cultivate de om trebuie să cunoaștem, alături de faptele directe și obiective, structura stărilor sufletești în care regăsim direcții și tendințe cu prevalență în fața revelării timpului istoric. Nu ne referim la acea sensibilitate romantică, înclinată spre compătimirea neînțelegerii

naturii umane, ci la necesitatea de a înțelege rosturile culturii din perspectiva trăirilor interioare ale omului.

Sentimentul pe care-l încearcă omul în fața acceptării împăcate a devenirii faptelor ne este și nouă cunoscut astăzi, când timpul trecut al celor două decenii de la înființarea Bibliotecii „Onisifor Ghibu” se

țese în pânza istoriei. Cu toții, martori ai acestui eveniment cultural, avem obligația morală să mărturisim ceea ce știm, cu atât mai mult, cu cât ne aflăm în fața unei precarități a realului. Inexistența unui tratat academic al istoriei bibliotecilor românești, precum și superficialitatea noastră manifestată prin gesturi de iluzionare și de aproximare, prin tendințe de mistuire a adevărului cu orgolii mărunte, sunt cauzele acestei realități relative.

În 1990, meritul celor implicați în aceste inițiative rezidă în conștientizarea necesității de schimbare a perspectivei și a înțelegerii clipei trăite. Într-adevăr, Biblioteca „Onisifor Ghibu” a fost întruchipată din vis, dar și datorită față de sacrificiul înaintașilor și din iubirea de Țară. Astăzi, după o jumătate de secol de înstrăinare față de noi înșine și față de Patrie, ea însăși o perioadă venită după o întrerupere de două decenii a unui întreg secol de deșădăcinare, ne aflăm cu toții în fața unui mister al regăsirii, dar și a unei mărginiri a viziunii. Inițial, imboldul regăsirii a impus forma unei exteriorizări a bucuriei cu poduri de flori și cu donații de carte, printre alte căutări ale unei ființe pierdute. În acest context, în cursul anului 1990, ascultam povestea întâlnirilor de dincolo de Prut, cu imprecății lirice sau melancolice, cu discuții prelungite până târziu în putearea nopții.

Prima delegație a Primăriei Bucureștilor sosită în Chișinău a fost condusă de primarul Ștefan Ciurel. Printre membrii delegației au fost și reprezentanți ai domeniului culturii: Paul Caravia, director adjunct al Inspectoratului pentru cultură din Primăria capitalei, și Gheorghe Buluță, directorul Bibliotecii Municipale București, propus să meargă în locul meu. Personal, am amânat întâlnirea cu Basarabia atât din teamă, cât și din cauza unei tristeți copleșitoare, în primul rând, m-a oprit insuficiența concentrării asupra rădăcinilor înstrăi-

nării ființei istorice românești. Însă, încă temător de necunoscut, aș fi vrut să merg numai însoțit de tatăl meu pe urmele pașilor săi lăsați în pământul basarabean cu o jumătate de secol înainte. El îmi vorbise foarte puțin despre Basarabia – atât cât o cunoscuse, iar prin cimitire ascultasem numai glasul durerii rudelor ce-și plângeau morții rămași fără mormânt, pierduți într-un pământ necunoscut lor.

În această contemplație exterioară simțeam o intensitate tragică, un dramatism și o încordare intimă a neantului. La întoarcerea delegației Primăriei Bucureștilor, am reascultat aceleași povești. Relatările vizitatorilor deveniseră simple clișee, ca și gesturile de fraternitate redusă la donații, în cazul nostru la donația de cărți. Directorul Bibliotecii Municipale București ne-a arătat posibilitatea disponibilizării pentru donație a unui fond de cărți provenite din patrimoniul bibliotecilor demolate în ultimii ani ai regimului comunist și din depozitele în condiții improprii de conservare. În consecință, Paul Caravia și Gheorghe Buluță mi-au prezentat proiectul ușor de realizat printr-o iminentă donație de carte. Spre surpriza lor, m-am opus. Aveam competența aceasta: administrațiile bibliotecilor și muzeelor din București erau în responsabilitatea mea. Opoziția rezida în experiențele similare și nefericite făcute anterior de către Biblioteca Academiei Române și de Biblioteca Centrală de Stat. Este și explicația faptului că aceste instituții importante nu au reușit totuși să creeze o instituție model în Basarabia. Unele cărți donate, care purtau ștampila bibliotecilor, se reîntorseseră în București și se găseau de vânzare pe unele străzi comerciale celebre din centrul istoric: Lipscani și Șelari. Acest nimic al existenței reliefa dureros de puternic tragismul superficialității noastre, precum și incapacitatea de a fi întotdeauna profunzi și temeinici în fapte. Cu presentimentul unei suferințe viitoare,

este greu să treci peste lipsa de speranță și peste memoria atâtor dureri trecute, încât uneori simții nevoia să forțezi destinul și să crezi în iluzia îndulcirii amarului.

În felul acesta, în câteva zile, am prezentat factorilor responsabili proiectul înființării unei instituții românești în Chișinău, cu toate formele de organizare administrativă, inclusiv sistematizarea fondului de publicații potrivit *Clasificării zecimale universale* (CZU). Urma să plece la Chișinău o bibliotecă reală, cu cataloagele alfabetic și sistematic, cu registrele inventar, cu tipizatele specifice în limba română, precum și cu mobilierul aferent.

Atunci, nu am realizat coșmarul înfăptuirii unui asemenea proiect. Demersurile au durat aproape un an. Deși am beneficiat de sprijinul nemijlocit al noului primar al Bucureștilor, Viorel Oproiu, ocupant al acestei funcții din noiembrie 1990, până în septembrie 1991. Fără implicarea sa, proiectul ar fi eșuat. Primele atitudini negative au venit chiar din partea Direcției juridice a Primăriei capitalei, care susținea că legislația nu permite unei instituții publice să facă donații. A doua obstrucție am primit-o din partea Ministerului Afacerilor Externe. Rezoluția ministerială ne explica imposibilitatea realizării, în Chișinău, a unei asemenea proiect, întrucât exista Republica Socialistă Sovietică Moldova, iar asemenea demersuri se puteau face numai la Moscova. În această situație fără ieșire, primarul Viorel Oproiu a încercat să soluționeze prima problemă și a reușit după o așteptare de peste cinci luni: statutul legal al unei donații de cărți. Primul ministru al României, Petre Roman, și-a exprimat acordul în această speță. Rămânea neschimbată poziția inflexibilă a Ministerului Afacerilor Externe. Pentru a depăși această situație imposibilă, existau numai două soluții. Prima se referea la renunțarea din partea noastră la statutul oficial de instituție românească, iar cea de-a doua condiție

presupunea primirea oficială de către Lidia Kulikovski, directoarea Bibliotecii Municipale Chișinău, a fondului de carte sub formă de donație, dar cu acceptarea tacită a existenței și funcționării unei instituții românești. În concluzie, întreaga reușită a proiectului depindea numai de atitudinea directoarei Lidia Kulikovski. M-am întâlnit cu dânsa, în acest scop, la București, în sediul Inspectoratului pentru cultură. Spre surprinderea și bucuria tuturor, acordul dânselor a fost de o promptitudine exemplară, în condițiile în care nimeni de la București nu mai avea vreo altă posibilitate de intervenit. După depășirea acestui punct mort, au început pregătirile pentru organizarea viitoarei biblioteci de către specialiștii din Biblioteca Municipală București, concomitent cu întocmirea formalităților pentru transportul donației la Chișinău. În privința denumirii viitoarei biblioteci am fost de acord cu propunerea referitoare la Onisifor Ghibu, deși inițial am fi dorit să acordăm titulaturii instituției numele unei personalități basarabene. Am acceptat într-un târziu, deoarece fiul său, Octavian Ghibu, desfășura o activitate extraordinară pentru realizarea acestui proiect. Și pentru că aveam nevoie de sprijinul unei asemenea energii, am ales denumirea „Onisifor Ghibu”, deși eram conștient de faptul că în timp se va exacerba rolul jucat de tatăl său în Basarabia. De altfel, după mulți ani de la înființarea Bibliotecii „Onisifor Ghibu”, această atitudine s-a adeverit, îndeosebi după înființarea organizației nonprofit, Fundația „Onisifor Ghibu”. A fost și motivul unei ușoare distanțări în ceea ce mă privea în relația cu Biblioteca „Onisifor Ghibu”, bineînțeles alături de motivele obiective, în totalitate de natură politică.

Spre Chișinău s-a plecat, în a doua jumătate a lunii august 1991, în fruntea a două camioane de mare tonaj, într-o echipă alcătuită ad-hoc în mod uimitor: un urmaș al generației Primului Război

Mondial, Octavian Ghibu, și eu, un urmaș al generației celui de-al Doilea Război Mondial. Amândoi, deși părinții noștri erau din două generații diferite, aveam de împlinit același ideal lăsat moștenire. Dincolo de graniță, pe celălalt mal al Prutului, ne-a întâmpinat omologul meu, Tudor Zbîrnea, directorul adjunct al Direcției cultură din cadrul Primăriei Chișinău. Ajunși la destinație, în Chișinău, ne aștepta un sediu impropriu pentru bibliotecă. A fost momentul în care am vrut să renunț pentru a ne întoarce la București și am rămas numai datorită insistențelor făcute de Octavian Ghibu. De asemenea, trebuie să fim recunoscători față de argumentele comprehensive prezentate personalităților culturale și politice din Chișinău în favoarea bibliotecii. Astfel, noua instituție transferată de la București a primit un sediu de excepție. În aceleași împrejurări, am cunoscut atitudinile inubliabile ale primarului Chișinăului, Nicolae Costin, ale viceprimarului Ilie Coșanu și ale Direcției pentru cultură a Primăriei Chișinău, șefului Iulian Filip. De asemenea, trebuie să amintim preocupările deosebite ale miniștrilor Ion Ungureanu, ministrul culturii, și Nicolae Mățaș, ministrul educației naționale. În Parlament, am întâlnit aceleași primiri favorabile din partea marilor personalități: Alexandru Moșanu, Ion Hadârcă, Grigore Vieru, Nicolae Dabija. Ar fi nedrept să uităm implicarea personală pentru repartizarea sediului noii biblioteci a președintelui republicii, Mircea Snegur, și a primului ministru, Mircea Druc, îndeosebi după 31 august 1991, când s-a realizat marele act istoric: *Declarația de Independență* a noului stat, Republica Moldova. În luna noiembrie 1991, s-a adoptat hotărârea ministrului culturii Ion Ungureanu cu privire la acordarea noului sediu al Bibliotecii „Onisifor Ghibu”.

Tot atunci, în mod simbolic, s-a ales data de 15 ianuarie 1992 pentru inaugurarea Bibliotecii „Onisifor Ghibu”, prima instituție românească din Republica Moldova. Organizarea instituțională transferată de la București i-a promis noii biblioteci să înceapă reforma în domeniu și să devină primul centru de documentare și de pregătire profesională din Republica Moldova. Pentru acest ideal au conlucrat mai mulți bibliotecari din București și din Chișinău, care, deși proveneau din două școli diferite, cu toții aveam o pregătire profesională deosebită.

Cu întâmpinarea și depășirea multor greutăți s-a împlinit atunci pe pământul nostru un gând care la început a părut a fi numai un vis. Și totuși, nu trebuie să ne iluzionăm că reușita aceasta rămâne în eternitate dacă nu i se asigură evoluția, îndeosebi astăzi când lumea trăiește deplin poate cea mai mare revoluție umană: crearea ciberspațiului și implicit a ciberculturii, acest patrimoniu comun și infinit al întregii umanități. În anul 2012, s-a semnat un alt protocol între cele două biblioteci publice din Chișinău și București, pentru implicarea comună în realizarea Bibliotecii Virtuale a României, *Dacoromanica*. Pașii sunt timizi, prea timizi pentru a face istorie și riscăm, în acest fel, ca începuturile Bibliotecii „Onisifor Ghibu” să rămână numai o filă modestă de istorie.

Știam cu toții că viața nu e un spectacol și niciun joc în lumea în care unii mor fără să fi cunoscut victoria, sau alții se sacrifică din disperare într-o permanență a renunțării. Și totuși, în această lume în care nedreptățile sunt eterne, noi am primit darul de a putea zâmbi. Sunt stările noastre sufletești pentru care mulțumim destinului.

DESPRE SUFLET ÎNTR-O EPOCĂ DE CATACLISME ECONOMICE

Interviul de mai jos este, se prea poate, primul despre începutul activității Filialei „Onisifor Ghibu” și unul dintre primele ce vizează schimbările prin care trecea BM „B.P. Hasdeu” în acea perioadă de complexă și dificilă tranziție. Două aspecte ale problemei rămân valabile și în prezent, după două decenii: pe de o parte, atitudinea necorespunzătoare față de locul (și la propriu, și la figurat!) bibliotecii în contextul social și cultural al capitalei și al republicii și, pe de altă parte, hotărârea bibliotecarilor noștri de a face tot posibilul ca să justifice rolul primordial de instituție de cultură, de informare, educație civică și general-umană.

Cu speranța că această emoționantă mărturie de epocă va trezi interesul atât al celor care au trăit evenimentele din acei ani, cât și al celor care abia de pot bănuși ce se întâmpla pe atunci, exprimăm sincere mulțumiri ziaristei ce a luat acest interviu – dna Tamara Gorincioi, care, de altfel, rămîne o fidelă autoare a BiblioPolis-ului și o tot atât de inspirată jurnalistă ce abordează mereu, cele mai diverse aspecte ale spiritualității naționale.

(VI. P.)

* * *

• Inaugurarea bibliotecii „Onisifor Ghibu” s-a produs cu o întârziere de aproape un an. • De ce oare, la o adică, o instituție de cultură nu ar merita un anturaj adecvat, cu cristaluri și mobilier arab? • Mai deschid ușile bibliotecilor cititorii elevați, cu dragoste pentru cultură și Neam.

Că „nu este mai frumoasă zăbavă decît cetitul cărților” (Miron Costin), chiar și într-o epocă în alertă a economiei de piață, cînd ar părea că lupta pentru existență prevalează, ne-o dovedește și Biblioteca „Onisifor Ghibu” de la Centrul de cultură

și artă din Chișinău. Un eveniment fără precedent în urbea noastră. Noua instituție înregistrează un fond de carte pur românesc, luînd ființă în baza donațiilor de carte ale Bibliotecii Municipale „Mihail Sadoveanu” din București și a unei colecții particulare a marelui om de cultură Onisifor Ghibu, dirigitor al învățămîntului și culturii din Basarabia anilor 1917-1918, transmisă de fiii săi Octavian și Mihai.

Dat fiind faptul că inaugurarea Bibliotecii „Onisifor Ghibu” s-a produs cu o întârziere de aproape un an (donațiile Bibliotecii Municipale „Mihail Sadoveanu” cunoscînd praful mai multor demisoluri din oraș), am găsit de cuviință să elucidez cauzele tergiversării acestui neobișnuit „pod de flori”, dialogînd cu dna Romela Osoianu, șefa instituției, și cu dna Rodica Mitreanu, bibliografă.

– Dragă Romela Osoianu, te-aș ruga să ne spui cine sînt autorii acestui eveniment marcant din viața spirituală a Basarabiei?

R. OSOIANU: Inițiatorii acestei idei fraterne sînt colegii noștri de la Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu” din București, în colaborare cu Ministerul Culturii și Cultelor din Chișinău. Ce-i drept, inaugurarea bibliotecii respective trebuia să aibă loc încă astă vară, în cadrul festivităților *Limba noastră cea română*. În acest sens, frații noștri din București trecuseră donațiile de carte peste Prut. Cu părere de rău, mult timp nu se putea găsi un local pentru un asemenea act de cultură. Deși, chiar de la bun început, dl Ion Ungureanu, ministrul Culturii și Cultelor, pleda ca Biblioteca „Onisifor Ghibu” să funcționeze în una din sălile Centrului de cultură și artă, factorii de decizie de la conducere s-au opus cu vehemență. Astfel, la 12 februarie trecut, cînd pînă la inaugurarea bibliotecii erau

zile numărate, aflăm despre ordinul Guvernului Republicii Moldova, semnat de dl V. Muravschi, precum că sala destinată nouă va servi drept local de recepții și tratative oficiale... Ne-a salvat, putem spune, un antiordin guvernamental al viceprim-ministrului, emis cu o săptămână înaintea celui pomenit mai sus și care încuviința ființarea noastră anume aici.

– *Prin ce s-ar explica oare că Centrul de cultură și artă, fostul Palat al Prieteniei, renumit în calitate de „zonă” închisă, cu baruri și distracții alese – mai continuă să incite opinia publică? Nu cumva prin simpla ipoteză că vechea „elită” mai patronează „misteriosul labirint” de la demisol?*

R. OSOIANU: O întrebare ce nu ține de competența noastră. Aș putea spune un lucru. Într-o oarecare măsură ne stînjenește cristalul și luxul din jur, precum și atitudinea insinuantă a unor funcționari de aici. Unicul om care ne tratează cu amabilitate este dl Chircă, directorul Centrului. Deși, la o adică, de ce oare o instituție de cultură nu ar merita un anturaj adecvat? Mai ales, că ne aflăm la Centrul de cultură și artă. Deși o știm cu toții, localul dat a fost destinat altor scopuri. Ne mai stînjenește și faptul că direct din sala noastră se deschide o ușă spre un restaurant, care funcționează cu anumite ocazii. Dacă e să fiu indiscretă, îmi pare că într-adevăr „vechea elită” mai patronează „labirinturile de la demisol”. Mă face să cred astfel niște detalii, observate fără voie în ajun de revelion. În acea scară sala de peste perete a fost închiriată de cooperatorii orașului. Dar cine sînt oare șefii cooperativelor, dacă nu chiar foștii nomencluriști?! Tocmai finisam amenajarea rafturilor de cărți, cînd ne-a atras atenția avizul seratei care cuprindea distracții de genul: varieteu, striptease, precum și următorul punct din final: „*Gospoda, mașini podani*” (în traducere din rusă: „Domnilor, mașinile vă stau la dispoziție”). O colegă de a noastră din București,

prezentă și ea la amenajarea cărților, a remarcat că damele ce soseau la banchet, în blănuri de hermină și perle strălucitoare, păreau, cel puțin, pogorîte din budoarele Parisului. Dar asta nu e pentru presă...

– *Nimic de-a mirării. Precum a informat opinia publică, în una din ședințele Parlamentului, deputatul Lidia Istrati, cooperatorii au stors din bugetul republicii 40 mln ruble, pe care nu le-au mai restituit. De ce nu ar „străluci”?... Și totuși, Biblioteca „Onisifor Ghibu” dovedește contrariul. Adică, spiritualitatea prevalează. Instituția este destinată unui anumit contingent de cititori?*

R. MITREANU: Cele peste 100 mii de volume donate cuprind serii din cele mai diverse: istorie, civilizație și artă, romanul sec. XX, filozofie. Pledăm pentru un cititor cu predilecții universale. Biblioteca e organizată conform criteriilor europene: clasificarea zecimală universală. Așadar, oferim o cale de integrare în circuitul de valori universale, fără să negăm valorile naționale. În acest sens, Onisifor Ghibu afirma precum că „o educare firească ce are nevoie de libertate pentru a prospera trebuie să pornească și de la criteriul just, adică de la pămîntul național și de la viața națională”. În cele din urmă, mizăm pe un cititor elevat, cu dragoste de cultură și Neam. Căci, ce se întîmplă în ultima vreme la noi? Mai deschid ușile bibliotecii doar adevărații bibliofili. Primii noștri cititori s-au dovedit a fi studenții filologi și istorici de la Universitatea de Stat. Am vrea să aducem la cunoștința tuturor că în biblioteca noastră funcționează o sală de lectură și un fond de împrumut al cărților. Vă așteptăm cu plăcere să ne treceți pragul, invitîndu-vă la podul de... CĂRȚI.

Consemnare: Tamara GORINCIOI

(Din ziarul Sfatul Țării, 4 febr. 1992)

BIBLIOTECA „ONISIFOR GHIBU” – SIMBOL AL ROMÂNISMULUI

*Ninela CARANFIL,
Artistă a Poporului*

Nu țin minte când a fost instituită Biblioteca „Onisifor Ghibu”... Se afirmă că ar împlini 20 de ani, însă eu am impresia că această instituție a rezistat tuturor intemperiilor încă de pe timpul României Mari. A trecut de la Onisifor Ghibu la Octavian Ghibu. Ea a rezistat ca o mărturie, ca un simbol, o citadelă a românismului în plin centrul Chișinăului. În pofida interdicțiilor sistemului comunist criminal, fără lumină, fără căldură uneori, o mână de femei curajoase, prin mult sacrificiu și dragoste de Țară, au menținut făclia arzândă a spiritului românesc.

Câte manifestări minunate, întâlniri cu oameni interesanți, lansări de carte, dialo-

guri, dispute și dezbateri cu public larg și setos de cultură, s-au desfășurat aici!

Activitatea neobosită a colaboratorilor Bibliotecii, în frunte cu temerara Elena Vulpe, rămâne a fi una pilduitoare pentru noi toți.

Personal am participat la multe manifestări de suflet, mi-am lansat prima mea carte și primul meu CD anume la Biblioteca „Onisifor Ghibu”, lucru pentru care mă simt onorată și le mulțumesc gazdelor pentru că au fost alături la bucuriile și împlinirile mele.

Tuturor bibliotecarelor le doresc în continuare multă sănătate, dârzenie și să fie binecuvântate de bunul Dumnezeu.

FĂRĂ DE O. GHIBU VIAȚA NOASTRĂ AR FI MAI LIPSITĂ DE ROSTURI

Vlad POHILĂ

Chiar dacă a apărut într-o perioadă de mari, tulburătoare și esențiale schimbări pentru spațiul pruto-nistean, Biblioteca „O. Ghibu” a fost de la începuturile sale o nemaipomenită surpriză pentru noi, un miracol al cărui farmec îl mai simțim și astăzi, aproape că neprimenit. Obosiți de cumplita rusificare la care am fost expuși în anii de ocupație sovietică – inclusiv prin intermediul bibliotecii, al cărții, al lecturii –, din 1992 mergeam la „Ghibu”, – noua filială a Bibliotecii „B.P. Hasdeu”, cu un sentiment al incredibilului, al imposibilului: oare să fie acolo chiar toate cărțile românești? Multe, diferite, frumoase, acelea extrem de dorite?...

Noua bibliotecă era avantajată și de așezarea sa – în chiar inima Chișinăului, la câteva zeci de metri de Aleea Clasicilor sau de monumentul falnicului Ștefan cel Mare și Sfânt! Avantajată era și de interiorul conceput original, modern, comod, atrăgător. Și de echipa formată din doamne și domnișoare simpatice, competente, amabile. Totuși, principalul centru de atracție îl constituiau, neîndoios, cărțile, revistele, ziarele! Apoi, peste puțin timp – și manifestările culturale, care atrăgeau utilizatori și simpli vizitatori de cele mai incredibile categorii sociale, culturale și chiar naționale. M-am convins de marea diversitate, dar și de impresionanta consistență a fluxului de per-

soane interesate din propria experiență, prin 1996, când am fost solicitat să țin la „O. Ghibu” un ciclu de prelegeri, intitulat nepretențios *Lección de română...* La început, la prelegerile pe care le improvizam, eu sau alți invitați, veneau elevi de la liceele din vecinătate – româno-francez „Gheorghe Asachi” și româno-englez „Mircea Eliade”, apoi au prins a se prezenta și studenți de la Universitatea de Stat, de la ULIM, de la Universitatea „Ion Creangă”. Și ce mi s-a părut mai surprinzător – printre audienți erau și tineri studioși de la Politehnică, de la Colegiul de informatică, dar și oameni afirmați în profesie, ba chiar și niște pensionari. O domnișoară avea de fiece dată câteva întrebări aparent de serviciu: „Dar cum e corect: așa sau altfel?” sau „Iată, unii colegi de-ai mei spun așa, iar alții – zic cu totul altfel... Cine are dreptate?” Cu timpul, am auzit de la ea și niște întrebări mai puțin obișnuite, axate pe etimologia unor cuvinte românești, apoi și chestiuni de gramatică, mai târziu – și de literatură română. Peste ceva timp era să aflu că e studentă la „Ion Creangă”, unde învață la filologia română și bulgară. Peste câțiva ani am aflat că își face doctoratul în capitala Bulgariei, la Sofia, unde l-a susținut cu succes, având ca subiect *Relațiile literare româno-bulgare în secolul XX*. Despre aceasta mi-a comunicat chiar fosta studentă, mulțumindu-mi pentru lecțiile de română primite la Biblioteca „Onisifor Ghibu”...

Iată doar una din multele amintiri plăcute ce îmi vin în memorie și în suflet când mă gândesc la filiala de pe strada Nicolae Iorga a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. La drept vorbind, cele mai frumoase și mai puternice amintiri de la „Ghibu” sunt legate de evenimentele culturale ce se desfășoară aici cu o incredibilă ritmicitate și la un nivel pe care și l-ar dori multe biblioteci din lume. Adeseori, aceste aducerii-aminte încep, încearcă să treacă la un trecut ireversibil, însă alte persoane, implicate într-un fel sau altul în desfășurarea

manifestărilor, nu dau voie să se aștearnă peste ele neuitarea. Astfel, aflându-mă pe la sfârșitul primăverii lui 2012 la București, am avut bucuria de a o reîntâlni pe dna Mariuca Vulcănescu, fiica neîntrecutului economist, filozof, scriitor, patriot și (vai! se putea altfel cu un adevărat patriot?!...) martir Mircea Vulcănescu. După ce a întrebat ce mai e nou la Chișinău – inclusiv sau în primul rând, dacă acum se vorbește mai mult și mai bine românește –, a prins a depăna cu duioșie amintiri de la lansarea, de acum opt ani, a volumului *Litanii pentru trei stări: (poezie, teatru, traduceri)*, de Mircea Vulcănescu (autor. proiect., coord., autor imagini: Vasile Șoimaru; pref. Mariuca Vulcănescu; nota asupra ed., postf. Vlad Pohilă. – Chișinău: Ed. „Prometeu”, 2004. 176 p.: il.). Nu a uitat nici cu cât suflet a recitat actrița Ninela Caranfil un poem de M. Vulcănescu, nici emoțiile cu care au prezentat un medalion *Mircea Vulcănescu* elevii din clasele superioare ale Liceului româno-englez „Mircea Eliade”, îndrumați de dna profesoară dr. în filologie Veronica Postolachi; ținea minte și întrebările ce i le-au pus unii liceeni sau niște reporteri de la un post de radio foarte bun pe atunci, *Antena C*, care activa sub egida Primăriei municipiului Chișinău, pe când primar general era dl Serafim Urecheanu. M-am gândit, ascultând-o pe venerabila doamnă Mariuca Vulcănescu, că aceasta înseamnă adevărata împlinire a unui program cultural: când o simplă inițiativă culturală devine obiect nu numai al comemorării, dar și al neuitării...

Ceva similar, iarăși legat de Biblioteca „O. Ghibu”, mi s-a întâmplat după lansarea, în 2005, a cărții *Cugetări* de Nicolae Iorga (autor. proiect., coord., autor imagini: Vasile Șoimaru; pref. Barbu Theodorescu; postf., indice tematic Vl. Pohilă. – Chișinău: Ed. „Prometeu”, 2005. 323 p.: il.). Unul dintre nepoții de la fică ai faimosului savant, prof. univ. dr. Andrei Pippidi, nu a putut veni la manifestarea de la Chișinău, dar

atunci când am avut ocazia să-l întâlnim la Botoșani, la un colocviu *Nicolae Iorga*, a ținut să afle amănunte despre felul cum este popularizată opera bunicului său în Basarabia, pe care N. Iorga a iubit-o și, cât i-a stat în puteri, a ocrotit-o de aspirațiile imperiale ale rușilor. Domnul profesor universitar de la București s-a amuzat, dar a recunoscut că i-a și plăcut foarte mult constatarea mea că, după apariția și lansarea volumului de cugetări, în Basarabia s-a produs o vădită „*iorgizare*” a mass-mediei, adică tot mai multe articole de ziar și revistă, emisiuni radiofonice și televizate, tot mai numeroși autori de prelegeri, participanți la conferințe, colocvii, simpozioane etc. citează din înțelepciunea lui N. Iorga, îndemnând pe conaționali să mediteze la câtă dreptate se conține în cele spuse, cu un secol în urmă, de nemuritorul savant, umanist, patriot și (iarăși!...) martir...

M-am referit la ecurile pe care le-au avut doar trei din manifestările produse la Biblioteca „O. Ghibu” și sper că am convins, chiar și pe cei mai sceptici, că impac-

tul acestora este unul major, cu reflexe în inimile și mințile a numeroși concetățeni. Dar dacă ar fi să înmulțim asemenea ecuri, asemenea trăiri și re-trăiri la cifra totală (oricât de aproximativă!) a evenimentelor culturale, instructive, estetice și civice, românești și general-umane, câte au avut loc la Filiala „O. Ghibu” în aceste două decenii de existență a ei? Rezultatul ar fi o concluzie pe cât de categorică, pe atât de îmbucurătoare: activitatea Bibliotecii aniversate a devenit o parte integrantă, o fațetă definitorie a vieții tuturor conaționaliilor noștri sensibili la cunoaștere, cultură, frumos, bunătate, omenie... Ce alt impact își poate dori, la o aniversare, dar și în existența cotidiană – o instituție bibliotecară? Pentru aceste împliniri, Biblioteca „Onisifor Ghibu” își merită pe deplin calificativul pe care l-au dorit și ctitorii ei: Cetate a românismului viu, creator, dătător de viață... O Cetate fără de care viața noastră ar fi infinit mai tristă și mai lipsită de rosturi.

Început de iulie 2012

AICI NE PURIFICĂM ȘI NE ÎNNOBILĂM SUFLETELE

Ludmila BULAT,
publicistă, redactor de carte

Sunt o nativă din zodia Scorpionului, dar există *scorpionul de cărți* – un scorpion minuscul care trăiește printre filele cărților și, atenție, fără glande veninoase. Aș vrea să cred că sunt anume un astfel de scorpion.

Ani și ani am trudit la diverse edituri în calitate de redactor de carte, am pus pe lucrări girul „Dat la cules”, „Bun de tipar”, „Dat la lumină”, am trăit cu viața cărților, despre multe am scris cu drag, așijderea și despre oamenii care îngrijesc cărți.

Îmi amintesc de începutul anilor nouăzeci, activam pe atunci la Editura „Universitas”, editurile din Chișinău au început să colaboreze cu autori din România. Țin minte cum ne-a vizitat la editură scriitorul clujean Teodor Tanco, cel care, după ce a văzut pentru prima dată Chișinăul, a scris cartea *Basarabia, numele tău e Maria*, adică nume de mucenic. Ne-a povestit că a venit cu o mare donație de carte pentru bibliotecile din Chișinău, cum au fost ținute în vamă, i-au controlat, i-au cercetat... „Dom-

nilor, noi venim cu alt bagaj, cu bagaj intelectual”, le-a spus Teodor Tanco vameșilor. Editura „Universitas” a făcut un gest de răspuns: i-a editat cartea *Jurnalul unui scriitor, candidat independent în Parlament* (1992).

Datorită donațiilor de carte de peste Prut în Chișinău au început să apară primele biblioteci de carte românească, printre care și Filiala „Onisifor Ghibu” a BM „B.P. Hasdeu”.

Tot în 1992, la Editura „Universitas”, a văzut lumina tiparului cartea lui Onisifor Ghibu *Pe baricadele vieții. În Basarabia revoluționară (1917-1918). Amintiri*. Ediție îngrijită de Octavian Ghibu, feciorul marelui cărturar și patriot.

Onisifor Ghibu a fost un om de o vastă cultură și, cu toate că era ardelean de baștină, a participat cu întreaga ființă la mișcarea națională din Basarabia în anii 1917-1918. Memoriile lui Onisifor Ghibu, care au fost editate pentru prima dată, constituie cea mai integrală cronică – cu comentarii, cu analiză, cu concluzii – a evenimentelor istorice epocale din 1917-1918 din Basarabia. Astfel, publicul din R. Moldova s-a familiarizat cu opera unui mare patriot român, al cărui nume strălucește pe firma uneia dintre primele biblioteci de carte românească din Chișinău.

În 1993, fiind la București, la un Salon de carte, cu un grup de editori, am făcut cunoștință cu Octavian Ghibu, și el un înflăcărat patriot, ca și tatăl său; am discutat despre activitatea editurii. Octavian Ghibu nu a avut urmași și toată dragostea și-a concentrat-o în opera părintelui său, având o grijă deosebită față de ea.

Biblioteca „Onisifor Ghibu” ne-a captat și ne-a captivat întotdeauna prin fascinante manifestări culturale. Una care mi-a rămas pentru mult timp în memorie – era prin 1999 – a fost întâlnirea cu profesorul, filologul, criticul literar George Pruteanu, un aprig luptător pentru corectitudinea limbii române (luminoasă fie-i amintirea). S-a adunat să asculte prelegerea distinsu-

lui filolog, cel care ani la rândul ne-a prezentat la TVR-1 rubrica de cultivare a limbii române *Doar o vorbă să-ți mai spun*, floarea intelectualității din Chișinău. Mi-amintesc cum oamenii intrau grăbiți în sală, ocupând câte două-trei locuri. Excelentul cunoscător al limbii române Alexandru Gromov (Dumnezeu să-l odihnească în pace) a venit și el să mai învețe ceva, parcă-l văd cum mergea printre rânduri și exclama: „Și aici e ocupat, și aici, foarte bine, foarte bine...”

George Pruteanu ne-a relatat că este un om de cabinet, că pledează pentru cât mai multe cuvinte noi, dar cuvinte românești, cu scriere românească. Publicul l-a ascultat cu admirație pentru dragostea pe care o are față de limba noastră, pentru pasiunea cu care trudește la cultivarea ei, mulți făceau notițe. O fi televiziunea, internetul o minune, dar cea mai mare minune rămâne a fi cartea, zicea G. Pruteanu.

Mai mulți ani în urmă, mi-amintesc, cercetătoarea și cântăreța Maria Mocanu ne-a prezentat în același local monografia etnofolclorică despre satul de baștină Giurgiulești, punctul cel mai de sud al RM. Sala era plină cu săteni, unii stabiliți în capitală, alții sosiți de la țară la sărbătoarea cărții despre satul de baștină. S-au depănat amintiri, s-au cântat cântece, colinde de la sud, giurgiuleștenii au împărțit cu toți bucuria că a apărut o carte despre satul lor de obârșie.

Lansarea cărților despre istoria satelor are un farmec deosebit. Cu atare ocazii se întâlnesc săteni care nu s-au văzut cu anii, se îmbrățișează, se cuprind. Astfel, la începutul anului 2011, în sala Bibliotecii „Onisifor Ghibu” a avut loc lansarea cărții *Hâjdienii din stepa Bălților: file de istorie*, autor Orest Tărăță, dr. în istorie, originar din această localitate. Autorul a trudit ani în arhive pentru a scoate o monografie fundamentală a vetrei natale. Locuitorii satului, adunați de pretutindeni, și-au amintit de copilărie, de tinerețe, de obiceiuri... Un originar din acest sat – anume

Ion Tudos – a fost membru al Sfatului Țării și la 27 martie 1918 a votat Unirea Basarabiei cu România. Satul are savanți, profesori universitari, medici, ingineri, care i-au dus faima în lume. Unii săteni au venit în straie naționale și, fiind la început de an, i-au urat și i-au semănat pe cei prezenți. Oamenii de la sate vin cu niște plăcinte, cu prăjituri de casă, cu un păhăruț de vin...

Recapituliez în memorie evenimente ce au avut loc la Biblioteca „Onisifor Ghibu”: serata lui Grigore Vieru, consacrată cărții *Taina care mă apără*, apărută la Editura „Princeps Edit” din Iași (2008); întâlnirea cu Adrian Dinu Rachieru și discuția pe marginea cărții dumisale *Eminescu după Eminescu*, apărută la Editura „Augusta” (Timișoara, 2009)... Evenimente care ne-au purificat, ne-au îmbogățit, ne-au înnobilat...

Teodor Tanco mărturisea în jurnalul său: „*Doresc o politică nouă, în care cultura să aibă un rol esențial. Iar dacă ar fi să întemeiez un partid, acesta ar fi al celor ce citesc o carte în plus peste obligațiile de școală și serviciu, adică o carte pentru sufletul lor. Dar cum la așa ceva nu e cazul să visez, rămân în partidul singurătății mele.*”

Biblioteca „Onisifor Ghibu” este „partidul” în care fiecare găsește o manifestare culturală, o expoziție de pictură, o carte pentru sufletul său. Pe parcursul a 20 de ani s-a maturizat, a îmbogățit și în prezent ea însăși face donație din donație. Recent a dăruit un lot de cărți bibliotecii din satul lui Grigore Vieru – Pererita. Situată pe strada Nicolae Iorga, vegheată și însuflețită de bustul acestui colos, Biblioteca „Onisifor Ghibu” este menită a face doar fapte frumoase.

CUVÂNT LA 20 DE ANI AI BIBLIOTECII GĂGĂUZE „M. CIACHIR”

*Liuba TANASOGLU,
șef, Filiala „M. Ciachir”*

Două decenii în urmă, din inițiativa directorului general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, dna Lidia Kulikovski, la Chișinău au apărut câteva biblioteci naționale, una dintre ele fiind Filiala „M. Ciachir”, care pe lângă literatura de bază dispune și de literatură găgăuză.

Pe data de 4 octombrie 1992 a apărut o nouă filă importantă în istoria poporului găgăuz. În această zi, la Chișinău, sau, mai bine zis, în R. Moldova, dar, concomitent, și în întreaga lume, a fost deschisă prima bibliotecă de literatură găgăuză.

Participanții la această mare sărbătoare au avut ocazia să asculte discursul primului consul turc în R. Moldova – Ender Arat. Una din cele mai importante fraze ale lui a fost: „Acest mic pod găgăuzo-turc

se va lărgi. Sper că Moldova și Turcia vor contribui la prosperarea vieții culturale a găgăuzilor.”

Biblioteca „M. Ciachir” nu este doar un depozit de informații referitor la istoria, cultura, limba și literatura găgăuzilor. Este singura bibliotecă în republică care are cărți de literatură artistică, întreaga colecție de manuale editate în limba găgăuză, culegeri de articole științifice și publicații periodice, chiar și monografiile tehnologice, scrise de oameni de știință găgăuzi.

Biblioteca poartă numele protoierului M. Ciachir – liderul spiritual al poporului găgăuz, un iluminist notoriu basarabean, respectat de întregul popor moldav. În 1896 M. Ciachir reușește să obțină acordul de a tipări cărți în limba

română și se ocupă activ de traducerea și editarea literaturii artistice și religioase, elaborează dicționare și manuale. Deschide școli spirituale din resurse proprii în cele mai uitate sate moldovenești, unde copiii obțin oportunitatea de a învăța în limba maternă. În 1904 părintele Mihail Ciachir înaintează o cerere Sinodului pentru a obține permisiunea de a tipări literatura religioasă și în limba găgăuză. Are grijă ca slujbele bisericești pentru locuitorii satelor moldovenești să fie ținute în limba română, în cele găgăuze – în limba găgăuză. Datorită lui M. Ciachir vede lumina tiparului primul ziar și prima carte în limba sa maternă, el se ocupă de cercetări în domeniul etnografiei și istoriei găgăuzilor basarabeni, punând bazele acestora. În bibliotecă sunt prezente lucrările lui, monografii despre el, dar cel mai important – cărți editate în limba găgăuză, ceea ce demonstrează că munca acestui om

nobil cu credință în Dumnezeu și în poporul său a dat roade.

Biblioteca „M. Ciachir” este de neînlocuit atât pentru cei care sunt interesați de istoria, literatura și limba găgăuză, care studiază etnografia, se ocupă cu cercetări, scriu lucrări științifice, învață la masterat sau doctorat, cât și pentru cititorii de rând, captivați de proza și de poezia găgăuză. Activitatea cu publicul confirmă prezența bibliotecii ca o instituție vie în viața comunității, o dovadă pregnantă fiind și cenaclul „Ana dili”. O legătură de suflet și totodată funcțională s-a instituit între bibliotecă, utilizatorii și oamenii de cultură prin intermediul cenaclului literar-muzical fondat în 1996. Întemeietorul cenaclului a fost prof. scriitor Dionisie Tanasoglu. Ședințele cenaclului au adunat un numeros public în bibliotecă, familiarizându-l cu noile apariții editoriale, prin lansări și prezentări de carte, discuții și serate lite-

rare, spectacole de măști ale neobositului profesor, scriitor, regizor D. Tanasoglu împreună cu studenții săi de la UPS „Ion Creangă”.

În cadrul ședințelor noastre se fac lecturi, se recită poezii, se cântă poezie, se discută despre cele citite în diverse opere literare. Vor rămâne în memoria mea și a studenților din UPS „Ion Creangă”, catedra alolingvi, întâlnirile cu academicianul M. Cimpoi, A. Cupcea-Josu, T. Știrbu, I. Țurcanu, prof. scriitor D. Tanasoglu, cu scriitorii găgăuzi S. Kuroglu, N. Baboglu, T. Zanet, S. Adieva, cu scriitorii din Turcia I. Akengen, O. Baymak, S. Ural, cu profesorul Reșat Genci. Datorită lor studenții s-au apropiat de istoria, literatura și limba maternă. În cadrul cenaclului „Ana dili” a avut loc lansarea *Antologiei de poezie găgăuză* (selecție de O. Baymak, scriitor din Kosovo), care cuprinde poezii ale autorilor găgăuzi din Basarabia, editată la Ankara (Turcia). La lansare a participat atașatul culturii al Ambasadei Republicii Turcia în Republica Moldova, Esma Demirezen, care a prezentat un recital de poezie. Autorul *Antologiei de poezie găgăuză*, O. Baymak, a menționat că și-a propus drept scop să scoată la lumină această carte, la care a muncit timp de doi ani, pentru a face cunoscut cititorului turc emoțiile și trăirile poporului găgăuz înrudit. Antologia, după părerea autorului, trebuie să unească popoarele balcanice.

Nu este de mirare că la biblioteca chișinăuiană apelează studenții, învățătorii și oamenii de știință din Moldova, precum și de peste hotarele ei. Nu există întotdeauna posibilitatea de a veni la Chișinău și atunci în ajutor ne vine internetul – angajații bibliotecii sunt întotdeauna gata să-i ajute pe cei interesați. Datorită faptului că suntem filiala Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, biblioteca dispune de un blog

care este elaborat în limba română, dar, desigur, și în găgăuză, astfel menținându-se legătura cu audiența turcă. De asemenea, în bibliotecă există și un fond de cărți în limba turcă, care cuprinde beletristică și diverse manuale. Astfel biblioteca este vizitată și de străini, în particular – de studenți din Turcia.

În pofida faptului că biblioteca se specializează în domeniul culturii găgăuze, ea lucrează activ cu cea mai mare gamă de cititori, în special din liceele românești din apropiere – „Mihail Kogălniceanu”, „N. Milescu Spătarul”, „Natalia Gheorghiu”, „Ștefan cel Mare”, precum și cu studenții de la Universitatea Slavonă, UTM. Cele mai dese vizite sunt făcute de elevii claselor 1-6, care vin împreună cu învățătorii pentru lecții de citire. Într-o atmosferă neoficială ei citesc cărți interesante pentru vârsta lor, discută despre eroii preferați, învață să delimiteze eroii principali de cei secundari, le apreciază faptele.

Unii elevi demonstrează abilități excepționale în domeniul artelor plastice. Astfel, biblioteca are un colț special dedicat desenelor făcute de copii, numit *Vernisajul nostru*. Pe parcursul ultimilor ani, printre cele mai populare activități au devenit dezbaterele, unde pot fi discutate diverse teme și la care sunt implicați elevii începând cu clasele primare și terminând cu cei mai vârstnici. De asemenea, în bibliotecă, la intrare, există un raft cu genericul *Dar din dar*, unde sunt expuse cărțile dăruite de către cititori, dar care deja există în fondul de cărți. Această inițiativă oferă posibilitatea altor cititori să poată intra în posesia cărților care le plac.

Biblioteca „M. Ciachir” a devenit deja o parte inseparabilă din destinul cultural al găgăuzilor și, spre bucuria noastră, ea este mai mult în ziua de mâine decât în trecut...

ИНФОРМАЦИОННЫЙ, КУЛЬТУРНЫЙ И ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ЦЕНТР ДЛЯ ВСЕХ БОЛГАР МОЛДОВЫ

*Анна СТРАТЬЕВА,
заведующая филиалом «Христо Ботев»*

Нашей библиотеке в этом году исполнилось 20 лет. Это немалый срок. Не сравнить с возрастом нашей Муниципальной библиотеки „B.P. Hasdeu” – 135 лет, но все же...

За годы своей деятельности как этническая библиотека специализировалась на пропаганде болгарской культуры и литературы, популяризации болгарских народных традиций на территории Республики Молдова.

В течение этих лет библиотека проводит этнографические праздники, посвященные народным традициям. Ежегодно в библиотеке проводится празднование Рождества (Коледа), один из наших любимых праздников – «Бабин ден» и различные культурно-массовые мероприятия, посвященные жизни и творчеству известных деятелей румынской и болгарской культуры, как классиков, так и современников. В библиотеке отмечаются юбилеи бессарабских болгар, внесших свой весомый вклад в пропаганду болгарской культуры в Молдове и сохранение болгарского духа среди диаспоры.

Деятельности библиотеки уделяют внимание представители посольства Болгарии в Молдове. Я не называю фамилии, потому что за 20 лет работы библиотеки поменялся не один посол. И одним из первых ознакомительных визитов, как посла, так и советника по культурным вопросам, непременно является наша библиотека. Они являются почетными гостями на всех крупных ме-

роприятиях, проводимых библиотекой. Это премьеры книг бессарабских болгар, тематические и литературные вечера, посвященные болгарским народным праздникам, литературным юбилеям.

В свою очередь, сотрудники библиотеки приобщены к некоторым кампаниям, организуемым посольством: встречи с официальными представителями Болгарии – это экс-президент Болгарии г-н Георгий Пырванов, председатель Агентства поддержки болгар за рубежом г-н Росен Иванов (с его участием мы провели круглый стол, посвященный жизни болгар в Молдове). В ходе визита в Молдову Европейского комиссара по вопросам гуманитарной помощи г-жи Кристалины Георгиевой была организована встреча с представителями болгарских организаций, в которой и мы приняли участие. А также, мероприятия, посвященные памяти Христо Ботеву (2 июня), Дню освобождения Болгарии (3 марта), вернисажи молодых художников, открываемых в помещении посольства и т.д.

Недавно Агентством поддержки болгар за рубежом был передан подарок библиотеке от болгарского скульптора Йордана Гаврилова – портрет-барельеф Христо Ботева – национального героя Болгарии, борца за освобождение своей родины от турецкого ига, погибшего в 28 лет и оставившего небольшое, но очень яркое литературное и публицистическое наследие. Барельеф занял почетное место в нашей библио-

теке – на стенде, посвященном герою, чье имя мы носим.

Книги в библиотеке на трех языках: болгарском, румынском, русском. Разнообразны книги на болгарском языке – литературная классика, современные авторы, книги для детей, исторические труды и пр. Гордость книжного фонда – уникальное собрание литературного творчества бессарабских болгар, компактно проживающих около 200 лет на территории, которую занимает наша республика. Это коллекция прозы, поэзии, трудов по экономике, истории, этнографии. По сложившейся традиции, в библиотеке проводится презентация каждой вновь изданной книги.

Одной из важных задач библиотеки является приобщение жителей города к книге, чтению. Эффективной формой для решения этой задачи является встреча с писателями. Библиотека организовала цикл мероприятий «Люди искусства», в ходе которой были проведены встречи с известными людьми. В гостях у библиотеки побывали: академик Михай Чимпой, известный оперный певец Михаил Мунтяну, режиссер театра оперы и балета Элеонора Константинова, актеры Нинела Каранфил и Константин Харет; писатели: Николае Дабижа, Юлиан Фи-

лип, Аркадие Сучевяну, Константин Драгомир, Аурелиан Силвестру и многие другие. Эти встречи имели большой успех у наших читателей, как взрослых, так и детей.

В библиотеке на протяжении ряда лет работает клуб «Снежана», который объединяет женщин, увлеченных культурой, искусством, традициями болгарского народа.

В 2010 году был организован клуб «Болгарика» для тех, кто интересуется болгарской культурой, но не владеет болгарским языком. Членами этого клуба являются люди разных национальностей – болгары, молдаване, украинцы, белорусы, русские и др.

На протяжении ряда лет библиотека представляет выставку книг бессарабских болгар на ежегодном этнофестивале «Единство через разнообразие», в котором принимают участие представители этнических меньшинств, проживающих в Молдове.

В библиотеке занимается этнографический ансамбль «Въгленче» («Уголек»), который активно участвует во всех мероприятиях, проводимых библиотекой и открытый для всех желающих заниматься музыкальным фольклором.

Неоценимую поддержку в культурной жизни библиотеки оказывают болгарские общественные организации. Это «Българска община» во главе с ее председателем г-ном Федором Сабием, общество «Възраждане», в лице г-на Ивана Забунова, общественная организация «Бесарабски българи» во главе с г-ном Семеном Желяповым.

Мероприятия научно-популярного характера

проводятся при активном участии членов «Научного общества болгаристов Молдовы»: председатель г-н Николай Червенков, члены общества г-н Савелий Захаров, г-жа Надежда Кара, г-жа Елена Рацеева и др.

За эти годы библиотека обрела друзей – волонтеров. Это в первую очередь Мария Велисар – создатель, редактор и ведущая телевизионной программы «На Буджакской волне», бессменный председатель женского клуба «Снежана». Анна Пагур – истинный «родолюбец», собиратель болгарских народных песен, художественный руководитель этнофольклорного ансамбля «Вългленче».

Тесно сотрудничаем с болгарским теоретическим лицеем «Васил Левски». Его директор г-н Василий Стоянов всегда отзывается на любую нашу просьбу. Учащиеся лицея проводят у нас внеклассные часы, приходят на экскурсии. Также мы проводим в начальных классах уроки внеклассного чтения.

Темы этих уроков самые разнообразные: знакомство с произведениями румынских, болгарских и зарубежных авторов, история Отечества, традиции и культура (Молдовы и Болгарии), экологическое воспитание. Формы проведения уроков различные: это лекции, беседы, часы сказок, всевозможные конкурсы.

Библиотека занимается библиографической деятельностью. Был составлен биобиблиографический указатель по Христо Ботеву. В указатель входит перечень изданий произведений автора, литература о его жизни и деятельности, литературоведческие издания в память о Христо Ботеве.

Почти завершен еще один биобиблиографический указатель о творчестве бессарабского болгарина Георгия Барбарова – талантливого поэта, журналиста, редактора радиопередачи на болгарском языке «Мегдан» Национального Радио.

Уже второй год в библиотеке проводятся курсы болгарского языка. Эти курсы проходят в рамках проекта Министерства образования Болгарии «Родной язык и культура за границей». В 2011 году совместно с преподавателями составили программу проекта, который был одобрен Министерством образования Болгарии. Занятия проводятся по трем направлениям: изучение болгарского языка для начинающих; изучение болгарского языка, литературы и истории Болгарии для желающих поступать в вузы Болгарии и изучение болгарского фольклора. В прошлом году данные курсы вызвали большой интерес у жителей Кишинёва. Во время летних каникул курсантам была организована поездка в Болгарию на экскурсию. В 2012 году библиотека выиграла новый проект. Желающих изучать болгарский язык в этом году не только не уменьшилось, а увеличилось и продолжает расти по сегодняшний день. Некоторые из закончивших первый уровень курсов перешли на второй и теперь из-

учают литературу и историю Болгарии. Благодаря данному проекту библиотека стала не только культурным центром бессарабских болгар, но и центром, где можно бесплатно изучать литературный болгарский язык, литературу, фольклор и историю Болгарии.

Библиотека вносит свой вклад в сохранение и изучение болгарского языка, возрождение и развитие болгарской культуры, объединение болгар, проживающих в Молдове. Наша работа получила высокую оценку в лице посольства Болгарии в Кишинёве, руководства Агентства поддержки болгар за рубежом, лидеров болгарских общественных организаций, просто читателей, которые тепло поздравляли нас на юбилейном вечере.

В дальнейшем приложим все силы и опыт, чтобы стать информационным, культурным и образовательным центром для всех болгар Молдовы.

Дорогие читатели, друзья нашей библиотеки, будьте с нами – и мир станет ближе!

BIBLIOTECA – REPER IMPORTANT ÎN VIAȚA SPIRITUALĂ A OMENIRII

*Claudia SLUTU-GRAMA,
scriitoare*

Chiar dacă nu fiecare dintre noi, trăitorii de pe Terra, ne considerăm actori, Viața e totuși un spectacol care e jucat, când regizat la un anumit nivel, când fără regie, de fiecare în parte. Despre „spectacolul vieții”, unde era loc și pentru carte, regretata scriitoare Steliana Grama considera:

„Salut, voi privitori ai Marelui Spectacol,
Ce credeți încă-n artă și-ntr-al ei miracol!
Ce evadați din lumea de un cinism aparte,
Refugiindu-vă-n copertele de carte,
Ce par ca niște ziduri înalte pîn' la nori
Și nu permit minciunii să se strecoare-n zori...”

Așadar, când ne dorim ceva mai frumos, mai interesant, mai înălțător, durabil, punem mîna pe carte și fiți sigur – Cartea ne schimbă pe noi aproape întotdeauna, spre bine și spre Lumea Cunoașterii ne îndrumă pașii.

Și ne regizăm noi viața într-un alt registru, ajungînd la un alt nivel de frumusețe, încît deschidem larg ochii și ne mirăm ca un elev din clasa întâi: „Viața într-adevăr e frumoasă, cum de nu i-am observat pînă azi culoarea și nu i-am gustat din plin farmecul? Cum?”

O întrebare pentru unii fără niciun răspuns, retoric în fond, iar cei care i-am aflat răspunsul, scapă în granitul cunoștințelor înmagazinate în Carte, în cuvântul scris.

Chiar dacă astăzi Cartea se vrea umbră de net, n-ai cum s-o expediezi în nișă, în uitare predestinată. În niciun caz!

Bibliotecile (atât cele publice, pentru marele cititor, căci în fond și o bibliotecă academică, și una de liceu tot publică rămâne, dar și cele personale) sînt, au spus-o alții înaintea mea, un tezaur de cunoștințe acumulate de omenire, comoara ei spirituală.

„Cum ai putea tu, carte să mori
Fără ca Planeta să nu se cutremure
De durere?
Căci odată cu moartea ta
Va sărăci Pămîntul
De un zîmbet de copil,
De o cicoare,
De un izvor,
De o casă părintească
Și de acel fior,
Căruia toți îi zic Dor?
Iar Dorul doare
Și cutremură inima
Cu mii de migabaiți pe secundă,
Învățînd-o ce-i acela un nou
Răsărit de Soare!
Cartea este parte din noi,

Din sufletul nostru.
Viitorimea se va convinge
De acest Adevăr...”

Biblioteca Publică „Maramureș”, fică dreaptă a magnificului nostru basarabean Bogdan Petriceicu Hasdeu, cu un dulce blazon de noblețe pe frontispiciu, care ne îndreaptă spre rădăcini, spre cunoașterea istoriei noastre naționale, a Adevărului și a Frumosului, înmagazinat în valorile perene, naționale și mondiale, își are angajați pe potrivă.

„Ce-ți doresc eu ție,
Templu al Cunoașterii
La cei zece ani de la naștere,
Unde Cartea rămîne un vehicul
Priveligiât al ideilor,
Valorificînd binomul mentalitate –
sensibilitate?”

1. Cît mai mulți beneficiari, care să trăiască acut, din seva cărților alimentîndu-se, sentimental, înălțător de Neam și de Țară!
2. Înîlniri cît mai multe – profunde, lirice, științifice cu Marii Oameni de Cultură ai Neamului.

Prin ei libertatea ne vine în cuget și în simțire. Cuvîntul prin care-L transmite Dumnezeu Lumii se face și prin Carte.
La mulți ani!

BIBLIOTECA ACTIVĂ – UN IMPERATIV AL SECOLULUI NOSTRU

*Angela BADAN-LAZARENCO,
profesoară de limbă și literatură română, Liceul „Litterarum”*

Nu există pe lume un miros mai plăcut decît cel de carte, de foi tipărite și legate în volum. Sînt zile cînd simțul olfactiv îmi cere cu nesaț să-l alimentez. Atunci pasul mi se îndreaptă în casa cărților – la bibliotecă. Inspir adînc din Homer, Eminescu, Arghezi, Blaga, Beșleagă, Cărtărescu, Galaicu-Păun ș.a. pe rînd, apoi din toți luați la un loc și simt că trăiesc, că sînt vie. Simt cum energia lor creatoare îmi pulsează în vene și cum îmi curge caldă și feerică prin tot corpul, acoperindu-mă cu o mantie de protecție, cum îmi dictează coduri de la uși ce duc în lumi paralele (dar care există!).

Trăind într-un secol în care parcă nu-și mai au loc cărțile, fiind înghesuite de tehnica computerului, nu o dată (în calitate de profesoară de limba și literatura română) îmi pun întrebarea: oare ce aș mai putea face ca elevii mei să citească, să se îmbolnăvească de livresc, de frumosul propus spre a fi mușcat și savurat? În una din meditațiile sale Barbara Tuchman spune: „Cărțile sînt căraușii civilizației. Fără cărți, istoria e mută, literatura nu are glas, știința e paralizată, iar gîndirea și meditația sînt suspendate.” În acest caz, în ajutor îmi vine biblioteca, cu toate fondurile ei de texte încrispate în mănunchi, care, prin diversitatea ei de activități orientate în aceeași direcție cu dorințele și interesele mele, organizează proiecte incitante ce au menirea de a trezi la copii interesul pentru lectură, spre plăcerea cititului.

În aceste momente, idealismul ce-mi ghidează ființa mă îndeamnă să-mi iau discipolii de mînuță și să intrăm gălăgios în lumea celor care trăiesc veșnic, să spargem tihna la care au fost condamnați și,

ghidați de zînele bune ce stăpînesc acest tărîm (bibliotecarele), să insuflăm cu toată puterea vise ce se vor retrăite, revizionate, reactualizate...

După un deceniu de activitate, Biblioteca „Maramureș” are în portofoliul său realizări de-a dreptul grandioase, realizări ce-și au o triplă orientare: pe de o parte, incitînd prin diversitatea și modernitatea promovată de fiecare dată, pe de altă parte, mărindu-și în permanență numărul de cititori care se lasă prinși în lanțul întrebărilor din întrebări, revenind aici pentru a căuta răspunsuri și, nu în ultimul rînd, sărînd în ajutorul nostru, al profesorilor. În acest context, nu pot trece cu vederea niște momente cu adevărat surprinzătoare din practica mea. Un elev din clasa a V-a, după o întîlnire cu Ianoș Țurcanu, desfășurată în sala de lectură a instituției date, a exclamat: „Îl cunoșteam pe domnul Ianoș Țurcanu din textele sale, din ceea ce mai citisem, dar imaginea despre dumnealui era împrăștiată, vagă, neclară, asemenea unui puzzle. Acum, după ce am discutat față în față, după ce mi-a răspuns la toate întrebările ce mă frămîntau, pot afirma cu certitudine că este o personalitate marcantă a Republicii Moldova, că am să-l relecturez pentru a-l redescoperi pe acest poet!” Sau, altă dată, în urma participării în cadrul unei reviste bibliografice cu genericul *George Bacovia la 130 de ani*, un elev din clasa a VIII-a mi-a mărturisit cu entuziasm: „Doamnă profesoară, cred că mi-am găsit poetul preferat, eul liric al căruia se tînguie în tristeți nedefinite astfel mie, pe Bacovia.” Să nu credeți însă că discipolilor mei le-a scăpat cumva maturitatea viziunii

lui Leo Butnaru, forma și conținutul poeziei căruia i-a incitat spre lecturi participative și spre reorientări ale gustului estetic. Poate anume atunci au conștientizat ei că poezia nu este doar versificație, ci, mai mult decât toate, conținut ideatic, valori transpuse în metafore, simboluri încifrate în culori, fenomene sau personalități.

Și dacă școala de azi își are menirea de a-l învăța pe elev să învețe, înseamnă că biblioteca trebuie să-l învețe pe cititor să citească. Acest „să-l învețe să citească” nu trebuie înțeles în *strictu sensu*, ci, din con-

tra, menirea acesteia rezidă în a-l ghida pe lector înspre carte, în a-l face să conștientizeze că atîta timp cît nu va exista contactul viu între cei care-i dau viață textului, lectura ca proces se va anula. Doar o bibliotecă care răspunde imperativului vremii rămîne un garant în ceea ce numim „iluminare”.

Anume în acest sens, Filiala „Maramureș” este mai mult decât o sală bine amenajată, un coridor tihnit de cărți bune, un muzeu de autori rari. Biblioteca se orientează, mai ales, în a ține cont de cerințele unei lumi contemporane, păstrînd mereu ochiul treaz la una dintre cele mai acute și mai grave probleme ale secolului nostru (nu se mai citește!?).

În această ordine de idei, țin cu tot dinadinsul să vă îndemn: citiți!, citiți oricum! – fără a vă impune mari pretenții, de orice tip ar fi acestea. În acest sens, subscriu la opinia lui Gustave Flaubert, care menționa: „Nu citiți pentru a vă distra precum copiii, nici pentru a vă instrui precum cei ambițioși. Nu! **Citiți pentru a trăi!**”

CINCI ANI SUB SEMNUL RECUNOAȘTERII

*Elena CEBOTARI,
director, Filiala „Liviu Rebreanu”*

Anul acesta este pentru Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” unul semnificativ, pentru că își sărbătorește cea de-a 135-a aniversare. Aniversări mai mici sunt comemorate și de o serie de filiale ale instituției-patroane, a noastră fiind cea mai scurtă în timp, dar care ne oferă posibilitatea unui bilanț, ce ne convinge că eforturile noastre orientate cu precădere la stabilirea unor strânse relații cu utilizatorii, n-au fost zadarnice. Chiar din start, și pe toată perioada, am fost cunoscuți și recunoscuți în comunitate ca o instituție care vine în întâmpinarea cititorilor cu o largă și diversificată gamă de servicii și programe.

O privire retrospectivă îmi aduce în față ziua inaugurării bibliotecii – 27 noiembrie 2007, consacrată aniversării a 112-a de la nașterea marelui romancier Liviu Rebreanu, numele căruia de atunci încoronează frontispiciul instituției noastre.

Deschiderea s-a făcut în baza semnării *Protocolului de colaborare* între Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău și Biblioteca Județeană din Bistrița-Năsăud.

Evenimentul festiv a fost unul de anvergură nu numai pentru cartierul Poșta Veche, dar pentru întreaga capitală, cele trei săli fiind neîncăpătoare pentru doritorii de a participa la ceremonie, astfel că o

bună parte din cei prezenți au fost nevoiți să asculte mesajele din pragul bibliotecii, mesaje rostite de personalități notorii de pe un mal și altul al Prutului. Cu emoții plăcute îmi amintesc de impunătoarea delegație bistrițeană, condusă de vicepreședintele Consiliului Județean Bistrița-Năsăud Ionel Tompa; directoarea Bibliotecii Județene Olimpia Pop; Ambasadorul României în R. Moldova Filip Teodorescu; primarul Chișinăului Dorin Chirtoacă; viceprimarul Lucia Culev; academicianul Mihai Cimpoi, directoarea Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” Lidia Kulikovski și încă mulți-mulți vorbitori, care ne-au urat ani mulți și prodigioși. Urările ne-au fost de bun augur, pentru că o bună parte din ele au fost însoțite de consistente donații, dintre care, în primul rând, voi aminti de cea venită din partea tutelarilor bistrițeni – două mii de volume de cărți nou-nouțe, trei calculatoare și echipament complementar, fiind exprimată totodată dorința și siguranța că în fiecare an fondul de carte va fi completat cu noi ediții, promisiune care până în prezent a fost onorată cu desăvârșire.

De la fosta bibliotecă pentru copii, în care a fost amplasată Biblioteca „Liviu Rebreanu”, pe strada Socoleni nr. 9, evident că după o reparație capitală, „am moștenit” o colecție de cărți neadecvate cerințelor la zi, în primul rând, pentru că o bună parte din ele erau învechite, iar alta – în limba rusă sau în română, dar cu alfabet chirilic. A trebuit să facem o selecție riguroasă și să completăm fondul după necesitățile actuale. În virtutea faptului că în 2007 limba română își cucerise deja meritul drept de afirmare, mai ales în instituțiile preșcolare, universitare și preuniversitare, noua bibliotecă cu fondul ei nou de carte românească, a apărut ca o mană cerească, în special pentru elevii, profesorii și studenții din această parte a Chișinăului, unde nu exista o acoperire în acest sens. Totuși, la început, pentru a ne cunoaște potențialii utilizatori, a trebuit să mergem ca muntele

la Mohamed, vizitând instituții și organizații din sector, prezentându-ne oferta spirituală. Recunoașterea a venit treptat după ce, conform planului, am început să desfășurăm manifestări și activități pe gustul și, deseori, la sugestia lor. Având primii pași făcuți cu succes, am stabilit relații de colaborare cu încheierea unor contracte de parteneriat. Printre primii au răspuns interesului reciproc colaboratorii de la Institutul de Științe ale Educației (IȘE): Elisaveta Globa, șef bibliotecă, șefii de catedră: Ștefania Isac, Valentina Pascari, Aliona Paniș, Nina Petrovski; metodistele: Maria Savin, Elena Volcov, Tatiana Braghiș-Gilcă. De serviciile noastre în baza acestui contract beneficiază și profesorii din întreaga republică, care continuu se află la cursuri de reciclare, astfel biblioteca e cunoscută pretutindeni. De exemplu, în perioada 2008-2012, au fost organizate 51 de vizite colective ale cadrelor didactice, cu o participare ce depășește mult cifra de 1000 de persoane. Colecția a devenit un suport informațional și didactic important în procesul de instruire continuă pentru profesorii din republică. Cadrele didactice de la IȘE au participat la importante lansări de carte: *Dimitrie Cantemir – dimensiuni ale universalității*, elaborată de Academia de Științe a Moldovei; *Pătărăni folclorice ale românilor sovietici*, autor V. Cirimpei; *După 20 de ani de la căderea Zidului, Europa reconfigurată*, autor Pierre Verluise; *Essai du grammaire discursive du français*, autor A. Lența; *Tema pentru acasă*, autor N. Dabija; *Eminescu doinește...*, coord. I. Drăgușin; simpoziioanele științifico-didactice: *Bogdan Petriceicu Hasdeu – spirit enciclopedist*, *Dimitrie Cantemir – imaginea superioară a erudiției*; conferințele *Liviu Rebreanu*; masa rotundă – *Vorbind despre istoria românilor* (invitați: Gheorghe Cojocaru, dr. în istorie, director al IISD al AȘM; Ion Negrei, dr. în istorie, vicepreședinte al Asociației Istoricilor din Moldova, și Constantin Ungureanu, dr. în istorie, conf. univ.); serata *Nicolae Dabija – un poet trecând prin Patrie*; întâl-

niri cu scriitorii N. Dabija, E. Galaicu-Păun, A. Silvestru, I. Ciocanu, I. Filip, Vl. Pohlă, I. Colesnic, cercetătorul științific V. Cirimpei, Artista Poporului Ninela Caranfil ș.a.

În colaborare cu Biblioteca IȘE și catedrele specializate, în incinta institutului, au fost organizate expozițiile științifico-didactice: *Mediatizarea bibliografiei la limba și literatura română privind dezvoltarea competenței profesionale a cadrelor didactice preuniversitare, Particularități fiziologice și psihologice ale preșcolarilor, Formarea și dezvoltarea competențelor de comunicare la elevi, Promovarea lucrărilor științifice – mijloc în atingerea obiectivelor educaționale; mesele rotunde: Impactul resurselor documentare și informaționale asupra calității managementului educațional, Rolul asistenței informaționale a bibliotecii din perspectiva formării continue a cadrelor didactice din învățământul preșcolar și primar, Modalități de formare a competențelor de lectură la elevi, Rolul asistenței informaționale a bibliotecii – o sinteză între cunoașterea și acțiune ș.a.*

De două ori pe an, conform acordului, asigurăm perioada de stagiul bibliotecarilor școlari. În acest scop se realizează un program complex, care oferă posibilitatea de cunoaștere a noilor direcții de activitate a bibliotecii, serviciile inovative, utilizarea tehnologiilor moderne. De asemenea,

oferim cadrelor bibliotecare din republică, care vin la reciclare, reviste de specialitate și unele cărți din partea donatorilor.

La fel de fructuoasă a devenit colaborarea cu Unitatea militară 1001 a Trupelor de Carabinieri, ștafeta fiind preluată de la Liceul de Cadeți „Sfântul Gheorghe”, care, cu regret, din anul acesta și-a încetat existența. Erau admirați pentru ținuta și uniforma lor militară, ajustată și frumoasă, de domnișoarele de la liceele „G. Călinescu” și „Al. I. Cuza”, cititoare fidele, dar și de tot publicul, impresionând și prin cunoștințe profunde, idei originale și aptitudini, pe care le demonstau în cadrul manifestărilor. Nu era eveniment important la bibliotecă, unde aceștia să nu participe, fiind ghidați și îndrumați de profesoarele lor eminente, competente și sufletiste de limba și literatura română Larisa Guțanu și Liliiana Cugut. Având instruirea în regim de cazarmă, biblioteca devenise pentru cadeți cu adevărat a doua casă. La *Săptămâna ușilor deschise*, evenimentul principal al anului, participau cu ample comunicări, dacă era vorba de conferințe sau simpozioane, cu mesaje de felicitare și recitaluri de muzică și poezie – la partea festivă. În locul lor, biblioteca a devenit gazdă primitoare pentru ostașii carabinieri, iar ei, la rândul lor – publicul-țintă, adică cel mereu prezent la activitățile noastre, altele

chiar fiind create împreună, cu destinație specială. Una din ele a fost conferința de omagiere a bardului de la Mircești, invitatul special, hasdeologul Pavel Balmuș, le-a prezentat informații inedite și interesante despre viața și creația scriitorului Vasile Alecsandri. Întâlnirea cu scriitorul Vlad Pohilă le-a prilejuit carabinierilor nu doar posibilitatea de a se familiariza cu scriitorii care au abordat tema ostașului în literatura română, dar să și primească răspunsuri la întrebări, fiind îndemnați să scrie, să citească și să vorbească corect limba română. Cel puțin de două ori pe săptămână carabinierii vin la biblioteca pentru împrumut de carte, dar și la activități. Suntem recunoscători ofițerilor V. Șcerbina, L. Popov, A. Grosu, R. Leahu ș.a., care de fiecare dată îi însoțesc. I-am menționat în primul rând pe acești parteneri de colaborare, grație specificului lor aparte. Însă, după cum este demonstrat statistic, în bibliotecile publice, partea cea mai numeroasă a utilizatorilor o constituie cea din rândul elevilor. Nu suntem o excepție. Avem o colaborare frumoasă cu Liceul „G. Călinescu”, Liceul „Al. I. Cuza”, mai recent – cu Liceul „Ștefan cel Mare”, Liceul Republican cu Profil Real, Colegiul de Ecologie, Colegiul de Transport, dar și cu grădinițele nr. 159, 160, 196, astfel reușim să ne creștem cititori devotați bibliotecii.

Memorabile au fost întâlnirile cu scriitorii: Titus Știrbu, Renata Verejanu, Ada Zaporojanu, Silvia Ursache, Claudia Partole, Grigore Voivățchi ș.a.; seratele consacrate lui Grigore Vieru, Mihai Eminescu ș.a., activități în cadrul *Săptămânii ușilor deschise*, *Lecturilor verii*, *Zilelor Francofoniei*, Programului *Chișinăul citește o carte*, *Decadei Chișinău – orașul meu* la care și-au dat concursul elevii, susținuți de profesoarele Larisa Nedelciuc, Larisa Cojocar, Elena Erizanu, Silvia Șpac, Cristina Godea, Angela Mărgineanu, Emilia Șpitca, Elena Dubinin ș.a.

Picii vin la bibliotecă cu educatoarele Aliona Pușcaș, Lidia Camnev, Cristina Stra-

tan, Tatiana Tabarcea, dar o bună parte vin la noi aduși de mânuțe de părinții sau bunicii lor. Pentru că pe lângă fondul de cărți avem ziare și reviste, mulți cititori fiind atrași de acestea.

Tradiționale sunt zilele de informare, organizate în incinta instituțiilor școlare și preșcolare despre noile intrări în bibliotecă precum: *Instrumente și sugestii de realizare a educației preșcolare*, *Necesități pedagogice moderne*, *Schimbare și modernitate educațională*.

O altă componentă a muncii noastre este cercetarea și elaborarea bibliografică. Au fost editate până acum două biobibliografii: *Aureliu Busuioc: Biobibliografie și Alexandru Donos: O viață în zbucium: Biobibliografie (și nu numai...)*. În curs de apariție este studiul bibliografic *50 de ani de învățământ biblioteconomic în Republica Moldova*.

Vreau să subliniez că toate activitățile pe care le desfășurăm an de an sunt în corespundere cu *Strategia Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” 2008-2017* și cu prioritățile anului în curs.

Pentru anii 2011-2012, ca direcții prioritare, Filiala „Liviu Rebreanu” și-a propus și a realizat îmbunătățirea calității serviciilor oferite în spațiile de lectură, de informare și recreere, afirmarea bibliotecii ca centru cultural, educativ și informațional, desfășurarea programelor culturale inedite și educative extensive, susținerea proiectelor de promovare și stimulare a lecturii, diversificarea activităților de prezentare a colecțiilor și serviciilor de bibliotecă, extinderea accesului reprezentanților comunității la servicii deosebit de solicitate, cum ar fi internetul, pagina web, dezvoltarea colecțiilor bibliotecii și optimizarea liberului acces la ele, sporirea competențelor profesionale pentru a răspunde cerințelor cuprinse în amintita strategie de dezvoltare a bibliotecilor, creșterea indicilor întru obținerea performanțelor dorite.

BIBLIOPOLIS ÎN ALTE REVISTE. CE SPUN ȘI CE SCRIBU ALȚII DESPRE REVISTA NOASTRĂ

Genoveva SCOBIOALĂ,
manager, Departamentul marketing

Apariția sistematică, pe parcursul unui deceniu, a revistei de biblioteconomie și științe ale informării *BiblioPolis* confirmă utilitatea și evoluția publicației, fidelă scopului propus – promovarea activității și a inițiativelor Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, a tendințelor bibliotecare în Moldova, oferind spațiu de comunicare bibliotecarilor și altor persoane din sfera culturii, științei, educației – atât de la noi, cât și în alte părți.

Astfel, publicația noastră, transmitând demersul BM, ideile, inovațiile, comunicând despre acțiunile desfășurate, le-a exteriorizat și le-a supus aprecierii atât comunității profesionale, cât și utilizatorilor. Militând mereu pentru revitalizare, reorganizare, aplicare a celor mai moderne tehnologii, revista este platforma de etalare a informației, a gândurilor, a opiniilor.

Publicația apare din 2002, la acea perioadă în R. Moldova existând doar o singură revistă de specialitate, *Magazin bibliologic*, organ al Bibliotecii Naționale și al ABRM-ului. Modestă la început, cu doar 48 de pagini, dar cu impact pozitiv asupra comunității bibliotecare, revista a „crescut” treptat-treptat atât din punctul de vedere al conținutului, cât și al volumului, cuprinzând azi peste 200 de pagini, într-o serie nouă, cu un alt design, dar și cu o altă abordare – preponderent științifică, teoretică și, concomitent, pragmatică, multiaspectuală.

Chiar dacă pe parcurs au apărut și alte reviste ale domeniului, *BiblioPolis*-ul a câștigat prin gradul înalt de maturitate, prin apariția cu regularitate, trimestrială (celelalte au devenit anuale sau se editează de la caz la caz), prin tirajul care permite o accesibilitate geografică destul de largă și prin tratarea temelor stringente în dezvoltarea biblioteconomiei și a culturii în general.

Conform unui sondaj, realizat în rândurile bibliotecarilor de către Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, care conținea și întrebarea *Ce reviste de specialitate citiți?*, *BiblioPolis*-ul s-a situat pe locul doi, după anuarul *Cartea. Biblioteca. Cititorul*. Cu siguranță, dacă ar fi inclusă în *Catalogul edițiilor periodice din R. Moldova*, la ea ar fi avut acces toate bibliotecile publice și ar fi devenit, pe bune, purtătorul de cuvânt al biblioteconomiei basarabene.

Dar cum este, totuși, apreciată revista de către specialiști, care este vizibilitatea ei în paginile altor publicații? În total, despre revistă s-a scris în peste 20 de referințe. Suficient spațiu i-au acordat unele reviste de specialitate de la noi (*Confluente bibliologice*, Bălți), dar și din România (*Biblioteca și Biblioteca Bucureștilor*), precum și unele ziare, nu neapărat informative, ci și pe domenii (*Timpu*, *Capitala*, *Țara*, *Sens*, *Literatura și arta*, *Jurnal de Chișinău*, *Natura*, *Univers Pedagogic Pro*). Ne întrebăm, însă, de ce publicațiile de specialitate din Basa-

rabia acordă prea puțină importanță unor reviste „surori”. O fi ignoranța, invidia (care ne caracterizează) sau indiferența? Că, de altfel, bibliotecarii din alte biblioteci sunt găzduiți cu articole pe paginile revistei noastre, iar la întruniri cu varii ocazii exprimă chiar prețuire și apreciere, semn că totuși ne citesc.

Spre bucuria noastră, revistele din România însă sunt cu mult mai generoase.

Încă pe la începuturi, la apariția revistei noastre, dnul Emil Vasilescu, fost redactor-șef la *Biblioteca*, scria: „*BiblioPolis se dovedește cu fiecare număr nou o oglindă vie a preocupărilor profesionale ale bibliotecarilor Bibliotecii Municipale și ale colaboratorilor săi*”, iar „...*paleta de preocupări este diversă, susținută cu deplin profesionalism*”.

La aniversarea celor zece ani de la fondare, revista este la fel de mult apreciată. Directorul Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” din Baia Mare, dl Teodor Ardelean, o găsește „*ca fiind una din cele mai bune publicații de profil biblioteconomic din sectorul bibliotecilor publice, care se editează în momentul de față în limba română. ...Partea științifică și partea culturală sunt integrate armonios în rubrici clar constituite; se observă o preocupare accentuată atât pentru fondul, cât și pentru forma expunerilor. Aspectul editorial este adecvat și, privind retrospectiv, considerăm că revista este în continuă creștere calitativă*”.

Alternarea textelor de strictă specialitate biblioteconomică cu cele din viața filialelor, de la evenimente științifice, istorice sau prezentări de cărți, dau imaginea de ansamblu a publicației: informațională, culturală, educațională, „*fapt ce o situează, totdeauna, în avangarda publicațiilor dedicate biblioteconomiei și științelor informării. Revista se detașează net de multe alte publicații asemănătoare ca tematică, printr-un limbaj de specialitate de la care nu s-a făcut niciodată vreo excepție, ceea ce ne recomandă, de la sine, strategia editorială bazată pe diversitate informațională, comuni-*

care experiențelor de succes, confirmarea și păstrarea rigorii științifice, racordarea și raportarea la informația din întreaga lume”. Aceste preocupări, instalate temeinic, sunt un indiciu al maturității, observat de prof. Teodora Fântânanu, director al Bibliotecii Județene „Duiliu Zamfirescu” din Focșani.

Devenită un spațiu de convergență al teoriei și practicii, bibliotecarii angajați susțin consecvent propria revistă, contribuind astfel la constituirea unei imagini pozitive pentru bibliotecă. Practica și afecțiunea durabilă a seniorilor se întâlnește aici cu entuziasmul și curajul tinerilor în afirmare, rezultând experiențe interesante din management, din implementarea noilor servicii, din modernizarea bibliotecilor etc. Această surprinsă și apreciată tendință de către mai mulți colegi, iar unul din ei, dna Gabriela Toma, nota în *Revista Bucureștilor* că publicația „...*cuprinde o tematică bogată; de la cartea pentru copii până la Coffee-House, de la Ranganathan la Michel Foucault, iar printre cei care semnează – liceeni, directori de bibliotecă, scriitori. Sunt consemnate manifestările filialelor, târgurile internaționale, sunt prezentate personalități din lumea literară și aparițiile noi de carte*”.

Dincolo de articolele strict biblioteconomice sunt comentate și evaluate rubricile *Patronul nostru spiritual* sau *Cinstirea memoriei*, dar și *Oameni și cărți* sau *Cartea pe glob*, care inserează informații valoroase, uneori inedite, legate de istorie, de carte, de lectură, de oameni ai cărții, lărgind astfel orizontul de interes al cititorului.

„*Nu pot să nu observ că, indiferent de tema aleasă în BiblioPolis, asist la un act de cultură împlinit de o echipă redacțională (având ca șef pe Vlad Pohilă), ce-și asumă grav, impecabil, un gest de trezire a unei legături permanente a românilor moldoveni cu spiritualitatea și limba română*”, scria dna Nina Vasile în *Biblioteca Bucureștilor*. Salutând astfel apariția unor numere noi ale revistei BM, aceeași autoare pune în

evidență și „efortul unor conștiințe profesionale asumate și dedicate unui scop care ar merita o atenție adecvată...”.

Remarcate de către colegii noștri bibliotecari au fost studiile și portretele dedicate unor figuri contemporane devotate domeniului, dar și articolele-rememorări consacrate unor personalități marcante pentru istoria și cultura română, cum ar fi: bibliologii Ion Bianu, Nicolae Georgescu Tistu, Paul Mihail, Barbu Theodorescu, Ion Madan, Traian Brad; istoricii Nicolae Iorga, Onisifor Ghibu, Raoul Șorban; scriitorii B.P. Hasdeu, M. Eminescu, M. Sadoveanu, M. Eliade, A. Păunescu, Gr. Vieru, L. Lari; lingviștii Eugen Coșeriu, Mioara Avram și Silviu Berejan; artiștii M. Tănase, M. Cebotari, M. Drăgan, D. Darienco, Gr. Grigoriu ș.a. Aceste evocări sunt omagii aduse peste timp personalităților din cultură „despre care curioșii pot citi în revistă” cu îndemnul de a ne cunoaște și respecta predecesorii.

Dar să nu uităm că revista este și un instrument indispensabil al instruirii profesionale, al dialogului și al comunicării, atât pentru bibliotecari, cât și pentru studenți care au la dispoziție foarte puțină literatură în domeniul biblioteconomic. Acest organ informațional este util specialiștilor cu experiență, dar și viitorilor bibliotecari prin coabitarea remarcabilă a problemelor teoretice cu abordarea aspectelor practice. Iar dacă experiența noastră și realizările sunt accesibile și necesare, acest lucru ne mobilizează și ne motivează pentru viitor. Drept argument inserăm considerentele dnei Sorina Stanca, un alt director de bibliotecă: „Revista se constituie într-un instrument profesional foarte util pentru Biblioteca Județeană «Octavian Goga», Cluj,

precum și celei din județ, fiind apreciată și de către utilizatorii studenți ai facultății de profil de la Universitatea «Babeș-Bolyai» din Cluj-Napoca.”

Dacă o abordare aparte, mai profundă, mai specifică domeniului au avut-o colegii bibliotecari, care în corpore au menționat seriozitatea profesională a autorilor, dar și subiectele abordate – valori, management, atitudini, probleme, recomandări utile –, atunci unele ziare de la noi au semnalat apariția unui sau altui număr cu relații, informații ample despre conținutul lor, cu referiri la acțiuni specifice: lansări și prezentări de carte, programe de lectură (*Chișinăul citește o carte, Lecturile verii, Ora poveștilor*), acțiuni de totalizare, dezbateri etc., incitându-i la lectură și pe simplii utilizatori, care deseori sunt și ei prezenți pe paginile *BiblioPolis*-ului.

Ar fi incorect să nu evocăm o rubrică definitorie, indispensabilă fiecărui consumator de cultură și care ar trebui să fie prezentă în orice revistă respectabilă, *Editorial*. Aceste eseuri literar-bibliologice (dacă putem spune așa!), semnate de redactorul-șef, Vlad Pohilă, reflectă orientarea bibliotecii și implicit a revistei și „s-au impus opiniei publice prin alegerea foarte nuanțată a subiectelor și printr-o expunere de mare finețe a problematicii” (o reverență din *Laudatio* de prof. univ. dr. Zamfira Mihail, București).

Am propus atenției Dvs. doar câteva spicuri din calificativele date revistei noastre pentru a profila și a argumenta necesitatea unui spațiu public profesional, în speranța că ea și-a ocupat un loc respectabil în rândul publicațiilor de specialitate, reprezentând un exemplu elocvent de dialog intelectual și cultural.

MANIFESTĂRI CULTURALE

RADMILA POPOVICI-PARASCHIV, O SPERANȚĂ A LITERELOR BASARABENE

Valeriu RAȚĂ,
bibliotecar

Pe 22 iunie 2012, tocmai cînd planeta Pămînt se găsea la cea mai mare depărtare de Soare, avînd loc solstițiul de vară (cea mai lungă zi și cea mai scurtă noapte a anului), tînăra poetă Radmila Popovici-Paraschiv a găsit de cuviință să mîngîie sufletul cititorilor săi cu lansarea unui nou volum de versuri intitulat *EvAdam*, pe care a scris: „Se dedică Evelor și Adamilor care m-au zidit pentru a evada într-un sfîrșit...” Placheta a fost tipărită la Editura „Gunivas” în condiții grafice excelente, fiind ilustrată de artistul plastic Teodor Buzu și prefațată de criticul literar Aliona Grati, care și-a exprimat astfel atitudinea față de autoarea ce se află la început de cale: „Prinzîndu-ne cu volumul de debut *Mi-s* (Prut Internațional, 2008) în zigzagul tensionat al întrebărilor fundamentale – «mi-s», ori «nu...sss», Radmila Popovici-Paraschiv ne bucură cu o nouă inițiativă creativă. Poeta nu a spus totul despre sine și insistă să ne plimbe în universul frămîntărilor ei feminine, oferindu-ne noi spectacole imagistice despre jocul între certitudini și nesiguranțe. Ansamblul volumului susține, deci, o eficiență dualitate, sugerată și de cele două părți tematice simetrice, care jalonează două atitudini lirice mai vizibile. «Femeia de zi», «Femeia de noapte» trimit involuntar la o perspectivă antropologică și nu oricare, ci la cea expusă de Gilbert Durand în *Structurile antropologice ale imaginărilor*, inițîind discuția în jurul celor două regimuri ale imaginilor – «diurn» și «nocturn» – ce le generează simbolismul și retorica.”

Jurnalistul **Vlad Pohilă**, ca moderator, a remarcat că Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, în aceste vremuri de criză economică, politică etc., ține cadența prezentînd manifestări culturale de valoare, iar puteri ne dau acele spirite românești care au poposit în actuala Sală de lectură cu mulți ani în urmă: Bogdan Petriceicu Hasdeu, Nicolae Iorga, Constantin Stere, George Enescu, George Topîrceanu ș.a. Radmila Popovici-Paraschiv, care se prezintă la BM de acum la a doua lansare de carte, ne dă întîlnire de data aceasta cu trei muze: a poeziei, picturii (graficii) și muzicii. Totodată, noua carte este o „coproducție româno-cehă”, avînd în vedere faptul că ilustrațiile pentru poemele Radmillei au fost făcute cu multă inspirație de conaționalul nostru Tudor Buzu, stabilit de un sfert de veac în Cehia. Conlucrarea aceasta este evident apreciată și de Ambasada Republicii Cehe la Chișinău – o instituție admirabil de sensibilă la evoluția societății basarabene după 1991. După prezentarea „unui portret” al cărții *EvAdam*, Vl. Pohilă a menționat că drumul poetei în literatură este bine configurat, dovadă stînd cele două cărți de poezie veritabilă.

Prefațatoarea proaspătului volum de versuri, **Aliona Grati**, a recunoscut că lansarea acestuia are loc într-o atmosferă ideală, plină de cordialitate, în prim-plan venind culorile alb-negru ale capitolului *Femeia de zi și Femeia de noapte*. Amintindu-ne de semnificația culorilor menționate mai sus, criticul literar a mutat accentul

pe corespondența poezie-grafică-muzică. Autoarea scrie o poezie socială, dar în mare parte ea este lirică, cu trăiri interne deosebite, cu o liniște sufletească și un univers propriu tinereții. Tema femeii și feminității este obsedantă. Putem spune că intersectarea celor trei muze în continuitate se prefigurează cu certitudine.

Aflată la răscrucea mileniilor, poezia basarabeană nu duce lipsă nici de autori buni, nici de autori modești sau chiar banali. De aceea, criticul literar **Mircea V. Ciobanu** a recunoscut, spre uimirea unora, că a criticat cartea precedentă (de debut) a R. Popovici-Paraschiv pentru lipsa de dexteritate, dar *EvAdam* diferă de cea dintâi prin mai multe subtilități scriitoricești. În *EvAdam* criticul literar a găsit o poezie antrenantă, în cheie manieristă sau onirică, practică mult mai bine decât de alți condeieri. Totodată, poezia R. Popovici-Paraschiv e sonoră și muzicală avînd o construcție durabilă.

Pictorul și graficianul **Teodor Buzu**, care nu e la prima carte ilustrată – și în Cehia, unde trăiește, și la baștină, în Basarabia –, a ținut să afirme că „unde pune artistul

mîna, pune și Dumnezeu mila”. Dumnealui a observat un lucru rar: autoarea seamănă cu poezia sa, e o natură gemene cu vraja cuvîntului scris. Cartea *EvAdam* depășește procedeul de provincialism și constituie o sublimare a două culturi: română și cehă. „Faptul că autoarea este criticată, înseamnă că poezia ei este bună”, a conchis artistul plastic.

În continuare a luat cuvîntul Ambasadorul Republicii Ceha la Chișinău **Jaromir Kvápil**, care, într-o română perfectă, a vorbit despre relațiile culturale dintre țara pe care o reprezintă și Republica Moldova, menționînd că raporturile dintre cehi, slovaci și români sînt vechi, durabile și eficiente, amplificîndu-se deosebit din perioada interbelică, pe cînd statul ceh și cel român aveau frontieră comună, în Carpați – un amănunt semnificativ, dar neglijat sau chiar dat uitării acum, cu regret. Ne dăm bine seama că pe drumul spre Uniunea Europeană noi avem nevoie anume de susținători precum este Excelența Sa.

Apelînd la imagini artistice, la cuvinte cu sens figurat și metafore, poetul creează o simfonie a propriei inimi. Această creație

este o undă de lumină a sufletului, o suferință neînțeleasă sau un gând enigmatic venit spre a schimba realitatea înconjurătoare. În fine, poezia e o dăruire de sine – ceea ce descoperim și la autoarea noastră. Poate asta a făcut-o pe poeta **Claudia Partole**, să rostească o constatare extravagantă precum că în această zi toridă de vară... „iată că ne scaldăm în poezie!”. Cehia a fost prima țară pe care a vizitat-o poeta „ieșind din jungla comunistă”. Tot în Cehia a început să-și scrie visele... Plecat de acasă, T. Buzu a depășit niște nostalgii, a descoperit un altceva ce îl face să se simtă în Cehia ca acasă. Poezia Radmillei Popovici-Paraschiv este neordinară, sufletul ei e plin de poezie, asemănarea despre care s-a vorbit mai sus vine din sinceritate. Autoarea rezistă să facă față rigorilor creației într-o realitate dură, depășește naivitatea și este regizorul propriilor imaginații. Lecturând cartea uneori nu știi la ce să te aștepti, nu știi prin ce o să te minuneze tînăra pătimașă de scris, care deseori revine la unele momente mai semnificative și mai importante din viața sa. „Vreau să spun că părem a fi ridicoli în acest timp plin de tumult, de agitație dacă analizăm evenimentele ce se petrec în jur, iar unii se apucă și scriu... poezii. Sintem bucuroși de ceea ce fac aceste ființe neastîmpărate și le încurajăm să creze în continuare...”, a constatat scriitoarea C. Partole, cea mereu dispusă să îndrume tineretul.

Pentru poetul **Arcadie Suceveanu**, președintele Uniunii Scriitorilor din Moldova, creația protagonistei noastre a făcut impresia de evoluție, de o mișcare continuă în spațiul literelor, de o poezie a stărilor lirice ce atestă o extraordinară dexteritate. Poeta are o forță uimitoare de a improviza, și-a găsit linia și acordurile proprii – cuvintele, aranjîndu-se în mod armonios, emoționează, bat spre expresionism prin culorile lor ușor deformate. O prinde bine parabola, ideile ies la suprafață dînd impresia de o compoziție bine concepută.

Se vede că lecturile serioase o fortifică. Punînd preț pe o copie a sentimentului, poeta tinde să se alinieze cu alții, dar este capabilă de noi performanțe – asta ne va demonstra, cu siguranță, viitorul. A. Suceveanu i-a dorit succese și mai departe, noi cărți și noi descoperiri în tainițele cuvîntului scris.

Cei obsedați de creația poetică trăiesc o lume aparte – iată că și poetul, prozatorul, dramaturgul și publicistul **Dumitru Crudu** a observat că și componența celor adunați în sală e o oglindă a cărții pusă în discuție. Textele sînt bune pentru a deveni cîntece – sînt filozofice, sociale, dar, în același rînd, destul de lirice (cu diferite situații legate de boală sau de dispoziții înăbușitoare din interior, de alte stări sufletești tensionate). Evadarea în poezie e o stare firească a poetei, care devine pînă la urmă o citadelă a ei. Nu e greu să depistăm detaliile artistice, în care de fiecare dată se pune accentul pe logică. D. Crudu a îndemnat-o pe colega de breaslă să-și continue linia jocului nelimitat al fanteziei și să ne încînte cu noi poezii.

Nu orice scrieri literare, ce apar în ultima vreme ca ciupercile după ploaie, sînt gustate cu plăcere de consumatori, adică de cititori, dar **Nina Corcinschi**, critic literar, a fost frapată la început de designul copertei, apoi și de poezia care, dincolo de unele stîngăcii, convinge prin fiecare detaliu artistic și metaforă drăguță. Se anunță o poetă adevărată, care e în afara modei și prin aceasta își asumă un risc de a nu fi înțeleasă de generația sa. Poezia R. Popovici-Paraschiv e fără stringențe, fără declaratisme, fără sarcasm tăios, vine din interior și anunță bucuria de a trăi viața unei femei. Totodată, versurile sînt cantabile și îl ademesc chiar și pe cititorul care nu are un cult al poeziei.

Andrei Burac, poet, prozator și dramaturg, a reiterat că R. Popovici-Paraschiv pășește pe mai multe căi incompatibile și se descurcă de minune, fapt pentru care

trebuie să fie încurajată. „M-a impresionat prefața cărții, iar la lectura versurilor am căutat în dicționar explicarea unor cuvinte necunoscute mie”, a menționat A. Burac, amintindu-și apoi de întâlnirea cu Václav Havel, scriitor și președinte al Republicii Cehe, cu alți oameni de cultură din țara prietenă, al cărei guvern este foarte atent la mersul evenimentelor din republica noastră. „Din păcate, în ultimul timp nu se prea vede rîvna noastră să comunicăm cu lumea din exterior care binevoiește să ne susțină în mersul nostru spre Uniunea Europeană”, a spus cu dojană scriitorul.

Autoarea plachetei de versuri *EvAdam* – **Radmila Popovici-Paraschiv** – nu a pregătit de acasă un comunicat special, dar a mulțumit destinului că i-a trimis în cale anume pe acei oameni care o iau încetșor de mîna și o duc în direcția aleasă ridicînd-o tot mai sus – cu o treaptă, cu două, pe an ce trece... Și-a exprimat recunoștința față de părinți – de dragul lor face numai lucruri frumoase, așa cum a fost învățată – și față de familie care nu o împiedică să se ocupe cu ceea ce i se potrivește cel mai bine. A mulțumit, de asemenea, prietenilor, pentru încredere și sinceritate, lui Teodor Buzu pentru ilustrațiile excelente (ale căror titluri au coincis întocmai cu titlurile poeziilor!), compozitorului Marian Sîrcea pentru melodiile înduioșătoare (în ce capcană ne prinde uneori muzica!), tuturor criticilor și, îndeosebi, Alionei Grati pentru prefață și cuvintele de susținere, lui Vlad Pohilă, cel care a acceptat aventura lansării, adunînd atîția pasionați de poezie într-o zi excesiv de călduroasă și cel care mereu îi arată greșelile cînd e cazul, făcînd aceasta destul de diplomatic, politicos, că nu poți să te superi pe el. A spus poeta cuvinte de grațitudine și administrației BM „B.P. Hasdeu”, Departamentului relații cu publicul, pentru oferirea spațiului și găzduirea tuturor celor care nu au ratat o întâlnire neobișnuită cu frumosul și mirifi-

cul în deplinul înțeles al cuvintelor, adică acelea despre care spunea, în sec. XIX, scriitorul rus Feodor Dostoievski că vor salva lumea. R. Popovici-Paraschiv a mărturisit că nu dorește și nu are intenția să adere la niciun curent literar contemporan, dar vrea, pur și simplu, să scrie poezii tot mai frumoase pentru cititorii săi, iar ei – dacă vor binevoi – să-i fie alături întotdeauna la bine și la rău. Drept confirmare a atașamentului față de marele public poeta a recitat versuri din noul ei volum.

Au ținut sala cu respirația oprită actrii **Daniela Burlacu** (poezia *Tangou*), **Iurie Gologan** (*Lingura*), **Anișoara Bunescu** (*Ușoară, Cana, Fă-mă!*), și tinerele interprete **Audri Bârcă** (cîntecul *Doina*), **Nicoleta Gavriliță** (*De tristețe*) și **Elena Demirdjian** (*În ochii tăi*), cu acompaniamentul la pian al maestrului Marian Sîrcea.

Pentru Mihai Eminescu, cel mai mare poet al românilor, poezia este „trandafirul ce crește în potir de aur”, pentru Bogdan Petriceicu Hasdeu, scriitor și savant notoriu, patronul spiritual al Bibliotecii Municipale din Chișinău, poezia este „căsătoria realității cu idealul, în sufletul poetului”, pentru Grigore Vieru, cel iubit de toți copiii și maturii scumpei noastre Basarabii, poezia este „secretul creierului scăpat din gura inimi”, iar pentru Radmila Popovici-Paraschiv – „bucata / mărului rămasă / pe bătrîna masă / tot mai rar mișcată” sau „o pană / de privighetoare / ce-a știut să zboare / cu un spin în rană!” (*Fă-mă!*). În ultimă instanță, e ceva diferit de ceea ce a fost pînă la ora actuală. Nu vom scăpa din vedere amănuntul că poeta e la începuturi și, cum se spune, e la etapa alegerii neghinei de grîu sau viceversa – a grîului de negină. Îi dorim să-și lărgească mediul său de comunicare, să-și experimenteze fără frică pana (de privighetoare!) în diverse specii ale genului liric și să vină cît mai curînd în fața noastră cu un nou buchet de poezii, desene și melodii fermecătoare.

ÎNDEMN PENTRU CARABINIERI: SĂ CITEASCĂ, SĂ SCRIE ȘI SĂ VORBEASCĂ ROMÂNEȘTE

Raia ROGAC

Și în zilele toride din această vară, militarii de la Unitatea 1001 a Trupelor de Carabinieri, au găsit câteva ore de refugiu și relaxare în sala răcoroasă a Bibliotecii „Liviu Rebreanu” din cartierul Poșta Veche a Chișinăului, grație unor relații de colaborare reciproc avantajoase. Pe lângă serviciile tradiționale de lectură și împrumut al cărților la Unitate, gazdele, de comun acord cu personalul de conducere, uneori chiar la sugestia acestora, organizează diverse manifestări, menite să capteze interesul și deschiderea sufletească a carabinierilor în termen.

Recent, ostași din două plutoane, conduși de locotenentul major Igor Scutaru, au avut o întâlnire cu scriitorul Vlad Pohilă, care a dezbătut la tema *Chipul ostașului în literatura română*, dar nu înainte ca să fie prezentat de directoarea Elena Cibotaru în calitate de condeier, traducător, publicist, redactor-șef la revista *BiblioPolis*, cu ilustrarea unor lucrări ale autorului din fondul bibliotecii și cu o remarcă specială asupra cuprinzătorului volum *Și totuși, limba română*, o culegere a lucrărilor publicistice sub acest generic, care, de fapt, este și o sinteză a esenței și simțirii sale românești.

– Bună ziua, feciori de oaste!, avea să se adreseze vorbitorul, cum altă dată ar fi făcut-o marele poet Vasile Alecsandri, cu unele precizări că nu intenționează să susțină un discurs literar în strictul înțeles al cuvântului, ci să-i familiarizeze cu opere și autori care au proslăvit vitejia și curajul ostașului național, fără delimitarea lor sau a istoriei, care sunt români și a românilor. Astfel, în 1843, marele scriitor și om politic, Mihail Kogălniceanu, descendent din sudul Basarabiei, deschide la Iași un Cours de

istorie română, accentuând că *nu se poate vorbi de istoria Moldovei, ruptă de cea a Munteniei și a Transilvaniei, întrucât istoria principatelor se intersectează*. Ar putea astăzi, nu zic ieri, ca cineva să-l delimiteze pe Eminescu: este moldovean sau român? Geografic el este născut în Moldova, la Botoșani, dar, parcă anticipând speculațiile de viitor, Eminescu însuși a spus: suntem români și punctum. O să vorbesc în limba română și pe voi vă îndemn să faceți la fel. S-au împlinit 200 de ani de când am fost ruși din corpul Moldovei. Mihai Eminescu este nu numai cel mai mare poet, dar și un mare înțelept, are și povestiri minunate, lucrări publicistice de excepție, care sunt poate și mai actuale pentru noi astăzi, pe care vi le recomand să le citiți. A lucrat la ziarul *Timpul* din București vreo șase ani, acolo și-a ruinat sănătatea, pentru că a pledat pentru adevăr, criticându-i și pe liberali, dar și pe conservatori. Eminescu avea o formulă a sa de împărțire a lumii: clasa pozitivă și clasa negativă, în prima categorie, pozitivă, plasând Biserica, școala, țărâtimea și – atențiune! – armata, iar pe oligarhi, negustori și politicieni îi trecea în cea de-a doua, negativă. Armata o vedea ca pe o structură de apărare a ființei naționale și umane.

Cele mai vechi atestări despre Armată le găsim în cronicile moldovenești și munteneste. De exemplu, în *Letopisețul Țării Moldovei* Grigore Ureche îi face un portret lui Ștefan cel Mare – omul, creștinul și conducătorul de oaste, descriind sumar și bătăliile pe care le-a purtat cu dușmanii. Să amintim aici de *Testamentul* marelui Domnitor, în care se menționează că țara, slăbită, ruinată de războaie, mai bine să fie

închinată turcilor, pentru că aceștia vin și pleacă, și nu rușilor, care vin și nu mai pleacă. Acest adevăr e valabil și astăzi, știți doar că rușii până în prezent mențin o armată de ocupație la Tiraspol, mai având separat și o bandă de mercenari – măcelari.

Pe aceeași linie a omagierii oastei naționale a continuat și cronicarul Miron Costin. În sec. XVIII s-a remarcat Ioan Neculce, în special *Cu o samă de cuvinte*, în care se descriu și multe fapte glorioase ale ostașilor, autorul contribuind, totodată, prin scriitura sa, la cizelarea limbii române, apropiind-o de stilul rustic, țărănesc, dezvoltat ulterior de Ion Creangă sau Mihail Sadoveanu. O figură proeminentă a fost Dimitrie Cantemir, care s-a aliat lui Petru cel Mare în speranța că va fi ajutat să salveze Moldova de turci. Deși turcii au jucat în istoria noastră un rol negativ, cel al rușilor a fost de multe ori mai devastator. Se știe că primii au impus haraciul, un fel de impozite cum ar fi astăzi. Însă, pe vreme de secetă sau de holeră, turcii fie că scădeau, fie că anulau birurile. Ce au făcut frații mai mari, în trecutul nu prea îndepărtat, cu părinții și bunicii noștri, știm bine: le-au măturat și podurile, provocând o foamete care a secerat zeci de mii de vieți omenești. Turcii nu și-au făcut moschei de închinăciune, rușii însă au distrus biserici și mănăstiri, iar acolo unde le-au păstrat, au impus arhitectura lor specifică, de exemplu, cupolele, care amintesc de forma cependelor, necaracteristice stilului nostru. Dar să revenim în temă. Ioan Neculce a descris și lupta de la Stănilești, din 1711, cu țarul rus Petru I și D. Cantemir în frunte. A fost o bătălie rușinoasă pentru ruși, pe care au pierdut-o, inclusiv din motivul că ostașii și ofițerii lui Petru I trăseseră o beție cruntă, în ajunul bătăliei.

Sub alt aspect vreau să mă refer la împărțirea nejustificată în români și moldoveni, chestiune din care unii își fac astăzi mare capital politic. Pe vremuri oamenii nu se întrebau de naționalitate, ci de cre-

dință: ești creștin / necreștin, apoi precizau locul de unde te tragi. Acum unii spun că noțiunea de român e atestată prin 1862, ceea ce nu este adevărat. Când romanii au ocupat Dacia, au adus și creștinismul cu ei. Cel creștinat se numea *romanus*, de unde și cuvântul *român*.

Armata regulată românească apare în perioada domniei lui Alexandru Ioan Cuza, formată după modelul francez: cu uniforme frumoase, echipament bun, termen scurt și regim democratic. Noi, basarabeni, eram atunci sub ocupație rusească, iar cei luați la armată erau obligați la 25 de ani de cazarmă, de fapt, era un fel de ocnă.

Dintre primii scriitori moderni care au scris despre armată a fost Gh. Asachi, tot lui aparținându-i și câteva frumoase nuvele despre Ștefan cel Mare și Petru Rareș. Tema ostășească l-a preocupat și pe C. Negruzzi. Cine nu știe de nuvela *Alexandru Lăpușeanul* sau de *Sobieski și românii*, în care se descrie cum doar 19 ostași români au apărat Cetatea Neamțului de asaltul unei armate poloneze, regele polon pentru acest neîntrecut curaj le-a acordat plăieșilor români un fel de medalii de vitejie. Părinții noștri știau bine poezia *Muma lui Ștefan cel Mare* de D. Bolintineanu, alt clasic al literaturii române din sec. XIX.

Rușii au avut întotdeauna un apetit posesiv, chiar și atunci când am luptat împreună cu alții, ei și-au însușit gloria. Așa s-a întâmplat și în Războiul ruso-româno-turc din 1877-1878, în care rușii își asumă toate meritele, uitând de vitejia românilor. Printre altele, bulgarii sunt recunoscători românilor pentru biruința de la Șipka și Plevna, care au condus la eliberarea lor.

A propos de acest eveniment, vreau să mai spun că marele plastician N. Grigorescu a fost pictor de război, atunci a pictat lucrări de o mare valoare ca *Atacul de la Smârdan* sau *Prizonierii turci*. Eminescu a scris despre acest război, despre armata română, a apărat cauza Basarabiei – sufici-

ent să ne amintim de testamentara *Doina* sau de poezia *La arme*. A excelat în tematica militară V. Alecsandri, scriind ciclul de poezii *Ostașii noștri*, memorabilele poeme *Peneș Curcanul*, *Sergentul* ș.a. Ceva mai târziu G. Coșbuc a compus niște excelente *Cântece de vitejie*.

Liviu Rebreanu, patronul spiritual al Bibliotecii, abordează tematica ostășească în romanele *Adam și Eva și Pădurea spânzuraților*. De altfel, el a și învățat la o școală militară sub regimul austro-ungar. Tot în sec. XX, Camil Petrescu surprinde eroi din armată în romanul *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*. Chiar și mai puțin prozaicul, glumețul G. Topârceanu a ținut un jurnal de război. Vă recomand să citiți și romanul lui Marin Preda *Delirul*, în care se descrie cum a fost eliberată Basarabia, în iunie 1941. Un alt scriitor care s-a preocupat de tema în discuție a fost V. Gheorghiu, cu *Ora 25* și *Nistrul în flăcări*. Ion Druță are nuvela *Murgul din Crimeea*, Lidia Istrati – romanul *Tot mai departe* despre Ștefan cel Mare. Au mai scris despre armată și ostași VI. Beșleagă, Gh. Madan. Anul acesta a apărut un formidabil roman

– *Cireșe pentru Mareșal*, de Ion Iachim. Citindu-l, veți vedea prin ce au trecut ostașii noștri în anii 1941-1944. În mod intenționat nu mă voi referi la elogiile scriitorilor noștri făcute ostașului sovietic, „eliberator”, a fost un tribut pe care l-au plătit mai mulți poeți de-ai noștri.

Cu regret, în 20 de ani ai Armatei Naționale nu s-a scris nimic rezistent despre ostașii ei, dar rămânem, cu speranță că această temă nu va fi abandonată și surprizele pot să apară în viitorul cel mai apropiat.

Către final VI. Pohilă a răspuns la întrebări și i-a îndemnat pe ostași să citească, să scrie și să vorbească românește. Directoarea a oferit din partea autorului român Ioan Drăgușin, pentru biblioteca Unității, cartea *Eminescu doinește*, o consistentă antologie, prefațată de acad. Mihai Cimpoi.

Am rămas plăcut surprinsă să aflu că Biblioteca „Liviu Rebreanu”, cel puțin de două ori pe săptămână, este „asaltată” de bravi carabinieri, de unde se vor alege, la sigur, cu dragoste față de Măria Sa Cartea, lectura devenindu-le o îndeletnicire pentru inimă și cuget.

O NOUĂ ANTOLOGIE *EMINESCU*, PREZENTATĂ LA BIBLIOTECA „L. REBREANU”

R. PELINEANU

Editura „Speteanu” din București a scos recent de sub tipar o nouă carte de și despre Luceafărul poeziei românești, intitulată *Eminescu doinește...*, ediție îngrijită de Ioan Drăgușin.

Autorul a avut bunăvoința să ne trimită un lot de cărți pentru a fi repartizat unor biblioteci din Republica Moldova. Deoarece antologia mi-a plăcut foarte mult, m-am hotărât să-i fac și unele prezentări în cadrul instituțiilor biblioteconomice. Am început cu Biblioteca „Liviu Rebreanu” din cadrul sistemului municipal, grație faptului că aceasta are consolidate parteneriate cu mai multe instituții și organizații, asigurându-și în felul acesta un public fidel și de calitate. În ziua în care am prezentat antologia la „Liviu Rebreanu”, sala era plină cu profesori de limba și literatura română din diferite localități din Moldova, veniți la un curs de reciclare la Institutul de Științe ale Educației, însoțiți de doamna dr. Maria Suruceanu. Eram sigură că antologia își va găsi un loc cald în inima lor, lucru care s-a adevărit.

Le-am spus că lucrarea se prezintă sub forma unei serioase și minuțios îngrijite antologii, care în mod prioritar cuprinde poezii lirice de inspirație folclorică, patriotică și de esență creștină, selectate în ordine cronologică, antume și postume, pentru aceasta folosindu-se ediții anterioare, elaborate de T. Maiorescu, Perpessicius, M. Eliade, D. Morărașu, P. Creția, Ș. Badea, A. Condeescu, A. Piru, N. Manolescu, L. Ulici, A. Gh. Olteanu, V. Crăciun, A. Goci ș.a.

Este o lucrare la care autorul a muncit mulți ani, fiind încurajat de acad. Mihai Cimpoi, care a semnat prefața *Eminescu al tuturor românilor*, în care menționează: „Ioan Drăgușin vine să ne propună un

Eminescu ce-și înscrie opera într-o unitate holistică perfectă: cea *identitară*. Ea începe, chiar în cadrul primelor încercări, cu *Doină, doiniță* și se încheie în mod logic cu *Doina*, considerată *testamentul* poetului.” Referitor la această ultimă poezie merită să subliniem că ea și-a găsit un larg ecou în inimile basarabenilor, fiind mult îndrăgită și pentru faptul că și astăzi încă nu putem „străbate de-atâta străinătate”, iar „muscalii de-a călare”, pe tancuri deja, încă se simt stăpâni la noi acasă, având la îndemână *secera și ciocanul*. Deloc întâmplător, viitorul Patriarh Miron Cristea, care a scris primul studiu de doctorat despre Eminescu, se întreba și răspundea: Există oare în întreaga literatură română o poezie, care să întrecă *Doina* lui Eminescu? Eu cutez a zice că nu. Acest răspuns al Patriarhului rămâne valabil pentru mulți ani înaintea.

Am fost bucuroasă să-i pun autorului la dispoziție poezia *La arme*, fiind interesat pentru a o insera în antologie, căci în ea Eminescu, chiar de la început, aude „glasul blândeii Basarabiei, ajunsă-n ziua de apoi”.

Cartea este structurată în două părți: *Poezii*, în număr de 116, și *Recviem pentru Domnul Eminescu*, unde 70 de personalități, începând cu Vasile Alecsandri și încheind cu Mircea Eliade, își spun cuvântul despre cel care rămâne neîntrecut în ciuda faptului că *vreme trece, vreme vine*. Alăturat este prezentată o *Addenda*, o *Bibliografie selectivă* și o hartă improvizată de I. Drăgușin, în care sunt arătate *Drumurile poetului prin spațiul țărilor românești de la Nistru până la Tisa* și *Drumurile lui Eminescu prin Europa*. Lucrarea este ilustrată cu o serie de fotografii ale poetului, ale unor personalități din epocă și imagini

ale unor monumente și busturi dedicate lui Eminescu, din diferite țări. Este foarte frumoasă și ținuta grafică. Prima copertă ni-l înfățișează pe Eminescu în versiune Andrei Sorel, iar coperta a patra reprezintă inconfundabila stampă (*Arborele Eminescu* de Aurel David).

În legătură cu semnificația acestei noi lucrări despre Eminescu, acad. Mihai Cimpoi spune: „Prezenta culegere a lui Ioan Drăgușin se vrea o dublă sinteză: a operei poetice eminesciene ca atare și a omagiilor lirice și critice care i s-au adus Poetului ca Înaintemergător și Pattern canonic.”

Autorul își dorește ediția „*a fi un mic ghid de intrare în imperiul poetic eminescian și pentru toți românii, iubitori de poezie ar putea fi o nouă treaptă în zborul către Luceafărul nostru dintotdeauna*”.

Cartea este foarte utilă, cu o selecție riguroasă, bine îngrijită și necesară tuturor categoriilor de cititori, începând de la școlari și până la nonagenari.

În finalul acestei prezentări putem conchide că osteneala lui Ioan Drăgușin nu a fost în zadar, merită toată aprecierea această muncă, care la sigur va înlesni și înmulți numărul cititorilor și iubitorilor de vers eminescian, muncă ce se constituie ca un modest omagiu la cea de-a 113-a

comemorare de la trecerea în eternitate a marelui poet.

Și avea să afirme cu toată certitudinea I.L. Caragiale că „*generații întregi or să suie cu pompă dealul care duce la Șerban-vodă, după ce vor fi umplut cu nimicul lor o vreme, și o bucată din care să scoți un alt Eminescu nu se va mai găsi poate*”.

Atunci, la prima lansare, am oferit antologia doar Bibliotecii „Liviu Rebreanu” și Bibliotecii Institutului de Științe ale Educației, dar am spus ca fiecare să-și lase adresa pentru că voi ruga autorul să mai trimită exemplare pentru fiecare participant. Domnul Ioan Drăgușin a răspuns cu plăcere la această solicitare, bucurându-se că rodul muncii sale va fi răspândit în mai multe localități basarabene.

O altă prezentare a aceleiași antologii *Eminescu doinește...* am făcut-o și pentru o parte din carabinieri în termen de la Unitatea specializată 1001, care, cel puțin de două ori pe săptămână, frecventează Biblioteca „Liviu Rebreanu”, aceasta dovădindu-se a fi o gazdă primitoare și formatoare de cititori pasionați. Am oferit și pentru Biblioteca Unității 1001 darul eminescian.

Țin să menționez că autorul a donat cartea și unor scriitori de la Chișinău.

SCRIITORII – MESAGERI AI ADEVĂRULUI

Elena BOBU,
profesoară de istorie, LT „M. Eminescu”, or. Ungheni

La început a fost cuvântul – ne spune Biblia, și cuvântul nu a dispărut, ci în grai matern s-a prefăcut. Suntem însetați de cuvântul cald rostit, cum e însetat de apă pământul provocat de această mistuitoare secetă.

La finele lunii august ne regăsim și ne reclădim emoțiile în sărbătorile naționale, evocăm, fiecare pe cât este capabil, culminantele momente ale istoriei contemporane de la 1989 încoace, ce țin de revenirea la grafia latină, obținerea unor valori perene ca limba română, Tricolorul, stema, imnul ș.a. E timpul marilor bucurii, dar și al enormelor regrete că s-ar fi reușit mai mult și că am fi ajuns la alte standarde de viață. În contextul acestor evenimente, orașul Ungheni a îmbrăcat haine de sărbătoare cu ocazia aniversării a 550-a de la prima atestare documentară a localității (20 august 1462), precum și cu prilejul Hramului orașului, sărbătorit la 28 august, de ziua Adormirii Maicii Domnului. Biblioteca Publică Raională „Dimitrie Cantemir”, în perioada 31 august – 5 septembrie, a organizat ediția a doua a Festivalului Național al Cărții și Lecturii.

Duminică, pe 2 septembrie, biblioteca a adunat cititorii săi fideli, la o întâlnire de suflet cu scriitori și oameni de cultură, originari din raionul Ungheni: Ion Iachim, Vasile Șoimaru, Radmila Popovici-Paraschiv, Dumitru Crudu. Cei patru protagoniști ai evenimentului cultural au creat o atmosferă vibrantă de profundă trăire românească. Directoarea bibliotecii, Victoria Bernic, a menționat că **Vasile Șoimaru** colaborează de aproape 20 de ani cu biblioteca, grație

aportului său deosebit pentru sensibilizarea cititorului unghenean, în incinta bibliotecii se află o expoziție permanentă de fotografie ce-i poartă numele, bine cunoscut de toată diaspora românească, pentru fotografiile sale inedite, de o mare valoare documentară și artistică. De data aceasta a lansat expoziția *O șansă dintr-un milion*. Vasile Șoimaru, considerat un stâlp spiritual al bibliotecii, mărturisește că fotografia i-a lecutit toate bolile. Deocamdată, are două cărți „pur fotografice”: *Poeme în imagini și Românii din jurul României în imagini*. Însă numeroase fotografii de-ale lui V. Șoimaru, artistice sau documentare, au fost incluse în volume de alți autori: *Cugetări* de N. Iorga, *Ascult cum înflorește inul* de Ion Iachim, *Litanii pentru trei stări* de M. Vulcănescu, *Departee-aproape. 100 de poezii românești din Kazahstan* de S. Plămădeală, *Dicționarul enciclopedic Eminescu* de acad. M. Cimpoi, apărut recent, etc. La unele din aceste cărți V. Șoimaru este autor al proiectului editorial, dar este cunoscut și apreciat și pentru monografiile sale *Cornova*, *Neamul Șoimăreștilor* sau cărțile de publicistică numite semnificativ *Căderea premierilor* (1999) și *Căderea comuniștilor* (2010).

Ion Iachim, ca și V. Șoimaru, este originar din Cornova, sat de răzeși, cu profunde tradiții românești. Redactorul ziarului *Univers Pedagogic Pro* Ion Iachim a venit la Ungheni cu noul roman *Cireșe pentru Mareșal*, care-l are ca personaj central pe Ion Antonescu. Autorul, și ca profesor de limbă română, ne îndeamnă să cercetăm temele și personajele principale. Tatăl scri-

itorului, fost ostaș de gardă la palatul regal Pelișor din Sinaia, a reușit să-i dea fiului lecția românismului. Ion Iachim a îndemnat tânăra generație să fie ca floarea parfumată de salcâm, adică sensibilă la tot ce este valoare perenă, dar totodată să aibă și calitatea unui spin de salcâm boieresc, ca să înghimpe tare, să reziste în fața minciunii, neadevărului, ca să nu fie umiliți, înjosiți în propria casă.

Scriitorul regretă că românii se lasă manipulați de forțe exterioare, atunci când e cazul să păstreze amintirea despre înaintași și admiră curajul finlandezilor, care după război și-au ales Mareșalul în funcția de președinte al țării.

Într-o altă carte – *Apostol fără nimb* – Ion Iachim cheamă societatea să depună eforturi pentru a avea intelectuali de elită în școli. Numai atunci viitorul nostru va inspira tot atâta siguranță ca băncile elvețiene – bancherilor lumii sau ca poșta engleză – locuitorilor din Marea Britanie. Școala are nevoie nu de învățători cumiști, care nu greșesc, dar de oameni pasionați. Intelectualul de elită e omul ce nu se împacă cu lenevia din sine, cu neajunsurile din societate, e personalitatea care se realizează printr-o muncă de ocnaș. Aceste cuvinte, spuse cu 20 de ani în urmă, sunt la fel de actuale și astăzi.

Radmila Popovici-Paraschiv, originară din Florișoia Veche, a venit cu un me-

saj deosebit pentru elevi, în special, afirmând că dacă ai carte reușești să spui ceva lumii, deoarece cartea ne cheamă să ne ferim de efectele globalizării, care uniformizează popoarele, căci Dumnezeu ne-a creat diferiți ca oameni și ca popoare. Radmila s-a prezentat în dublă postură: ca poetă, a venit cu prezentarea cărții *EvAdam*, spunând că o poezie se naște pentru a atinge niște strune sufletești și, dacă le atinge, și-a realizat scopul, iar ca textieră de cântece ne-a propus spre audiere niște melodii lirice cu profunde trăiri interioare.

Dumitru Crudu, acum cunoscut dramaturg și prozator, absolvent al actualei LT „M. Eminescu” din Ungheni, a pășit profund impresionat pragul bibliotecii raionale, care pe timpuri i-a oferit literatura necesară. Școlit la Chișinău, la Tbilisi (Georgia), apoi la Brașov, în România, deținător al multor premii, D. Crudu rămâne de o modestie aparte în această goană dezlănțuită de unii pentru celebritate. Dânsul a venit cu cartea *Măcel în Georgia*, a prezentat dint-o nouă carte un fragment legat de satul Flutura, de unde este originar, și ne-a dispus profunde meditații. Cărțile sale urmează să fie citite, iar autorul rămâne în așteptarea invitației de întâlnire cu elevii liceului nostru.

Evenimentul cultural s-a desfășurat într-o atmosferă plăcută, relaxantă și va rămâne întipărit în memorie pentru toți participanții.

FLOREȘTENII SÎNT DORNICI DE CARTE, DE MUZICĂ, DE FRUMOS

Eugenia GUȚANU,
director, BPO „Ion Creangă”, Florești

Doar la prima vedere principalele evenimente culturale de la noi au loc la Chișinău și în alte orașe mai mari ca Bălți, Orhei, Cahul, Soroca... Și în centre raionale

situate mai „incomod” de capitală oamenii sînt însetați de cultură, iar setea aceasta și-o potolesc, de regulă, trecînd mai des pragul bibliotecii. Ne vom ilustra afirmația

prin relatări despre două evenimente culturale de vîrf – cel puțin la nivelul nostru! – desfășurate la Florești, cu concursul cel mai direct al Bibliotecii Publice Orășenești „Ion Creangă”.

Ion și Doina, mereu tinerii artiști luptători pentru idealurile naționale

„Florile Latiniei noastre, Ostași ai Podului de Flori, Promotori ai Conștiinței naționale” – așa îi putem numi pe regretații Ion și Doina Aldea-Teodorovici, care au plecat spre eternitate în anul 1992.

Ei au fost un cuplu deosebit, de cînd și-au unit destinele la mers umăr la umăr înfruntînd toate încercările vieții.

Ion Aldea-Teodorovici a compus peste 300 de cîntece. Ion a fost omul care a scris și a cîntat cu sufletul, Doina devenind un element indispensabil al celebrului duet pe care l-au creat.

Anume prin cîntec au știut să exprime spiritualitatea seculară a unui neam, a unui popor. Fiecare cîntec al lor poartă un mesaj aparte, trezindu-ți niște sentimente, care-ți amintesc de patriotism, de țară, de casă. Piesele lor redau cu fidelitate realitatea.

Mereu frumoși, mereu tineri, mereu grăbiți, cu Eminescu drept judecător, cu cuvîntul lui Dumnezeu în suflet, ei au cutreierat cu spectacole orașe și sate, bucurîndu-se de succes.

Repertoriul lor promova veritabile capodopere ale muzicii ușoare din Basarabia: *Răsai, Eminescu, Suveranitate, Reaprindeți candela* etc.

Aceste și alte melodii ne-au chemat să ne unim sub Tricolor, să înțelegem ce înseamnă adevărata libertate, să fim adevărați patrioți.

Au trecut 20 de ani de cînd toamna a devenit mai tristă, de cînd au încetat să bată cele două inimi gemene. O mare durere s-a lăsat atunci în sufletele celor care-i

iubesc pe Ion și Doina Aldea-Teodorovici. Cei doi neîntrepuți cîntăreți, nedespărțiți în moarte ca și în viață, au rămas să-și doarmă somnul de veci la Cimitirul Central din mun. Chișinău.

Dar ei sînt vii prin piesele lor, ele sînt interpretate și astăzi, fapt ce denotă că ei trăiesc în sufletele și inimile oamenilor. În cadrul Festivalului Național al Cărții și Lecturii, ediția a doua, Biblioteca Publică „Ion Creangă” a desfășurat o suită de activități culturale dedicate acestor stîlpi ai culturii naționale, Ion și Doina.

A fost amenajată expoziția de carte *Nemurirea marilor artiști*, unde cititorii se informează și comunică asupra materialelor expuse. S-a desfășurat serata literar-muzicală cu genericul *Ei au știut zborul înalt, dorul și plînsul* (LT „Miron Costin”, cl. 10). Au avut loc prezentări de carte *Două vieți și o inimă*, lectura radiofonică *Scurta lor viață, o litanie* (LT „Ion Creangă”), concursul de poezie și de desene, excursii în bibliotecă etc.

E îmbucurător faptul că melodiile Doina și ale lui Ion Aldea-Teodorovici sînt promovate de către generația tînă. Ion și Doina, ca două torțe aprinse, unite în două inimi gemene, ne binecuvîntează și azi calea spre libertate, adevăr și credință. Ei nu s-au stins, pentru că acolo, în ceruri, lumina lor binefăcătoare va arde veșnic.

Emoționantă întîlnire cu un scriitor al cărui suflet este mereu deschis spre frumos

Lansările de carte sînt activități culturale îndrăgite la BPO „Ion Creangă”. De cele mai multe ori ele se fac în prezența organizatorilor – adică a bibliotecarilor și a utilizatorilor: liceeni, învățători, profesori, medici, pensionari. Adeseori se discută nu numai despre carte, ci și despre personalitatea autorului, care e undeva departe... Tocmai de aceea, prezența autorului la o

lansare de carte imprimă evenimentului un aer cu totul deosebit. Așa s-a întâmplat și pe 6 septembrie a.c., când în incinta BPO „Ion Creangă” din Florești a avut loc lansarea volumului *Fărîme de sufet*, la care a participat însuși autorul Aurelian Silvestru. Precizăm că *Fărîme de suflet* a fost propusă pentru Campania *Copiii Moldovei citesc o carte – 2012*.

Sala de lectură a bibliotecii a devenit neîncăpătoare pentru publicul cititor. A atras privirea publicului expoziția de documente *Aurelian Silvestru – scriitor, psiholog, publicist și pedagog*, organizată special cu această ocazie.

În cuvîntul de deschidere subsemnata a accentuat că cititorii floreșteni sînt dornici de o lectură de calitate, cum ar fi și recenta carte *Fărîme de sufet* a lui Aurelian Silvestru.

În continuare, bibliotecara Liuba Poihilă a prezentat o amplă revistă biobibliografică vizînd personalitatea scriitorului-oaspete. Aurelian Silvestru a fost ascultat cu o deosebită atenție de cei prezenți. În cadrul lansării, a vorbit emoționant dna profesoară de arte plastice de la LT „Ion Creangă” Natalia Lungu, menționînd că creațiile lui A. Silvestru sînt o mare bogăție pentru cititori. Elevii Olga Colin, Cătălina Barbăroș, Elena Matei, Alexandru Rusu, de la LT „Mihai Eminescu”; Cornelia Guzun, de la LT „Ion Creangă”, și-au expus opiniile despre carte, apreciînd-o ca un cod necesar al vieții, ca o enciclopedie pătrunsă de o nețărmurită dragoste pentru Crediță, Om, Creație, Neam și Țară, iar Aurelian Silvestru este o revelație a timpului prezent și va fi la fel pentru alte generații.

Cît de puternice au fost emoțiile participanților la această lansare-întîlnire cu autorul ne-o dovedește și faptul că im-

presii despre cartea lui A. Silvestru s-au expus și după manifestare. Astfel, dra Cornelia Guzun, eleva clasei a X-a, Liceul Teoretic „Ion Creangă” din Florești, a publicat în ziarul raional *Drapelul* un frumos eseu intitulat *Să ne salvăm sufletele prin lectura unor cărți bune*, în care înșiră gînduri despre noul volum al lui A. Silvestru, precum și despre autor, despre bibliotecă. Vom cita un fragment din acest articol: „În această carte – *Fărîme de suflet* de Aurelian Silvestru – sînt relatate toate virtuțile și viciile pe care le poate avea un om. Cea mai principală virtute e milostenia, căci de fiecare dată cînd ne rugăm, avînd candelile inimilor aprinse, cerem de la Bunul Dumnezeu ca să aibă milă de noi și să ne prelungească viața, și prin aceste rugăciuni scoatem din bagajul nostru de vicii invidia ce persistă între toți oamenii, mai ales, în zilele de astăzi. Deci, această carte ne sugerează să pășim pe urmele lui Hristos și să ne salvăm sufletele. Chiar citind numai titlul – *Fărîme de suflet*, înțelegem ideea autorului că sufletul e mai principal, și nu trupul.

Îi mulțumesc, în primul rînd, lui Dumnezeu, apoi autorului cărții *Fărîme de suflet* și Bibliotecii „Ion Creangă” din orașul Florești, că am avut ocazia să citesc această minunată carte, cu niște file în care sînt făurite cuvinte de aur, pe care, cred, le văd doar cei care simt cu ușurință suflarea cărții. Lumea e o scenă, un joc real în care fiecare din noi este erou: fie principal, fie secundar. Deci, fiecare trebuie să lase o urmă care va fi demnă de urmat...”

Asemenea impresii arată cît de dornici de cultură sînt floreștenii, în special tinerii. Noi, bibliotecarii, ne bucurăm sincer că putem contribui la potolirea acestor aspirații ale utilizatorilor noștri.

PARTEA NOASTRĂ DE VEȘNICIE – LIMBA ROMÂNĂ

Discurs în cadrul Adunării festive a Academiei de Științe a Moldovei dedicată Sărbătorii Naționale „Limba Noastră cea Română”, din 31 august 2012*

Nicolae DABIJA,
poet, prozator, publicist,
membru de onoare al Academiei Române

*Mult stimat domnule Gheorghe Duca,
Președinte al Academiei de Științe
a Moldovei,
Exceelență, domnule Marius Lazurca,
Ambasador al României în Republica
Moldova,
Onorat Consiliu Suprem pentru Știință,
Domnilor academicieni, miniștri, deputați,
Doamnelor și domnilor,*

I

Numind lucrurile – le stăpânim.
Gândindu-le – le putem lăsa moșteni-
re.

Suntem, trăim, comunicăm – cu ajuto-
rul, prin intermediul, în puterea cuvintelor.

Cu ajutorul lor am devenit stăpân pe
ce am moștenit: lucruri și întâmplări pe
care le cunosc și pe care încă nu mi le aduc
aminte.

Ele fac legătura dintre generațiile tre-
cute și viitoare, dintre oameni și lucruri,
dintre amintiri și vise.

* Exprimăm sincere mulțumiri poetului academi-
cian Nicolae Dabija pentru amabilitatea de a ne fi
permis preluarea textului acestui superb discurs
ținut pe 31 August a.c. la Academia de Științe a
Moldovei. Concomitent, profitând de ocazie, îl fe-
licităm din suflet cu ocazia promovării ca Doctor
Honoris Causa al forului științific suprem al Repu-
blicii Moldova – AȘM.

Ca să fim, ca să comunicăm cu seme-
nii, cu lumea, cu lucrurile, fiecare dintre
noi are nevoie de o limbă.

Pentru mine, ea este limba nașterii
mele.

Cu ea comunic cu cerul.

„Fiecare să-și spună rugăciunea în lim-
ba în care s-a născut”, ne îndeamnă Sfânta
Scriptură. Astfel ni se sugerează că Cel de
Sus ne înțelege mai lesne comunicând cu
ajutorul cuvintelor și tăcerilor materne. Ea
e sacră, afirma Alexe Mateevici, poetul de
la Căinari:

*„Limba noastră îi aleasă
Să ridice slavă-n ceruri,
Să ne spună-n hram și-acasă
Veșnicele adevăruri.”*

II

Creatorul a făcut omul după chipul și
asemănarea Sa și – dintr-o mare generozi-
tate – i-a dăruit acestuia Cuvântul, cel care
a fost începuturile a toate.

Dacă nu s-ar fi întâmplat acest lucru
și Tatăl Ceresc ar fi păstrat Cuvântul doar
pentru sine, cum oare s-ar fi înțeles oa-
menii, cum și-ar fi cunoscut gândurile sau
și-ar fi transmis unul altuia dorurile, bucu-
rriile, durerile?! Lipsit de Cuvânt, prin ce s-ar
fi deosebit acesta de dobitoace, animale și
păsări?! Cum și-ar fi scris cărțile, cum și-ar

fi orânduit discursurile, cum și-ar fi perpetuat descoperirile?!

Ar fi emis și el aceleași sunete onomatopoeice, adresându-se unul altuia cu: cip-cirip!, pitpalac!, chiț-chiț!, oac-oac!, mâr-mâr!, ham-ham!, miau!, mu-u!, be-he-hel! Ș.a.m.d.

Omul ar fi ciripit, mârâit, scheunat, zbierat, mugit, nechezat etc. la semenii săi, ca să se facă înțeles.

Iată însă că pământenii au la îndemână această mare minune, rămășițe din Cuvintele Dintâi, care au făcut cerurile și pământul și tot ce le populează și le face fără de seamă în Univers.

Prin limbă Dumnezeu l-a făcut pe om un egal cu Sine.

III

Limba stă la fundamentul unei culturi, așa cum credința stă la fundamentul unui sanctuar.

Pe ea se clădesc valorile unui neam.

Limba este poporul.

Poporul este limba.

Nu există Patrie în afara limbii. Nici țară. Nici stat. Nici independență. Nici libertate.

Nu există cultură, civilizație, istorie, literatură, știință fără limbă.

Lumea cuvintelor e una care trăiește cu noi.

Noi suntem rost-itorii ei, cu sentimentul că ea ne rost-ește, ne dă un rost pe acest pământ.

IV

Un grai se aseamuește cu oamenii care îl vorbesc.

Limba noastră seamănă cu păstorul care a îngânat *Miorița*, cu Eminescu și cu codrii lui bătuți de vânturi, cu țăranii care-o plâng și care-o cântă, de milenii, la vatra lor, cu mama lui Vieru care merge călcând pe semințele ce zboară între ceruri și pământ, cu dorul și cu doinele noastre, cu hoarele și holdele, cu ogoarele și izvoarele...

Limba noastră seamănă cu fiecare dintre noi.

Limba Noastră cea Română...

V

Limba e duminica noastră. Și rana noastră.

Din păcate, în acest colț de Europă scriitorii, lingviștii, savanții, intelectualii sunt puși în situația de a demonstra zilnic adevăruri evidente. Că $2 \times 2 = 4$, că albul e alb și negrul e negru, că noi, chiar și în această perioadă a globalizării, am mai avea nevoie de limbă, că alfabetul latin este cel mai potrivit pentru un popor de proveniență latină, că numele corect al limbii noastre este doar unul.

Dar la ora actuală limba vorbită de basarabeni are cele mai multe denumiri din lume. I se zice: limbă de stat, limbă oficială, limbă națională, limbă maternă, limbă moldavă, limbă strămoșească, limbă natală, limbă de instruire, limba noastră, limba lui Eminescu, limba clasicilor, limba părinților, limba Moldovei...

Și asta – numai ca să nu i se spună pe nume.

Iar numele ei este unul: Limba Română.

VI

Unii necunosători afirmă că Ștefan cel Mare ar fi vorbit „limba moldovenească”. Nimic mai fals.

Documentele de la curtea voievodului sunt alcătuite în valahă (română). Vedeți în acest sens mesajul lui Ștefan cel Mare către dogii Veneției din 8 mai 1478 (rostit în *limba valahă – ideomate valachio*) sau referințele la jurământul de la Colomeea din 15 septembrie 1485 („*tradus în limba latină din cea valahă (română)*” – „*haec inscriptio ex valachio in latinum respo est*”).

Dar, cred, cea mai importantă mărturie din perioada domniei lui Ștefan cel Mare aparține umanistului italian Antonio Bonfini, care va spune la 1492: „*Sub valuri*

de barbari, valahii lui Ștefan își apără limba valahă (română) și, ca să nu o părăsească nicidecum, se împotrivesc cu atâta îndârjire, încât îi vezi că luptă nu atât pentru păstrarea vieții lor, cât pentru limba lor valahă (română)”.

Noțiunea de „limbă moldovenească”, în calitate de alt sinonim al limbii române vorbite în Moldova și nicidecum ca un antipod al ei, va apărea mai târziu, pe la 1600, pentru prima dată fiind atestată pe vremea domnitorilor Movilă și întrebuițată în Moldova în paralel cu celălalt termen folosit în Transilvania și Muntenia.

VII

În *Hronicul vechimei a romano-moldovlahilor*, marele cărturar Dimitrie Cantemir constată: „*Limba nebiruit martor iaste.*” În aceeași lucrare înaintașul clarifică lucrurile pentru toți vasilestati-i vremii sale și nu numai: „*Noi, moldovenii, la fel ne spunem români, iar limbii noastre nu dacică, nici moldovenească, ci românească, astfel că, dacă vrem să-l întrebăm pe un străin de știe limba noastră, nu-l întrebăm: „Știi moldovenește?” (în latină: „Scis moldavice?”), ci: „Știi românește?”, adică (în latinește – n.n.) „Scis Romanice?” Iar dacă aceste neamuri n-ar fi obârșia lor romani, cum, mă rog, ar fi putut să-și ia, prin minciună, și numele, și limba romanilor?...” Zice Cantemir, pe la 1719.*

VIII

La măreția și frumusețea valahei vorbite de moldoveni se vor referi mulți dintre călătorii străini care vizitează țările române în Evul Mediu.

Unul dintre cei care au elogiat-o în versuri a fost neamțul Martin Opitz, care la 1624 va scrie o carte despre români, intitulată *Zlatna sau despre liniștea sufletului*, unde va spune, între altele:

„...Iar slavii vă-nconjoară
Ca marea într-un clește...
Și totuși, limba voastră
Prin timp a străbătut;

*E dulce cum e mierea
Și-mi place s-o ascult!
Cu nicio armă însă
Dușmanul n-o să poată
Să vă răpească limba,
Nădejdea voastră toată...”*

Pentru acest poem, împăratul Germaniei Ferdinand al II-lea îi va acorda lui Martin Opitz titlul de nobil, iar vienezii îi vor decerna cununa de lauri pentru poezie. Prin mesajul său în versuri Opitz ne transmite mărturie că și atunci, la 1624, limba noastră era dușmănită, interzisă, umilită pe propria moșie.

Dar limba și vorbitorii ei au fost mai rezistenți. Ea a învins.

IX

În această parte a lumii limba a avut cel mai mult de pățimit. Ea a fost, odată cu vorbitorii ei, trasă pe roată, a căzut rănită pe câmpurile de luptă, a fost prizonieră în temnițele de la Edicule și Lubianka, a fost deportată în Siberii și Kazahstanuri, a fost pusă la zid, a fost bătută în cuie pe răstignirile veacurilor...

Dar a înviat de fiecare dată ca Iisus. Și nu ne-a părăsit.

X

În acest spațiu dreptul de a ne vorbi limba a fost plătit de multe ori cu viața.

Peste 30 de lingviști și scriitorii din RASS Moldovenească, între care Nichita Marcov, Leonid Madan, Dumitru Milev, Pavel Chioru, Toader Malai, Mihail Andriescu, Samuil Lehtțir, Ion Corcinschi, Sofia Soloviov, Filimon Săteanu, Ecaterina Ralli-Arbore, au fost împușcați, în 1937-1938, pentru că „*au îngunoioșat limba moldovenească cu cuvintele românești*”, „*au introdus în limba moldovenească termeni și expresii românești*”.

Aceștia au fost aduși în fața plutoanelor de execuție, pentru că au folosit în articolele sau în discursurile lor cuvinte considerate „românești” în locul altor cuvinte, definite ca „moldovenești”: „oră” în loc de

„ceas”; „ziar” în loc de „gazetă”; „stradă” în loc de „uliță”; „atenție” în loc de „băgare de seamă”; „Danemarca” în loc de „Dania”; „popor” în loc de „norod”; „Elveția” în loc de „Șvețaria”; „elev” în loc de „școlar”; „timp” în loc de „vreme”; „uzină” în loc de „zavod”; „chibrituri” în loc de „sârnișe”; „gară” în loc de „stanție”; „căsătorit” în loc de „înșurat”; „regiment” în loc de „polc”; „mitralieră” în loc de „pulemiot”; „drapel” în loc de „flag” ș.a.m.d.

(Lista cuvintelor considerate „fasciste”, „naționaliste”, „burgheze de salon”, ca și alte mărturii despre represiunile la care au fost supuși limba și purtătorii ei le puteți găsi în cartea istoricului Alexei Memei *Teoroarea comunistă în RASSM (1924-1940) și RSSM (1944-1947)*, p. 432-433.)

Majoritatea „expertilor”, care i-au învinuit pe scriitorii și lingviștii de la Tiraspol că „au românizat limba moldovenească, transformând-o într-o limbă neînțeleasă de popor” (S. Țaranov, S. Zelenciuc. M. Corneev, T. Constantinov), la conferințele regionale de partid își începeau discursurile lor, de obicei, cu una și aceeași frază de serviciu: „Eu nu cunosc limba moldovenească, dar...” Și urmau învinuiri dintre cele mai stupide: „Spectacolele teatrale din cauza cuvintelor românești nu sunt înțelese de populație...”; „cărțile îngunoioșate cu cuvinte românești nu sunt citite de nimeni, pentru că moldovenii nu înțeleg limba română” ș.a.m.d.

La 19 mai 1938 „Comitetul Țentral a RASS Moldovenești treșe scrisu moldovenesc de la alfavitu latin la alfavitul rus”, la „șerintele truditorilor Moldovei”. În recomandările făcute se menționează că, fără literele Ъ, Щ, Ё, Ю, Ь, Я și altele care lipseau în alfabetul latin, limba și scrisul moldovenesc nu pot fi exprimate în toată plinătatea lor.

Toate cărțile editate cu grafie latină, din motiv că „sunt împânzite de cuvinte românești”, au fost „trecute la pierderi”, adică arse. Lingviștii din Transnistria, creatori ai unei „limbi moldovenești” distincte de lim-

ba română (L. Madan, P. Chioru, A. Dâmbul ș.a.), au fost arestați și împușcați și ei, ca „naționaliști moldoveni” și „spioni ai limbii române”.

XI

Pentru mai multe generații de după 1940 neabandonarea limbii a fost o dovadă de curaj. Ca și faptul de a o fi vorbit și folosit adecvat în perioada când se încerca a fi impus graiul transnistrean cu toate exagerările lui în școală, administrație, cultură.

Generații întregi au fost culpabilizate atunci pentru faptul că aveau studii românești și nu vorbeau „o corectă limbă moldovenească” – pe cea artificială, nefirească, creată în laboratoarele cominterniste.

Menționăm rolul deosebit întru menținerea limbii române în Basarabia al scriitorilor Andrei Lupan, Emilian Bucov, Bogdan Istru, Liviu Deleanu...

Ei nu s-au lăsat înfrânți, iar odată cu dâșșii nu s-a lăsat înfrântă nici limba moștenită.

Atunci Andrei Lupan a scris în *Mea culpa*:

„Îs vinovat pentru tributul
Ce l-am plătit la nătărai
Cu-o stihuire mai limbută
Și c-un glosar ștampat de ei...
Când m-am luat fârtat de mână
Cu tactul strâmb al drâmbei lor,
Când am stâlcit literatura
Și l-am jignit pe cititor...”

XII

În 1988, când Grigore Vieru a publicat în *Literatura și arta* poemul *Limba noastră cea română*, a fost imediat convocată o plenară a Comitetului Central al Partidului comunist, care a pus în discuție această poezie. Simion Grosu, prim-secretar al CC al Partidului comunist al Moldovei, a afirmat atunci: „Prin această poezie Grigore Vieru își trădează mama care l-a născut.”

Iar la o ședință a Comisiei interdepartamentale în problemele limbii, când mari lingviști din fosta URSS, ca Piotrowski, Le-

bedev, Bernstein ș.a., au adus dovezi că limbile română și „moldovenească” sunt identice, speriat, conducătorul partidului moldav a rostit o frază ce a rămas pentru totdeauna în memoria celor care au auzit-o: „Limbile română și moldovenească sunt identice, dar – felurite.”

XIII

Mulți dintre tinerii de azi nu știu că, până la 31 august 1989, în Constituția RSS Moldovenești era trecută drept limbă de stat rusa. Limba noastră se afla până atunci în ilegalitate. Faptul de a o vorbi dincolo de curtea sau de casa în care locuiai era considerat o încălcare a Constituției.

Că pentru simpla folosire a alfabetului latin mai mulți concetățeni de-ai noștri au făcut închisoare.

Savantul Aurel Marinciuc povestește de o cunoștință a Eufrosiniei Kersnovski, un bărbat cu vederi de stânga, care a fost auzit în timpul războiului, într-o gară din Federația Rusă, vorbind românește cu sora celebrei deținute a lagărelor sovietice. Acesta a fost scos imediat de către niște militari afară din sala de așteptare și împușcat sub ochii prietenei sale, fiind bănuțit că ar fi „spion”.

Scriitorul Petre Ștefănuță a fost condamnat la moarte pentru că a încercat să afirme în 1940 că limba vorbită de basarabeni e româna. Prozatorul Mihail Curicheru a fost pus la zid în închisoarea de la Taișet pentru „vina” de a-și fi apărât limba. Poetul Nicolai Costenco e deportat la Polul Nord, pentru că a susținut că scrisului nostru i-ar sta mai bine cu alfabet latin. Alexei Marinat, Nicolae Țurcanu, Boris Baidan, Sanda Lesnea, Constantin Bobeică, Leonid Grigoriu ș.a. sunt întemnițați în lagăre din Siberia și Kazahstanul de Nord, pentru că și-au apărât graiul.

XIV

Timp de 200 de ani limba noastră s-a aflat într-un permanent pericol.

Încă în perioada Rusiei țariste, genialul poet ucrainean Taras Șevcenko anunțase:

*„От молдованина до финна
Во всех языках все молчат.”
(De la moldovean la finlandez –
În toate limbile – toți tac!)*

La recensământul din 1989, în RSS Moldovenească fuseseră atestați 280 000 de moldoveni care nu mai cunoșteau graiul părinților și care își declaraseră limbă maternă – rusa.

Poporul nostru era unul dintre cele mai rusificate în fosta URSS.

În 1989, când ieșiserăm în stradă cu sutele de mii, ca să ne cerem dreptul la limbă și alfabet, când zilnic erau operate arestări ale celor mai activi participanți la mitingurile neautorizate, când eram amenințați că se va trece cu tancurile peste noi – o făcuserăm nu din curaj, cum se afirmă azi, ci din frică. Din teama de a dispărea de pe această palmă de pământ ca neam, ca etnie, ca popor, ca limbă.

La 31 august 1989, după lungi peregrinări și umilințe, Limba Română a revenit la ea Acasă.

Am învins atunci, pentru că alături de noi, în bătălia (e firesc să folosim aici un termen militar) pentru limbă, s-au aflat toți marii noștri voievozi și toți marii noștri cărturari: Bogdan, Ștefan cel Mare, Dosoftei, Varlaam, Eminescu, Alecsandri, Mateevici, Stere, strămoșii, dar și nepoții noștri de peste veacuri.

XV

Problema limbii de stat în RSSM a fost pusă de la microfoanele Congresului Deputaților din URSS după primele alegeri libere inițiate de M. Gorbaciov, aceasta fiind una comună pentru toate naționalitățile care conviețuiau în fostul imperiu.

Oficializarea limbii române în Basarabia a însemnat, de fapt, primul pas către independența statală.

Aș îndrăzni să cred că prăbușirea Imperiului de la Răsărit vine de la suprima-

rea limbilor celor aproape 200 de popoare câte fuseseră atestate în 1920, limbi din care, în 1989, mai rămăseseră doar 86.

Una dintre ele era și limba vorbită de basarabeni.

Ea se salvase, salvându-ne.

XVI

Din păcate, am strigat „Limbă! Alfabeta!” și, după ce parcă le-am obținut, ne-am împrăștiat fiecare pe la casele cui ne are.

N-a fost prezent un entuziasm de lungă durată.

Faust, eroul lui Goethe, spune: „*Pentru libertate trebuie să lupti în fiecare zi.*” Parafrazându-l, am putea susține și noi: „*Pentru limbă, dacă dorești să o ai, trebuie să lupti în fiecare zi.*”

XVII

Într-o localitate găgăuzească din sudul republicii, am oprit într-o zi mașina în dreptul unor copii și i-am întrebat unde se află primăria.

După ce aceștia mi-au explicat într-o bună limbă românească, i-am întrebat:

– Dar voi de ce naționalitate sunteți?

Și unul dintre ei mi-a răspuns:

– Noi suntem de naționalitate copii.

Iată, mi-am zis, într-o republică atât de împărțită, după diferite interese, în parte, de, autonomii, numai copiii nu fac „politică”.

Tot atunci mi-am spus: bașkanul Formuzal, care nu știe nici românește, nici găgăuzește, ar trebui să-i aibă drept dascăli pe acești copii, care să-l învețe și limba de stat, și limba maternă.

Acum câteva săptămâni, Președintele Republicii, domnul Nicolae Timofti, i-a exprimat lui Grigori Karasin, viceministrul de Externe al Federației Ruse, o doleanță: „Etnicii ruși să manifeste mai mult interes pentru a învăța limba oficială a statului, în semn de loialitate și respect față de țara în care trăiesc.”

Pentru această observație, un deputat obraznic din opoziție l-a numit imediat pe președintele statului „fascist” și „neofascist”.

La noi, din păcate, dacă încerci să-i vorbești unui Grigori Petrenko în limba țării sau să-i spui că limba e română, te etichetează imediat „naționalist”, „fascist”, „neofascist”.

Această deformare a unei realități lingvistice vine din perioada fostei URSS, unde se concluziona că dacă cunoști trei limbi – ești sionist, dacă cunoști două limbi – ești naționalist, iar dacă știi doar una – ești internaționalist.

Minoritarii ruși reproșează că pentru a vorbi limba țării în care trăiesc nu le-au fost create condiții, fără să specifice care anume.

În 1812, ca și în 1940, strămoșilor, bunicii și străbunicilor noștri, care nu cunoșteau niciun cuvânt rusesc, atunci când au intrat armatele țariste, apoi cele sovietice în Basarabia, nu li s-au creat condiții speciale (nu cred că gulagurile au însemnat o astfel de condiție) și, cu toate acestea, ei au însușit limba noilor stăpânitori într-o noapte.

Acum câțiva ani am citit în ziarul *Obșcina*, organ al comunităților rusești de la noi, următorul îndemn cules cu litere mari: „*Nu vorbiți limba lor, chiar dacă o cunoașteți. Numai așa ne vom obține drepturile.*”

Astfel, cele 8 la sută de etnici ruși cred că vor reuși ca rusa să devină a doua limbă de stat în Republica Moldova.

Acest lucru, pe care îl doresc și unii politicieni moldoveni, va însemna, de fapt, moartea lentă a limbii noastre. Pentru că dacă, pe lângă limba română, va fi decretată și rusa limbă de stat – doar limba rusă va fi de stat.

Din simplul motiv că toți românii basarabeni cunosc rusa, iar rușii, în marea lor majoritate, nu cunosc româna, și atunci cu atât mai mult nu vor mai dori s-o cunoască.

În acest sens mi se pare grăitor prin absurdul lui un caz, care mi s-a întâmplat în avionul Roma-Chișinău. Acesta era plin cu moldoveni care se întorceau de la munci. Cu toate acestea, stewardesele comunicau cu ei și făceau toate anunțurile doar în rusește. La reproșul meu: „Fetelor, de ce vorbiți cu pasagerii în limba rusă? Doar toți sunt moldoveni?...”, una dintre ele mi-a răspuns senin: „Pentru că toți moldovenii știu rusește.”

XVIII

Suntem responsabili și de destinul cultural al conaționaliilor noștri care locuiesc în alte republici foste sovietice. Suntem datori să-i ajutăm și să-i apărăm, inclusiv de minciună.

Recent, Rada Supremă a Ucrainei a aprobat un proiect de lege ce prevede funcționarea, în paralel cu limba ucraineană, a unor limbi regionale. Între acestea au apărut ca limbi separate: româna și „moldovenească”. Astfel, în aceeași localitate, Noua Suliță, regiunea Cernăuți, spre exemplu, există toate șansele ca în aceeași școală, unde studiază și români, și moldoveni, să se predea și limba română, și „limba moldovenească”.

Un alt caz plin de haz trist a avut loc la CEDO, unde Pavel Lebedev, reprezentantul Federației Ruse în acest for european, s-a arătat revoltat de faptul că CEDO folosește termenul de „limbă română” în loc de „limbă moldovenească”, calificând acest lucru drept „discriminare” și cerând ca documentele CEDO să fie traduse din limba română în „limba moldovenească”.

Cred că aici își are de spus cuvântul Academia de Științe, prin difuzarea unor mesaje explicative, pentru a evita pe viitor enormități precum cele atestate mai sus.

XIX

De multe ori în fosta URSS eram întrebat dacă există deosebiri între limba română și „limba moldovenească”.

Marele nostru savant Anatol Ciobanu, cel mai mare lingvist în viață, îmi povestea că, prin anii '60, o celebritate a lingvisticii ruse sosită la Chișinău formulase în felul următor deosebirea dintre cele două denumiri ale uneia și aceleiași limbi: „*Молдавский и румынский – это одно вино в двух бутылках с разными этикетками*” („*Moldoveneasca și româna sunt unul și același vin turnat în două sticle cu etichete diferite*”).

E timpul ca speculații politici, care au procedat ca falsificatorii de vinuri, pentru a nu plăti accize, să-și dezlipească etichetele contrafăcute și să nu se mai laude că au descoperit un alt „Negru de Purcari”. Când se știe că „Negru de Purcari” este doar unul: și cel pe care-l bea regina Angliei, și cel pe care-l bea scandalagiul Stati.

Scriitorul Pavel Boțu, în anii '70, atunci când un poet rus l-a întrebat dacă există diferențe între limba română și „limba moldovenească”, a răspuns: „Moldovenii care vorbesc corect, vorbesc limba română, moldovenii care vorbesc stâlcit, vorbesc limba moldovenească.”

În concluzie, am putea afirma: noțiunea de „limbă moldovenească” e apărută mai ales de cei care o cunosc cu aproximație sau de cei care n-o cunosc deloc.

Faptul că „regele este gol” îl află nu doar copiii, ci și unii maturi. Un transnistrean, ajuns la începutul anilor '90 în capitala României, nu înceta să se mire:

– D-apoi că tot Bucureștiul vorbește moldovenește.

El descoperise un lucru: că limba noastră, oricum i-ai spune, e aceeași pentru toți urmașii lui Decebal și Traian.

Există totuși o deosebire de ordin psihologic între cele două denumiri ale uneia și aceleiași limbi: a vorbi „limba moldovenească” înseamnă a fi purtătorul unei limbi primitive, neevolute, impuse de conjuncturi politice, pe când a vorbi „limba română” înseamnă a vorbi o limbă a Uniunii Europene, o limbă de cultură la

a cărei dezvoltare au contribuit genii ale literaturii și civilizației, o limbă comună pentru românii din România, Republica Moldova, Nordul Bucovinei, Transcarpatia, Timocul din Serbia și Timocul din Bulgaria, Voivodina, estul Ungariei, Transnistria, Sudul Basarabiei ș.a.

Stimularea diferențelor de către guvernele țărilor vecine din intenția, de multe ori declarată, „de a încuraja separatismul” față de Limba Română, nu va duce la apariția altor limbi romanice în țările nominalizate, cum s-ar crede (Igor Smirnov vorbește în acest sens de nașterea unei limbi noi dincolo de Nistru: „limba nistreană”), ci doar la umilirea, sărăcirea și deteriorarea unuia și aceluiași grai vorbit de către purtătorii acestuia din toată lumea.

XX

Din păcate, în Republica Moldova noțiunea de limbă e politizată.

La noi, dacă afirmi că limba noastră este **română**, faci un fel de politică, iar dacă afirmi că e **moldovenească** – un alt fel de politică.

Limba a devenit o anexă a politicii.

Glotonimul, alfabetul, corectitudinea rostirii nu mai depind de Adevărul Științific, ci de partidul sau partidele care se află la putere.

S-a ajuns la enormități de genul: „Limba e română din punct de vedere științific și „moldovenească” – din punct de vedere politic.” Pe când logic e, credem noi, ca 2 × 2 să fie egal cu 4 atât din punct de vedere științific, cât și din punct de vedere politic.

Politicienii noștri de după 1990 se declară toți ca unul mari cunoscători în materie de limbă, de istorie, de etnografie. Când li se spune că între Prut și până dincolo de Nistru se vorbește limba română, ei dau a lehamite din mână, adică: „Las’ că știm noi mai bine ce limbă vorbim!”

Academia de Științe, savanții, scriitorii, intelectualii, clasicii noștri, cărora sus-numiții au o plăcere deosebită să le dea lec-

ții de limbă, de istorie, de patriotism, sunt suspectați că n-ar ține suficient la patria lor, din motiv că, afirmă ei, ar pleda pentru limba „unui stat străin”. Sub pretenția nobilă că apără statul, toți aceștia apără minciuna.

Se știe că o mulțime de state vorbesc limba arabă, mai multe țări vorbesc spaniola, portugheza, germana, engleza, dar n-am auzit nicăieri să se spună, spre exemplu, că limba spaniolă ar submina independența Cubei, germana – pe cea a Austriei sau portugheza – pe cea a Braziliei. De ce atunci la noi speculanții politici cred că limba română ar atenta „la suveranitatea tânărului nostru stat”?

E o aberație la care trebuie să se renunțe, și cât mai curând.

Dacă admitem că un stat nu poate fi clădit pe minciună, atunci sensurile care se pun în sintagma „limba moldovenească” – o limbă separată, săracă în noțiuni, opusă limbii române – sunt antistatale.

XXI

Unii demagogi, ca să demonstreze existența unei limbi „moldovenești”, fac trimitere la o ediție a *Atlasului lingvistic european* de la sfârșitul anilor '40, când, la insistența lui I. Stalin și a lingviștilor săi, a fost atestată apariția unei noi limbi romanice – „limba moldovenească”.

Dar – la începutul anilor '90 – la insistența lingviștilor ruși, și ca o scuză pentru faptul că tot dâșii politizaseră atlasul respectiv, în *Atlasul lingvistic european*, în dreptul țării „Republica Moldova” se precizează limba vorbită de locuitorii acestui stat – „româna”.

Astfel, la recomandarea Comitetului Internațional Permanent al Limbilor, la ora actuală, în *Atlasul limbilor Europei (Atlas Linguarum Europae)*, vol. I, fascicula VI, editat de UNESCO în anul 2002, la pagina LX sunt menționate țara noastră – „Moldova” – și limba vorbită de cetățenii ei: „roumain (R)” – „româna”.

Deci, din punct de vedere al științei universale, „limba moldovenească” nu există.

Menționăm că atlasul respectiv e considerat a fi de cea mai mare autoritate științifică în materie de lingvistică din lume.

XXII

Ex-ambasadorul Chinei în Republica Moldova, Excelența Sa Xu Zhongkai, fiind întrebat în 2003 unde a însușit atât de bine limba de stat a Republicii Moldova, a răspuns:

– La București.

Reiese oare de aici că în instituțiile de învățământ din România se predă la un înalt nivel profesional „limba moldovenească”?!

XXIII

Parlamentul Republicii Moldova are o datorie: să elaboreze o nouă Legislație lingvistică, ce ar ține cont de noile realități.

E necesară nu reactualizarea *Legii cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul RM*, apărută în contextul URSS, ci o lege nouă: *Legea despre Limba Română*.

În momentul adoptării ei, românii basarabeni constituiau o minoritate națională în URSS și Legea e scrisă, de fapt, pentru o minoritate națională, cu o limbă de stat și o alta – de comunicare interetnică.

Azi Republica Moldova este stat suveran, băștinașii constituind (fără Transnistria) circa 80 la sută din totalul populației.

Legea votată în 1989, în contextul URSS, a fost o lege a concesiilor, discriminatorie pentru populația băștinașă.

Și atunci de ce ne-am mira că în Republica Moldova limba altui stat este o limbă de comunicare interetnică, că 40 la sută din învățământul superior se desfășoară în limba rusă?!

De ce ne-ar nedumeri faptul că, la înmânarea scrisorilor de acreditare, atunci când președintele Chinei, Jiang Zemin, absolvent al unei instituții de învățământ superior din România, i-a vorbit în româ-

nă ambasadorului Republicii Moldova la Beijing, domnului Vasili Șova, acesta i-a răspuns:

– Вы извините, но я китайский язык не понимаю! („Mă scuzați, dar eu nu cunosc limba chineză!”)

Pentru mulți dintre demnitarii noștri limba vorbită de populația pe care au condus-o a fost și mai rămâne un fel de „chineză”.

XXIV

Academia de Științe a Republicii Moldova de după independență n-a recunoscut niciodată existența așa-zisei „limbi moldovenești”.

Savanții noștri au propus ca articolul 13 din Constituție să fie rectificat și revotat în Parlament, ținându-se cont de temeiurile științifice și nu de necesitățile politice.

Este stringent necesară readucerea Legii supreme în context cu *Declarația de Independență*. Or, acum aceste documente, cele mai importante ale statului, se bat cap în cap.

Dar se știe: întâiul document al constituirii unui stat este *Declarația de Independență*. El este unicul act oficial care nu poate fi schimbat sau redactat. Pe când Constituția poate fi oricând, cu un anume număr de voturi, revăzută, adaptată, rectificată.

De aceea, în nicio țară din lume, cea care este ajustată nu e *Declarația de Independență*, ci toate celelalte acte legislative, inclusiv Constituția, sunt aduse în concordanță cu *Declarația de Independență* a statului.

XXV

Ca să depolitizăm acest domeniu sensibil, există o singură soluție: să procedăm cum se procedează în majoritatea statelor care se respectă. Toate problemele lingvistice să fie declarate a ține de competența forurilor științifice, a Academiei de Științe, în primul rând, care, așa cum propune dl Vasile Bahnaru, directorul Institu-

tului de Filologie al Academiei, anume ea să fie o dată pentru totdeauna competența supremă, unicul legislator în acest domeniu, iar deciziile ei să devină decizii de Guvern, când e vorba de limbă. În acest fel Academia de Științe i-ar feri de declarații hazardate pe oamenii politici, ajutându-i să nu mai fie învinuiți de incompetență și de speculații în subiecte pe care nu le cunosc.

XXVI

Pentru scriitorul american Saul Bellow, laureat al Premiului Nobel, toate relele lumii vin din coruperea limbii, din folosirea incorectă a semnelor de punctuație.

Iată de ce cred că cei care nu cunosc gramatica n-au ce căuta în politică.

Aș mai îndrăzni să afirm: suntem țara cea mai săracă din Europa, pentru că nu ne cunoaștem limba, istoria, geografia.

Mai cred: vom ieși din criza economică atunci când îi vom învăța pe oamenii noștri politici unde se pune virgula.

XXVII

O constatare: *marginea*, acolo unde limba e cea mai amenințată, a dat limbii române pe cei mai mari lingviști: pe Bogdan Petriceicu Hasdeu, Alecu Russo, Eugeniu Coșeriu, Valeriu Rusu, Boris Cazacu, Grigore Nandriș, Nicolae Corlăteanu, Silviu Berejan, Anatol Ciobanu...

Lor le datorăm armonizarea vocabularului cu cel al românilor de pretutindeni, conservarea limbii române în această parte de lume, păstrarea unității ei pe ambele maluri ale Prutului.

XXVIII

Limba este un atribut al existenței unui stat. Ca și imnul. Ca și drapelul. Ca și stema.

Ea trebuie cinstită de cei pe care i-ales pentru a-i însemna cu mirul ei pe acest pământ.

Ea ne aparține, cu sentimentul că și noi îi aparținem.

Noi o vorbim cu impresia că și ea ne vorbește.

O limbă va renaște mereu prin vorbitorii ei.

Să avem încredere în Limba Română, așa cum a avut ea încredere în noi, să fim cu ea așa cum a fost și ea cu noi din veacul veacurilor, îmbărbătându-ne și ajutându-ne să fim.

Cel mai mare elogiu, un elogiu zilnic, pe care-l putem aduce limbii noastre este să o vorbim corect și să-i cucerim bogățiile.

Să ne facem datoria de fii ai Limbii Române și să împlinim testamentul boierului poet lenăchiță Văcărescu, cel care acum mai bine de două sute de ani ni s-a adresat cu multă încredere fiecăruia dintre noi:

*„Urmașilor mei Văcărești
Las vouă moștenire
Creșterea limbii românești
Și a patriei cinstire.”*

MAZILUL DIN CODREANCA

Amintiri din copilăria mea de publicist (III)

Vasile ȘOIMARU

...„Pusesem ochiul” pe Constantin Bobeică, acest rafinat mazil de la Codreanca-Cobâlca, încă din primii ani ai Mișcării de Eliberare Națională din Basarabia, sorbindu-i articolele sale savuroase, pline de dragoste de Neam, din săptămânalul *Literatura și arta*, revista *Nistru-Basarabia*, cotidianul *Moldova suverană* ș.a. În drum spre Cornova natală de fiecare dată treceam pe lângă Codreanca dumnealui, dar nu îndrăzneam să-i caut casa, mai ales că întotdeauna eram în criză de timp. Abia pe 13 martie 1995, citindu-i un nou articol din *Literatura și arta*, intitulat **Patriarh al deșteptării noastre...** și consacrat memoriei consăteanului meu, preotul dr. Avva Paul Mihail (pe care-l cunoștea din perioada interbelică), am decis ferm, cu prima ocazie să-l vizitez! Numai că această primă ocazie s-a întâmplat peste... mai bine de doi ani. Pe 8 aprilie 1997, la Biblioteca „Onisifor Ghibu” din Chișinău, se lansează cartea semnată de profesorul Ovidiu Bădină – *Cornova – un sat de mazili*, în care au fost inserate și câteva articole de ale lui Paul Mihail și mi-am zis: gata, în primul drum la Cornova, trec neapărat pe la Codreanca, să-i fac mazilului cadou această carte. Zis și făcut: peste încă trei luni, pe 13 iulie 1997, s-a întâmplat minunea, ajung în satul de mazili Codreanca, la mazilul Constantin Bobeică, îi donez *Cornova – un sat de mazili...* și de atunci au trecut 15 ani de prietenie, care mi-a fost de mare folos, în primul rând, mie, pentru că atunci când „mi se descărcau bateriile” treceam pe la Codreanca sau telefonam la Codreanca să mi le încarc cu vorbele sale de duh, cu

energii intelectuale, istorice, umane, alteori chiar „fiziologice”: cu un pahar de PERLĂ, trufanda, pe care o mai poți găsi doar la mazilul din Codreanca, pe 19 august, la Schimbarea la față a Domnului (Probajnele)... Într-un singur an nu m-am înfruptat cu trufandaua sa, pentru că într-o noapte la lumina lunii cineva bolnav rău de insomnie i-a cules toți strugurii de Perlă și muscat Otonel... Când l-am întrebat în ce zi pot trece pe la Codreanca să-i gust *Perla* din butoi, mi-a răspuns în glumă: „Vino să bem un păhărel de Aligote-Chasselas din anul trecut, că în acest an mi-au cules-o fără bani cei pe care în primăvară îi rugam să mi-o curețe cu bani și n-au acceptat...”

Nu știu dacă mai poate cineva glumi ca acest bade al meu, poate doar Ion Creangă mai era așa de șugubăț. Ultimele sale bancuri pe care mi le-a spus au fost legate de propria sa sănătate. Pentru că în ultimii zece ani are deseori diferite crize de sănătate a început să facă adevărate bancuri pe seama acestora. Primul ar fi următorul: când i se părea că profesorul medic Aurel Dănilă se cam săturase de el și de bolile lui, mă ruga să-l invit acasă la fiica Lenora pe părintele Petru Buburuz să-i facă Sf. Maslu pentru că i se părea dânsului că-i pân' aci... Badelui i-a plăcut această procedură „terapeutică” a părintelui Buburuz și m-a rugat încă de câteva ori să-l invit pe protoiereu la casa fiicei sale...

Dar bancul din ultima mea vizită la Codreanca la sfârșitul lunii august curent, la câteva săptămâni după Marșul Unirii de la Bălți, compromis de forțele răului, merită un loc aparte printre perlele de folclor au-

tentic *à la Creangă*. Cum i-am trecut pragul casei bătrânești, mi-a mărturisit printre altele și despre starea sănătății sale: „...Simt cum cea cu coasa se apropie de Codreanca, dar nu știu cum s-o amăgesc să treacă mai departe spre capitala nordului că la noi toată iarna a fost foarte frig, pământul uscat și înghețat de doi metri în jos, iar seceta cumplită din vara aceasta a făcut solul la cimitir tare ca betonul și sincer mă tem de blestemul groparilor supărați pe mine că n-am murit când pământul era mai moale...”

Însă, Mazilul din Codreanca, a creat nu numai bancuri crengiene. Acest mazil rafinat, Constantin Bobeică, a scris și a publicat până acum sute de articole și câteva cărți cu sute de pagini! Prima carte a tipărit-o la vârsta de 75 de ani, în anul 1999. Peste 10 ani, în 2009, avea editate deja cinci cărți și, în acel an, la vârsta de 85 de ani, a fost primit fără rezerve în Uniunea Scriitorilor din Moldova. Dovadă, că nicio dată și nimic nu este târziu, inclusiv să te afirmi ca scriitor, dacă ai aceste aptitudini...

În aceste clipe, când scriu prezentele rânduri, mazilul nostru are în cont șapte cărți publicate (articolele din presa periodică nu le iau în calcul)... Dar tot în aceste clipe mai așteaptă una în manuscris, în mapa de pe masa din casa cea mare a mazilului de la Codreanca... În doi ani – o carte și jumătate!!! Oare câți din autorii noștri mai tineri reușesc astfel de performanțe?...

Dintre cele mai captivante *amintiri-aventuri* ale noastre, aș evoca una cu adevăratelea de neuitat: pe 10 iulie 1999 am mers la Codreanca cu Vlad Pohilă, care dorea să-l cunoască personal, nu doar din presa scrisă, iar eu să-i fac o surpriză la cele trei sferturi de veac, împlinite o săptămână mai devreme, pe 4 iulie. Cadoul meu a fost o călătorie la Cornova mea, dar și a lui! Și a lui pentru că satul meu a fost ultimul refugiu al mazilului, în drumul său spre Golgota siberiană. Practic, de la Cornova, unde a lucrat învățător la clasele primare, din ianuarie până în iunie 1949, a *decolat* mazilul nostru spre chinurile siberiene, printre sutele de mii de români – cei mai

Constantin Bobeică la Codreanca. Foto: V. Șoimaru

buni dintre gospodarii satelor basarabene, cei mai buni intelectuali, cei mai devotați patrioți... Și n-a fost o simplă vizită, ci una din domeniul fantasticului: Badea revenea la Cornova peste exact 50 de ani de la plecarea din Cornova, în vara anului 1949! Nu mai trecuse pe la Cornova de cinci decenii! Și iată că, peste 50 de ani, îl găsește în viață pe Simion Boian, gospodarul care l-a cazat în anul de tristă amintire, 1949... Nu-i puteam despărți pentru că nu se mai săturau de vorbă și de amintiri, unele triste de tot, pentru că mulți din cornovenii pe care i-a cunoscut și care au fost ridicați odată cu Badea, el, neavând cunoștința de acest fapt, nu s-au mai întors din Siberiile de gheață... Dar surpriza de vârf încă urma să se întâmple și s-a întâmplat atunci când am intrat la sora Tamara să gustăm din zeama de pui de casă proaspăt preparată de ea și din plăcintele scoase în acele clipe din cuptorul de după casă (era într-o sâmbătă, când toate cornovencele coc plăcinte de tot felul)... Când a trecut mazilul nostru pragul casei și când sorămea a ridicat ochii de la cazanul cu zeamă de pe aragaz, era să cadă jos cu tot cu cazanul plin ochi! Noi am crezut că ea s-a fript și a reacționat în acest fel. Motivul a fost însă altul, pe care ea l-a expus cu greu, copleșită de emoții: „Constantin Ivanovici, d-apoi Dumneavoastră mi-ați fost învățător într-una din clasele primare, în anul acela când v-au ridicat, 1949!!!”

Au urmat amintiri, amintiri, amintiri... legate de școală, de colegii de clasă, care au rămas așa de puțni în viață...

Această aventură a noastră n-a fost nici prima, nici ultima! În cei 15 ani de relații curate de prietenie multe s-au adunat în sacul cu amintiri și toate la vremea lor: și cea legată de vizita prolificului critic literar de la Huși, Theodor Codreanu, la... Codreanca, și cea legată de vizita prozatorului Ion Iachim, care s-a născut la Cornova, dar a crescut și a învățat la școală în Codreanca, în clasa lui Constantin Bobeică, și cele legate de întâlnirile de neuitat cu Ion Borșevici, Vadim Pirogan, Sergiu Rădăuțan, Alexei Simașchevici, Andrei Vartic etc.

„Mai avem și mâine de trăit!”, așa a zis prozatorul Nicolae Rusu, colegul de grupă al fiicei celei mai mari a mazilului, Lenora, la Facultatea de economie a Politehnicii din Chișinău.

P.S. 21 septembrie 2012, în ziua când la cei 88 de ani de la nașterea mazilului nostru din Codreanca se mai adaugă încă ... 88 de zile.

88.88! Patru de opt! – Un număr cu adevărat magic! Deci, avem toate șansele să mai citim o carte, cea de-a 8-a, scrisă de Mazilul din Codreanca...

La mulți ani de zile și de nopți, Bădie Costică, în care vei mai pune pe hârtie noi articole și cărți! Noi, cititorii, le așteptăm! Așa să ne ajute Dumnezeu!

V.Ș.

NEGLIJAT, IGNORAT ANI LA RÂNDUL TESTAMENTUL LUI ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT

Constantin BOBEICĂ

Nu descopăr vreo Americă, afirmând că amintirile primei copilării sunt cele mai trainice, statornice.

S-a întâmplat că școala primară am făcut-o în clasele Școlii Mari, cum numeau sătenii noul edificiu, ridicat între 1911-

1914 prin stăruința sătenilor și a directorului de atunci, Timofei Ștefaniuc.

În sala noastră de clasă pe lângă icoană, portretul lui Carol al II-lea, harta României Mari, atârna și un tablou: *Ștefan cel Mare pe patul de moarte*. Înconjurat de boieri, blagoslovindu-l la domnie pe Bogdan (al III-lea), dându-i, cu limbă de moarte, ultimele sfaturi, porunci.

Scria pe acel tablou: „De nu va putea să apere Moldova, așa cum o făcuse El, să nu o închine la ruși, că nu-s de nădejde, de încredere, mai bine să meargă la turci, care, așa păgâni cum sunt, îs mai de cuvânt, mai statornici.” Despre care testament și poruncă consemna și Gr. Ureche în *Letopisețul* său.

* * *

Într-adevăr, știm ce fiasco diplomatic a suferit Eroul în nespusele sale eforturi de a uni într-o Ligă Răsăriteană țările vecine și creștine – Ungaria, Polonia, Lituania, Rusia. În loc de ajutor, unire, „creștinii”, rând pe rând, râvnind la cucerirea Moldovei, au atacat-o: ungurii – la 1467 (la Baia), polonii (aliați cu lituanii) - la 1497, nemaivorbind de repetatele războaie cu muntenii, la care ne vom opri mai jos.

larăși: în loc de un sprijin eficient în eroica, inegală luptă cu pericolul otoman Eroul se pomeni deposedat de către Matei Corvin de cei 100 000 de galbeni, pe care Papa (Sixt al IV-lea) i-i destinase ca ajutor bănesc. Mai mult: în decembrie 1467 năvălește în Molova, dar la Baia, zdrobit și rănit, abia scăpă cu viață. Ștefan nu lăasă nepedepsită nelegiuirea unguilor și, ca represalii, pustiește în vara anului următor Țara Secuiască.

La fel procedează și cu Albert, craiul Poloniei. După dezastrul polonez din Codrii Cosminului (1497), el nu lăasă nesancționată agresiunea și, în iunie 1498, la rândul său, invadează Polonia, ajungând până dincolo de Lemberg (Lwow), luând drept pradă 100 000 de polonezi, despre

Ștefan cel Mare și Sfânt –
după *Evangheliarul* de la Humor, considerată
cea mai exactă redare a domnitorului

care același Gr. Ureche notează: „...mulți de aceia au așezatu Ștefan Vodă în țara sa, de și până astăzi trăiește limba rusească în Moldova.” (Desigur, cronicarul avea în vedere polona, de sorginte slavă, nu rusa, propriu-zisă.)

„Educația” Eroului prinse bine râvnitorilor de Moldova, căci în tratatul încheiat la 1501 domnitorul nu mai e nominalizat ca vasal, ci: „Se încheie o pace desăvârșită între maiestatea noastră și magnificul Ștefan Voievodul, din mila lui Dumnezeu domnul Țării Moldovei, prietenul nostru cel sincer iubit... (amicus nobis sincere dilectus...)”

O metodă sigură de a te face iubit, apreciat de dușmanul de ieri. Amintim aici și de războaiele cu Muntenia, pe tronul căreia își dorea un aliat sigur în lupta cu expansiunea otomană. Doar la 1484, după nenumărate tentative de a-și atinge scopul, renunță, în sfârșit, la planul strategic inițial.

* * *

Relațiile cu Rusia lui Ioan al III-lea, stat în furtunoasă expansiune la epocă, fură adumbrate de nefericita însoțire a primei

Mormântul lui Ștefan cel Mare și Sfânt și al soției sale Maria Voichița, din gropnița Bisericii mănăstirii Putna

fiice a domnitorului, Elena (supranumită de moscoviți – Voloșanca), cu feciorul lui Ioan al III-lea, Ivan cel Tânăr, moștenitorul tronului. Karamzin descrie în *Istoria* sa cu lux de amănunte evenimentul. În nemuirea fusese mijlocită de mama țarului, căsătoria celebrându-se la 12 ianuarie 1483. În 1484 se născu Dimitrie. La 1490, după trecerea din viață a lui Ivan cel Tânăr, nepotul lui Ștefan cel Mare deveni moștenitor de jure al tronului Rusiei, fiind încoronat, ca viitor țar la 1493.

Între timp Ioan al III-lea, văduv, se recăsătorii cu o tânără greacă, Sofia, din Paleologi, din care însoțire rezultă un fiu, Vasile. Era de presupus că ambițioasa greacă va lupta să-i înlăture pe Elena și Dimitrie de la favorurile țarului, luptând ca tronul să-i revină fiului Vasile.

Ceea ce reuși prin intrigi. Elena și Dimitrie fură îndepărtați de le curte, închiși, izolați. Elena moare la 1505, iar Dimitrie este, probabil, ucis de partizanii lui Vasile.

Un serios temei pentru Ștefan cel Mare, părinte și bunic, să nu-i iubească pe ruși, asasinii morali și fizici ai fiicei și nepotului.

* * *

Știm, din stipulațiile hatșerifului încheiat între Ștefan cel Mare și Selim I, sultanul turc, că suzeranul nu avea niciun amestec în treburile interne ale Moldovei. Chiar domnitorul era ales de boieri, Poarta doar confirmându-l. Spre deosebire de Alexandru I, care după 1812 „dăruie” generalilor, înalților cinovnici 300 000 de desetine de terenuri agricole, transformând țărani liberi până atunci în șerbi, turcii nu aveau dreptul de a poseda bunuri imobiliare, nici a se așeza în Moldova, îngăduindu-li-se doar vremelnica aflare pe teritoriul ei ca neguțători. Dovada cea mai concludentă a neamestecului turcesc în ocărnuirea protectoratului rămâne aceea că, în aproape patru secole nu ne-am turcit: nici ca limbă, nici prin credință, port, legi, obiceiuri. Iar cei 4000 de galbeni erau socotiți nu ca bir, ci ca peșcheș, adică dar pentru mai marii turci...

Mult, mult mai vizionar Marele Ștefan, decât urmașul său, doctissimul Dimitrie Cantemir, care-și încredință soarta – a lui și a Moldovei – în mâinile „creștinei” Rușii.

Exemplu, urmat, vai! și de atâți „politicieni” în zilele noastre, încărcate de incertitudini, lipsite de o perspectivă, orizont clar, lumină...

Nu întâmplător, de câte ori trec pe lângă monumentul Celui mai Mare Român, îl revăd tot mai mohorât, mai încruntat, parcă. Îmi revin în memorie versurile Celui deal Doilea Mare Român, Mihai Eminescu, din nemuritoarea-i *Doină*: „Ștefane, Măria Ta, / Tu la Putna nu mai sta...” Or fi descifrând și voit-nevăzătorii mesajul Voievodului-Proroc?

25 Florar (Mai) 2012

MIHAI CIMPOI ARE UN VIITOR MAI MARE CA TRECUTUL

*Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI,
director general, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*

Valoarea lui Cimpoi ca personalitate culturală, ca om de știință, ca persoană publică vine sub forma impactului pe care-l are asupra altora, de care poate nici nu este conștient. Mulți sunt oamenii afectați de opera, experiența, prezența, colaborarea lui. Multe exemple le cunoaștem, dar unele, concrete, le aflăm doar întâmplător.

Se spune că locul de afirmare a scriitorului este masa de scris. Dar nu fiecare din marii scriitori scria, cuminte la masă... Machiavelli se îmbrăca în costumul său de ambasador și scria în picioare între sfeșnice; Faulkner scria pe o mască de sudură pusă pe genunchi; Hemingway scria, la fel, în picioare, la un pupitru înalt; G. Călinescu scria în biroul său francez... Cimpoi scrie unde nimerește: la bibliotecă, în tren, în prezidii... scrie când își amintește de ceva, când îl presează termenele, oriunde s-ar afla. Doar două imagini amintesc, de cum scrie M. Cimpoi. Era prin anul 2003, la Conferința anuală a Asociației Bibliotecarilor din RM. Ca președinte al Asociației l-am invitat pe academicianul M. Cimpoi, ca președinte al Uniunii Scriitorilor din RM. A vorbit, ca întotdeauna, cel mai bine, cu referire la biblioteci și restul timpului *de șezut* în prezidiu a scris. L-am întrebat, ce a conspectat? Mi-a răspuns: „Am scris o recenzie pe care trebuie s-o predau astăzi.” Alt episod legat de cum scrie M. Cimpoi. La ședința Consiliului științific al Bibliotecii Municipale, membru al cărui este, am hotărât să facem o carte valet / diptic care să includă biobibliografia „Duiliu Zamfi-

rescu”, elaborată în colaborare cu Biblioteca Județeană Vrancea, cu o prefață de cunoscutul scriitor Ioan Adam și un eseu monografic al lui Mihai Cimpoi. Termenul era restrâns și i-am propus să-l ajutăm la corectura eseului. M. Cimpoi redacta de mână, Elena, secretara, introducea corecturile în format electronic, eu identificam sursele, paginile, aduceam cafele, gustări, fructe pentru că am muncit până noaptea târziu... Pentru noi a fost o experiență de neuitat, un master-class de redactare și ne-am convins că Mihai Cimpoi poate „să se organizeze în armonia lăuntrică a unui spirit ce-și domină subiectul cu o privire netă și lucidă” (Hegel). Toate experiențele de conlucrare cu academicianul M. Cimpoi au devenit materie primă pentru activitatea noastră.

Noi, bibliotecarii BM „B.P. Hasdeu”, suntem onorați și fericiți că avem șansa să ne fie alături. Este pentru noi un partener în efortul susținut de valorificare a personalităților literare, de promovare a lecturii, de animare culturală. Este și un mentor pentru noi. De la academicianul M. Cimpoi, *Meșter după gând și după cuvânt*, am învățat ce înseamnă rigoare, responsabilitate, acuratețea documentării, am învățat cum să găsim alte relații între lucruri, am învățat menirea cuvântului și cum să împrăștiem cuvântul cu noi rezonanțe.

Colaborarea cu el prezintă (nu actul în sine, ci impactul) pentru noi, cei de la BM (suntem mulți, mulți alături de M. Cimpoi), o metodă de cunoaștere pentru că orice întâlnire, discuție, conlucrare cu academicianul are valoare cognitivă. Am avut întotdeauna susținerea și înțelepciunea lui pentru că a văzut în noi potențialul de a evolua și a creat în permanență condițiile necesare pentru manifestarea maximă a acestui potențial. Este un model unic, este omul care creează inspirație și oportunități de a învăța și pentru alții și mai este și un suport moral remarcabil. O caracteristică și o calitate, la fel, distinctă, a academicianului este spiritul său colaborativ, cooperant. El tratează bibliotecarii ca pe niște parteneri egali, le demonstrează atașamentul său față de ei, scrie despre ei. Aparent, Mihai Cimpoi este neinteresat de ce vorbim noi, dar sedimentează, în el, selectează laborios, apoi vine cu completări, sugestii sau scrie...

Există multe personalități minunate și talentate fără de care activitatea Bibliotecii Municipale nu ar fi atât de frumoasă, consistentă, valoroasă și vizibilă. Din acad. Mihai Cimpoi își are locul său distinct. Dorim să ne exprimăm gratitudinea cea mai profundă față de el, fără a cărui viziune clară și îndrumare multe proiecte literare, de cercetare nu ar fi avut loc.

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” este aidoma unui puzzle – se compune din multe piese diferite – culori, mărimi și forme. Fără academicianul Cimpoi nu am putea pune laolaltă toate piesele jocului oricum am încerca – ar lipsi mult din filialele „Transilvania”, „Ovidius”, „Alba Iulia”, „Târgu-Mureș”, „Tudor Arghezi”, „Maramureș”, „Liviu Rebreanu”, „Hristo Botev”, „Târgoviște”, „Ștefan cel Mare”, „Onisifor Ghibu”, Centrul de carte germană, Sediul Central, și, poate, mai ales, din Centrul Academic Internațional „M. Eminescu”. Fără Mihai Cimpoi echipa noastră nu ar fi atât de talentată, creativă și profesionistă precum este. Mihai Cimpoi apreciază munca noastră, iar aprecierea lui ne crește valoarea.

Mihai Cimpoi colaborează cu oameni mici, învață lucruri mari din experiențele mici, acesta-i unul din secretele popularității lui. Dar, indiferent câte aplauze culege el, continuă să creeze, să muncească, să depășească tot ce a făcut până acum. Prin acțiune și împliniri își făurește viitorul. Simplitatea lui, legendară, îmi amintește de un volum de poezii al lui Pablo Neruda *Ode elementare*. Dacă citim poeziile, căpătăm o nouă perspectivă asupra felului în care chiar și lucrurile cele mai comune joacă un rol plin de sens în viața noastră. Un colos ca Mihai Cimpoi poate să se bucure de lucruri comune, să discute despre obiecte comune cu orice om, oriunde. Nu este nici egocentric, nici arogant, nu se izolează de oameni nici chiar când trece prin cele mai dificile momente. Academicianul se vede ca făcând parte dintre noi; vrea să contribuie, observă contribuțiile celorlalți; se privește ca pe o parte a lumii din jur, dar nu ca pe cea mai importantă. De aceea, este atât de iubit și respectat. Unii fac uz și abuz de aceste calități ale academicianului, dar el nu se supără. De fapt, este un om cu un fin simț al umorului, este un om vesel, bucuros de tot ce se întâmplă în jur, nu poate refuza cereri, adică sarcini (de a scrie

o recenzie, de a vorbi la vreun subiect, de a participa la vreo activitate culturală), deși conștientizează că se angajează în muncă adăugătoare, neplanificată pentru că este omul care se documentează, cercetează, precizează, se informează. Îi place să pună umărul și la ceva distractiv, dacă se întâmplă.

Mihai Cimpoi are un statut, dar statutul său derivă din contribuții, realizări și comportament. Nu este însă preocupat de prezervarea acestui statut, el înlocuiește această preocupare cu rezultate. Acad. M. Cimpoi are o autoritate distinsă, dar blândă – ceea ce catalizează apropierea oamenilor de el.

La aniversarea academicianului nostru încercăm să-i evaluăm evoluția, progresul pe tărâm cultural și social. Or, acestea se află la baza a tot ce dă senzația de împlinire, satisfacție, sens în viață, în activitate și dezvoltare. Acțiunea de a face viitorul mai mare decât trecutul reprezintă însăși calea progresului. Un viitor mai mare include tot ce a înfăptuit Mihai Cimpoi mai bun decât,

să zicem, cu zece ani în urmă. Sintetizând contribuțiile dlui acad. Cimpoi într-o nouă biobibliografie (2002-2012), am aflat că în această perioadă de timp a publicat 31 volume de autor (cu un total de câteva mii de pagini), a fost coordonator, coautor la alte 17 volume (peste opt mii de pagini!), a publicat 450 de articole, a răspuns la, cel puțin, 72 de interviuri. Întregesc acest portret de academician *silitor* încă 230 de articole despre viața și activitatea sa.

Când spun viitor, nu am în vedere timpul pe care-l mai avem la dispoziție, ci modul în care îl întrebuițăm. Mihai Cimpoi acceptă timpul modern, îl folosește la maximum și îl modifică. Semnul adevărat al sănătății scriitorului, dovada că există sunt cărțile sale, periodicitatea cu care scrie, prezența și contribuția la viața literară. Academicianul are un mare viitor pentru că scrierea sa, în esență, are durabilitatea capodoperei literare, are durabilitatea capodoperei de larg răsunset.

AD MULTOS ANNOS!

A STRÂNS TOAMNĂ DUPĂ TOAMNĂ...

Ludmila BULAT,
redactor de carte, publicistă

Elena Grosu și-a început activitatea de redactor de carte la Editura „Timpul” în 1979, care a existat până în 1991; când „Timpul” s-a comasat cu Editura „Cartea Moldovenească”, astfel apărând Editura „Universitas”. La „Timpul”, din cei circa 40 de angajați, doar vreo șase erau moldoveni, restul evrei, ruși și ucraineni, toți ru-sofoni. Pe atunci erau colective de muncă stabile, femeile se încadrau în muncă domnișoare și se pensionau bunicuțe, salariul nu era mare, dar la timp, tirajele cărților se repartizau la toate librăriile din republică.

Dar alolingvii erau străini de valorile noastre naționale, de durerile băștinașilor. O atitudine similară era și la alte edituri, din partea alolingvilor, unii chiar ne numeau *derevenskie*, „țărănoi” sau „țărani plouați”...

Înainte de a purcede la scrierea acestor rânduri, am frunzărit o carte apărută la editura nominalizată – *Kutuzov* (1988), așa s-a numit un timp localitatea Ialoveni. La acea editură apărea o serie de cărți în ediție paralelă – română și rusă – despre localitățile Moldovei. Erau niște minialbume cu fotografii color, scrise în stil triumfalist

despre „grandioasele realizări” ale „socialismului dezvoltat”.

Dacă e să apelăm la literatura istorică apărută după 1989, aflăm că în timpul campaniei din 1812, armata țaristă prefăcea Basarabia într-o pustie fără șanse de a renaște. Nenorociții locuitori din Moldova și Valahia scriau plângeri împotriva fără-delegilor săvârșite de armatele generalului Kutuzov. Fiind muștrat de mai-marii săi că a jefuit populația băștinașă încât nu-i mai rămăsese nimic pentru existența omenească, Kutuzov răspunse: „Am să le las [băștinașilor români – *n.n.*] ochii să plângă.”

Și iată că în onoarea aceluși general-călău a fost denumită o localitate din RSS Moldovenească. Bine că măcar după 1989 a învins rațiunea sănătoasă și bunul-simț și s-a revenit la denumirea laloveni.

La Editura „Timpul” apăreau albume, calendare, cărți de artă culinară, de sfaturi practice. Una dintre acestea, *Cartea gospo-*

dinei moderne, autoare jurnalista Tamara Suhaia, îngrijită de Elena Grosu, a apărut într-un tiraj de 75 mii de exemplare (1980), cred că au procurat-o toate gospodinele din Moldova.

Un album de zile mari, care și astăzi se privește cu interes este *Poliptic moldav* (1985), autori Pavel Balan, Vlad Druc, redactor Elena Grosu. Albumul prezintă cetății, ansambluri monastice, biserici, sculptură, fresce, icoane, broderii, manuscrise; a apărut în română, rusă și engleză, într-un tiraj de 30 de mii de exemplare fiind tipărit în Republica Democrată Germană.

Deși erau o mână de moldoveni, cărțile editate la „Timpul” apăreau într-o limbă română corectă, îngrijită.

După ce a acumulat o bogată experiență în domeniul redactării, Elena Grosu s-a decis să-și încerce forțele la întocmirea dicționarelor, îi plăcea lexicografia încă de pe băncile universității. În 1999 la Editu-

Trei doamne, redactori de carte la Editura „Epigraf” (de la stânga): Elena Grosu, Ala Rusnac, Larisa Eršov

ra „Epigraf”, unde activează și în prezent, vede lumina tiparului *Mic dicționar de pleonasm*, alcătuit de Elena Grosu. La următoarea ediție cuvântul „mic” dispare și în 2012 *Dicționar de pleonasm* a ajuns la ediția a patra. Referindu-se la această carte, scriitorul, prof. univ. dr. hab. Ion Ciocanu îi îndeamnă pe utilizatori: „*Dar căutați-o, procurați-o și luați-o drept călăuză prin oceanul nesfârșit al cuvintelor...*”

Următorul e *Dicționar de antonime sinonimizat*, apărut la aceeași editură în 2000, ajuns în prezent și el la ediția a patra. „*Prezentul dicționar reflectă nu numai legătura strânsă a antonimiei cu sinonimia, ci și cu alte categorii semantice fundamentale, cum sunt polisemia și derivarea*”, citim în prefața semnată de autoare.

În 2005 Elena Grosu pune la dispoziția utilizatorilor *Dicționar de sinonime. Lexic, expresii, locuțiuni*, recent apărând ediția a doua. Dicționarul are o prefață semnată de dr. Cristina Florescu, de la Institutul de Filologie „Al. Philippide” al Academiei Române – Filiala Iași.

Dicționar de proverbe și zicători (2007), ajuns la ediția a doua, este rodul muncii mamei, Elena Grosu, și a ficei, Victoria Braga, licențiată în filologia româno-engleză, Universitatea din București. Dicționarul oferă circa 200 de proverbe și zicători comentate (*Registru explicativ*); o structurare tematică și tipologică a expresiilor paremi-

ologice (*Registru tematic*) și un repertoriu alfabetic al proverbelor și zicătorilor selectate (*Registru alfabetic*).

În 2009 la aceeași Editură „Epigraf” vede lumina tiparului un solid *Dicționar de educație tehnologică*, autori Elena Grosu și profesorii Ion Șaragov și Andrei Secară. Alături de titlu este dată specificarea „18 în unu”, ceea ce înseamnă că dicționarul cuprinde 18 dicționare terminologice similare ca format și conținut. Dicționarul a fost elaborat cu scopul de a oferi un instrument de reper la predarea / învățarea educației tehnologice în școală și în instituțiile de învățământ specializate.

Pentru a înțelege complicata, dificila muncă depusă la alcătuirea unui dicționar, îl vom cita pe ilustrul filolog italian Giulio Cesare Scaligero, care afirma că „*mai ușoară poate fi socotită pentru cineva osânda de a munci toată viața la ocnă decât aceea de a face un dicționar*”.

Elena Grosu a ajuns la un moment al vieții, când – vorba cântecului – a strâns toamnă după toamnă și face un bilanț: a crescut o fată frumoasă și deșteaptă – Victorița, cu studii și masterat la București, a îngrijit sute de cărți, a alcătuit câteva dicționare necesare, a apărut ani în șir limba română.

Dragă Elena, cei care te cunosc și te prețuiesc la justa valoare, din tot sufletul îți urează: *La multe toamne cu rod bogat!*

O SOLIDĂ DONAȚIE PENTRU BIBLIOTECA MUNICIPALĂ

La Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” au fost prezentate șase titluri de carte, semnate de cunoscutul istoric, diplomat, mecenat și om politic Valeriu Pasat, după care acestea, în mai multe exemplare, au fost donate instituției gazdă pentru a fi repartizate celor 30 de filiale. Toate volumele sunt axate pe tematica istorică, iar manifestarea s-a vrut și ea a fi de zile mari prin prestația participanților, dar și prin consistența lucrărilor, o parte din ele fiind deja lansate în unele biblioteci, de exemplu, la Biblioteca „Ovidius” din cartierul Telecentru, la Biblioteca „Onisifor Ghibu”, la Biblioteca „Transilvania” ș.a.

În aprecierea moderatorului, care de data aceasta a fost scriitorul Vlad Pohilă, istoricul Valeriu Pasat, dr. hab., membru corespondent al AȘM, „face un alt fel de istorie, cu miză pe documente”, scoase cu mîgală din arhive greu accesibile. Citindu-i cărțile, ai impresia că autorul s-a specializat în drama Basarabiei, a Bisericii Ortodoxe, a deportărilor și deportaților, pe care i-a deplâns în *Calvarul. Documentarul deportărilor de pe teritoriul RSS Moldovenești*, dar și în lucrarea de proporții a Eufrosinei Kersnovski *Cât valorează omul*, apariție editorială îngrijită și prefațată de el. Unele din aceste cărți au fost editate la Moscova, dar în română. Moderatorul a mai amintit publicului și despre inițiativa lui Valeriu Pasat de a introduce cursul de religie în școli, de un apel la conciliere între istorici, îndemnând în continuare vorbitorii să-și spună opiniile despre cărți și autor.

Prima, după cum era și firesc, a vorbit amfitrioana Bibliotecii Municipale, doam-

na conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, care mai întâi și-a exprimat bucuria de a vedea din nou, adunați în jurul cărții, cititori, bibliotecari, jurnaliști, scriitori, savanți... Manifestarea este cu atât mai semnificativă cu cât are loc în sala istorică a Bibliotecii, care amintește de pașii lui Nicolae Iorga, Constantin Stere, George Enescu, Ion Minulescu, Maria Cebotari, multe alte personalități distinse. Apoi a făcut o succintă, dar exactă prezentare a muncii de cercetare a donatorului, care s-a constituit într-un adevărat *Laudatio*, pe care cititorii noștri merită a-l lectura integral.

Referindu-se la cărțile dăruite filialelor BM de către V. Pasat, vorbitoarea a menționat că este o donație impresionantă, pe care vom ști s-o valorificăm cu multă eficiență. Adevărul în Republica Moldova rămâne a fi o problemă, or, aceste cărți ne îndeamnă să-l cunoaștem din surse credibile. Această donație ar putea răspunde genericului: *Să ne cunoaștem istoria adevărată*.

Deși a deținut înalte funcții în viața politică și diplomatică, V. Pasat a dat preferință și prioritate muncii de cercetător. În perioada istorică complicată și tumultuoasă pe care o parcurgem, Valeriu Pasat a dat dovadă de curaj, tenacitate și inteligență, folosindu-și întreg potențialul intelectual. L. Kulikovski a remarcat și ținuta grafică frumoasă a volumelor, care vor completa și împodobi în continuare colecțiile de carte istorică a filialelor.

Prof. univ. dr. hab. Nicolae Enciu, de la Institutul de Istorie, Stat și Drept al AȘM, unde activează și protagonistul manifestă-

rii, a salutat cu multă căldură gestul meritoriu al colegului său de a dăruii Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, practic, o bibliotecă în miniatură, cu volume de istorie adevărată, de care duc lipsă, mai ales, bibliotecile din sate. Domnia Sa a mai spus că instituția pe care o reprezintă l-a înaintat pe Valeriu Pasat la Premiul Național al Republicii Moldova. (Între timp, la 27 August – de ziua Independenței Republicii Moldova –, au fost acordate zece Premii Naționale, printre laureați, la compartimentul știință, fiind și dl Valeriu Pasat, cu care ocazie îi exprimăm sincere felicitări. – *Nota red.*)

Pe aceeași linie academică, acad. Mihai Cimpoi, împluternicit să transmită mesajul de salut al președintelui Academiei de Științe a Moldovei Gh. Duca, a constatat, între altele, că și acum suntem pe viu martorii unor falsificări din istoria apropiată, de aceea a îndemnat să ne ocupăm cu deosebită seriozitate de istoria românilor basarabeni, apreciind meritul și gestul autorului, subliniind că Valeriu Pasat slujește adevărul, ne aduce aceste cărți necesare ca aerul, care merg acolo unde e nevoie de documentare. Eminescu spunea mereu: a pune faptele pe tapet. Valeriu Pasat vine cu documentul pe tapet. „Asta le-o spun și studenților mei, pentru a ști să deslușească adevărul de fals”, a conchis vorbitorul.

Analistul politic, ex-ambasador, dr. în istorie Anatol Țăranu a ținut să remarce că Valeriu Pasat este cel mai notoriu reprezentant al generației sale, fiind o persoană deschisă colegilor, un creator de premise reale pentru dezvoltarea istoriei. Cu regret, volumul cu amintirile despre gulagul stalinist ale Eufrosinei Kersnovski a fost refuzat să fie lansat în Parlamentul comunist al R. Moldova. „Astăzi să fii un istoric adevărat e un lucru foarte greu”, a mai spus A. Țăranu, clasificându-l pe V. Pasat ca pe un istoric cu mare greutate, pentru că documentele de arhivă pe care acesta se bazează, sunt valoarea în sine a istoriei.

Prof. Boris Volosatâi, directorul Liceului român-francez „Gh. Asachi”, a calificat donația ca pe un „păsat în lapte”, un izvor autentic important pentru bibliotecari, dar și pentru cititori, mai ales pentru cei din generația tânără, care trebuie să cunoască adevărata istorie și geografie a neamului.

Dr. Octavian Țăcu a mărturisit cu sinceritate: „Mă bucur că m-am născut și fac parte din generația după Valeriu Pasat, având posibilitatea să-i cunosc toată creația, pe care o văd pe două dimensiuni, și anume: în primul rând, are talentul de a descoperi documentul, iar în al doilea – de a-l pune cu succes în valoare. M-au fascinat îndeosebi ultimele cărți, ale Domniei Sale, care reflectă și felul meu de a vedea lucrurile.

Scriitorul Andrei Burac, după exprimarea crezului că aceste volume de istorie adevărată nu trebuie să lipsească din nicio școală, din nicio bibliotecă, a declarat că a văzut atâția mincinoși care au primit Premiul de Stat, încât s-ar bucura cu certitudine ca să-l primească pe merit Valeriu Pasat.

Scriitorul și cercetătorul Iurie Colesnic, care în cunoștință de cauză știe rostul și semnificația documentului de arhivă și valoarea contribuției celui care-l aduce în fața publicului larg, a dorit să notifice: „Biblioteca s-a completat nu doar cu o donație, dar cu o avere, și materială, și spirituală.”

Au mai vorbit dr. Nina Negru, prof. Aureliu Marinciuc ș.a., în încheiere, oferindu-i-se cuvântul și protagonistului, care, copleșit de emoții, a mulțumit gazdelor, moderatorului, vorbitorilor și tuturor participanților, remarcând: mă bucur enorm că s-a adunat atâta lume bună, lume caldă! Prin intermediul bibliotecilor și celor peste trei sute de bibliotecari, facem un lucru comun – contribuim la cunoașterea istoriei adevărate. Am editat mult și vreau ca efortul meu să-și găsească rostul. Am colindat toate satele din Moldova, cunosc realitatea. Am colegi istorici de care sunt

mândru. În ciuda faptului că la început o bună parte din cărțile mele au fost interzise în Republica Moldova, pentru că sunt o fire încăpățânată n-am pregetat să cred că va veni și vremea când vor fi necesare, de aceea sunt foarte recunoscător de aprecierile și recenziile care s-au făcut, mă simt împlinit și voi continua să muncesc cu aceeași ardoare și în aceeași direcție. Necunoscând trecutul, nu vom putea dezlega nodurile gordiene. După scrutinul electoral, acad. Andrei Eșanu, într-o convorbire telefonică mi-a spus: „Slavă Domnului că n-ai trecut în Parlament, căci tu ești predestinat să te ocupi de știință, de știința istorică.”

Cu un pic de amărăciune și-a amintit de greutățile prin care i-a fost hărăzit să treacă la 23 august 1993, pe urmă prin arestul din 9 martie 2005, momente care însă nu i-au demolat credința și elanul de muncă. Cu prilejul acestei întâlniri, a deschis o nouă paranteză în vederea activității recente, ea însemnând o nouă lucrare despre RASSM în componența Ucrainei, care va da în vileag multe informații necunoscute la această temă, argumentele

axându-se pe aceleași surse din arhive, care până mai ieri erau închise sub șapte lacăte păzite cu ferocitate de rinocerii roșii.

Alocuțiunea dlui dr. hab. Valeriu Pasat, pe care a pregătit-o spre a fi prezentată la manifestarea de referință, o inserăm în acest număr al revistei, convingși că va trezi interesul cititorilor noștri.

În încheiere autorul a răspuns competent și cu bunăvoință la întrebări, inclusiv la o sugestie privitor la posibile donații de carte pentru bibliotecile comunale, la care am fost asigurați că Domnia Sa are un program pus la punct ce va completa cu siguranță și aceste instituții văduvite de carte nouă, în comparație cu suratele lor din marile orașe.

Precizăm că donația de carte făcută de Valeriu Pasat include volumele *Ortodoxia în Moldova: Puterea, Biserica, enoriașii*, în patru volume; *RSSM în epoca stalinistă, 1940-1953*; *Asprul adevăr al istoriei. Deportările din 1940-1950*; *Calvarul*; *Cât costă viața omului: [jurnale și desene din gulag]* de E. Kersnovski, ed. îngrijită și prefațată de V. Pasat, ș.a.

CRONICAR

VALERIU PASAT SAU DEFINIREA CLARĂ A DIFICULTĂȚILOR ISTORICE

*Dr. Lidia KULIKOVSKI,
director general, BM „B.P. Hasdeu”*

Imprecația chinezească, pe care ne-o amintește Nikos Kazantzakis în *Raport către El Greco*, spune: „Fii blestemat să te naști într-o epocă însemnată.” Suntem blestemați să trăim vremurile tumultuoase în care ne aflăm astăzi, să facem față unui context foarte frământat profesional, social, politic. Dar nu fiecare își asumă responsabilitate benevolă să contribuie cu ceva pentru a face vremurile mai bune sau măcar mai clare.

Lucrările lui, au greutatea specială pe care le-o dă omul, specialistul Valeriu Pasat, înzestrat cu o rară capacitate de a reflecta la experiențele trăite de noi, basarabeni, să le prezinte documentat, convingător, în așa fel încât să putem învăța ceva. Din cărțile lui Valeriu Pasat învățăm, încă o dată, în aceste timpuri amenințătoare pentru Republica Moldova, istoria noastră nenorocită de mulți alți istorici (având acest scop bine definit).

Valeriu Pasat, istoricul-cetățeanul și-a asumat responsabilitatea de a clarifica, a identifica și a descrie profund documentat nuda realitate a unor evenimente, perioade din istoria RM, conștientizând urgența recunoașterii, de noi înșine, a gravității situațiilor acelea pentru prezentul și viitorul țării. Noi iarăși ne prăvălim la poalele muntelui, ca Sisif, ca să mai trăim calvarul istoriei noastre. Edmund Burke, filosof britanic, menționa că „cei care nu cunosc istoria sunt sortiți s-o repete”.

În lumea de azi, pedeapsa pentru necunoaștere este aspră. Ținând cont de viteza cu care circulă informațiile, de interesele politice, geopolitice ale unor acțanți politici, timpii de reacție trebuie să fie mult mai mici, căci incapacitatea de a recunoaște, de a conștientiza și de a acționa, în consecință, este repede remarcată, amplificată și pedepsită.

Cărțile dr. hab. în istorie Valeriu Pasat nu se ocupă de răni superficiale, el apelează la chirurgie documentară și lasă să se amplifice adevărul. Or, adevărul, în RM, rămâne o problemă. Noi, basarabenii, confrunțați cu probleme de tot felul, suntem de la o vreme chiar imuni la probleme identitare, istorice. Aceasta ne face inapți să deosebim între un bloc inofensiv de gheață și vârful unui aisberg adevărat. Valeriu Pasat, bine documentat, le distinge, fapt ce-i permite să scoată în evidență originile problemelor noastre.

În *Principele*, filosoful italian Niccolò Machiavelli își sfătuia adepții: „Să nu irosiți niciodată șansele pe care vi le oferă o **criză**.” Valeriu Pasat nu o irosește, el vestește, aduce documentul în față, cercetează temele **dificile** ale istoriei noastre. Munca sisifică de cercetător a fost favorizată, într-un fel, și de posturile pe care le-a ocupat – a avut acces mai ușor la documente. Dar mulți au avut acces – numai că aceleași documente au fost văzute și de unii istorici cu un scop meschin de a preface adevă-

rul în neadevăr, apoi de a-l multiplica și a-l pune cocardă pe reverul istoricilor, astfel transformându-i în mutații ai adevărului istoric, în viruși ai neadevărului. Referitor la accesul ușor la documente amintesc aici cuvintele lui Jonas Ridderstrale, autorul bestsellerului *Funky Business*: „Suntem plătiți pentru ceea ce facem și suntem ținuti minte pentru rezultatele noastre. Dar rezultatele pornesc din definirea clară a dificultăților.” Poți defini dificultățile știind, cunoscând originile lor. Acesta a fost scopul cercetătorului Valeriu Pasat.

Dr. hab. m.c. al AȘM Valeriu Pasat vine, în lucrările sale, cu documente primare, cu comentarii originale, sinteze revelatoare, contrastante cu cele ale altor istorici cercetători ai acestor perioade abordate în volumele sale. Valeriu Pasat a dat dovadă de curaj, de responsabilitate personală, dar și de multă inteligență în abordarea acestor, deloc ușoare, durute continuu, perioade istorice ale RM.

Să cunoaștem adevărata istorie! Trebuie s-o cunoască cât mai mulți oameni. Aceasta vrea autorul care a venit astăzi la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” să doneze volumele sale cetățenilor Chișinăului. Să *ne cunoaștem adevărata istorie* va fi titlul generic sub care toată suflarea bibliotecărească va promova adevărul, va promova cărțile dlui Valeriu Pasat.

DONEZ CU BUCURIE DIN MUNCA-MI DE ASIDUĂ CERCETARE...

Valeriu PASAT,
dr. hab. în istorie, membru corespondent al AȘM

Trebuie să vă mărturisesc că ideea de a face niște donații de carte bibliotecilor noastre mi-a venit nu demult. În ultimul timp, am avut ocazia de a vizita mai multe localități din republică, de a comunica cu mai mulți concetățeni, oameni de diferite profesii și opțiuni politice. În urma deplasărilor mele prin republică și a contactului cu concetățenii noștri, m-am convins că bibliotecile se află într-o stare alarmantă, deplorabilă – la compartimentul literatură în limba populației majoritare și, în mod special, al literaturii istorice.

Cred că unora le va fi greu să-și imagineze, dar avem în republică biblioteci comunale, școlare, liceale, dar și raionale în care lipsesc cu desăvârșire cărți elementare, adică generale, de istorie a Neamului nostru, ca să nu mai vorbesc de lucrări monografice privind anumite perioade sau personalitățile marcante ale istoriei. Tocmai din acest motiv am luat decizia de a face donații de carte pentru câteva biblioteci importante de la noi, cu scopul și speranța ca volumele donate să ajungă – de la o bibliotecă centrală – și la alte biblioteci mai mici, situate în cartiere sau în localități mai îndepărtate de centru. Donația este alcătuită din lucrările scrise, elaborate sau îngrijite de subsemnatul în ultimii 20 de ani; unele au beneficiat de aprecieri în presa republicană, dar și departe de hotarele republicii. Ele vizează, cu precădere, istoria noastră contemporană, procesul de sovietizare a Moldovei și consecințele ei, în general, dramatice, tragice, dar esențial mi se pare că aceste lucrări ale mele sunt niște păstrătoare ale memoriei colective, ale memoriei

poporului nostru, căci știu bine ce a spus cândva Napoleon: „*Un cap (adică: un om, un popor) fără memorie este ca o fortăreață fără garnizoană.*” Noi avem Cetatea noastră dragă, cu bune și cu rele, pe care nu o putem lăsa nicio zi, nicio clipă fără garnizoană! Și, în acest context, nu pot să nu evoc și un gând luminos al lui Nicolae Iorga: „*Istoria își bate joc de cei care nu o cunosc, repetându-se.*” Comentariile, aici, cred că sunt de prisos...

Am început a face donațiile la Chișinău, la Biblioteca Municipală, și consider că am procedat corect: cuvântul *capitală* are aceeași rădăcină cu cuvântul *cap*; și de aici, de la *cap-capitală* totul începe, aici totul continuă și aici trebuie să culmineze – am în vedere faptele bune, desigur! Știu că în rețeaua principalei Biblioteci a Chișinăului, care poartă numele celebrului scriitor, lingvist, filozof, dar și istoric Bogdan Petriceicu Hasdeu, lucrează peste 300 de bibliotecari, în marea lor majoritate doamne și domnișoare. Ele sunt niște harnice și devotate slujitoare în Templul Cărții, ele își fac cu cinste datoria, în condiții nu dintre cele mai bune, dar ele știu a trăi cu bucuria de a ajuta de alții să se documenteze, să se informeze, să se apropie de valorile spirituale naționale și universale. Nu am nicio îndoială că reușitele Bibliotecii Municipale se datorează în bună parte și faptului că în fruntea Echipei „Hasdeu” se află doamna Lidia Kulikovski care, prin muncă asiduă, prin studii; prin respect profund față de valorile naționale și universale, față de omul dornic de a cunoaște; printr-o sensibilitate aparte la tot ce este valoros și nou sau nou și valoros și-a cucerit bunul nume

de lider al unei importante instituții culturale, strategice.

Marele, regretatul nostru poet Grigore Vieru, pe care am avut norocul să-l cunosc personal și să mă bucur de o sinceră comunicare intelectuală cu el, spunea că „întreaga societate și întregul univers a atârnat și va continua să atârne de genele femeii”. E un gând frumos, poetic, dar este și extrem de adevărat, căci nu ne putem imagina vreo împlinire valoroasă fără implicarea, fără contribuția femeii. Eu însumi am simțit aceasta din plin, căci la elaborarea mai multor lucrări, mai ales a celor concepute, scrise, redactate în anii de prigoană, de detenție politică, am beneficiat mereu, din plin, de sprijinul moral, și nu numai, al soției mele, Lilia, fapt pentru care ori de câte ori am ocazia, îi exprim cuvinte de caldă recunoștință. Zicea undeva Napoleon că „*în marile crize, menirea femeilor este de a ne îndulci necazurile*” și cum noi trăim mai multe decenii de criză profundă, Dumneavoastră îndepliniți cu brio această misiune pe care v-o asumați benevol, pentru a asigura în societate un echilibru, apoi și condiții pentru a merge înainte. În acest context, menționez cu o deosebită satisfacție sufletească: în munca mea de cercetare a istoriei recente a Basarabiei am avut norocoasă ocazie de a depista, a descifra, a comenta, a edita și de a populariza jurnalul Eufrosiniei Kersnovski, o basarabeancă de excepție, care ne-a lăsat un document zguduitor despre schimbările tragice ce au avut loc în viața și în sufletul basarabenilor în anii '40-'50 ai secolului trecut. Acest jurnal a fost tradus și în italiană, beneficiind de o excepțională lansare / prezentare; acum se traduce și în germană; păcat că nu s-a găsit încă nimeni să-l traducă și în română, limbă pe care o cunoșteau bine și membrii familiei Kersnovski, ca niște cetățeni loiali ai Regatului Românii, chiar dacă limba lor maternă era rusa, ei reprezentând o vigoasă dinastie

de nobili din sudul Rusiei. Cu toate că am la dispoziție foarte puține exemplare ale jurnalului Eufrosiniei Kersnovski, câteva le voi dăruia cu emoție celor mai importante biblioteci din Chișinău și din marile noastre centre social-economice, pentru ca un număr cât mai mare de compatrioți să ia cunoștință de trăirile acestei basarabence de excepție, de *principialitatea ei nestrămutată, neclintită* chiar și în condiții când se părea că nimic nu mai contează. Iar noi, și acum, avem mare nevoie de niște lecții de principialitate, de verticalitate – ca o condiție obligatorie pentru o evoluție spre normalitate.

Poate că unii se vor întreba care este scopul sau subtextul acestei donații de carte. Răspund cu plăcere că nu urmăresc decât un singur scop: să contribui și eu, în limita posibilităților, la familiarizarea compatrioților noștri cu istoria națională. Dumneavoastră, bibliotecarii, știți mai bine decât alții că noi trăim în Epoca Cunoașterii, a Informării; că fără informare, fără documentare, fără cunoștințe profunde în domeniul ales ca specialitate, dar și fără cunoștințe de cultură generală, nimeni nu poate fi ceea ce înțelepciunea populară numește *omul care sfințește locul* sau, mai simplu, *omul potrivit la locul potrivit* – omul de care are nevoie orice societate și poate mai ales societatea noastră, aflată într-o stare de agonie a tranziției. S-a spus cu diferite ocazii că omul cunoscător, omul informat este un om puternic și un cetățean valoros. Aș adăuga în acest context că omul care cunoaște istoria este de două ori puternic, deoarece istoria oferă informații și chiar anumite soluții de conviețuire, dar și de supraviețuire; totodată însă, Istoria educă, dezvoltă sentimente fără de care existența noastră și mersul nostru înainte sunt de neconceput. Am în vedere sentimentele civice, patriotice, societale, dar și estetice, capabile de a ne sublima existența. Amintiți-vă câte roma-

ne și povestiri istorice v-au frapat copilăria, apoi adolescența, apoi tinerețea, apoi și alte etape ale vieții. Însă perceperea justă și aprofundată a numeroase fenomene și fapte de viață devine posibilă numai printr-o înțelegere și cunoaștere adâncă, subtilă a istoriei.

Acum, dacă tot ne aflăm într-un cadru neoficial, ci mai mult în unul familiar, colegial, chiar intim, îmi permit să vă dezvălui un secret, pe care unii – posibil – îl știu sau îl intuiesc, iar pentru alții „dezgolirea” acestei taine ar putea adăuga un fel de plusvaloare cărților, atunci când le vor solicita, le vor citi, le vor folosi – cu siguranță – pentru documentare și studiu. Majoritatea cărților pe care le donez au fost până nu demult tabu. Este greu să crezi una ca asta, doar Republica Moldova de 20 și ceva de ani este considerată un stat perfect democratic! Cu toate acestea, repet: **cărțile pe care vi le donez au fost mulți ani interzise sau, cel puțin, nedorite** de regimul care „mi-a creat condiții” – pun aceste cuvinte între ghilimele – de a-mi continua și în detenție munca de cercetare ca istoric. Cărțile de care vorbesc nu puteau fi lansate, nu puteau fi expuse, în anumite situații nu puteau fi nici măcar citate. Această incredibilă, stupidă tabuizare a unor volume de istorie, în general inofensive, în tot cazul – obiective, după cum le-au apreciat mai mulți specialiști de la noi și de peste hotare, se datorează „ostașilor” și „ofițerilor” regimului totalitar, dar trebuie să constat, cu regret, că și unii oameni de-ai noștri s-au lăsat atrași în cursa pe care au întins-o bolșevicii de pe malul Bâcului – prin intimidare, prin minciună, prin falsuri și denigrare. Norocul nostru e că istoria are totuși o logică a ei, care nu

se lasă intimidată de nimeni și de nimic! Și iată că tocmai această logică sănătoasă a istoriei mi-a oferit astăzi fericita ocazie de a mă afla printre Dumneavoastră și de a vă prezenta cărțile care au așteptat cuminiți ora normalității.

Cărțile pe care le donez au în vedere istoria recentă, din ultimele șapte decenii ale poporului și statului nostru. Nu încăpe nicio îndoială că concetățenii noștri se interesează și de alte perioade ale istoriei naționale. Astfel încât, cine deține cărți de istorie privind alte perioade din trecutul nostru, poate face donații, pentru că lipsa cărții de istorie se face simțită în toate bibliotecile din republică, iar compatrioții noștri nu au pierdut interesul, pasiunea pentru istoria Neamului. Lansez acest apel – de a face donații de carte solicitată, de carte valoroasă, de carte istorică – către toți istoricii și către instituțiile ce îi reprezintă într-un fel sau altul: redacții, edituri, centre de cercetare și altele unde, cu certitudine, se găsesc niște volume care s-ar putea să nu fie de primă necesitate acolo, dar care volume, ajunse în bibliotecile publice, vor aduce numeroșilor cititori bucuria descoperirii și a cunoașterii Adevărului care, biblic vorbind, ne face mai liberi și mai puternici.

Doresc tuturor multă sănătate, noi împliniri în munca de cercetare și editate a lucrărilor concepute, scrise, elaborate, redactate, îngrijite, precum și în activitatea de popularizare, de propagare în mase a cărții, astfel, prin intermediul cărții, susținând un dialog continuu și viu cu societatea care încă nu s-a pierdut încrederea în stâlpii spiritualității: în fețele bisericești, dar și în istorici, scriitori, ziariști, artiști, cadre didactice și, desigur, în Dumneavoastră – bibliotecarii...

BIBLIOLOGIA E UN TERITORIU ÎN CARE SE ÎNTÂLNESC TOATE VALENȚELE CULTURALE

(Interviu cu prof. univ. dr. Ion Stoica, profesor consultant la Facultatea de Litere a Universității din București; conducător științific la Școala Doctorală de la Facultatea de Litere a Universității, București)

Rodica Avasiloaie: *Sunt onorată de faptul că ați acceptat acest interviu. Vă mulțumesc. Domnule profesor, felicitări pentru lansarea la Chișinău a romanului Facultatea de fluturi. De asemenea, primiți aprecierile noastre pentru susținerea conferinței Biblioteca și lectura din cadrul Colocviilor de vară, organizate de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. Ați vorbit despre aceste valori seculare cu multă profunzime și erudiție, fapt confirmat și în multiplele Dvs. publicații.*

Ion Stoica: La rândul meu, vă mulțumesc pentru oferta de a iniția acest interviu. Lărgim astfel sfera de comunicare și dăm „Colocviilor de vară”, organizate de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, o dimensiune încă mai profitabilă. În spațiul culturii române și, de altfel, pe plan universal, comunicarea între oamenii care reprezintă bibliotecile este o forță cu un potențial imens. Bibliotecile sunt structuri unice ale societății. Ele pot produce mai multă valoare adăugată decât se crede îndeobște și pot contribui în mod fundamental, deși fără prea multă vizibilitate, la instalarea dezvoltării durabile a societății. Iar pentru mine, spațiul biblioteconomic și, în general, spațiul infodocumentar basarabean este un model de receptivitate și de dinamism. Ar fi păcat ca unitatea de limbă și de tradiție culturală să nu fie cât mai larg și mai intens valorificate.

R.A.: *Profesor universitar, bibliolog, cercetător, poet, prozator... Dle Ion Stoica, unde vă regăsiți cel mai bine?*

I.S.: Încerc să ofer cât mai mult și să leg cât mai bine câmpurile care îmi dau satisfacție. Sunt momente și împrejurări de viață în care universul cultural e atât de plin de chemări pentru fiecare dintre noi, încât ar fi păcat să nu cauți răspunsurile cele mai potrivite. Bibliologia e un teritoriu în care se întâlnesc toate valențele culturale, cercetarea este singura modalitate care dă cunoașterii, dint-un domeniu sau altul, profunzime și confirmări, iar sfera didactică universitară pune în relații generative cele mai fertile competențe și responsabilități. Dacă ai șansa de a te bucura de lumina fiecăruia dintre cele trei câmpuri ar fi păcat să nu te manifesti atâta cât îți stă în putință. Cât despre poezie și despre creația literară, în general, ele sunt sfere mirifice în care te întâlnești cu tine și cu lumea, într-un fel pe care nu știi niciodată să-l exprimi întregitor. Oricât de departe rămâne cerul stelei celei mai luminoase, fie doar și un mănunchi de raze te încălzește și te încurajează.

R.A.: *Dle profesor, ați avut o carieră de excepție la Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București. Cum să pregătim prezentul bibliotecilor universitare ca să devină, la rândul său, cândva, un trecut elogiabil, dar și un prezent cu răspunsuri relevante pentru utilizatori?*

I.S.: Așa cum spuneam, bibliotecile sunt structuri unice ale societății. Ele vin din timp și vor traversa timpul, indiferent de formele în care va fi turnată memoria

omenirii și indiferent de modul în care se va obține valoarea adăugată în spațiile intermediere cunoașterii. Bibliotecile sunt legate fundamental de principiul universal al informației și al cogniției. Legătura lor cu învățământul este indispensabilă. Ele sunt, cum spunea Ranganathan, organisme în dezvoltare. Pentru mine, Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București a fost leagăn și lume, locul care a dat sens maturității mele intelectuale. Împrejurările care au făcut ca legătura mea cu BCU București să devină creatoare și împlinitoare au fost prilejuite, în mod paradoxal, de tragedia reculerii acestui așezământ în timpul revoluției din 1989. Distrugerea, aproape integrală, a bibliotecii m-a făcut să trăiesc dramatic obligația de a păstra caracteristicile unei instituții de faimă a culturii române și, în același timp, imperativul de a face din noua bibliotecă un lăcaș modern, o placă turnantă pe traseele informației universitare, un centru de afirmare a valorilor mondiale ale cunoașterii și o școală vie pentru cei chemați să vehiculeze informația de pe poziții analitice și critice. A fost mai mult decât greu. Acum BCU București este din nou o instituție de faimă a culturii române.

O bibliotecă universitară contemporană nu are valoare decât în măsura în care devine parte activă, poate cea mai activă, în efortul fără sfârșit de a spori calitatea formării universitare. Managementul unui astfel de obiectiv include cele mai înalte competențe de organizare, de informatizare, de relaționare, de raționalizare și de umanizare a întregului. Fiecare dintre aceste cerințe trebuie să-i facă pe cei care apelează la serviciile unei biblioteci din acest perimetru să afirme cu convingere, așa cum afirma Emil Cioran, amintindu-și de tinerețea lui studiosă: „Sunt creatura Fundației «Carol I».”

R.A.: *Să continuăm gândul Dumneavoastră despre management și să abordăm,*

în mod comprehensiv, idei legate de planificarea strategică a bibliotecilor. Filtrând prin gândirea academică, dar și prin practica activă pentru a direcționa VIITORUL bibliotecilor universitare, ce obiective prioritare ați stabili pentru următorii, să zicem, patru ani?

I.S.: Gândirea strategică a venit mai târziu spre perimetrul infodocumentar. Și încă nu s-a instalat ca model de acțiune. Strategiile nu sunt decât proiecții artificiale dacă nu sunt bazate pe **sistemism**. La nivelul managementului societății, sistemismul trebuie să transfere în strategii definirea clară a obiectivelor, cunoașterea profundă a tuturor componentelor și a rolului lor specific, distribuția rațională și consecventă a resurselor. Deocamdată, la acest nivel, societatea este deficitară, are alte priorități, acceptă dezordinea și risipa, cultivă mediocritatea. Iar la nivelul componenteii infodocumentare, sistemismul trebuie să se bazeze pe un profesionalism superior, pe capacități dinamice de cooperare și pe inteligență creatoare. Până acum, în fiecare dintre aceste trei zone fundamentale, evoluțiile sunt lente și inconsecvente. O planificare strategică reală înseamnă mult mai mult decât s-a realizat până acum, presupune o voință integratoare care să treacă de stadiul declarativ. Bibliotecile universitare traversează această epocă zbuciumată a începutului de mileniu marcate atât de consecințele pozitive ale participării lor, obligatorii, la procesele educaționale și de cercetare, cât și de urmările debusolante ale mișcării contemporane a informației. Prima determinare le impune implicare directă, ritm și ținută științifică. Managementul universitar va fi, mai mult decât până acum, constrâns de rațiunea superioară a pregătirii temeinice și competiționale a noilor generații să pună un accent din ce în ce mai apăsător pe locul informației în toate compartimentele formative și, în consecință, să acorde importanța necesară acestor structuri, cu

deosebire prin creșterea resurselor alocate și prin ridicarea nivelului de exigență față de gradul și stilul lor de participare. A doua determinare ține de factori mai complicați. Bibliotecile universitare, nu știu și nu pot, deocamdată, să se extragă de sub presiunea elementelor cantitative care împovărează procesarea informației, nu beneficiază de repere critice de autoritate care să faciliteze selecția informației și nu dispun de resursele financiare necesare pentru a procura informația cea mai valoroasă și tehnologiile cele mai performante. Numai un management inspirat, competențe profesionale remarcabile și reglementări care să faciliteze conexiunea generalizată și unitatea de acțiune ar putea deschide porțile către răspunsurile așteptate. Nu cred că aceste mari obiective pot fi atinse în patru ani, dar cred că ele pot fi considerate ca esențiale pentru a caracteriza trăsăturile viitorului.

R.A.: *În baza analizei SWOT (puncte tari, puncte slabe, oportunități și amenințări), numiți, Vă rog, câteva din punctele tari și slabe ale bibliotecilor din România.*

I.S.: Analiza SWOT e mereu necesară, e un instrument managerial indispensabil. La nivel de sistem, bunele și relele sunt cele la care m-am referit mai sus. Ele sunt diferite de la țară la țară și de la unitate la unitate. Ar trebui ca secțiunile universitare ale asociațiilor profesionale să-și propună și să realizeze seturi prioritare de analize și de proiecte, depărtându-se de lista totală de insatisfacții cu care operează de totdeauna, risipindu-și forțele.

R.A.: *Cum apreciați parteneriatul dintre bibliotecile din România și Republica Moldova? Care ar fi pașii pragmatici spre realizarea unor noi proiecte comune?*

I.S.: S-au făcut pași mulți pentru mai buna cunoaștere reciprocă, dar există un fond comun uriaș de aspirații și de posibilități pe care putem să le fructificăm

mai bine. Am putea lansa o listă de teme de cercetare, fundamentale și aplicative, care să mobilizeze potențialul științific din amândouă perimetrele; am putea elabora împreună instrumente de informare care să circule și de o parte și de alta a Prutului; am putea organiza unele forme comune de perfecționare a specialiștilor din biblioteci; am putea întâlni sistematic nucleele de conducere ale asociațiilor profesionale. Cel mai important lucru în viitorul foarte apropiat ar putea fi colaborarea pentru încheierea procesului de informatizare, inclusiv a resurselor documentare din trecut, din toate bibliotecile, în vederea interconexiunii generalizate a acestora. Dar câte alte proiecte nu ar putea fi luate în considerare?

R.A.: *Domnule profesor, ați avut un rol foarte important în reînființarea învățământului biblioteconomic românesc. La capitolul perfecționarea curriculumului, ce idei noi ne sugerați?*

I.S.: Formarea specialiștilor pentru structurile infodocumentare este o sarcină fundamentală. Improvizatia a avut prea multe consecințe negative. Și la fel de negativă a fost tolerarea mediocrității. Trecutul de excepție al bibliotecilor, atâta cât a fost, este legat de multe nume de excepție. Astăzi, profesionalismul infodocumentar nu mai poate fi realizat doar prin atingerea unor trepte înalte de cultură generală. Niciun domeniu nu progresează fără o formație dedicată, fără cunoașterea profundă a câmpului specific. În țările cu mari performanțe în dezvoltarea structurilor infodocumentare s-au înființat, mai ales după ultimul mare război, școli superioare comparabile, prin suportul teoretic și prin mijloacele de funcționare, cu cele mai bune forme de pregătire din alte domenii. În România, după Revoluția din 1989, învățământul infodocumentar s-a reconstruit pe baze moderne, preluându-se elemente valabile din tradiția națională antebelică

precum și din experiența contemporană a formelor existente în unele țări occidentale și în Statele Unite ale Americii. Cred că acum, după peste douăzeci de ani de experiență, se pot opera, progresiv, intervenții de aprofundare, de regrupare, de reponderare, de evaluare mai severă, mai diversificată, mai sistematică. Cred că zona care necesită cea mai susținută exigență este legată de training, ca program, durată și forme de evaluare. De asemenea, importantă mi se pare acum organizarea unei relații active cu absolvenții, în primii cinci ani după terminarea studiilor, pentru a prelua și a traduce în curriculum elementele rezultate din confruntarea cu realitatea profesională și cu nevoile mediului infodocumentar. Oricum, rafinarea continuă a învățământului infodocumentar universitar rămâne o temă de reflecție permanentă, pentru a păstra echilibrul necesar între continuitate și schimbare.

R.A.: *Dle Ion Stoica, ați scris că bibliotecile sunt structuri tehnologice. Sub presiunea tehnologiilor informaționale, nu credeți că avem o indolență în domeniu?*

I.S.: Și cartea – documentul, în general –, și bibliotecile sunt realități tehnologice. Gradul lor de tehnologizare este diferit de la o epocă la alta, de la un tip la altul, de la o structură la alta. Important este că aceste categorii de artefacte și de structuri

sunt legate de cele mai înalte descoperiri și implicări tehnologice. Natura lor nu respinge abordarea tehnologică ci, dimpotrivă, este favorizată de gradul de adecvare și de calitatea superioară a tehnologiilor. „Indolența în domeniu”, cum spuneți, poate fi consecința înțelegerii nepotrivite a locului informației în societate și / sau a lipsei de mijloace.

R.A.: *Bibliotecile sunt viața timpului nostru. Ele supraviețuiesc doar în cazul când se conformează schimbărilor și nivelului pe care îl impune UTILIZATORUL. Sunteți de acord cu această afirmație?*

I.S.: Afirmația este prea tranșantă. Putem spune însă cu îndreptățire că ele fac parte din complexul major de determinări care condiționează nivelul de dezvoltare a societății. Nu întâmplător, relația dintre calitatea sistemului de biblioteci și standardul general al unei țări este direct proporțională.

R.A.: *Dle profesor, vă mulțumesc pentru acest interviu. Sunteți așteptat la Chișinău.*

I.S.: Eu vă mulțumesc pentru întrebări și mulțumesc tuturor celor care m-au făcut să trăiesc împlinitor momentele vizitei mele la Chișinău.

*Interviu realizat de Rodica AVASILOAIE,
directorul Bibliotecii Academiei de
Muzică, Teatru și Arte Plastice*

CONTRA VALURILOR, CU NEASTÂMPĂR DE FURNICĂ...

*Maria TOACĂ,
reporteră la ziarul românesc Zorile Bucovinei*

**„Nu este destul întuneric
în tot universul ca să stingă lumina
unei plâpânde candelă.”
William Shakespeare**

Chiar înainte de a mă porni spre Boian, la dna Eleonora Bizovi, am citit într-un ziar că niște savanți au descoperit, în sfârșit, gena tineretii și că, foarte curând, acest

miraculos vaccin contra îmbătrânirii va fi accesibil tuturor oamenilor care visează la tinerețe veșnică. Cică, vârsta medie a pământenilor va ajunge, grație remediu-lui făcător de minuni, până la trei sute de ani. Un gând cam cinic m-a făcut să oftez a pagubă: „Doamne ferește, și vai și-amar de planeta noastră, dacă cei răi, de care moartea izbăvește pământul luându-i pe alte țărâmurii, vor avea o viață atât de lungă.” De obicei, baba cu coasa îi răpește mai degrabă pe oamenii buni, mângâierea celor ce rămân în urma lor fiind că Dumnezeu are mai mare nevoie de ei. Dar sunt și excepții, când din îndurarea cerească supraviețuiește câte un suflet generos (să fie de sămânță, cum spune înțelepciunea populară), pentru a menține și a duce mai departe lumina, a se lupta, în pofida fragilității trupești cu valurile purtătoare spre întuneric.

Apropiindu-se de al optzecilea hotar, cu trupul firav ca în adolescență, Eleonora Bizovi n-are nevoie de gena juneții veșnice, pentru că sufletul îi este poate chiar mai înaripat de cutezanța tinereții decât în anii când își legăna copiii, zbuciumându-

se între bucătărie, școală și studiile la o distanță destul de mare – la Bălți. Mi-a mărturisit că o salvează scrisul la *Zorile Bucovinei*: „Unii, care habar nu au cu câte sacrificii apare ziarul, mă întrebă câți bani primesc pentru cele publicate. Alții cred că scriu de florile mălului, însă eu încredințez foii albe numai lucrurile despre care nu pot tăcea, despre ce mă doare și, într-adevăr, cred că se poate schimba ceva prin cuvântul scris.” Întrebând-o dacă nu și-a făcut dușmani din această cauză, mi-a arătat o piatră, ce i-a zburat, cu mulți ani în urmă, într-un geam dinspre drum. Știe că la acel moment piatra a fost aruncată în soțul ei, profesorul și semănătorul de dragoste românească, Vasile Bizovi, care era încă în viață. Pe atunci vocea ei nu se auzea, căci trăia în umbra bărbatului, protejată de autoritatea lui. Acum, deși nimeni nu-i sparge geamurile, rezistă la lovituri mult mai dureroase, unicul alin fiind că soțul nu le vede și nu le simte. Are totuși și bucurii, umbrite de regretul că trebuie să i le împărtășească doar la mormânt. Nepotul Mihăiță din Chișinău, care va împlini în octombrie 17 ani,

i-a făcut un cadou împărătesc. A sunat-o de curând, rugând-o să nu se supere că, în această vară, nu va fi alături de ea la ziua de naștere. A câștigat locul doi pe România la competițiile de șah și se pregătește să plece la întreceri internaționale, în străinătate. De emoție, bunicuța a uitat să-l întrebe în ce țară au loc competițiile. Mai încape loc de supărare, când a fericit-o cu o veste atât de minunată, care i-a înseninat inima! După sunetul nepotului, singurătatea, veșnica-i însoțitoare, își luase tălpășița și se simțea de parcă toți cei dragi erau lângă ea.

Un moș bătrân, cu două mere...

Deși n-a invitat pe nimeni, nu putea să nu știe că peste numai două zile casa îi se va umplea de oaspeți neanunțați din timp. Îi va întâmpina ca în vremurile bune, când soțul îi aducea pe neprins de veste lume de pe lume. Dar în sâmbăta din preajma jubileului, o liniște deplină domnea în casa cu cele mai multe cărți în Boian. Pe aproape, la bucătărie, fierbea lin mămliga în ceaunaș, gazda dorind să mă primească

așa cum mă aștepta mama acasă, la Lehuceni. Nu-mi era ușor să-mi înăbuș gândul că și măicuța mea în acest august ar fi împlinit 80 de ani, amintindu-ne împreună cu dna Eleonora de ultima ei duminică la biserică, când preotul a ținut o slujbă la monumentul consătenilor căzuți victime ale regimului stalinist.

„E greu să suportăm pierderea celor mai scumpe ființe, dar Dumnezeu ne dă putere”, m-a consolată amabila gazdă, povestindu-mi o întâmplare miraculoasă, care a ajutat-o să-și revină după moartea soțului:

– La câteva zile după înmormântare, fiica Mărioara a trebuit să se întoarcă la Bălți. Nicușor s-a mai reținut, dar curând a plecat și el. Eram prea singură și bolnavă, nu știam cum să trăiesc. Stăteam în casă, mai mult culcată. Nici nu aveam puteri să mă mișc, când a intrat un bătrân de la Hliniță, sprijinit în cârjă. Nu l-am cunoscut, nu-i știu nici azi numele, dar întotdeauna îl pomenesc în rugăciunile mele. Mai întâi, el a strigat la mine: „Fată hăi, scoală-te, nu sta în pat!” Apoi mi-a spus mai blând că bărbatul meu i-a făcut un bine, iar el, amintindu-și, a venit să vadă cum

trăiesc. M-a certat din cauză că stau culcată. Întrebându-mă dacă am copii și nepoți, fără să aștepte răspunsul, m-a probozit: trebuie să trăiesc pentru ei. Apoi a scos din buzunar două mere, poruncindu-mi: „Mănâncă-le!” Până atunci nu puteam pune nimic în gură. Mi-a fost oarecum de bătrân și față de el am mâncat un măr. Pe urmă am băut un păhar de iaurt. Interesant că nu mi-a fost rău după o astfel de combinație. Moșul a plecat, iar eu m-am sculat din pat. Mi-am dat seama că el are dreptate și m-am încrâncenat să trăiesc.

Ascultând despre această stranie întâmplare, mi-am exprimat părerea că ar fi putut fi o vedenie ori un vis.

– Așa aș fi crezut și eu, dacă nu erau acele două mere, unul din care a rămas întreg pe masă după plecarea moșului. I-am povestit unei vecine și ea mi-a zis că o fi fost Sfântul Nicolae. Am mare credință, dar nu pot admite că Sfântul Nicolae mi-a adus mie mere. A fost un bătrân în carne și oase din satul nostru, numai că nu știu cine și nici nu l-am mai văzut vreodată.

Surprize cu roua de pe flori

Nici până la acea neobișnuită vizită, dna Eleonora Bizovi n-a trăit numai pentru sine. Îi plăcea să le facă surprize copiilor și soțului, la fiecare zi de naștere inventând ceva nou. Deoarece nu obișnuiau să invite oaspeți la zilele de naștere, uita cu desăvârșire de data nașterii ei. Se scula dimineața și, dacă era liberă de la serviciu, se apuca de treburi prin casă. Soțul îi tempera hârnicia, amintindu-i că pentru ea „azi e sărbătoare”. Apoi ai casei, mai ales când s-au ridicat mărișoare nepoțelele, au preluat obiceiul de a-i trezi pe sărbătoriți cu roua de pe flori: „Cine avea zi de naștere, era trezit cu un buchet de flori, de pe care îi scuturam roua pe față, mi-a dezvăluit dna Eleonora cea mai frumoasă amintire. Nepoțelele, Alina și Cristina, veneau special de la Bălți ca să-și sărbătorească zilele de naștere la Boian, știind că le pregătesc ceva deosebit.”

S-au scurs deja 12 ani, de când a rămas singură, și n-o mai trezește nimeni în zorii

Foto de V. Șoimaru

dimineții de 14 august cu roua de pe florile ce se aștern în același curcubeu vesel împrejurul casei. De mică a fost crescută cu credință în Dumnezeu, dar întărirea în evlavie s-a împlinit odată cu stingerea soțului, după anul 2000. Până atunci, întotdeauna a avut un zid protector în față – mai întâi în casa părintească, apoi în propria-i familie. Tatăl ei, Ilie Hârca al lui Ion, născut din 1903, a murit la numai 42 de ani. Cât a trăit părintele, de sărbătorile de iarnă, în casa lor se împodobea pomul de Crăciun. În sat se spunea că Ilie Hârca este un țăran cu carte. El era aspru cu cei patru copii, mai ales în privința reușitei la școală:

– Nu ne bătea, dar, când veneam de la lecții, în primul rând, ne controla caietele, apoi ne verifica cunoștințele la tabla înmulțirii. De încurcam ceva, ne dădea o oră, ca să ne corectăm. Mă speria tata cu o vorbă, mai ales când nu mâncam cum trebuie (puneam mâncarea din farfuria mea în a fratelui Ion): „O să te bat de-o să iasă fumul.” Nu-mi dădeam seama cum poate să se întâmple așa ceva. Așteptam să bage un băț în foc și să mă bată cu el până va ieși fum...

Că familia Hârca nu era ultima în sat există mai multe dovezi. Ilie cunoștea la perfecție două limbi străine – rusa și germana. Dacă nu rămânea numai în grija

mamei sale, după ce taică-său s-a pierdut în Canada, ar fi ajuns mai departe decât vâtaf pe moșia lui Marcu Metz. Oricum, cultul cărții domina în familie, gospodarul fiind abonat la ziare, reviste și la *Calendarul poporului*. Duminica, vecinii de pe Deal se adunau la Iluță Hârca, pentru ca să afle noutățile din țară și din lume. Fiul său Gheorghe, fratele cel mai mic al Eleonorei, a fost botezat de prefectul Gheorghe Vântu, în anul 1937, când s-a sfințit primăria din Boian. Participarea prefectului la acest eveniment este atestată și în documentele de arhivă. Poate și din această cauză, sovieticii nu l-au privit cu ochi buni chiar din primele zile. Deși era un simplu lucrător la moara din sat, l-au tot chemat la interogatoriu, forțându-l să recunoască pentru cine a votat la români. Nesfârșitele hărțuiri l-au băgat degrabă în mormânt.

Mama Eleonorei, Vasâlca, provenea din familia Fedoreac. Terminase numai o clasă primară, însă, datorită copiilor, foarte silitori la învățătură, a prins și ea gustul de cunoștințe. Știa să citească și să scrie, cunoștea limba rusă și se descurca în germană. În tot Boianul, dar și prin satele din vecinătate, nu exista o meșterită mai iscusită la țesutul covoarelor. Iar în ajunul Sfințelor Paști, femeile stăteau în rând la ea, rugând-o să le încondeieze ouăle pascale. De la mama sa Eleonora a moștenit talentul și marea pasiune pentru arta plastică. Deși n-a studiat această disciplină, a predat un timp și desenul în școală, mândrindu-se că din foștii ei elevi patru au devenit pictori renumiți.

Până a ajunge specialist de matematică, a lucrat la clasele primare – direct după absolvirea școlii medii. După război, în școlile românești era mare nevoie de învățători și directorul Mihai Tcaci i-a propus să preia clasa a doua. Era încă crudă la minte, la lecțiile de educație fizică zburda deopotrivă cu elevii. Copiii o prindeau de cosițe, iar tânăra învățătoare alerga după ei. Până n-a chemat-o într-o zi directorul

în cabinet și a probozit-o părintește, amintindu-i că-i învățătoare, dar nu o elevă... Degrabă a trimis-o să învețe la Institutul Pedagogic din Bălți.

– *Mă gândesc cum părinții plătesc acum o groază de bani pentru studiile copiilor. Eu am scos leafa pe o lună și m-am dus să susțin admiterea la Bălți, numai cu un geamantan de cărți și conspecte. Degrabă m-am căsătorit, am umblat la sesiuni fiind gravidă cu Mărioara. Vasile învăța prin corespondență la Chișinău.*

Probabil, nu întâmplător fiicei i-a fost sortit să trăiască la Bălți, iar fiului la Chișinău, crede dna Eleonora.

Tot atât de neîntâmplător și-a legat destinul de Vasile Bizovi – tânărul dintr-un neam vestit la Boian, chiar și după ce familia sa a fost dezmoștenită de toate bunurile de către sovietici. Mijlocitor al cuplului lor a fost un vers de Mihai Eminescu, scris de Eleonora în albumul Zamfirei, o colegă de clasă. Aceasta avea un frate mai mare care prietenea cu Vasile. Observând strofa din albumul Zamfirei („*Când simți vibrând cu înfocare / lubirea-n cel mai falnic gând, / Îți pare frunza mândră floare, / Iar gerul aspru un soare blând*”, a recitat dna Eleonora din memorie), el s-a interesat cine i-a scris-o și nu s-a lăsat până n-a aflat secretul. Zădarnic încerca să-l convingă Zamfira că enigmatică fată „nu se gândește la flăcăi”, tânărul și-a făcut drum spre casa Eleonorei, chipurile, să împrumute niște conspecte la fizică și limba rusă. Observând cărți în camera ei, a îndesit cu vizitele, motivând că vrea să împrumute literatura ce-l interesa. Tânăra învățătoare, într-adevăr, avea cărți rare, salvate de pe rug. Când au intrat în sat, sovieticii au devastat mai întâi Casa națională, aruncând la foc cărțile românești din Biblioteca „Mihai Eminescu”. Împreună cu sora mai mare, Eleonora a reușit să salveze câteva volume. O culegere de fabule ale lui Donici i-a dăruit-o profesorului de literatură română, pentru care a primit în schimb un roman, intitulat *Eleonora*. Nu cunoaște

autorul, nici n-a apucat să-l citească, deoarece i l-a furat un coleg de clasă.

Soții Vasile și Eleonora Bizovi, aproape în jumătate de secol de viață comună, au citit împreună multe cărți și au primit sute de oaspeți, după obiceiul deprins de la părinții lor. La îndemnul inimosului prieten din Chișinău, Vasile Șoimaru, care îi trece cel puțin o dată pe an pragul cu oaspeți aleși (ultima dată i l-a adus pe naistul Vasile Iovu), dna

Eleonora ar dori să alcătuiască un album al personalităților ce i-au stat la masa din casa mică, dar atât de încăpătoare și deschisă către lume. E imposibil de cuprins în câteva pagini de revistă și de exprimat doar în cuvinte viața acestui cuplu intelectual. De aceea, am mai lăsat spațiu și pentru imaginile din arhiva familiei, ce spun mai mult decât cuvintele, prefăcând „gerul aspru în soare blând”.

15 august 2012

BIBLIOTECA – CALEA TA SPRE CUNOAȘTERE

*Silvia VERDEȘ,
elevă, Liceul Academiei de Științe a Moldovei,
participantă la concursul de eseuri, organizat de Biblioteca „Ovidius”,
cu genericul „Biblioteca – calea ta spre cunoaștere” (Premiul I)*

Doamnă profesoară! Doamnă profesoară, am și eu o întrebare! De ce îmi dați atâtea teme dacă vedeți că nu-s eu cea care vrea să devină chimistă? Știți, nu am nevoie de atâtea lucruri. Am și eu ale mele. Obosesc și mă doare capul de fiecare dată când ies din fiecare sală de clasă. Și merg somnambulă văzând doar un singur drum: cel spre pernă. Cum, doamnă profesoară, să mai caut drumul spre viață?

Singurul loc din liceul meu în care mă simt elevă este biblioteca. Pentru că aura fiecărei cărți își povestește alteia adevăruri frumoase și se unesc într-o barieră puternică ce deconectează toate sursele factorilor subiectivi exteriori și rămân doar suflete.

Oricare om ce pășește în acest spațiu simte muzica cărților în cap, nu în urechi și doar în ritmul acestei melodii subconștientul uman își caută nevoile. Nu vă temeți să-l urmați, el e cel ce știe cu adevărat necesitățile fiecăruia dintre noi.

Claustrofobii să nu intre! – pentru binele lor e recomandat să stea afară. Ar intra în panică și isterie de moarte când vor realiza că un univers paralel, la fel de mare ca cel pe care-l cunoaștem noi stă înghesuit într-

o cămăruță cu rafturi. Mai multe lumi într-un univers. Fiecare carte e o lume uriașă cu legile, conducătorii, muritorii și creatorul ei în parte. Când intri în bibliotecă, cărțile te cheamă și personalitatea ta se caută în ordinea alfabetică și ține o lecție plăcută în ascultarea dascălului pe care și l-a ales.

La școala mă duc pentru ca să nu am absențe și, respectiv, să nu am probleme cu administrația liceului, în rest n-am motive mai serioase. Stau pe un scaun de lângă o fereastră restul timpului pe care-l mai am. De ce? Pentru că așa simt. La lecții creierul îmi este umplut cu elemente adiționale indispensabile în pereții clasei și absolut nefolositoare în viață.

Dar eu, deși sunt visătoare, iubesc să trăiesc. Și nu-mi trebuie lacrimi de foame interioară. Cine sunt și cine voi fi așa și nu știu. Așa și n-am înțeles. Am psiholog, mamă, poet, dramaturg, preot, biolog, istoric, prieteni într-o singură cameră. Cice-ro spunea că dacă ai o grădină și o bibliotecă, ai tot ce-ți trebuie. Mă caut și sper să mă găsesc. Profesorii te pot îndruma după cum consideră ei că e bine, dar pentru noi oare e bun acel bine?

Nu spun nimic nou prin faptul că în lexemul „bibliotecă” se conține rădăcina „biblion” de la Biblie – Cartea Cărților, în care s-a scris cuvântul sfânt. Deci, e un templu în care cunoști înconjurătorul: așa cum e el frumos sau urât și te cunoști și pe tine. Așa dispar iluziile frenetice care ne-au acompaniat din copilărie și se conturează figuri clare, drumuri, cărări, oameni pe care-i vei ține alături și oameni de care vei uita. Materialul în care trăim își pierde din valoare în final rămânând esențele. În legătură cu asta, Schopenhauer afirma că numai bibliotecile sunt memoria singură și durabilă a omenirii ai cărei membri au fiecare în parte numai o memorie foarte mărginită și nedesăvârșită.

Oamenii sunt substanțe ce se descompun în uraganul anilor, iar valorile lor rămân scrijelite pe foi rezistente ca noi, contemporanii să le citim. Fiecare dintre noi are acum acces la internet și alte surse ce ne mașinizează, obosindu-ne cu rutina lor perfectă. Și ce se ajunge de noi? Înspre ce mergem? Dacă se stinge lumina umană...

Nu vă speriați, tineri și bătrâni, de bibliotecile ce-și deschid ușile în fața voastră. Li s-a făcut milă de voi și vor să vă ajute. Lăsați-vă corpul să intre și sufletul singur știe ce să facă.

Bibliotecile sunt îngrămădirile cele mai geniale de idei și gânduri ce au existat vreodată, ce-ți dau curajul să nu mori de frica în pustietatea timpului. Sunt felinare ce încearcă să te lumineze în propria ta viață, iar dacă tu însuți / însăși le închizi, cum vrei să nu te lovești prin întuneric sau să ai parte de multe dezamăgiri? Și mai avem tupeul de a spune că soarta e nedreaptă cu noi. Trezește-te, om cinic, și citește ceva! Nu te considera mare geniu, ca să nu pățești ca Sărmanul Dionis.

De ce biblioteca e calea mea spre cunoaștere? Pentru că acolo, corpul meu se așează pe un scaun și sufletul pe cel de alături și luăm o carte pe care o răsfoim, citim și de care ne îndrăgostim împreună. O analizăm și de fiecare dată privim spre viitorul nostru comun. Încercăm să ne apropiem din ce în ce mai mult: eu de mine și noi de lume cu valori.

COLONELUL IGOR ZAVALSKI – PRIETENUL BIBLIOTECII „A. MICKIEWICZ”

*Ecaterina NEDZELSCHI,
șef, Filiala „A. Mickiewicz”*

În luna noiembrie 2012 se împlinesc cinci ani de activitate a Filialei „A. Mickiewicz” din Chișinău. De la inaugurare și pînă în prezent, echipa bibliotecii a depus efort maxim pentru a fi cunoscuți în municipiu, pentru a constitui o colecție echilibrată de documente în limba polonă pe diferite suporturi, a recruta noi utilizatori de toate vârstele.

Am modernizat serviciile prestate, am lansat servicii noi, ne-am promovat activitatea în mass-media. Relații de parteneriat

cu Instituții de stat și ONG-uri locale și internaționale (din Polonia) ne-am permis să adăugăm valoare serviciilor prestate.

În acest răstimp ne-am ales cu mulți utilizatori – prieteni ai bibliotecii. O mare parte din ei sînt reprezentanți ai minorității etnice polone. Polonezii Chișinăului au salutat deschiderea bibliotecii de cultură și literatură polonă, s-au bucurat că vor avea un centru informațional unde vor putea citi în polonă, comunica între ei, participa la activități culturale, inclusiv

cele care valorifică patrimoniul cultural polon.

Colonelul Igor Zavalski a venit în capitală din orașul Bălți. În scurt timp toată familia s-a înscris la filiala polonă: Domnia Sa; soția Irina (paramedic militar); fiica Ana, studentă, și feciorul Anton, elev.

Igor Zavalski provine dintr-o familie de polonezi veniți în Moldova la mijlocul secolului XIX. Din discuție cu dumnealui, am aflat că străbunelul, Tomasz Zawalski, a venit în Moldova din Camenița (azi Kame-neț-Podolsk, Ucraina) și s-a stabilit cu traiul în Sîngerei. Feciorul său, Anton, cu soția Honorata Tharzewska, au trăit toată viața la Bălți. Aici s-a născut și tatăl lui Igor Zavalski, Boris. Însuși Igor Zavalski, s-a născut în Tomsk, Rusia, pe 15 ianuarie 1967, unde au lucrat părinții săi, ingineri-chimiști. Copilăria și-a petrecut-o în Moldova. În anul 1984 a terminat școala medie din or. Bălți cu medalie de aur. Apoi, în 1989, a absolvit Școala superioară de ingineri în radiotehnica protecției antiaeriene din Kiev. În 1992 s-a întors în Moldova.

A făcut cursuri postuniversitare în cadrul Universității Naționale de Apărare din București (anii 2004-2006). Acolo a studiat mai aprofundat limba română, iar din propria inițiativă și limba polonă, timp de doi ani, la Institutul Polonez din București. Astfel, în prezent vorbește rusa, româna, polona, mai slab cunoaște engleza, dar destul ca să-și exercite funcția de șef al Direcției comunicații și sisteme informaționale a Armatei Naționale (din 2007).

Citește mult, frecventează biblioteca duminică. Preferă cărți istorice: istoria Poloniei, a Moldovei, istoria antică și medievală, geopolitica; ca militar se interesează de conflictele armate în diverse regiuni ale lumii. Citește literatură universală, beletristică contemporană, SF, romane polițiste.

Este un specialist bun în domeniul care activează. Direcția comunicații și sisteme informaționale, pe care o conduce, asigură securitatea informațională, trecerea fluxului informațional necesar de la conducere la trupe. Specialiștii Armatei Naționale

din această Direcție sînt lăudați, de către colegii din alte armate, la exercițiul anual specializat *Combined Endeavor*, pentru bogate cunoștințe teoretice, deprinderi practice, inițiativă în rezolvarea problemelor de complexitate majoră, inclusiv nivelul de cunoaștere a limbii engleze.

Colonelul Igor Zavalski este în pas cu timpul. Pentru a-și aprofunda cunoștințele în limba engleză, a solicitat ajutorul bibliotecii. Bibliotecarii i-au selectat un set de cărți și dicționare în limba engleză pe care dumnealui le-a studiat amănunțit.

Igor Zavalski a dat start și unui program de instruire a efectivului din unitățile militare și din Ministerul Apărării. Scopul programului este instruirea militarilor prin contract, de a obține cunoștințe necesare pentru utilizarea sistemelor de comunicație și informaționale.

Este un domn inteligent, erudit, receptiv la necesitățile bibliotecii. Din propria inițiativă a abonat Filiala „A. Mickiewicz” la ziarul *Oastea Moldovei* pentru anul 2012-2013. Ne-a dat sfaturi cum să organizăm colaborarea cu Unitatea militară din sectorul Telecentru.

Ana Zavalski, fiica, a obținut studii superioare în Moldova și în Polonia. Actualmente face masteratul în Varșovia. În anii 2008-2010, a participat activ la organizarea activităților culturale în bibliotecă, cu diaspora polonă și Uniunea Tineretului polonez. Vorbind foarte bine limba polonă, a organizat prezentări de carte și recitaluri de poezie polonă. Fiind corespondent al revistei polonezilor din R. Moldova *Jutrzenka*, a scris pentru revistă câteva articole despre activitatea filialei polone „A. Mickiewicz”.

Feciorul, Anton Zavalski, citește în bibliotecă din clasa a VI-a. Acum învață în clasa a XI-a la Liceul „N. Gogol” din Chișinău, studiază limba polonă predată de profesori din Polonia. Citește mult conform programului de studii liceale. Dorește să facă studii universitare în patria istorică. Ne mîndrim cu acești oameni și prețuim faptul că sînt fideli bibliotecii noastre.

ULTIMUL ENCICLOPEDIST BASARABEAN

Iurie COLESNIC

Este extrem de dificil să scrii despre o figură polivalentă. Cu atât mai dificil este să scrii despre o personalitate basarabeană la care, pe lângă opera propriu-zisă, se adaugă dramatismul destinului nostru.

A fost un om care avea handicap fizic, însă aceasta nu l-a împiedicat să devină o personalitate integră. Destinul lui pentru mine a căpătat o conotație cu totul deosebită după momentul când, în Arhiva Ministerului Securității din RM, am găsit dosarul acestui om și, parcurgând filele acestuia, în care interogatoriile erau întrerupte de depozițiile martorilor, am înțeles tragedia existențială a acestui om.

Cu toate acestea, el parcă și-ar fi reneștat soarta și până în ultima clipă a crezut în Adevăr, în Frumos, în actul înnobilitor al Creației.

De aceea, am insistat și insist la redescoperirea acestei personalități.

A scrie despre Victor Adiasevici se poate doar în formula atât de firească și apropiată lui, adică în formulă enciclopedică.

ADIASEVICI, Victor (1898, Rogojeni, azi r-nul Șoldănești – 1966, Băcioi, mun. Chișinău), enciclopedist, pictor, pedagog, istoric.

S-a născut în familia unui impiegat de la calea ferată.

A făcut studii la Liceul „Alecru Russo” din Chișinău și la Facultatea de Istorie a Universității din Iași.

Victor Adiasevici

A fost profesor la Școala de Viticultură și la Seminarul Teologic, ambele instituții din Chișinău.

În 1940 a fost numit director de școală într-un sat din județul Lăpușna, fapt care nu l-a salvat de arestare și condamnare pentru nouă ani de închisoare. În 1945, când s-a întors din detenție, este angajat temporar la Filiala Academiei de Științe din RSSM, dar în scurt timp este concediat ca element suspect.

La 24 mai 1949 este din nou arestat și face pușcărie până în 1956, când se stabilește la Băcioi, activând la școală ca bibliotecar.

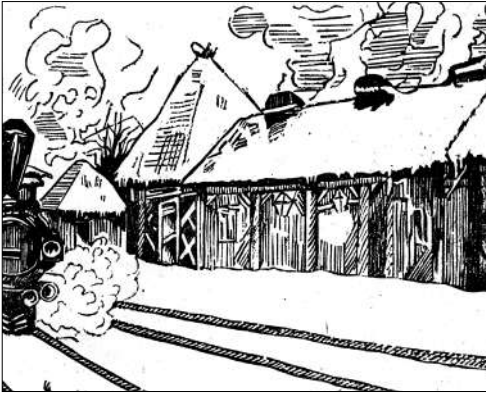
A fost posesorul unei biblioteci unice, care avea două filiale: una la Tighina și alta la Cetatea Albă. La sfârșitul anilor '30 a vândut biblioteca sa Academiei Române, care era o colecție de carte de unicate.

A redactat o revistă în limba rusă – *Jivopisnoe obozrenie*, despre care nu cunoaștem prea multe lucruri.

A redactat *Bessarabskii ențiklopediceskii slovar*, din care a tipărit în 1933 zece fascicule, restul neapărând în lumină din cauza greutăților materiale.

Ca artist plastic a făcut parte din gruparea lui Iurie Bulat, și-a expus lucrările împreună cu membrii acestui grup. Din creația lui artistică au supraviețuit doar câteva lucrări.

Ca intelectual de marcă, a știut să se impună în Basarabia de odinioară prin cultura sa rafinată, printr-un gust artistic elevat.

Grafică de V. Adiasevici

Opera lui scrisă bibliografic se prezintă astfel:

Apocalipsul cu tâlcuirea fericitului Andrei Chesarianul (stilizat și corectat de Constantin N. Tomescu) // Revista Societății Istorico-Arheologice Bisericești. – 1928. – Vol. 18. – P. 245-254.

Arta grecească: o schiță istorică despre dezvoltarea artei grecești / redactată de M. Gruzin, licențiat în drept. – Chișinău, 1927. – 67 p.

Lecții din istoria artelor: mitologia greacă și romană. Vol. II. – Chișinău, fără an. – 196 p. (manuscris litografiat).

Despre operă: mai multe materiale la această temă pot fi consultate la Muzeul Literaturii Române din Chișinău, fondul „Alexandru Kidel”.

Dincolo de preocupările științifice extrem de serioase și-a permis să fie un om care prefera să se afle între ziarști și a colaborat la publicațiile periodice nu numai cu materiale cu caracter științific, dar, în primul rând, cu schițe umoristice și șarje. A îndemnat colegii să editeze reviste umoristice ca *Sverciok*, *Șceluncik* și altele în care prezentarea grafică îi aparținea în întregime.

Dispariția lui a trecut neobservată, căci de ani mulți se afla într-un con de umbră și mă îndoiesc ca cineva să știe exact unde la cimitirul din Băcioi se află mormântul lui. Se vede că în toate timpurile acesta a fost destinul tuturor enciclopediștilor basarabeni.

Anonimatul...

UN COLECȚIONAR DE ELITĂ – GHEORGHE BEZVICONI

Iurie COLESNIC

Basarabia a avut parte de mulți și diversi colecționari. Marea lor majoritate și-au făcut colecții în zona imprimărilor, adică: filatelie, cărți poștale, cărți, dar din acest șir de colecționari, sunt câteva nume de referință, fără colecțiile cărora nu ne putem imagina Basarabia.

Atunci când vorbim despre carte, gândul merge imediat la colecția *Petre Draganov* și la muzeul cărții organizat de el la Comrat. Când vorbim despre colecția de poze, gândul ne duce la Emanoil Poleak; când vorbim despre o colecție de antichități, ne apare în minte arheologul Ion

Suruceanu și muzeul Pontului Scitic, fondat de el... În acest șir un loc distinct îl ocupă o colecție de unicate – grafică, pictură, sculptură etc., colecția lui Gheorghe Bezviconi.

Valoarea acestei colecții este inestimabilă din cauza că arta basarabeană interbelică aproape că nu s-a păstrat. Colecția Muzeului de Stat, care o înglobase și pe cea a Pinacoteicii Municipale, fiind evacuată în 1941, la începutul războiului, a dispărut.

S-au păstrat accidental unele lucrări în familiile creatorilor ori la rude și prieteni, de aceea colecția cea mai bine întocmită rămâne a fi cea a lui Gheorghe Bezviconi, însumând circa 100 de piese.

La ora actuală acest tezaur se păstrează la Iași, într-un depozit al Filialei de aici a Academiei Române. Prin testament, Tatiana Bezviconi a stabilit câteva condiții principale care, dacă ar fi îndeplinite, colecția ar ajunge la Chișinău. Actualmente ea se află în posesia istoricului Ștefan Gorovei, care legal o deține.

Înainte de a înșira o listă de autori prezenți în colecție, doresc să prezint o biografie nu prea mare a celui care a fondat-o, fiindcă de caracterul colecționarului, de viziunile lui, de gusturile lui estetice depinde valoarea acesteia. Iar pentru a-i aprecia calitățile trebuie să cunoaștem meandrele destinului acestui om neobișnuit care a fost Gheorghe Bezviconi. S-a născut la 14 aprilie 1910, în orașelul Jitomir, din Ucraina. La 14 ani debutează în presa de limbă franceză. La 17 ani publică primul articol în presa de limbă rusă. La 23 de ani, cu contribuția financiară a mamei sale, Sofia, începe editarea în limba română a unei reviste de istorie – *Din trecutul nostru* – fără precedent în istoria publicisticii noastre.

A colaborat la toate publicațiile basarabene, începând cu cele mai prestigioase

Gheorghe Bezviconi

– *Viața Basarabiei, Cuvânt moldovenesc* – și terminând cu cele mai puțin cunoscute, inclusiv cu cele de limbă rusă. Semna materialele: Bezviconi, Gh. Bezviconi, George Bezviconi, G.B., Gh. Bohuș, Alexis Gurji; Gh. Moldovan, Nicolae Pândaru, Nicolae Strajă. Și-a tipărit scrierile și în presa din Vechiul Regat: în *Adevărul literar și artistic, Convorbiri literare, Revista istorică, Revista Fundațiilor regale, Cetatea Moldovei* ș.a.

A publicat la Chișinău studiile: *Cărturarii basarabeni* (Chișinău, 1940), *Educație și cercetășie* (Chișinău, 1932), *Manuc-Bey* (Chișinău, 1938) ș.a.

În 1937, a plecat din Basarabia, stabilindu-se inițial la Iași, apoi la București, dar a continuat să tipărească lucrări solide și importante pe teme preferate: *Din alte vremi* (București, 1940), *Romancierul D. Moruzi* (Iași, 1940), *Boierimea Moldovei dintre Prut și Nistru* (vol. I-II, București, 1940-1943), *Cimitirul „Bellu” din București* (București, 1941), *Mănăstirea Japca* (București, 1942), *Costache Stamati, familia și contemporanii* (Iași, 1942), *Zamfir Ralli-Arbore* (Iași, 1943), *Profiluri de ieri și de azi* (București, 1943), *Pușkin în exil* (în colaborare cu Scarlat Callimachi; București, 1947), *Despre haiduci* (București, 1947), *Serghei Lazo* (București, 1947), *Călători ruși în Moldova și Muntenia* (București, 1947), *Manuscrisele rusești ale Academiei RPR* (București, 1949), *Contribuție la istoria relațiilor româno-ruse* (București, 1962), *Necropola capitalei* (București, 1962; Chișinău, 1997) ș.a.

Nostalgia după Basarabia a retopit-o într-un roman pe care nimeni nu îndrăzne să-l editeze și care, scris de autor în 1952, abia în 1990 a văzut lumina tiparului în revista *Kodri* sub denumirea *Poslednii lișnii celovek* (*Ultimul om de prisos*).

Tânărul autor-editor s-a învrednicit de mai multe distincții: Medalia Mare de Aur a Institutului de Istorie și Heraldică francez (1935), Medalia de onoare a Societății Academice „Arte-Sciences-Lettres” din Franța (1936); Premiul „Năsturel-Herescu” al Academiei Române ș.a.

A dispărut din lumea noastră aproape anonim, la 30 aprilie 1966, la București.

Nu am fi obiectivi dacă nu am prezenta biografia păstrătoarei testamentare a colecției, a Tatiane Bezviconi, care până la moartea ei a supravegheat păstrarea integrală a ei și a avut grijă să întocmească toate actele legale, ca această colecție în niciun caz să nu fie dispersată sau depozitată pur și simplu în fonduri și expusă ocazional. Consider că principalitatea ei a salvat acest patrimoniu, moment curios în istoria noastră, când o străină venită din Rusia se îngrijește de averea spirituală a unui alt popor. Un devotament mai rar întâlnit la populația autohtonă și, ca exemplu negativ, pot să dau două cazuri, când colecția lui Ion Suruceanu – 12 mii de monete antice – au fost vândute pe părți la diferite muzee și colecționari particulari, pierdere irecuperabilă pentru cultura și patrimoniul nostru. O parte din piese au nimerit la muzeul din Odesa, o parte din biblioteca muzeului a nimerit la Iași și astăzi este foarte greu să-ți faci o închipuire clară despre colecția lui Ion Suruceanu, despre muzeul acestui înaintaș al culturii românești.

Un alt caz îl reprezintă colecțiile de documente și cărți ale lui Paul Gore pe care urmașii au vândut-o tot pe părți la câteva biblioteci și la persoane particulare. Astăzi a vorbi despre colecția lui Paul Gore este imposibil.

În același context se prezintă și cazul colecției pictorului Vasile Blinov, când după moartea autorului această colecție a nimerit în mâinile fiului, iar fiul moștenitor pe drept a transmis-o Muzeului Național de Arte din Chișinău.

Testamentul soției lui Gh. Bezviconi este scris cu aceeași demnitate cu care a știut să șlefuiască fiecare clipă pe care a trăit-o:

*„Către Academia RS România
Iași*

Subsemnata Tatiana G. BEZVICONI, domiciliată în București, str. Emil Bodnăraș, 45, bloc T7, et. I, apt. 15, Vă aduc la cunoștință următoarele: am păstrat timp de 19 ani arhiva rămasă de la soțul meu, istoricul Gheorghe G. Bezviconi (1910-1966); azi, sunt în situația de a dori ca această arhivă să se afle, spre bună păstrare, într-un loc unde sunt oameni care pot prețui valoarea și însemnătatea ei.

Întrucât soțul meu a fost un istoric al Moldovei întregi, la sugestia prietenilor și sfătuitoarelor mei I. Răduțiu, dr. Dan Berindei și Ștefan S. Gorovei, depun la Filiala Iași a Academiei RSR această arhivă, compusă din manuscrise, fișe, însemnări etc., rugând pe toți cei care vor folosi informații din arhiva lui Gh. Bezviconi să menționeze acest lucru în studiile lor. Însărcinez pe Ștefan S. Gorovei să vegheze la folosirea corectă și cinstită a manuscriselor, notelor, însemnărilor și fișelor soțului meu.

*În afară acestora, de la soțul meu a rămas și o colecție de artă, alcătuită din câteva zeci de tablouri și câteva sculpturi de Milița Pătrașcu (catalogul este anexat). Dorința expresă a soțului meu a fost ca această colecție să fie donată Muzeului din Chișinău, **atunci când acest lucru va deveni posibil.** În așteptarea acestui moment, doresc ca Filiala din Iași a Academiei RS România să păstreze în depozitul său această colecție de artă. Singurele condiții pe care le am în legătură cu această colecție sunt următoarele: 1) să nu fie împărțită și 2) să nu fie expusă.*

De îndeplinirea celor de mai sus se va ocupa istoricul Ștefan S. Gorovei.

*Tatiana G. Bezviconi
București, 14 aprilie 1985”.*

A murit la București și a fost înmormântată la Cimitirul Bellu, alături de omul pe care l-a venerat și lângă care, chiar fiind o emigrantă, s-a simțit atât de fericită.

Conștient am ales această personalitate pentru a ilustra tragedia expatrierii cu toate dedesubturile ei știute și neștiute, bănuite și nebănuite. Un bărbat e mai puțin preocupat de detalii, el e mereu pus pe afirmare și e în așteptarea unor evenimente radicale, a unor fapte epocale. Pe când optica unei femei este profund realistă, mai casnică, mai veșnică...

Cine va scrie istoria emigrației ruse în sec. XX va trebui să apeleze și la aceste succinte notițe biografice, căci fără ele tabloul epocii va fi necomplet.

În continuare, reproducem parțial lista autorilor și lucrărilor din care este formată colecția lui Gheorghe Bezviconi. Sunt nume de referință în arta plastică basarabeană și cea românească:

Arbore Nina: *Intrarea în bisericuță* (gravura pe linoleum), *Maica stareța*;

Bezviconi Gavriil A. (tatăl istoricului Gh. C. Bezviconi): *Autoportret* (ulei);

Baillayre August: *Vedere asupra periferiei Chișinăului* (văzută din curtea școlii de Belle-Arte), *Culesul viilor la Chișinău* (ulei);

Baillayre Tania: *Punte veche din Banat* (acuarelă), *Primăvară* (gravură în două culori), *Chișinău* (gravura), *Zbor vechi* (gravura), *Trandafirii galbeni* (acuarelă);

Berezovschi Mihail: *Peisaj de toamnă basarabean* (acuarelă);

Bulat Iurie: *Seră din suburbia Chișinăului* (*Bariera Sculeni*) (ulei);

Catargi George: *Drumul* (ulei), *Peisaj de iarnă* (schiță), *Pictorul N.I. Gumalic* (schiță);

Costiurin Gheorghe: *Buzgaz-port-61* (tempera), *Icoana Sf. M.M. Gheorghe* (stil bizantin, 1970);

Climașevschi Alexandru: *Împrejurimile Lipcanilor* (ulei), *Târgul Lipcanilor* (ulei);

Cogan Șneer: *Vilă la Chișinău* (acvaforte), *Maica Domnului* (litografie), *Cap de bătrână* (desen);

Cogan Moisei: *Femei la baie* (linografură);

Cudinoff Anatolie: *Ghecet* (peniță uscată);

Fiurer Grigore: *Portretul Anastasiei P. Dicescul – cântăreață* (ulei);

Gheorghită Mihail: *Portretul unui necunoscut* (ulei);

Gorohova (Goreanu) Zina M.: *Flori* (acuarelă);

Gumalic Gheorghe: *Necunoscută* (ulei), *Autoportret* (ulei), *Peisaj de iarnă* (ulei), *Portretul lui Pavel V. Dicescul* (ulei);

Ivanov Nadejda: *Portretul Ecaterinei N. Sumarocova* (ulei), *Flori* (ulei);

Kiriacoff Theodor: *Casă țărănească în Basarabia* (ulei), *Casa eparhială (în construcție)* (gravură), *Fântâna de la Bahcisarai și Cerevic* (acuarelă), *Dama de pică* (miniatură, acuarelă), *Peisaj* (acuarelă), *Moș Ion* (statuetă, lemn), *Pușkin la examenul de la liceu* (ilustrație), *A.S. Pușkin cu soția Natalia N. Pușkin* (ilustrație), *Finalul luptei de la Borodino* (compoziție, tuș), *Biserica „Treierarhi”* (schiță, ilustrație), *Grevă* (*Chișinău*) (compoziție), *Împrejurimile Brașovului* (acuarelă), *Satulung (Brașov)* (acuarelă);

Luzanovscaia Lidia: *Biserica veche din Ivancea* (jud. Orhei) (1927), *Natură moartă* (proprietatea dlui Al. Plămădeală);

Lowendal Gheorghe: *Biserica de la Mănăstirea Horecea din Bucovina* (1943);

Malek Elena: *O siluetă feminină* (tempera, tuș);

Maleșevschi Eugenia: *Interiorul unei case din Ivancea* (ulei); *Portret de femeie* (1903), *Natură statică* (1906), *Autoportret* (1910);

Miciu-Nicolaevici Constantin: *Apus* (acuarelă); *Nocturne* (pastel, 1939), *Interior*, *Peisaj*;

Petrașcu Milița (Miciu-Nicolaevici): *sculptură – Ștefan cel Mare* (relief, cărămidă arsă), *Capul unui tânăr* (relief, ghips colorat), *Ralli-Arbure Zamfir*, *Portretul lui M.I. Sinadino* (acuarelă), *Bustul istoricului Gh. C. Bezviconi* (ghips vopsit), *Bustul T.A.*

Bezviconi (ghips), *Portretul istoricului Gh. G. Bezviconi* (acuarelă), *Sf. Gheorghe* (relief, ceramică);

Popova Nina: *Biserica din Ivancea* (ulei);

Rusu-Ciobanu Natalia: *Stradă din Bistrița* (acuarelă);

Rusu-Ciobanu Victor: *Praga* (acuarelă);

Șeptelici Tania (Tatiana Samoilă): *Biserica „Sf. Ilie” la Câmplung-Muscel* (monument istoric);

Storck Frederic: *Ciobănaș* (sculptură), *Medalie de bronz. Aniversarea a 100-a a Liceului unde a învățat poetul Pușkin, Medalie de bronz, mici vase decorative* (șapte bucăți). *Arta națională românească* (ceramică), *Desenul viticultorului Aivaz* (ulei cu tempera);

Serbinov E.P.: *Valuri, Marea Neagră* (acuarelă, ciclul din două lucrări);

Uță Chelaru Elena: *Roată* (ulei), *Drumul* (miniatură, ulei), *Trandafiri* (ulei), *Bărci pe Dunăre* (acuarelă), *Dunărea la Măcin* (ulei), *Ursulețul Mișenka* (desen cu penița), *Lalele* (pastel), *Bărci la Tulcea* (ulei);

Verona Paul: *Vedere asupra periferiei Iașilor* (Biserica Rufeni, în depărtare mănăstirea Socola);

Vlăduț-Efremov Ivonne: *Budapesta* (acuarelă);

Zottoviceanu Elisabeta (Luzghin): *Ostașul român* (acuarelă), *Furtună pe mare* (acuarelă).

În câteva rânduri am insistat la conducerea municipală și la cea republicană ca să ne ajute să aducem la Chișinău colecția lui Gheorghe Bezviconi. Am avut o întrevedere, în acest sens, cu Ștefan Gorovei, care păstrează colecția, cu Elena Uță Chelaru, nepoata colecționarului, artist plastic. Toți sunt de acord să predea colecția la Chișinău, unica condiție pe care ei o pun este ca instituția care preia acest patrimoniu să îndeplinească exact prevederile testamentului, adică colecția să fie expusă integral, arătându-se exact cine sunt posesorii colecției.

Consideram că dacă Muzeul Municipal ar fi avut o clădire adecvată, câteva săli

puteau fi repartizate pentru expunerea acestei colecții. Dar așa cum Chișinăul n-a soluționat problema muzeului, un spațiu potrivit n-a fost găsit.

La ora actuală, când se renovează Muzeul Național de Artă, apare posibilitatea de expunere a acestei colecții, adică în cadrul muzeului trebuie să existe câteva săli „Gheorghe Bezviconi” și în cazul acesta ar fi mai ușor de îndeplinit condițiile testamentului. Totul depinde de viziunile conducerii, în primul rând, mă refer, la Ministerul Culturii, care până în prezent a fost destul de reticent la propunerile de soluționare a acestei probleme de interes național. Când zic interes național, o spun foarte diplomatic, fiindcă în fond este o crimă când un patrimoniu de unicate se află în depozit, iar noi nu ne putem face o imagine clară asupra creației plastice într-o epocă întregă – epoca interbelică.

Macăr după 100 de ani de la nașterea celebrului istoric este necesar ca drama acestei colecții să-și găsească un deznodământ fericit.

Tatiana și Gheorghe Bezviconi în casa lor din str. Agricultorilor (București)

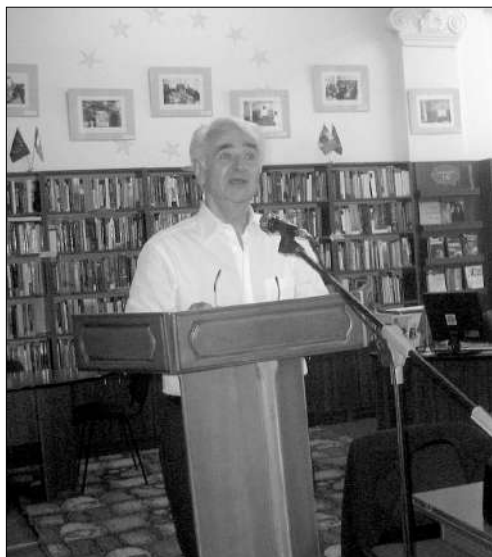
DESCHIDEREA COLOCVIILOR DE VARĂ LA BM „B.P. HASDEU”

Dedicate bibliotecarilor, studenților, masteranzilor și bibliofililor, colocviile de vară, desfășurate la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” în perioada 19-22 iunie 2012, implică responsabilitate și profesionalism într-un mediu ce provoacă un viu interes pentru specialitatea de bibliotecar. Conferința prof. univ. dr. Ion Stoica *Biblioteca și lectura* a deschis Colocviile de vară din anul curent. Participanții la eveniment au avut ocazia să afle informații noi din domeniul bibliologiei și să pună întrebări remarcabilului bibliolog de la Universitatea din București privind dezvoltarea instituțiilor bibliotecare în viitor. A fost inaugurată și o expoziție de cărți ce îl reprezintă deplin pe oaspetele nostru, venit a doua oară pe meleagurile noastre.

Conf. univ. dr. Lidia Kulikovski, directorul general al BM „B.P. Hasdeu”, aflată pe post de moderator, a menționat că se

bucură mult că în Sala de lectură a uneia dintre cele mai mari biblioteci din capitală s-au adunat atîția doritori de a-l asculta pe scriitorul și savantul-bibliolog, prof. univ. dr. Ion Stoica. Dumneaei a vorbit despre mediul contextual în care se află la etapa actuală atît BM „B.P. Hasdeu”, cît și alte instituții de același profil din republică. Probleme sînt destule, ca și în oricare domeniu de activitate, dar ne unim eforturile în acțiuni și le rezolvăm după cum ne permit puterile proprii. Bibliotecarii noștri au experiență bună, ei își mobilizează întreaga sa rezervă de cunoștințe acumulate pe parcursul a mai mulți ani în vederea obținerii unor indicatori performanți. Amintind despre afirmația scriitorului grec Nikos Kazantzakis despre blestemul de a te naște într-o epocă în schimbare, doamna directoare a ținut să spună că și noi, bibliotecarii, parcurgem o perioadă grea, afectată de criza economică mondială, și sîntem într-un fel blestemați, dar... în sensul frumos, pozitiv al cuvîntului...

După ce a expus unele date din biografia scriitorului și reputatului bibliolog Ion Stoica, dna L. Kulikovski, care se socotește un discipol al dumnealui, a menționat că „profesorul universitar de la București totdeauna are ce spune celor ce sînt la începutul carierei de bibliotecar. Vom fi ochi și urechi cînd va conferența, căci, cu siguranță, vom auzi lucruri noi, gînduri înțelepte, tocmai bune de a fi implementate în practică chiar începînd cu ziua de azi. Conferința prof. univ. dr. Ion Stoica *Biblioteca și lectura* este adresată bibliotecarilor de toate nivelurile, atît celor de la catedra de distribuire a cărților spre lectură, cît și celor

din fruntea instituției care sînt responsabili de a asigura viitorul Bibliotecilor, implicit și al Cărților, într-o epocă pînă acum incertă și nesigură pentru destinul lor. La Chișinău toate cărțile (lucrările) profesorului Ion Stoica – o spun în cunoștință de cauză – au fost citite și răsцитite... Unele dintre ele au fost lansate în lipsa Domniei Sale, dar aceasta nu slăbește din valoarea lor. După cum s-a văzut, autorul știe să ajungă la originea problemelor și să orînduiască în mod logic răspunsurile ce conduc la rezolvarea lor. Ion Stoica este omul care ne face să privim realitatea din domeniul biblioteconomic din alte puncte de vedere, pe care noi poate nici nu le intuim..."

La rîndul său, prof. univ. dr. I. Stoica a menționat că simte o imensă fericire să revadă Chișinăul, mulți colegi de la instituțiile bibliotecare din Republica Moldova cu care întreține legătura – ce-i drept, prin mijlocele contemporane de comunicare – iată de acum de aproape un deceniu. „Vin ca acasă, vin ca la amici, văzîndu-mă neîncorsetat... Mă bucură faptul că la Biblioteca Municipală lucrurile stau bine, cartea și lectura sînt la loc de cinste, iar doamna director general Lidia Kulikovski face tot posibilul ca să miște înainte osteneala salariaților, să nu rămînă în urma cuiva...”, a spus cu discreție distinsul profesor.

Cît privește tema *Biblioteca și lectura*, dr. I. Stoica a spus că e – la prima vedere – o temă banală, dar mereu prezentă în mișcările biblioteconomice din lume. Dacă am privi lucrurile mai larg, activitatea noastră ar putea schimba modul de intrare în perimetrul cărții și al lecturii. Dar neapărat se cere o altă modalitate de abordare și de percepție a situației create în lume și la noi, acasă. Armonie nu a existat niciodată, nici în Univers, nici pe Pămînt – sîntem nevoiți să trăim într-un cadru complet nearmonic... Contradicțiile și corelațiile de unitate în genere s-au schimbat în ultimul timp radical... De aceea, trebuie să privim realitatea din jur din mai multe puncte de vedere

și, desigur, în alt mod... Știm că informația sporește cunoștințele, dar mai multă informație nu este totdeauna egală cu mai multe cunoștințe. La fiecare descoperire ce are loc în știință ne trezim, de obicei, cu alte necunoscute, care necesită și mai multă forță și timp pentru a le clarifica... Activitatea Clubului de la Roma – organizație nonguvernamentală internațională a savanților și oamenilor politici din mai multe țări ale lumii, fondată în 1968 de către economistul și businessmanul italian Aurelio Peccei, în prezent este orientată spre cercetarea problemelor globale ale contemporaneității și de formare a opiniei publice în favoarea rezolvării lor. Astfel, savanți din peste 50 de țări au realizat un șir de proiecte științifice cu genericul *Limitele creșterii, Omenirea la punctul crucial, Microelectronica și societatea, Scopurile omenirii* ș.a. Datele obținute au generat noi orientări în cercetarea științifică cum ar fi: modelarea globală, existența omului în lumea contemporană, valorile vieții și perspectivele omenirii, dar și altele. Conform raportului din 1972 al lui Dennis Meadows, de la Massachusetts Institute of Technology, dacă „se vor menține tendințele actuale de creștere ale populației mondiale, ale industrializării, contaminării ambientale, producției de alimente și epuizării resurselor, această planetă va atinge limitele creșterii în următorii 100 de ani. Rezultatul cel mai probabil ar fi o scădere subită și incontrollabilă atît a populației, cît și a capacității industriale”.

Prof. univ. dr. Ion Stoica ne sugerează să credem în limitele creșterii. Sîntem martori că pe Terra se termină petrolul, gazele naturale, fierul, cuprul și... trebuie să fim în căutări permanente de a le înlocui cu altceva (avem de acum, de exemplu, mori eoliene, electromobile ș.a.). Pe zi ce trece se schimbă modul de a gîndi al guvernanților, care iau în calcul (trebuie să credem!) fenomenul entropiei – în fizică: mărime de stare termică a sistemelor fizice ce crește în cursul unei transformări ireversibile a lor și

rămîne constantă în cursul unei transformări reversibile; în informatică: cantitatea de informație raportată la un element al mesajului transmis, iar prin generalizare: măsură care indică gradul de organizare al unui sistem. Entropia este totul – resursele energetice ale unui sistem, chiar și Universul... Unii savanți prevăd că și timpul se va termina – are și el o limită, pe care cu greu o putem imagina... Toți sînt la curent că știința întreprinde acțiuni de altă manieră. Emergența (adică forma schimbării văzută ca o naștere efectivă a ceva cu totul nou) ne face să medităm, să cugetăm despre lucruri (inclusiv despre bibliotecă) cu totul altfel decît am făcut-o pînă acum. Biblioteca nu e o sumă de cărți (pentru ilustrare și convingere, dl profesor a propus să facem comparație cu: picătura de apă și marea, furnica și mușuroiul, albină și stupul etc.).

Care este relația sistem-subsistem? Suma componentelor subsistemelor este mai mică decît sistemul. Subsistemele trebuie să fie totdeauna în acord cu obiectul sistemului. Subsistemele educațional, politic, economic etc., dacă nu vor lucra în corelație strînsă, nu vor aduce rezultatele dorite (scontate, planificate). În lume permanent se schimbă raportul de cantitate și zone. În sec. XVII se editau circa 10 reviste, în sec. XVIII – cca 100, în sec. XIX, XX numărul lor a crescut în progresie geometrică. Pînă la urmă observăm că în ultimul timp cuvîntul scris este înlocuit tot mai des cu alte mijloace de transmitere a informației. Dacă nu citește cărți o persoană nu e mare bai, dacă nu citește o familie – la fel, dar dacă nu citește cărți o localitate (un sat sau un oraș) apar probleme, iar dacă nu citește o țară întregă – e grav de tot (astfel se explică faptul că România la unele etape ale istoriei sale își pierdea orientarea), pe cînd dacă nu ar citi întreg mapamondul s-ar declanșa o catastrofă nemaipomenită... Toate nevoile vin pe capul nostru deoarece ignorăm cifrele, datele cunoscute sau nu știm nimic despre ele...

Ce este informația? După toate definițiile – o imensă necunoscută. Informația e

cît toată lumea. Informația poate fi comparată cu... gravitația (cît știm despre una, atîta cunoaștem despre alta). Nu ne pare de mirare că și natura lucrează cu informația (drept exemplu pot servi cristalele unor roci care sînt compuse din forme aranjate în strictă ordine sau aceeași legitate ne-o sugerează structura unor organisme vii). Pînă la urmă informația este forța ce ține omul de realități...

Dar ce este o carte? Au existat, dar și continuă să fie diverse feluri de carte – scrise pe plăci de lut, pe blocuri de piatră, pe papirus, pe pergament... În sfîrșit, avem cărți electronice. Cu regret, nu putem da nici definiția cărții. Cele mai plauzibile definiții sînt cele metaforice: cartea este o boală învinsă (Lucian Blaga), cartea e lumina lunii rămasă pe o piatră, după ce luna a dispărut (Tudor Arghezi). Este o axiomă că fără carte nu există identitatea cititorului. Cartea și lectura nu pot fi concepute una fără alta, adică separat. O nație ce nu citește rămîne în inferioritate. Cartea nu va pieri niciodată, atîta doar că își modifică forma...

Munca informaticienilor din biblioteci este foarte dificilă. Noi trebuie să explicăm acestor specialiști ce prezintă o bibliotecă la ora actuală și împreună cu ei să definim produsele pe care ni le-am propus să le elaborăm. Fără bibliotecă lectura e inimaginabilă și nici nu poate fi dezvoltată... Misiunea noastră trebuie să fie clară și înțeleasă de fiecare specialist al sistemului bibliotecar. E foarte important să găsim acele elemente ce ne trimit la... a cugeta altfel privind evoluția domeniului. Sistemul nostru este plin de concepții învechite, bibliotecile nu trebuie să se ocupe doar de probleme superficiale... Ideea lui Ranganathan că biblioteca este mereu în dezvoltare e o idee genială... Bibliotecile au favorizat cultura din Antichitate pînă în zilele noastre și astfel trebuie să rămînă în continuare...

Prof. univ. dr. I. Stoica a avut amabilitatea de a răspunde la un șir de întrebări puse

atît de bibliotecarii din municipiul Chişinău, cît și de cei din provincie. Acestea s-au referit la: păstrarea identității instituțiilor bibliotecare; relația cultură – bibliotecă – sistem; problema bibliotecilor universitare; soarta cărților (și a altor documente) adunate în biblioteci, dar nesolicitate de cititori; completarea bibliotecilor, moduri de formare a colecțiilor; abonarea la ziare și reviste; „bătălia” pentru resursele financiare; crearea depozitelor naționale de carte; chestiuni de cercetare în cadrul bibliotecilor ș.a.

Dr. Lidia Kulikovski a menționat pe drept cuvînt că prof. I. Stoica ne-a pus serios pe gînduri... Dumnealui a mers de la concept la concept ca să ne demonstreze că biblioteca în societatea contemporană are viitor – printre altele, acest deziderat îl demonstrează și sondajele efectuate în ultimul timp la BM „B.P. Hasdeu”. Principiul cantității (de cărți, cititori etc.), care se aplica pînă la 1991, nu mai e pe ordinea zilei. Google-ul ne face să fim alții decît cei ce

am fost cu două decenii în urmă. „Ne urmărește criza identitară, de aceea ce ne-a spus prof. I. Stoica ne va fi de ajutor în activitatea de zi cu zi. Profesorul de la București e un om cu idei îndrăznețe, fără exagerare dumnealui este Umberto Eco al nostru, al românilor”, a încheiat L. Kulikovski înmîinîndu-i distinsului profesor drept cadou un pix admirabil (pentru a-și scrie cărțile) și „Mărul contribuției” (împreună cu *Certificatul*) pentru colaborarea fructuoasă pe parcurs de mai mulți ani la revista *BiblioPolis*, care a sărbătorit de curînd 10 ani de la fondare.

Prof. univ. dr. I. Stoica a mulțumit asistența pentru atenția cu care a fost ascultat și a promis că va colabora și în continuare cu revista de biblioteconomie și științe ale informării *BiblioPolis*, pe care, de altfel, o citește cu plăcere, fiindcă e redactată de o echipă de adevărați profesioniști.

Valeriu RAȚĂ,
bibliotecar

Colocvii de vară
la
BM
B.P. HASDEU
caldura la zapre cunoașterii

AGENDA

19 iunie
Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, Sediul Central
14.00
CONFERINȚA *Biblioteca și lectura*
Prof. univ. dr. scriitorul Ion STOICA

20 iunie
Filiala „Târgu-Mureș”
10.30
CONFERINȚA *Digital sau Hibrid: Tendințe privind direcția de dezvoltare a bibliotecii de azi*
Dr. Liviu-Iulian DEDIU

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, Sediul Central
16.00
SESIUNE DE ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI *Comunicarea în interiorul unei Asociații profesionale cu referire la experiența ANBPR în acest domeniu, susținută de dr. Liviu-Iulian DEDIU, vicepreședinte al ANBPR pentru Biroul ABRM*

21 iunie
Filiala „Transilvania”
10.00
WORKSHOP *Implementarea serviciilor noi în bibliotecile publice*
Trainer autorizat: Titina DEDIU

12.00
LANSARE DE CARTE
Managementul serviciilor pentru utilizatori în bibliotecile contemporane de Liviu-Iulian DEDIU
Moderatori: dr. conf. univ. Lidia KULIKOVSKI
prof. univ. dr. Ion STOICA

Biblioteca „Onisifor Ghibu”
15.00
LANSARE DE CARTE
Facultatea de fluturi de Ion STOICA
Moderatori: cercetător științific, dr. Vitalie RĂILEANU
ziarist, lingvist Vlad POHILĂ

22 iunie
Sediul Central, Centrul de Informare și Documentare German
10.00
ȘEDINȚA CLUBULUI „BIBLIOTECA MOV”

1. LANSARE DE CARTE
Comunicarea științifică în contextul accesului deschis la informație de Nelly ȚURCAN
Moderatori: dr. conf. univ. Lidia KULIKOVSKI
drd. Natalia CHERADI

2. LANSARE
Revista *BiblioPolis* vol. 43, nr. 2, 2012
Moderatori: redactor-șef Vlad POHILĂ
dr. conf. univ. Lidia KULIKOVSKI

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

135 de ani de tradiție și inovații

O CARTE CARE TE CONCENTREAZĂ ASUPRA CELOR ESENȚIALE

Apariția (îndeosebi deținerea în colecția bibliotecii sau în cea personală, și încă cu autograf de autor) a unei lucrări de conținut infobiblioteconomic este un motiv de provocare, dar și de încurajare profesională. Zic acestea, fiindcă atunci când am în față o lucrare (monografie, bibliografie, contribuție în culegere ori revistă științifică), întrebările (chiar și dacă ne-rostite) pun stăpânire: este această lucrare un eveniment? Ce mă impresionează în expunere și conținut? Ce pot implementa la locul meu de muncă? Ce pot face mai bine în bibliotecă? Cui trebuie să le vorbesc despre lucrare?

Asta s-a întâmplat și în cazul lecturării cărții *Managementul serviciilor pentru utilizatori în bibliotecile contemporane* de Liviu-Iulian Dediu¹. Cartea, cu autograful expresiv al autorului („*Pentru cititorii bibliotecii și bibliotecarii cititori ai bibliotecii ULIM, Chișinău*”), mi-a fost transmisă prin bunăvoința autorului, fiind și lansată în cadrul conferinței Asociației Naționale a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România

(ANBPR) *BiblioPublica*, Târgu-Mureș, 26-28 aprilie 2012.

Opera lui L.-I. Dediu este una semnificativă și exclusivă, impunându-se drept o prezență informațională pentru bibliotecarii din toate bibliotecile, iar prin intermediul acestora – pentru cititori, pentru fondatori și decidenți.

Semnificația și exclusivitatea lucrării poate fi reliefată sub câteva aspecte.

Astfel, plin de înțeles este titlul lucrării. La prima lectură a acestuia, ar putea fi redusă destinația funcțională a lucrării doar pentru acele categorii de personal din bibliotecă, care dețin funcții de conducere în sectorul relațiilor cu publicul. Or, cultura managerială este o componentă indispensabilă pentru fiecare angajat al bibliotecii. Cunoștințe și deprinderi de management, gen – organizarea și utilizarea rațională a timpului profesional, capacitatea de a lua decizii corecte față în față cu utilizatorul, de a soluționa situațiile de conflict și altele – oare nu sunt necesare (obligatorii!) pentru fiecare angajat, indiferent de poziția în structura ierarhică a bibliotecii? Deținerea culturii manageriale facilitează cariera profesională, ba chiar fundamentează și viața personală. Aici aș invoca și schimbările, efectuate în ultimii ani în schema CZU:

¹ DEDIU, Liviu-Iulian. *Managementul serviciilor pentru utilizatori în bibliotecile contemporane*. Asoc. Naț. a Bibliotecarilor și Bibl. Publ. din România. București, 2012. 274 p. ISBN 978-606-92717-0-4.

subiectele *Management, Cultura managerială* în prezent își au locul în interiorul clasei 0, cea din urmă reflectând bazele generale ale cunoașterii și culturii.

Crearea și dezvoltarea unui sistem de servicii eficiente pentru utilizatori implică întreg personalul bibliotecii. Acest sistem „fructifică” celelalte activități din cadrul bibliotecii (p. 132). Autorul reliefează, că aceste servicii sunt reprezentate prin trei nivele: servicii directe, indirecte și prin mediul tehnologic informațional (p. 128-133). Și aici țin să reliefez experiența Departamentului Informațional Biblioteconomic al ULIM care, instituind elemente ale structurii bimodale (de exemplu, responsabilități de bibliotecar-contact), a implicat în relații directe, indirecte, precum și prin mediile tehnologice, angajații din diverse structuri funcționale: completare, catalogare, bibliografie etc. Această experiență s-a reflectat asupra complexității și diversificării muncii bibliotecarilor, cunoașterii necesităților documentar-informaționale a utilizatorilor, formării parteneriatelor și transformarea „procesului de servire a utilizatorilor într-o ecuație cu multiple variabile, de a cărei corectă rezolvare depinde satisfacția utilizatorului și succesul instituției bibliotecare” (p. 133).

Lucrarea este importantă și pentru fondatorii de biblioteci – pentru a încuraja și a sprijini o politică biblioteconomică fundamentată (managerial, tehnologic, tehnic etc.) la capitolul servicii pentru utilizatori.

Studiul în cauză are o structură logică și întemeiată. Prin aranjarea și prezentarea materialului și, evident, a conținutului, autorul ne convinge, că dezvoltarea cu succes a serviciilor pentru utilizatori, poate mai mult decât alt domeniu de activitate bibliotecară, necesită o bază teoretică și practică armonioasă de management și tehnologică. Aceasta fiind și convingerea profesorului universitar Ion Stoica, care a

semnat *Cuvântul de-ntâmpinare*: raporturile cu utilizatorii se înscriu într-un anumit model conceptual și comportamental, serviciile fiind dezvoltate de către biblioteci într-un întreg sistemic (p. 10-11).

Astfel, organizarea, conținutul, diversitatea, complexitatea serviciilor pentru utilizatori, fiind determinate de nevoile sociale și de serviciu, sunt valorificate eficient în cadrul unei instituții care își formează o cultură organizațională proprie puternică. Autorul ne atenționează: „Organizațiile își dezvoltă culturi proprii care se potrivesc cel mai bine mediului lor, dar în același timp, o cultură poate fi responsabilă de schimbările mediului. De aceea, este foarte important ca o cultură să fie explicit considerată într-o evaluare internă a organizației” (p. 23). Deci, să ne întrebăm (și să acționăm): „Care elemente identifică cultura organizațională a bibliotecii mele? Sunt acceptate valorile bibliotecii de către colegii mei? Deține biblioteca o formulare explicită a rezultatelor procesului de evaluare și diagnosticare a culturii organizaționale?” Fiind sceptici (nu în totalitate!) în abordarea și aplicarea celor menționate, este important să acceptăm recomandarea autorului: „Identificarea și evaluarea culturii organizaționale a unei biblioteci este esențială pentru ridicarea calității serviciilor oferite, mai ales în prezent, când aceste structuri traversează o profundă criză, datorată în special lipsei resurselor financiare și a managerilor de profesie” (p. 20).

Reflectând asupra serviciilor pentru utilizatori ca un fenomen în evoluție (de la servicii tradiționale la noile servicii bazate de tehnici și tehnologii informaționale), autorul stăruie asupra rolurilor bibliotecii contemporane, recunoscute la nivel internațional: centru educațional și pentru învățământ, centru social, centru cultural, centru de informare generală, centru local pentru tehnologia informației (p. 60).

Conceptul *Idea Store*, implementat de bibliotecile londoneze și descris amănunțit de către L.-I. Dediu, prezintă interes pentru toate bibliotecile care se vor sustenabile, cu adevărat utile și apreciate în comunitate (p. 72-76).

Unul dintre pilonii care determină buna funcționalitate a instituției infobibliotecare sunt resursele tehnologice. În prezent „se face simțită nevoia de a crea și actualiza un plan pentru menținerea tehnologiilor existente, precum și pentru introducerea noilor tehnologii, astfel încât biblioteca să fie capabilă să furnizeze servicii de calitate evaluate pozitiv de către utilizatori”, susține autorul (p. 90). Care bibliotecă de la noi deține astfel de planuri ori care manageri implementează principiile managementului strategic al tehnologiei? L.-I. Dediu ne propune o structură-cadru a unui plan tehnologic care, fiind adaptat la specificul instituției și integrat planului general de dezvoltare strategică, devine un instrument managerial în activitatea de lobby, de parteneriate, fundraising, de păstrare a legăturii cu tendințele din domeniu (p. 90-92).

Studiul lui Liviu-Iulian Dediu îmbină organic materialul teoretic cu cel de caracter aplicativ, oferind sugestii și propuneri bazate pe analize și sinteze ale activității bibliotecilor din România, dar și din alte țări. Cartea este bogată în definiții, caracteristici, referințe bibliografice, nume de biblioteconomiști renumiți. Un merit al autorului constă și în faptul că el nu oferă „peștele”, ci învață cititorul să „pescuiască”. Statisticile, schemele, reprezentările grafice și organigramele, incluse în lucrare, sunt de real folos bibliotecarilor și altor categorii de cititori.

Studiul deschide colecția publicațiilor de specialitate, apărute sub egida ANBPR, fiind desemnată drept cea mai reușită lucrare în cadrul Conferinței *BiblioPublica*, ediția 2012. Președintele ANBPR, prof.

Doina Popa, specifică: „*Managementul serviciilor pentru utilizatori în bibliotecile contemporane* este o lucrare scrisă de un practician al domeniului. Acest fapt respiră prin toți porii și face ca aspectele teoretice să capete o cu totul altă lumină când formularea are la bază „esența mișcării” – aptitudinile și practica de a fi a bibliotecilor – în contact cu toate zonele fierbinții ale bibliotecii.”

Lucrarea lui Liviu-Iulian Dediu a apărut ca o necesitate, prezentând o importanță sursă de informare, pe care o recomand insistent colegilor de breaslă pentru lectura profesională.

Promotorul acestei cărți, în Republica Moldova, este Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, lansând-o în cadrul Colocviilor de vară (21 iunie 2012) și prezentând-o la rubrica *Cartea de specialitate* a revistei *BiblioPolis*², înlesnind cunoașterea și valorificarea conținutului acesteia.

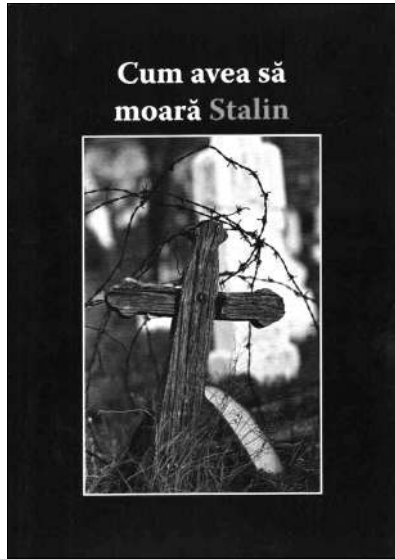
Ludmila CORGHENCI,
DIB ULIM

² KULIKOVSKI, Lidia. *Bibliotecile contemporane*. În: *BiblioPolis*. 2012, nr. 2, p. 166-168.

RECENZII ȘI CONSEMĂRI

ALT FEL DE AMINTIRI

Există o mulțime de texte în care autorii își împletesc firul narațiunii din materialul factologic al propriei vieți. Unii recurg la acest procedeu pentru a-i reda scriiturii mai multă autenticitate, alții preferându-l pentru iluzoria părere precum că actul creativ al unei astfel de proze e mai puțin dificil. „Când avea să moară Stalin eu eram abia în clasa întâi...” Astfel își începe Ion Proca noua sa carte *Cum avea să moară Stalin**

(Editura „Notograf Prim”, 2011), o narațiune asemănătoare conceptual cu clasicele *Amintiri din copilărie* ale lui Ion Creangă, scrisă într-o manieră surprinzător de proaspătă, cu un limbaj pe alocuri pitoresc, dar, în linii mari, fiind un text modern, captivant, cu vădite accente poetice. Inițial autorul face, pe câteva pagini, o mică introducere în atmosfera acelor timpuri, un fel de notă genealogică din partea naratorului. Chiar din startul scriiturii iese în evidență tonalitatea sarcastică, ironică, cu ușoare nuanțe de umor: „Ulmul a reacționat violent, a rupt ștacheta din gard, trântind-o cu ciudă în moalele capului lui Ureche [...]. Am crezut că-l pupă muică-sa rece. Dar s-a aflat că era tare de cap” [p. 6].

Pentru a accentua importanța evenimentului și motivul întregii narațiuni, autorul repetă de câteva ori expresia de pe coperta volumului: „În acea zi de 5 martie, când avea să moară Stalin, fiica directorului

a lipsit de la școală, dar în catalog nu i s-a pus absență ca să creadă șefii și inspectorii de la raion că Asea a bocit împreună cu noi” [p. 8] și „În ziua când avea să moară Stalin, nanul Ion Sârbu a trecut prin preajma școlii...” [p. 9], apoi și „Când avea să moară Stalin, la 5 martie 1953, tocmai s-a întâmplat o coincidență nefericită [...]: trebuia să se desfășoare adunarea anuală de dare de seamă, numită aiurit *godovo*” [p. 12]. Tatăl nara-

torului îl ia pe fiul său la această „dare de seamă pentru un an”, pe care unii, „cu simțul umorului mai dezvoltat, i-au zis *godacul cu voi*” și în continuare martorul ocular descrie cu lux de amănunte acea „manifestare pseudoculturală” cu niște personaje pitorești ale satului basarabean, aceștia de opt ani existând într-o altă lume decât cea cu care se obișnuiseră în perioada interbelică în România Mare. Președintele colhozului, Mefodi Pirev, un „specialist” adus de peste Nistru, vorbește stâlcit, ca la Tiraspol: „Proșu liniștea. Azi la noi *godovo*. Eu știu prost moldavschi iazăc și șanti o sî vâstupească tovarășul Stipan Greapca...” [p. 13]. Actorii principali ai acestui hilar „spectacol”, alături de acest om de încredere al noii puteri, sunt un instructor de partid, un învățător, un fierar, un milițian, un colhoznic, o mamă eroină, dar „cinstita adunare nu s-ar fi putut urni din loc fără Anuța Punguță, curva satului, fără de Iacob Stratu, turnătorul satului, fără lăutari și fără de bieții colhoznici, care

* PROCA, Ion. *Cum avea să moară Stalin*. Ch.: Ed. Notograf Prim, 2011. 163 p.

așteptau să li se spună cam câte grame de grâu [...] le-ar reveni la o zi-muncă, numită pe nou „trudozi” [p. 13]. Descriș cu măiestrie și savoare, nuanțând situațiile grotești și evidențiind prin dialoguri mustoase caracterele personajelor, acest „show” colhoznic se încheie într-un mod cu totul semnificativ: „Pe masa prezidiului apare un patefon și Pirev cu ai săi ascultă *Kalinka* și se încinge un joc dement. Mai încolo, pe o buturugă, alt patefon. Niță, în pirostrie, ascultă cântecul lui Zavidoc *Car frumos cu patru boi*” [p. 25]. Țăranii basarabeni mai aveau încă vie și neîntinată memoria celor două decenii de trai în mediul firesc al tradițiilor, culturii și limbii române, iar cei care țupăiau în ritmul cântecului adus pe turela tancurilor sovietice erau doar niște oportuniști și conjuncturiști prezenți în sânul oricărui popor.

Originalitatea narațiunii însă se reliefează prin interferența în canavaua propriu-zisă a „amintirilor” naratorului a unor texte cu mențiunea „De la Arghezi cetire”, secvențe care sunt „un fel de încrucișare de rugăciuni cu ale marelui Tudor Arghezi”.

Iată cum motivează autorul acest „experiment” al său: „Printre înțeleptele lui vorbe le însăilam și pe ale mele, încercând să văd dacă mă pot apropia de „cuvintele potrivite” sau de „florile de mucigai” ale maestrului” [p. 27].

Reflecțiile poetice ale lui Arghezi se împletesc armonios cu cele ale lui Ion Proca, creând un fir narator împletit în două și care leagă / ține la un loc textele ca pe niște vagoane într-un tren sau ca pe niște mărgăritare într-o salbă. Autorul, de exemplu, meditează: „Chiar în această clipă râvnesc și eu să scriu mai bine decât data trecută, când cineva mi-a furat cuvintele. Și asta s-o fi chemând trufie, nebunie...” Arghezi, în replică, parcă i-ar răspunde: „Vezi, tu, Doamne, cât mi s-a rătăcit mîntea, de când mi-ai pus mocirla ei în cap, să gîndească? Am născocit o dreptate, ca să apăr pe cei înzestrați; căci am născocit și scrisul,

și cititul, și foaia de hîrtie pe care muștele albastre ale gândurilor lasă veciei semnele mele, după ce eu m-am risipit” [p. 39].

Pe măsura reflecțiilor argheziene, autorul reușește să țină cadența prin texte care sunt aidoma unor psalmi, de factură poetică, aceste „tablete” încheindu-se cu un fel de rugă pentru părinți, pentru femeie, pentru copii. Alte texte au alură de parabolă și semnificativ în acest sens este cel despre Eva și pomii pe care Dumnezeu, pentru a-i satisface hatărul, i-i dăruia – ba un măr, care a rodit în al treilea an „șapte mere domnești și aveau fața leit obrajii Evei”; ba un prun „cu prune ca inimioara, pe care oamenii aveau să le boteze bîrdace, goldane, strâmbe și câte și mai câte nume...”, ba pomi „cu fructe ca cerceii ei”; ba un nuc, roadele cărui „Eva nu le-a mai apucat, pentru că a fost izgonită din rai din pricina unui măr” [p. 42].

O parabolă remarcabilă e și cea despre biblicul Noe care l-a rugat pe Dumnezeu să-l ajute în a numi „viețuitoarele și târâtoarele, ca să știe omul cum să le cheme mai aproape de bordeiele sale” [p. 57]. Astfel, sunt găsite numele pentru *trifoi, mărar, porumbel, ciocănitoare, grâu, păun, cocoș*, dar și pentru „un prunc pe numele mic Mihai”, iar pe cel mare unul „eminent în Țara Românească” și care eminență urma „să fie Eminescu” [p. 58], text care aduce ușor cu celebra parabolă a lui Geo Bogza. Ca niște fire albe și roșii ale mărtișorului, textele lui Arghezi și replicile autorului împletesc și țes aceeași stofă a limbii române, izvodul în cele mai multe cazuri rămânând a fi poezia. Astfel, un splendid și antologic poem e textul de la pagina 49: „Când sora plînge-n hronic pe buchii de Neculce și pâinea de sub zolnic e mult mai dulce. Când sora mîngăie Scriptura și pe *O samă de cuvinte* își lasă gura și făptura, atunci Neculcei-i Doamne-sfinte. Și litera e dulce, și lacrima e dulce, și dulce e Neculce, de miere-i este crucea sub care cronicarul și astăzi încă munce...”

Iată cum descrie poetul Ion Proca în această carte de proză moartea tatălui său: „Când a murit tata, o stea stingheră încercă discret de la colosala-i depărtare să privească prin fereastra casei de la Colonița [...]. El întinsese mâna spre o pară de la căpătâiul său, dar i-a scăpat din mână, lunguiață, întreagă, din aur vechi adunată [...]. S-a întristat para, s-a făcut mai galbenă la față și tot mustul din ea a amuțit. Afară câinele a scâncit prelung...” [p. 65]. Coloritul lingvistic al textului se ține pe utilizarea moderată a expresiilor și cuvintelor de factură regionalistă – „într-un fund de grădină sau sub o streșină de casă puteai ghici existența unui agud. În satul buneilor de pe tată, duzii erau numiți *șorcovi*” [p. 76]; sorturile de struguri: *castel* (sau *cudercă*), *tărăsică*, *zărână* sau *ochiul-vrabiei*; sunt folosite și alte regionalisme: *strujan*, *chiseliță*, *hasa* (un fel de stofă albă), *pachioaște*, *corovatic*, *hledie*, *dimon*, *prăsade*, *haramuri*, *udme*, *perje*, *ghioldum*, *tășulcă*, *a burduhăni*, *a se strofoli*, *cadrel* (un fel de țol).

În afară de parabole și texte de o veritabilă valoare poetică, scriitura mai include și mici nuvele – niște bijuterii artistice – care înfrumusețează subtextual pânza narațiunii. Adie ușor a proză rebreaniană de la istoria despre pădurarul Arghir, soția acestuia Lilia și fostul ei bărbat Gavroș Chiombu. E la fel de interesantă și pătăria despre Ioan Țugui care „nu-i om rău la prima vedere. Cum te vede, de la o sută de pași își scoate căciula și te salută [...], ai jura că-i bun de pus la icoane să stea ca un sfânt” [p. 121]. Gelos însă peste măsură, Ion Țugui este obsedat de ideea că soția sa, „o femeie slăbănoagă și chinuită la muncile agricole”, îl înșeală cu directorul. Fie că era mai marele sovhozului, director de club sau de magazin, de școală sau al fabricii de struguri, „toți erau dușmani de moarte ai lui Țugui”. Într-o zi, doar pentru faptul că șeful sovhozului, trecând pe drum, i-a salutat, iar Saveta, nevasta lui Țugui, i-a răspuns la binețe, gelosul soț era s-o îneca într-un butoi.

O nuvelă antologică cu nuanțe de pildă biblică este și textul despre Casandra Holban, o bătrână care-și vinde, la bătrânețe, casa și ce mai avea pe lângă „bujda” sa și se duce la una dintre cele șapte fiice măritate în alt sat. Pe drum îi vine ideea s-o mintă pe fiică-sa că hoții au lăsat-o fără nicio lețcaie și, astfel, odraslele ei, în consecință, se arată cine sunt ele cu adevărat. În final, nora unicului ei fiu o acceptă fără nicio condiție să trăiască în casa lor, iar după niște ani de la decesul ei, cei doi găesc la fundul unei lăzi opt livrete de la casa de economii cu cele douăzeci de mii de ruble, cât luase bătrâna pe propria gospodărie, împărțite egal pentru fiecare din cei opt copii ai ei.

De un dramatism cutremurător este și „povestea” Marghioliței, care a crescut o casă de copii, căci „a născut până i s-a terminat sămânța” [p. 145]. Majoritatea ficelilor fiind „fete rupte din soare, holbățele-ochioșele [...], au învățat bine la școală, dar n-a vrut niciuna să rămână în sat. Și, precum erau abonate la gazeta *Tinerimea Moldovei*, citind anunțurile despre șantierul de șoc ale tineretului, se duceau la comitetul comsomolist să se înscrie în detașamentele forțelor de muncă” [p. 146]. Astfel, Marghiolița s-a pomenit la bătrânețe cu nepoți și nepoate în cele mai îndepărtate colțuri ale fostului imperiu sovietic – Ivanovo, Alonka, Kiev, Samarkand, Karaganda etc.

Însetate de dorul baștinei, ficele veneau acasă în concediu și nu se dădeau întoarse la bărbații lor, dar Marghiolița, devotată unui cod nescris al tradiției familiale le dojenea, trimițându-le la îndepărtatele lor case, de pe alte meleaguri, consolându-se cu vorbele înțelepte ale românilor, că „femeia-i ca răchita, unde-o sădești acolo crește” și că „femeia-i legată de bărbat, precum ața de ac”, adică pe unde trece acul, pe acolo – și ața, în caz contrar nu iese cusătura, cu alte cuvinte, nu există familie. Îmbătrânită rău și rămasă singură cuc, Marghiolița îi mărturisește într-o zi naratorului că de vreo zece ani n-o mai vizitează nimeni,

că doar din când în când îi mai vine câte o scrisoare, în ultimul timp scrise și acestea în alte limbi. Îl roagă să-i citească o scrisoare primită recent de la o nepoată din inima Siberiei: „Fără să-mi mai spună ceva, începe a plânge pe foaia de caiet. Buchiile scrise de o mână de copil se topesc sub lacrimile ei amare [...]. Citesc primul rând: «Zdravstvuite, milaia babuška!»” [p. 147]. Este cea mai actuală și mai dureroasă problemă a românilor basarabeni, când satele lor rămân tot mai pustii, exodul declanșându-se nu de azi și nu de ieri, ci chiar de la reocuparea Basarabiei de către sovietici. Imediat după Războiul al Doilea Mondial tinerii basarabeni, care scăpaseră de încorporarea în armata roșie, cea care i-a plasat pe linia întâi a frontului sovieto-german în calitate de carne de tun, acum erau vânați pentru a fi trimiși pe alt front – cel al muncii la minele de cărbuni din Donbas. Au urmat apoi deștelenirea pământurilor de stepă din Kazahstan, apoi șantierul de șoc ale imensului imperiu – calea ferată Baikal-Amur (BAM), diverse combinate, centrale electrice, gazoducturi. Din păcate, exodul nu încetează nici după două decenii de la dispariția imperiului sovietic, acum însă, din alte motive, rămânând oricum o consecință a mentalității generată de acele timpuri vitrege. Mentalitatea sovietică, din păcate, ne mai joacă festa până-n prezent, aceasta perpetuând și în problema identitară, și în limbajul desuet al multor basarabeni. Caraghioasele expresii ale președintelui de colhoz din Colonița, adus în 1945 de peste Nistru, vor persista pesemne încă destui ani și chiar decenii printre basarabeni, fenomen pe care l-a sesizat autorul în narațiunea sa: „Nu trebu la noi sfada. Azi la noi traur mari [...]. Ascultăm docladu [...]. Astăzi la noi îi prazdnic mare, godovoi otciot...” [p. 14]. Fenomenul e remarcat și de Paul Goma care spune într-o scrisoare adresată autorului, că Ion Proca are „nu doar «ureche», ci și o inimă care ascultă, aude, pune pe hârtie tragedia limbii române dintre Prut și Nistru, mutilată, schilodită,

călcată în picioare de ciubota ocupantului rus” (13 iunie 2011).

La finalul acestor „amintiri” autorul ține să tragă aceste concluzii, să se oprească „la ceea ce reține ochiul, la imaginea retrospectivă” [p. 135]. Remarcă niște simțuri pur umane, cum sunt văzul și auzul, și evocă o întâlnire de familie în vechea casă părintească, când „căzuse prima brumă și frunzele cădeau artistic, ca la circ, nemuritoare”. Gândul care se naște însă din aceste reflecții e cu totul surprinzător: „Astfel, prin milioane de ochi-lumină și ochi-întuneric, noi am putea călători până la prima născătoare, care la sigur nu a fost Eva. Au fost mai multe. Pentru că mama japonezului nu poate naște o nație atât de a dracului ca a noastră, care la un colț de masă te pupă, iar la alt capăt te scaldă în scârnavia lumii” [p. 137]. O fi, se pare, o consecință a faptului că pe noi, românii, în special pe cei din Basarabia, Providența ne-a așezat, vorba cronicarului, în calea tuturor răutăților, silindu-ne să ne jucăm rolurile vieții în interminabilul spectacol al ironiei, comediei și tragediei istoriei.

Însă în ciuda „războaielor lumii care nu ne înconjoară”, contrar faptului că în perioada sovietică „prin jocurile militar-patriotice ca *Zarnița*, ne învățau să fim războinici”, dar și în pofida „războaielor agricole”, când eram înregimentați în detașamente de luptă împotriva gândacilor de Colorado, lăcustelor și în cel mai belicos conflict cu țistarii, pe care îi scoteam din vizuini cu apă și îi loveam nemilos cu băta [...], n-am devenit sadici” [p. 141]. Am ajuns să fim cei care suntem, conchide autorul, pentru că „nu am purtat niciodată războaie de cetropire”, deși, „cetropiți am fost cu săptămâna, cu luna și cu suta de ani”. Autorul ține să sublinieze faptul că narațiunea sa e doar o mică parte din amintirile despre ce a fost, că el „ține minte” și ar mai fi adăugat și niște pagini despre o mlaștină unde în fiecare vară cădea și se întâmpla deseori să se înece câte un dobitoc, despre o bulboană în care și-a găsit sfârșitul o fetiță, despre

tractoarele cu lopată în bot care „în câteva săptămâni au nivelat viile și livezile de pe costișe ca să facă terase, acestea, ulterior, pornind la vale, lunecând ca pe unt”, despre cosașii colhozului care „mergeau înainte cosind, iar femeile legau snopii”, despre „via și copacii noștri, culoarea vitelor și câinilor, saltelele de fân și bordeiul din bârne...” [p. 159]. Mai ține minte autorul și câte cartușe a folosit la tragerile de la poligon, când era în armată și „cât de răzlețiți erau ostașii de neam moldovenesc [...], ai noștri vorbind cel mai bine rusește și asta era unica lor mândrie” [p. 160].

Scris inspirat și trecut prin sufletul său de poet, original prin construcția romanească, în special prin inserarea firească în textul narațiunii a unor secvențe din celebrele tablete argheziene, romanul *Cum avea să moară Stalin*, semnat de Ion Proca, este o proză remarcabilă în șirul cărților apărute în Basarabia ultimelor două decenii.

Volumul în cauză mai include și nuvele de proporții, intitulată impropriu *Cum avea să moară Brejnev* (65 pagini), un text cu pretenții de roman conceput în stil marquezian despre „dinastia” a doi țărani basarabeni, Stăncuța și Călinaș, scriitura având similitudini cu o competiție sportivă de genul maratonului, respirația competitorului ajungându-i însă doar până la jumătate de traseu. Oricum, lectura acestei proze captivează cititorul, mai ales pe cel care a cunoscut și cartea lui Iulian Ciocan cu un titlu aproape identic, *Înainte*

să moară Brejnev (Editura „Polirom”, București, 2007). Sunt două proze total diferite, precum diferiți sunt și autorii, și stilul narațiunii, și locul acțiunii. Iulian Ciocan reflectă prin personajul său – un adolescent dintr-un cartier al Chișinăului – o anumită secvență de timp înainte de decesul lui Brejnev, cel care a condus imperiul sovietic timp de aproape două decenii și care semnifică o întregă epocă a stagnării. Ion Proca însă, în intenția sa de a țese o pânză epică de proporții, începe cu un preludiu despre fostul învățător de geografie Petru Moisei care, după o viață zbuciumată pe Pământ, la 83 de ani, își dă obștescul sfârșit și-și începe în ceruri o altă viață, lăsând în urma sa un jurnal în care sunt descrise niște destine memorabile de basarabeni. Ciclul începe cu Stanca și Călinaș, apoi vin pe rând copiii acestora – Sârghe, Fănuță, Irina, Anica, Marina, Otilia, Zamfira –, niște caractere descrise cu savoare, scriitura având ușoare influențe druțiene.

Deși și-a clădit un nume prin poezie și publicistică, proza lui Ion Proca scoate în evidență un autor de o robustețe nebănuită, valoarea scriiturii sale având acea rar întâlnită calitate de a fascina și de a captiva, iar în consecință de a-l ține pe cititor cu ochii pe pagina de carte, și nu cotropit sau fermecat de ecranul monitorului, al televizorului sau de alte ispite ale tehnologiilor informaționale moderne.

Nicolae RUSU

CIREȘE PENTRU MAREȘAL DE ION IACHIM – ROMANUL UNUI DESTIN SACRIFICAT PENTRU BINELE NEAMULUI

Mai toate modestele mele cronici culturale, volens-nolens, sunt intermediare de un nume respectabil care, prin frecvența prezenței sale în demersurile publicistice pe care le semnez, e posibil să capete o

oarecare „uzură”. Distinsul purtător al respectivului nume mi-a și sugerat asta, cu o subtilitate, iată, insuficient absorbită de către receptor. Neobositul intelectual chișinăuan dr. Vasile Șoimaru (căci la acest

nume mă refer), trup și suflet dedicat Neamului ce are de înfruntat simbolistica nefastă a râului Prut, ori de câte ori are o oportunitate îmbogățeste cu noi cărți scrise la Chișinău „ctitoria” sa de la Miroslovești: Biblioteca basarabeană (deocamdată în stadiul de „Secțiune de carte basarabeană”, în extensie, încorporată Bibliotecii Comunale).

În ziua de 3 iunie a.c., dr. V. Șoimaru se întorcea de la Bacău, de la comemorarea patriotului basarabean Andrei Vartic, eveniment accentuat și de lansarea postumă a unei noi cărți a comemoratului (*Ospetele nemuririi*, ed. a II-a), apărută la editura bacăuană „Vicovia”. Prietenul nostru era însoțit de distinșii scriitori Vlad Pohilă (un alt ilustru prieten al comunității mirosloveștene) și Ion Iachim, care, împreună, în contextul evenimentului amintit, participaseră la Bacău, ca autori sau coordonatori de eveniment, la lansări de cărți scrise la Chișinău.

Întâlnirea noastră conjuncturală avea să-mi adauge la beneficiile spirituale încă două valori: un CD cu vocea Artistei Poporului Ninela Caranfil și romanul *Cireșe pentru Mareșal** (Ed. „Vicovia” / „Babel”), înmânat, cu autograf, chiar de către autor.

* * *

Auzisem de cartea dlui Ion Iachim, al cărei titlu (cu o rezonanță poetică care m-a acaparat) nu-mi spunea însă nimic mai mult decât poate transmite construcția parafrazică prin care se legitima cartea nedeschisă încă de cititor.

* IACHIM, Ion. *Cireșe pentru Mareșal* : roman. Bacău: Vicovia, Babel, 2012. 368 p.

Autorul romanului, un domn respectabil (prin ceea ce exprima exteriorul persoanei, puțin cunoscută mie), distant prin zgârcenia verbală – în contrast cu jovialul redactor-șef al *BiblioPolis*-ului, care-mi explicita volubil darul celebrei acțiune de la Naționalul din Chișinău (al cărei onorant, și onorat, curier era) – mi-a indus o oarece nesiguranță. Desigur, dascălul de școală sătească pe care îl întruchipam și-a reactivat spontan complexul ruralului. Și asta m-a împins iar spre o gafă pe care o voi insera în context, ca un mod de autopenitență ce-mi stimulează corijarea.

Nerăbdător să pătrund natura poetică și dramatismul care răzbăteau misterios din titlul cărții dlui Ion Iachim, n-a durat mult ca să încep a răsplăti, cu moneda convertibilă aflată la cititor (lectura), produsul cultural al creatorului de Carte. Evident, așa-zisa răsplată e întotdeauna, în raportul cititor-autor, o „plată” simbolică, neacoperitoare. De aceea, eu (cititorul), din când în când, îndrăznesc să adaug ceva în plus ofertei mele: un modest omagiu de cititor, anume o impresie de lectură „la cald”. De data aceasta însă, trebuie să recunosc, mi-a luat timp îndrăzneala de a-mi alcătui impresiile de lectură, dat fiind ineditul romanului citit, nefamiliar mie, cititorului, în această nuanță originală. După un timp de ezitare, am îndrăznit totuși, cu o accentuată încărcătură de timiditate, sperând într-o eventuală disponibilitate de a mi se tolera supralicitarea propriei solvabilități.

Așadar, *Cireșe pentru Mareșal* e un roman istoric, după cum îl clasifică chiar

autorul, cu o structură de paisprezece capitole (doar numerotate ca atare, cu cifre romane), dar scris, oarecum, în alt canon decât romanul comun cunoscut mie. Aș îndrăzni să cred, fără a avea îndrituirea, că am lecturat o carte care ține cumva (în formă, nu în fond) de curente literare noi. Căci încă nu am citit, spre exemplu, un roman în care autorul, în derularea subiectului, să mi se adreseze direct – mie, cititorului –, să mi se justifice, să-mi atragă atenția asupra a ceea ce urmează etc. Original, de asemeni, mi s-a părut întrepătrunderea atât de îndrăzneță a fantasticului cu realul; spre exemplu, în capitolul VI, în scopul unei sugestive atenționări asupra coexistenței *culpei* cu buna intenție (chiar cu *dragostea*, la om) „de când e lumea”, *Ariciul*, *Calul lui Darius I* (ortografia aparține autorului), *Darius I*, starețul bulgar *Andronic* și generalul Ion Antonescu, într-un ambient umanizat, își fac confesiuni, dezvăluindu-și reciproc biografiile.

Personajul central al romanului este, în corelație cu titlul cărții, Mareșalul Ion Antonescu, atât de controversata personalitate al cărei portret cuprinde, în alte opinii, cea mai largă paletă cromatică: de la culoarea prin care poate fi creionat criminalul de război, până la cea care poate pune în lumină eroul național. Basarabeanul osârditor al acestei cărți nu va folosi însă decât culori din cea de-a doua paletă, dar le va avea pe șevalet și pe celelalte, anume pentru a ne arăta că ele există în context. Și, mai ales, ca să sublinieze de ce el totuși nu le întrebuițează.

Acțiunea romanului urmează, fragmentar, cursul temporal și teritorial al celui de-al Doilea Război Mondial, pe Frontul de Est, în stepa calmuică. Eroii secundari ai acțiunii sunt personaje reale sau fictive. Ioan Brad și Evdochim Vărzărescu se detașează de celelalte personaje prin rolul activ în economia acțiunii. În ce-l privește pe Alistar Vărzărescu, copilul basarabean care apare numai în prezența eroului principal,

acesta atinge fantasticul prin modul intrărilor sale în scenă, prin contradicția temporală în raport cu timpul fizic al Mareșalului, („băiatul din viitor”, cum îl numește într-o replică însuși Mareșalul). Personajul-copil din Codreanca Basarabiei, prin inocența caracteristică vârstei, dar și prin istețimea școlarului sănguios, îi oferă Mareșalului momente necesare de evadare din sinele cel apăsător de grijile războiului, prilej pentru cititor de a pătrunde mai adânc omul împlătoșat în uniforma lui de general de cavalerie. La locul execuției Mareșalului, copilul Alistar, apărut prin aportul fantasticului, îi aduce condamnatului cireșe, ca un mod de împlinire a ultimei dorințe a celui osândit la moarte. Cireșele poartă semnificația anotimpului care a marcat etapele fundamentale ale vieții Mareșalului.

Acțiunea cărții e relativ statică, dar asta cu scopul de a favoriza ceea ce reprezintă mijloacele de forță ale romanului: evocarea, istorisirea, argumentarea, descrierea, portretizarea. În esență, cititorul participă, așa spune, la o „analiză de caz”, metodă intermediată de mijloacele literare – fie cele clasice, fie altele originale, novatoare. Tehnica literatului e însă, în roman, într-o impresionantă convergență cu instrumentele de lucru ale istoricului. Nu atât încât să se confunde, specifică chiar autorul în *În loc de epilog*. Literatura, aici, nu e însăși istorie, ci o entitate creatoare care se întrepătrunde cu fapte și personaje istorice.

Firul acțiunii este derulat din ghem cu ajutorul celor două personaje foarte angajate în desfășurarea evenimentelor pe front, Ioan Blaj și plutonierul Evdochim Vărzărescu. Acești doi bravi ostași (unul va sfârși eroic, iar celălalt va cădea prizonier), cărămizi solide la temelie Armatei Neamului, sunt nevoiți să lăncezească, într-o vreme de liniște (liniștea cea dinaintea furtunii), într-o „groapă de lup”, de fapt un adăpost strategic atât împotriva ostașului sovietic, cât și a inamicului Ger din stepa rusească, timp în care autorul le dă de lucru în interesul construcției sale literare.

În camuflatele lor escapade după vreascuri, pentru a împlânzi mușcăturile gerului rusc, cei doi ostași descoperă corpul împușcat al ofițerului Vasile Fluture, fost preot, înrolat voluntar pentru a-și „aduce obolul la restabilirea demnității patriei” sale (cum el însuși motivează în jurnalul său, aflat asupra cadavrului care devenise). Preotul convertit în ofițer își puse singur capăt zilelor, lăsând, drept testament, un jurnal al său de front, un document personal intitulat *Noua Apocalipsă*. Cei doi, ca să-și omoare plictiseala (paradoxal, un inamic neașteptat în război) citesc alternativ, zile la rând, implicând astfel în lectură și cititorul, jurnalul ofițerului.

Nu mă îndoiesc, Vasile Fluture, autorul jurnalului, intermediază crezul ideatic al romancierului. Altfel spus, locotenentul este un alter ego al scriitorului, căci în intervențiile sale directe romancierul își subtilizează sau chiar afirmă clar poziția convergentă cu a personajelor sale: „În ce mă privește, consider că sunt trei adevăruri supreme: Dumnezeu, Patria, Oștirea. Această trinitate n-am născocit-o eu ca să epatez. Ea a existat dintotdeauna în subconștientul meu, mai bine zis, de la nașterea mea.”

Între timp, în hruba de camuflaj se adăpostește și un ofițer italian, un rătăcit al stepei, vrednic însă de prețuirea convenită ostașului, căci purta la piept distincția care îi confirma bravura. Acestuia autorul îi atașează însușiri tipice spiței și spațiului cultural prin care se identifică, atribute ce intră în coliziune cu matricea de viață a celor doi ostași români. Conflictul acesta camaraderesc, rezultat din ciocnirea civilizațiilor, are rolul de a destrăma monotonia din incomodul adăpost, până ce italianul cade răpus de inamic, la iminenta fatalitate contribuind și accesul de panică din vârtoarea luptei.

Pe tot parcursul cărții, autorul punctează constant apariția Mareșalului, în cele mai diverse ipostaze, cele mai multe în ra-

port firesc cu diferiți decidenți, cobeligeranți ai războiului sau chiar inamici. Prestația sa, ajustată de arta literară acolo unde lipsesc citatele, e în spiritul documentelor care confirmă rolul său capital în ceea ce înseamnă participarea României la cel de-al Doilea Război Mondial. Portretul eroului romanului este construit și cu ajutorul unor mărturii cu tușe pregnante despre el ale ofițerilor, ori ale persoanelor civile care au avut contacte cu șeful statului român, cu strategul militar, cu părintele ostașului român. Acești martori ai vremii sunt introduși prin cele mai diverse procedee, aspect care întărește autenticitatea operei. Din toate acestea rezultă un portret tragic al unui Odiseu român fără noroc. Cum pe meleagul său nu crește smochinul, Ulise al nostru n-a avut tutorele de care să se prindă, spre a se salva de câinii celor doi monștri, Scylla și Carybda, cu numele convertit în Germania hitleristă și Rusia stalinistă.

Autorul romanului, deși atribuie spațiu dominant Mareșalului Antonescu, găsește loc pentru a face din cartea sa un univers enciclopedic, căci acestui traseu cu urmele pașilor Mareșalului îi atașează o rețea de căi secundare care, plecând de la context, duc spre o diversitate de întâmplări și personaje din arhiva experiențelor umane, din antichitate și până în prezent. Curiozități ce țin de domeniile cunoașterii științifice ori pilde de viață (unele consacrate, altele scoase din uitare) ne induc, categoric, erudiția prozatorului Ion Iachim, acesta excelând pe tărâmul Istoriei.

Iată, acum e momentul să mă explic în legătură cu gafa invocată mai sus, săvârșită în frântura de conversație cu scriitorul, în momentul când mi-a înmănat cartea sa. Primind o carte cu un titlu legat de o personalitate atât de controversată în România (și nu numai), restricționată, chiar cu efecte penale, de la opiniile pozitive asupra sa, am avut impulsul să-l întreb pe scriitor dacă e și istoric. Desigur, nu se cădea s-o fac, ceea ce am realizat și din starea de

disconfort a celui care mi-a replicat într-o propoziție pe care am s-o substitui aici cu răspunsul concis, găsit chiar în roman, ca și cum prozatorul a intuit că i se va pune o asemenea întrebare. Așadar iată ce spune Ion Iachim, legat de scriitorul-istoric despre care intempestivul cititor s-a interesat: „Într-un roman istoric, două lucruri, cel puțin, sunt foarte importante: fantezia autorului și substratul istoric.” Și, spre edificare, îl folosește ca exemplu pe Lev Tolstoi, autorul romanului *Război și pace*. În context, autorul mai adaugă: „Noi, când am scris romanul despre Mareșal am consultat mai multe cărți. Consultarea / lectura s-a deosebit de compulsarea firească pentru un savant-istoric. Oricum, fără aceste volume istorice, romanul nostru ar fi fost imposibil.” Și urmează o enumerare de 13 titluri (unele în mai multe volume) ale câtorva cărți de autori români și străini (deducându-se că lista nu e completă), „care ne-au ajutat să înțelegem mai profund atât caracterul epocii, cât și pe cel al Mareșalului”, specifică autorul.

Și, în fine – desigur, sfârșitul unui comentariu mult prea sumar și modest în intenția de a crea (pe lângă modul îndrăzneț al cititorului comun de a-i mulțumi autorului) și o imagine potențialului cititor, legată de excepționala carte cu titlul *Cireșe pentru Mareșal* –, aș mai adăuga un amănunt legat de starea de spirit care l-a călăuzit pe autor în alcătuirea cărții sale. La primirea romanului, în amintita mea atitudine de circumspecție legată de controversata personalitate devenită erou de

roman, i-am amintit romancierului Ion Iachim de (la fel de) controversata Ordonanță (devenită Lege) legată de tabuul Ion Antonescu, evident, pe teritoriul României. Reacția la observația mea a fost una succintă și categorică din partea celui care i-a dedicat Mareșalului un Monument între coperti de carte. Ion Iachim a invocat, fără tăgadă, onoarea de a suporta, ipotetic, consecințele acuzațiilor incluse în actul legislativ invocat.

Închei prin a mai adăuga că romanul *Cireșe pentru Mareșal* nu e doar o a nu știu câta carte a prolificului scriitor Ion Iachim de la Chișinău, ci, în mod excepțional, cartea sa e omagiuul scriitorului basarabean adus celui care s-a ridicat, în fruntea Statului Român și a Armatei Române, spre a readuce la Vatra Neamului ținuturile românești smulse (și cedate umilitor) de către imperiul sovietic. Între aceste ținuturi strămoșești aflându-se și Basarabia, cu baștina neamului său familial. Cartea a fost concepută și ca un obol personal adus memoriei legate de începutul calvarului Basarabiei, la împlinirea a 200 de ani de la raptul din 1812.

Iată, efortul și harul scriitorului, intermediară și cititorului, omul Presentului, necesara redeșteptare a memoriei, pentru a putea avea în timpul Trecut reperul fundamental spre timpul Viitor.

De la cititor, omagiu, dle Ion Iachim!

Septembrie 2012

Înv. Gheorghe PÂRLEA,
com. Miroslavești, jud. Iași

ASPIRATORUL DE GÂNDURI DE DORIN CÂRCELAN

Indiscutabil, comedia fantastică *Aspiratorul de gânduri** este un teatru în sine, pentru că ea redă atmosfera de teatru. Actorii sunt ca și cum vii (nu doar personaje), iar autorul, Dorin Cârchelan, a încercat

să-și imagineze până și reacția spectatorilor (cititorilor, ascultătorilor). Mai mult, însăși cartea (piesa) joacă rolul unui aspirator de gânduri, și lectura ei purifică mintea cititorului, entuziasmează. Autorul protes-

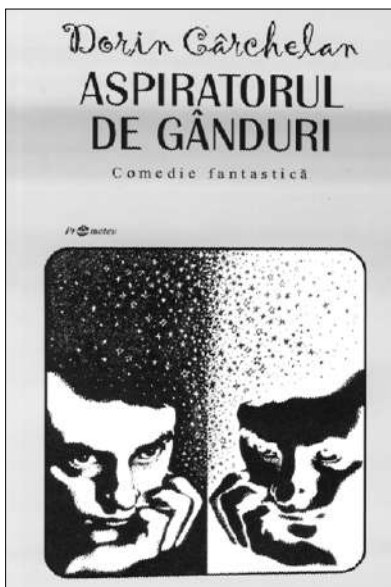
tează (prin intermediul eroilor săi) față de bătă-rănie, prejudecăți, se ridică împotriva unei „opinii publice” manipulate local și global. Mentalul colectiv este un mare bârfitor și un mare monstru – lui îi datorăm lipsa progresului în societățile dominate de vicii și delirul emoțiilor, de idei negative, negre. În acest sens, *Glosa* din piesa dată (intitulată – *Mentalul colectiv*) ia în derădere fenomenul „turmei”, gloatei, care merge pe calea tentațiilor carnale, materiale. Oamenii banali nu se grăbesc să se vindece de beție, desfrâu și minciună, iar dragostea de bani și aur le-a răpit cugetul și somnul.

Comedia *Aspiratorul de gânduri* ne cultivă o atitudine critică față de realitatea terestră, extrem de poluată. Extraterestrii ne-au depășit, deoarece posedă gândire individuală și cunoștințe universale. Ei produc și consumă (utilizează), iar în statele (lumile) lor nu există bani și politică.

În esență, piesa abordează o temă foarte importantă – igiena psihică a omului modern...

Citind și recitind piesa, am „aspirat” gândurile autorului cu o lăcomie intelectuală deosebită, pe-alocuri râzând cu poftă, pe-alocuri dorind să particip și eu la aprofundarea, continuarea, desfășurarea mai amplă a unor idei, aluzii, ipoteze...

Comedia *Aspiratorul de gânduri* de Dorin Cărchelan este actuală, cuprinde cercul multicolor de teme care preocupă, așa zice, intelectul universal. Cu ironie, sarcasm, durere ascunsă sub masca clovnului

ce râde, autorul solicită o participare activă la minimalizarea sau chiar salubritatea cât mai rapidă a „...sursei puternice de poluare a minții umane. Pe unde trece frontiera dintre informa-re și impurificare, adevăr și minciună? E un cerc vicios – mediul îl întinează pe individ, iar individul întinează mediul” [p. 18].

Suntem cu toții martorii unui eter care mișună de canale televizate cu emisiuni ce prevestesc „sfârșitul lumii”, apocalipsa, ciocnirea

planetei noastre cu diferite corpuri cerești, emisiuni care prorocesc anul și ziua aterizării extraterestrilor, ne „fericesc” de la ecrane clarvăzătorii și fenomenele paranormale... Cât adevăr include fraza extrasă mai sus din piesă!

Într-un ghid de dezvoltare spirituală, semnat de Eckhart Tolle (*Puterea prezentului*), autorul ne îndeamnă să devenim „lumina lumii”, atenționându-ne că ceea ce suntem este o lecție cu mult mai importantă decât ceea ce facem. Continuând această idee ce se desprinde și din *Aspiratorul de gânduri*, așa adăuga că omul cu lumină în suflet face ceea ce gândește. Având un interior de o armonie perfectă, devine treptat un emițător de energie pozitivă, benefică într-o societate rebelă. Pacea profundă a sufletului nealterat de zbulciumul zădărnicii i-ar întoarce poate pe mulți semeni spre iubirea adevărată, semănată de Iisus Hristos.

Comedia *Aspiratorul de gânduri*, care ar putea fi numită mai curând tragicomedie, denotă un limbaj bogat, modern. Autorul posedă cunoștințe enciclopedice, conducându-ne delicat în domeniile psihoterapiei, astrofizicii, mecanicii cuantice

* CÂRCHELAN, Dorin. *Aspiratorul de gânduri*. Comedie fantastică în două acte cu *Preludiu* și *Glosă*. Ch.: Prometeu, 2011. 88 p.: il.

ș.a. Discuțiile dintre personaje – Savantul, Preotul, Magul – sunt pe cât de ironizante, pe atât de cognitive pentru noi, toți, dar mai cu seamă pentru liceeni și studenți. Prin cuvintele Preotului, autorul atrage atenția asupra Spiritului, subiect abordat „...în particular de poeți și filozofi. Totuși, un medic foarte curios a furat creierul lui Albert Einstein ca să-l cerceteze... A constatat că encefalul unui geniu nu se deosebește aproape cu nimic de creierul unui muncitor. Diferă numai utilizarea organului gândirii...” [p. 23].

Vorba autorului, pentru a deveni geniali, ne lipsește voința de a utiliza organul gândirii (și nu alt organ!)...

În continuare, Preotul exclamă: „Dar sunt indignat!... Nimeni nu avea dreptul să procedeze așa cu Einstein...”

În același context este superbă remarcă Savantului: „Mulți oameni iluștri au pățit același lucru. Scriitori, politicieni... Unii vor să se bage în capul tău măcar după ce ai murit...” [p. 23]. Umor fin, care țintește de parte: de-ar intenționa să-ți scurme în creier după moarte, mai treacă-meargă. Dar experiențele din laboratoarele secrete, manipularea de către feluriți hipnotizori, terapeuți, așa-ziii psiho...?...

Sarcasmul și comicul mustește în fiecare pagină semnată de tânărul autor. Încă o remarcabilă replică: „Îți imaginezi, cum se vor simți aceste personalități în Ziua Învierii, când își vor da seama că au craniile goale?...” [p. 23].

Fiecare frază este muncită, temeinic gândită, trecută prin ore în șir de frământări spirituale, de suferințe drastice care în final, în mintea-i lucidă, îmbracă haina ironico-umoristică. *Sic transit gloria mundi...*

Cum ar apropia autorul Ziua Învierii, nu a învierii biblice, ci a conștientizării că în corpurile ce se mișcă, consumă alimente, fac sex, produc teroare, creierul e mort, pustiit de gândirea creatoare, benefică? Răspunsul îl aflăm din nou la pagina 23:

„Extraterestrii mi-au spus (Savantului) că arma nucleară îi înfricoșează mai puțin decât conținutul unei minți omenești...” Preludiul piesei, poemul *Îngerul albastru* impresionează profund, remarcabilă fiind, printre altele, strofa: „Nu vor intra în Paradis / Săracii nici pe-o clipă. / În schimb, bogații orice vis / Cu bani își înfripă...”

Cât adevăr, în aceste rânduri! Unii își cumpără bilete de călătorie în cosmos, alții – terenuri (loturi) pe Selena; sunt și unii care cer să fie congelați (cu tot cu creier!) ca să-și poată continua traiul, huzurind, peste vreo sută de ani, când, speră ei, criogenia va face minuni de înviere...

Pentru colorit, comedia pune în lumină și un personaj feminin – Claudia. În spiritul filmelor actuale, o femeie frumoasă din America, o dublă spioană, are drept scop să fure *Aspiratorul de gânduri*, creat de savantul fericit, inspirat de ideile extraterestrilor. Acest personaj poate fi și o ironizare a fobiei rămase din timpurile cortinei de fier...

De-aș fi o doctorandă, aș scrie poate o lucrare superbă în baza comediei susnumite. Și un critic literar are suficientă materie pentru o analiză temeinică, pe care, pe drept cuvânt, o merită *Aspiratorul de gânduri*. Eu mă limitez la acest modest eseu, pe care nu am putut să nu-l aștern pe hârtie cu speranța că va avea ecou la tinerii cititori, și comedia va fi apreciată la justa ei valoare.

De-aș fi regizor, aș căuta mijloacele necesare pentru a monta piesa. Fiind însă o simplă scriitoare, îi doresc înțeleptului și talentatului meu coleg de breaslă Dorin Cârchelan un premiu literar considerabil, iar *Aspiratorul de gânduri* să ne îndrepte mințile spre Lumină.

Lidia HLIB

DEPĂȘIREA DE SINE SAU CIREȘE PENTRU MAREȘAL DE ION IACHIM

O mare problemă, o Taină a Tainelor, această stare a omului de creație de total abandon al sinelui, celui cotidian, mercantil și dedare, aducere jertfă a eului, celui mai intim, ancestral pe altarul Istoriei Neamului, Adevărului, Dreptății, Imanenței.

Umila mea părere: ION IACHIM, acest destoinic urmaș al Vărzăreștilor, a pus prin cărțile sale o așchie de stâncă pe cântarul destinului basarabene, întregitoare a sufletului românesc, ce a sălășluit de secole – sălășluiește încă – aici, în interfluvii, în pofida oarbei, ingraterii istoriei.

Iar în recent apărutul roman *Cireșe pentru Mareșal* s-a depășit față de tot ce a publicat – nu puțin – până acum.

Las în grija criticilor, disecătorilor, stilștilor sarcina analizei arsenalului artistic al autorului – extrem de bogat, variat, original, de altfel – și insist în continuare doar asupra împătimirii totale a scriitorului temei propuse – dificilei sarcini a reabilitării acestei controversate, dar monumentale figuri a Istoriei României.

Cu majuscule și ISTORIE, și ROMÂNILOR, căci, pe drept cuvânt, Mareșalul Antonescu trebuie aliniat în galeria Marilor Români: Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Ioan Vodă cel Viteaz, Mihai Viteazul, Avram Iancu, Tudor Vladimirescu...

Recitiți, vă rog, ultimele capitole ale romanului, evocatoare ale trăirilor eroului în fața plutonului de execuție. Cităm: „Avea la piept o cruciuliță pe care gardienii nu s-au încumetat să i-o smulgă. Se ruga la ea, adresându-se Domnului Iisus Hristos. Parcă scria poezii:

– Iisuse, Mântuitorule / Atâta frumusețe și atâta Patrie mi-ai dat / Doamne, și triluri

de păsări, și aspirație de orizont... / Doamne, și a trebuit să le apăr, în Numele Tău, / Doamne... E un păcat că am apărut cu arma în mână, ceea ce mi-ai dat, Doamne? / ...Iată au venit sulițașii... au înfipt în sulițe buretele cu oțet... / Mi-au pregătit și crucea... / Ajută-mă, Doamne, să-mi duc cu demnitate crucea... (Ion Iachim, *Cireșe pentru Mareșal*, Ed. „Vicovia”; „Babel”, Bacău, 2012, p. 326) .

* * *

Ca să-l înțelegem, să-l apreciem corect pe Ion Antonescu, așa cum l-a înțeles, acceptat și zugrăvit Ion Iachim, trebuie să-l aliniem la alte personalități de excepție ale evului modern: un Ch. de Gaulle, Antoine de Saint-Exupéry etc. Ultimul, în vârstă deja (pentru meseria de pilot de război), bolnav pe deasupra, insistă, și, în pofida tuturor obstacolelor și interdicțiilor, obține autorizația de a se încadra în aviația de război americană. La 31 iulie 1944 pleacă în misiune de luptă, de unde nu mai revine.

Scriitorul-filosof și patriot notifica, având în vedere poziția sa de viață, ca Om al cetății: „Meseria de martor mi-a inspirat totdeauna oroare. Ce-s eu, dacă nu particip? Pentru *a fi* am nevoie să particip.”

Și mai departe, întru înțelegerea corectă a pozițiilor de viață ale protagonistului și ale autorului, revenim la același Exupéry: „Unde dăinuie adevărul omului? Adevărul nu e ceva ce se demonstrează. Dacă în acest teren și nu în altul, portocalul își înfige rădăcinile puternice și se încarcă de fructe; anume acest teren e adevărul portocalilor. Dacă această religie, această cultură, dacă această scară a valorilor, dacă această formă de activitate și nu oarecare

altele, formează în OM această plenitudine, descoperă în el un mare DOMN ce se ignora, tocmai această scară a valorilor, această cultură, această formă de activitate, constituie adevărul omului” (Antoine de Saint-Exupéry, *Terre des hommes*, Paris, 1952, p. 133, traducerea – C.B.).

* * *

Am recurs la aceste „abateri” în scopul enunțat deja. Să nu deviem însă de la subiectul principal: încă o viziune a Mareșalului, înainte de a păși pragul neființei. Un băiețuș (ce-l mai întâlnim pe parcurs) interlocutor al acestuia: „Eu iaca ți-am adus niște cireșe, nu din cele amare, acelea se coc mai târziu, ți-am adus cireșe fârlădane care se coc pe la Duminica Mare... Băiețelul și-a scos trăistuța de pe umăr, a vârat mâna în ea și i-a pus Mareșalului în palmă un pumn do cireșe.

Cireșe din Basarabia... Mareșalul se cufundă în gândurile sale. «Am vrut s-o eliberez, s-o aduc la sânul Țării... Cine știe cât va mai suferi această Basarabie și acest Mic Prinț al ei, care mi-a adus acum, înaintea execuției, cireșe fârlădane... [...]

Mor și eu împăcat: am luptat pentru dreptatea poporului meu, pentru revigorarea lui morală, l-am trezit din starea de umilință, când i se rupeau pământurile și drepturile naționale și el tăcea supus, l-am întors cu fața spre demnitate și spre Dumnezeu» (ibidem, p. 352-353).

* * *

Sentimentul, mai bine zis, instinctul justițiar, atât de specific popoarelor mici (în speță, nouă, românilor din încercuirea slavo-ungară), îl face pe autor să-și motiveze temerara (în spațiul basarabean), acțiune de reabilitare istorică a Eroului și Mucenicului. Aidoma pomenitului Exupéry, Ion Iachim nu poate, organic, vital nu poate să nu participe. La o luptă care a cerut, mai cere încă jertfe, sacrificii: lupta pentru identitatea noastră etnologică – Neam,

Limbă, Istorie, Demnitate. Am putea afirma: acest roman-investigație se înscrie perfect în eroologie prin mitizarea până la un anumit punct a Eroului. Ne oprim privirile la niște fraze din postfața *În loc de epilog*: „Cartea noastră n-o să placă celor care se supără, când le amintești tristul adevăr că sunt ocupanți... Citez dintr-un roman aproape pentru copii al lui Aleksei Tolstoi (care a făcut „sluj” în fața regimului stalinist criminal – n.n.), *Aelita*. Vorbește un personaj, zis Gusev: „...odată ce noi primii am pus piciorul pe Marte, reiese că de azi înainte planeta e a noastră, sovietică” și mai jos: „...trebuie să obținem un hrisov, prin care ei (marțienii – I.I.) să ne ceară să intre în componența Republicii Federative Ruse. Lucru știut, că de bună voie aceia n-au să ne dea hrisovul.”

Cartea noastră n-are să placă nici unor mandarini moldoveni, căroră le-a fost și le mai este foarte „ghini” în îmbrățișarea (la masa) rusească” (ibidem, p. 358).

* * *

Multe-multe încă de remarcat, referindu-ne la suportul istorico-documentar al lucrării, rezultat al unei trude de mai mulți ani de informare, cercetare.

Și în acest roman Ion Iachim continuă linia *Decameronului basarabean* și, mai ales, pe cele din remarcabilul *Kratkii kurs (Istoria Rusiei)*.

Epicul se sprijină mai puțin pe ficțiune (prezentă și ea, indiscutabil, mai mult pe suportul istorico-factologic, rezultat, precum subliniam, al unei salahorii, mai curând de istoric, decât de plăsmuitor. Oricum, din îmbinarea lor fericită a rezultat ceea ce lecturez cu interes, emoții și cotrăire: *Cireșe pentru Mareșal*, monument nu doar al eroului, ci și al celui ce i-a sculptat chipul în marmura dură a cuvintelor, încoronându-l cu aura muceniciei.

Constantin BOBEICĂ

25 iunie 2012

P.S. Acum, cu mintea de pe urmă a moldoveanului, de-aș fi fost consătean al Mareșalului, l-aș fi sfătuit:

– să țină la respect pe nemți, amenințându-i că în caz de agresiune va plomba sondele de petrol;

– să inițieze tratative cu Moscova în vederea retrocedării pașnice a Basarabiei și Nordului Bucovinei, cu prețul neîntrării

în război (Davidescu, ambasadorul român la Moscova, aflase de la radio despre intrarea României în război de partea nemților, la 22 iunie 1941);

– să interzică categoric atrocitățile față de cei pe care îi considera neloiali regimului și Țării.

Dar prea târziu...

C.B.

ROMÂNIA SUB SABIA LUI DAMOCLES

Sperăm că niciun om trează la minte nu poate să tresară de bucurie când asupra unuia dintre prieteni sau cunoscuți se abate vreo nenorocire. În viață se întâmplă diverse situații: și plăcute, și mai puțin plăcute. Pe acestea din urmă trebuie să ne străduim să le evităm pe cât sîntem în putință. Dar, întrucît ele sînt create tot de oameni, ne rămîne doar să analizăm cauzele ce le-au provocat. Meditația asupra consecințelor ne va feri pe viitor

să evităm neplăcerile, iar dacă extindem problema la un plan continental sau global – chiar și unele cataclisme din societatea noastră, care a pășit în secolul al XXI-lea „cu capul în stele și trupul însîngerat”, după cum s-a exprimat gen. de brig. (r) Gheorghe Dragomir, într-o carte care a fost prezentată și cititorilor noștri într-unul din numele anterioare ale revistei *BiblioPolis* (a se vedea articolul *Europa: ieri, azi, mîine*, vol. 41, nr. 4, din 2011, p. 165-169).

Vom continua discuția noastră aproape în aceeași cheie ca și în articolul sus-numit, aducînd în prim-planul atenției publice de data aceasta o nouă apariție

editorială a distinsului expert politico-militar și ex-senator român, intitulată *România între scutul american antirachetă și katiușa rusească: timp și destin** (București, 2012). Atîta doar că la început e necesar să amintim unele date biografice ale autorului. Gheorghe Dragomir s-a născut pe 16 decembrie 1948, în com. Bolintin, jud. Giurgiu. În 1971 a absolvit Facultatea de Drept a Universității din București, iar ulterior, între 1987 și 1989,

cursurile postuniversitare de relații internaționale și de comerț exterior. Între 1973 și 1992 se află în funcția de ofițer la Centrul de Informații Externe, perioadă în care a executat mai multe misiuni în țări din Asia, Africa și Europa. Când a fost adjunct al șefului SIE (1990-1992), este avansat la gradul de general de brigadă. A urmat perioada de consiliere la Comisia de politică externă a Senatului României (1998-2005)

* DRAGOMIR, Gheorghe. *România între scutul american antirachetă și katiușa rusească: timp și destin*. București: Ed. „România în Lume”, 2012. 434 p.

și de președinție la Camera Bilaterală de Comerț și Industrie România-Azerbaidjan (2005-2007). În prezent Gh. Dragomir este pensionar. Mai menționăm că în 2001 dumnealui fondează Asociația Culturală „România în Lume”, devenind președintele ei executiv. Este autor a numeroase studii și articole de politică externă, strategie geopolitică și geo-economică privind zonele Mării Negre, Asiei Centrale, Mării Caspice și Orientului Mijlociu. A editat volumele *Recviem pentru spioni* (2008) și *Europa cu capul în stele și trupul însîngerat* (2011). Cea de-a treia lucrare – *România între scutul american antirachetă și katiușa rusească...* – vine să elucideze un șir de probleme politico-economice, dar și militare, la nivel regional, european și mondial, axîndu-se pe relațiile de conviețuire multiseclară ale Țărilor Române, apoi ale României cu marele vecin de la Răsărit – Rusia. Totodată, a fost luată în considerație și Republica Moldova, inclusiv raioanele ei din stînga Nistrului, altfel nu se putea, căci iată ce scrie autorul în dedicație, în semn de omagiu și afecțiune pentru locuitorii acestor teritorii, cîndva răpite din trupul Țării de către „ursul brun siberian”: *„Dedic această carte tuturor celor care și-au jertfit viața și libertatea pentru apărarea istoriei, limbii și credinței străbune, în teritoriile românești rupte din trupul țării, prin aranjament de culise între marile puteri și Rusia.”*

Trebuie să spunem chiar din capul locului că această carte va face multă vîlvă în cercurile politice de la noi, dar și din întreaga lume. Mottoul ei ne cufundă direct în miezul problemei: *„Rămâne nealterat acest adevăr: «Armele pot fi înfrînte prin arme superioare ca număr și tehnică; suflul popoarelor nu se cucerește însă decît prin sinceritatea și tăria credințelor străbătute de arta elocinței»”* (Demostene: *Despre arta elocinței*). Deci, sînt puse în discuție mai multe întrebări provocatoare, dar, totodată, găsindu-se și răspunsul pentru ele,

astfel încît experiența și materialul adunat de autor de mai mulți ani, cînd se afla în funcții de răspundere, poate deveni un îndreptar de învățatură pentru contemporani și urmașii lor. Acesta a fost și scopul: să pună pe masa diplomaților și a guvernanților (față de care nu-și ascunde dezamăgirea și nemulțumirea) soluții pentru redresarea (încă nu e tîrziu!) a situației de îngheț ce s-a constituit în relațiile bilaterale dintre România și Rusia, ca urmare a hotărîrii SUA, din 2011, de a amplasa în sudul României (la Deveselu, jud. Olt) scutul antirachetă, care ar apăra Europa de atacurile teroriste venite din partea Iranului și a altor state islamice.

Volumul publicistico-documentar are o structură cronologică. După cuvîntul către cititor al autorului, urmează capitolele: *I. Poporul român, descendent al dacilor hiperboreeni; II. Evul Mediu răsăritean carpato-danubiano-pontic; III. Un destin geopolitic inevitabil în secolul XXI: România-Rusia – prejudecăți și temeri; IV. Să construim împreună o zonă de stabilite, încredere, pace și prosperitate în regiunea Mării Negre și Eurasiei; V. Scutul antirachetă. Necesitate sau provocare la adresa securității regionale?* Postfața este semnată de Radu Chirculescu (Centrul Român de Etică și Strategii „Cresfor România”), care este și dumnealui de părerea că *„pentru ca Federația Rusă să poată avea liniște, aceasta trebuie să mizeze pe dezvoltarea patriotismului înțelept din țările dorite sau necesar partenere. Cel mai bun temei, pentru fundamentarea unei colaborări caracterizate de încredere, este cultura. Ulterior, relațiile – private de tensiuni inutile și neproductive – se vor dezvolta de la sine. Aceasta este pacea productivă, nu umilă sau agresivă”*. Nu putem adăuga aici nimic (chestiunea este legată doar și de soarta Basarabiei!) decît de a avea năzuința sinceră să se găsească (punîndu-se în funcțiune capacitățile diplomatice ale ambelor părți) cît mai repede calea unei

conlucrări rodnice la masa de tratative, pe baza respectului reciproc, a sincerității și loialității.

Fiind mîndru de înaintașii Neamului și avînd dorința ca România să se afirme în viitor ca o țară prosperă în regiunea Mării Negre, autorul, un autentic patriot al poporului său, ne furnizează la început date istorice concrete (mărturii ale istoricilor din Antichitate, consemnări și memorii ale oamenilor de știință și cultură din Evul Mediu, documente și scrieri ale cercetătorilor și oamenilor politici din epoca modernă și contemporană) despre etapele de vîrf ale constituirii națiunii noastre – începînd cu Burebista, Decebal, urmînd cu domnitorii Basarab I, Mircea cel Bătrîn, Ștefan cel Mare și Sfînt, Mihai Viteazul, Dimitrie Cantemir, Constantin Brîncoveanu, Alexandru Ioan Cuza, regii Carol I, Ferdinand și pînă la conducătorii de partid și de stat – pentru a ne arăta adevăratul drum al afirmării. Dar mai mult pentru a înțelege cine am fost și cine sîntem. Nu în zadar savantul și scriitorul Mircea Eliade menționa în legătură cu aceasta: *„Toată lumea e de acord că dacii se aflau pe pămîntul nostru cu cel puțin o mie de ani înainte de Hristos și, cu toate acestea, am fost singurul popor european căruia i s-a contestat dreptul de-a stăpîni țara pe care au locuit-o moșii și strămoșii noștri.”*

Evoluția relațiilor româno-ruse (economice, politice, militare și culturale) este prezentată pe parcursul cîtorva secole, dar accentul este plasat pe ultimele decenii, cînd s-au înregistrat momente de multe ori tragice pentru destinul nostru, ca urmare a înțelegerilor secrete și cinice între puterile garante și Rusia. Acum România trebuie să promoveze o politică înțeleaptă cu toți partenerii săi și cu Rusia ca să găsească împreună răspuns la problemele arzătoare ale prezentului. Dacă nu se vor scoate la iveală intențiile „ascunse” ale statelor mari (a se citi: ale imperiilor) de a apăra drepturile, libertatea și democrația prin

extinderea teritoriilor lor pe seama vecinilor mai mici, nu avem de cîștigat, lucrurile nu se vor mișca din loc. Întrucît regiunea Mării Negre este în permanență amenințată de instabilitate politică, sărăcie, migrație ilegală, crimă organizată și terorism, România trebuie să ia măsuri urgente de prevenire și contracarare a eventualelor riscuri și pericole. Acțiunile românești din regiune în mod obligatoriu urmează să fie conectate la planurile NATO și ale Uniunii Europene, dar cu condiția să se ia în vedere particularitățile istorice, caracterul și spiritul populației băștinașe. Pentru aceasta este nevoie de a se elabora viziuni proprii privind conviețuirea în zonă, scopul fiind să se ajungă la o coabitare pașnică durabilă de cooperare cu toate părțile cointeresate și pe toate direcțiile de activitate: economică, culturală etc. România are șansa de a juca rolul principal în acest context, dacă va putea ține piept riscurilor de destabilizare provocate de crima organizată și terorism. Avînd ca bază transparența, pragmatismul, complementaritatea, sinergia și flexibilitatea, România va face față eforturilor de promovare a unui concept comun bine echilibrat, dacă va avea obiective tot atît de bine definite pe termen mediu și lung.

Faimosul publicist, analist politic de certă valoare, George Damian, un vizionar de necontestat, consideră că dacă se va continua „dialogul surzilor” relațiile dintre România și Rusia pot aluneca pe o pantă periculoasă a confruntărilor (chiar și militare, Doamne ferește). Rusia, văzînd că nu are spații de manevră în imediata vecinătate, poate fi imprevizibilă în acțiuni. De aceea, trebuie să fie folosită orice ocazie de a se organiza simpozioane, conferințe regionale și internaționale care ar dezbată viitorul relațiilor Uniunea Europeană – Rusia. Va fi binevenit și dialogul în mediile academice, culturale, ale mass-mediei și societăților civile, apoi și al parlamentari-

lor, serviciilor secrete și diplomatice, culminînd cu vizite la nivel înalt între prim-miniștri și șefii de state.

E adevărat că, în ultimul timp, Rusia a devenit un jucător activ și incomod pe piețele financiare și la diverse burse de valori de pe mapamond, ea a știut să valorifice cu ingeniozitate slăbiciunile și neînțelegerile altor jucători de pe arena politică, impunîndu-și regulile sale de joc. Dar cînd e vorba de destinul popoarelor pe mulți ani înainte, noi trebuie să fim vigilenți și să contracarăm apucăturile ei hegemonice. Situația în care se află popoarele Europei la acest moment al istoriei e sub controlul autorităților, dar ea în orice moment poate fi destabilizată. De aceea, imperativul timpului cere să se creeze în regiunea Mării Negre, cea a Asiei Centrale și a Caucazului un pol al cooperării, păcii, stabilității și prosperității popoarelor conlocuitoare. Să sperăm că rațiunea, cumpătarea, prudența și respectul reciproc vor domina. Numai într-o asemenea atmosferă ar putea fi tratată și problema Basarabiei, Transnistriei, a Bucovinei de Nord și a Ținutului Herța – doar ținîndu-se cont de aspirațiile românilor din aceste vechi teritorii românești. Dar, pînă la revenirea lor „acasă” rămîne să menținem vie flacăra românismului prin acțiunile culturale, educaționale și economice promovate de organizațiile nonguvernamentale, Biserica Ortodoxă, județele și orașele înfrățite etc.

Confruntarea directă cu Rusia trebuie exclusă din start. Motivele sînt evidente – prea mare e pericolul să rămînem păgubași. Lecțiile de istorie trebuie învățate în așa fel ca „să nu mai călcăm pe aceeași greblă”. De fapt, începutul secolului XXI este perioada de reîmpărțire a sferelor de influență pentru deceniile următoare și secolul care le va succede. Cu părere de rău, strategii americani nu prea și-au pregătit temele, acțiunile lor politico-diplomatice lasă de dorit. Sistemul antirachetă încă nu

este pe deplin testat. În această situație Uniunea Europeană se prezintă lipsită de vigoare, nepregătită de acțiuni de o astfel de anvergură (o cauză ar fi și cheltuielile extravagante și luxul în care s-a trăit pînă acum, adică extinderea crizei economice). Noua ordine mondială, susținută prin intermediul globalizării, va încerca să re-evalueze toate activele de pe planetă. În acest context instabil și imprevizibil, Rusia va căuta să-și promoveze tot mai agresiv interesele geopolitice și geostrategice, revenind la vechea ei politică lăsată drept testament de împăratul Petru I succesorilor săi. Cu atît mai mult cu cît în acest joc lipsit de probitate se implică și Ucraina, care capătă în Europa concretețe din ce în ce mai accentuată.

Bine ar fi dacă Rusia și-ar formula interesele așa cum face orice țară democratică din lume, dar ea mistifică adevărul istoric și creează confuzii. Moscova „nu crede în lacrimi” – își tratează problemele exclusiv în conformitate cu propriile interese. Deci, ce să alegă România? Scutul antirachetă sau... posibila „ploaie de stele”? Răspunsurile pot fi pe cît de diverse, pe atît de șocante. De aceea, pentru resetarea relațiilor diplomatice ale României cu Rusia, mai întîi de toate, e nevoie de o regroupare a elitelor românești în jurul acestui proiect. În cazul cînd scopul geopolitic al Rusiei este de a scoate Uniunea Europeană de sub controlul SUA și NATO, actuala clasă politică a împins România într-o aventură militară care își va arăta efectele la necesitatea de activare a scutului antirachetă. Importanța chestiunii fiind majoră, România nu și-a consultat poporul prin referendum. Cine, pînă la urmă, va răspunde de implicarea țării într-un conflict militar? Doar Rusia a și amenințat de curînd că va orienta rachetele sale spre bazele ce găzduiesc buclucașul scut, urmînd să le facă praf, dacă situația o va impune (și dacă armata rusă nu va de-grada definitiv... – adăugăm noi).

România de azi se află la o răscruce istorică pentru destinul său. Cu regret, ambele state – și Rusia, și SUA – sînt organizate după modelul corporatist, unde interesele economice determină politicile externe și militare. Tot ele creează conflicte regionale, generînd instabilitate, sărăcie, și nicidecum prosperitate materială. Nemaivorbind că se înarmează pînă-n dinți cu rachete, fără a ține cont de impactul asupra mediului, sănătății populației, de riscul autodeclanșării sau declanșării accidentale și multe altele. Tabloul situației de perspectivă e sinistru. De ce țările mici trebuie să suporte capriciile și țițele celor „două precupețe” care se ceartă ca la piață? se întrebă retoric autorul volumului în discuție, care crede că România nu

va beneficia de o securitate absolută, ci, din contră, situația ei se va agrava ținînd seama de vecinătatea imediată a părții atacatoare.

În prezent, atît situația întregii Europe, cît și a României, în particular, depinde de „bunăvoința” și „blîndețea” Kremlinului. Mizînd pe lașitatea și duplicitatea liderilor politici europeni, Rusia e sigură că va cîștiga orice bătălie. Ce ne rămîne nouă de făcut? Doar să ne rugăm către Bunul Dumnezeu să nu sloboadă într-o bună zi sabia lui Damocles asupra „grădinii Maicii Domnului”, cum a numit România, la sfîrșitul secolului trecut, Papa Ioan Paul al II-lea.

Cristian ZIDARU

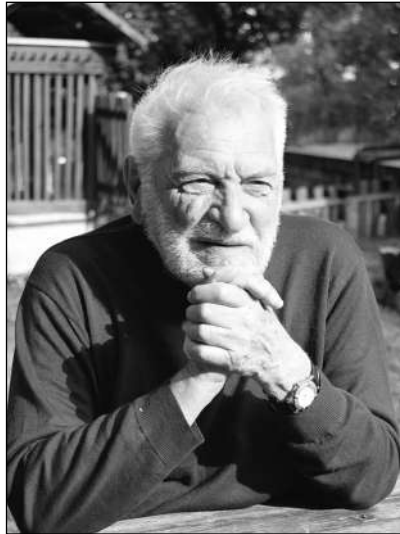

România și Rusia pe harta Europei

REMEMBER

A EMANAT O DRAGOSTE ARISTOCRATICĂ – PENTRU NEAM, PENTRU TOT CE-I FRUMOS

Scriind, cândva, că am avut norocul să-l cunosc pe R. Șorban (a se vedea vol. Și totuși, limba română!..., Chișinău, Ed. „Prometeu”, 2008, p. 112-146), nu am spus decât o jumătate de adevăr. Pentru că efectiv, am avut marea, unica șansă de a cunoaște pe acest om coborât parcă dintr-o legendă, iar prin el, grație comunicării cu el, am putut trece printr-o fascinantă galerie de personalități cu care R. Șorban contactase în lungul său veac.

de maniere aristocrate și gesturi curat țărănești! Însă vorbea fascinant: parcă stăteam în fața unei cascade, ascultându-l...

Cu Luliu Maniu avuse o relație de rubedenie, prin alianță – îi era naș de botez. Tocmai lui Maniu și Mareșalului Ion Antonescu îi datora scoaterea din pușcăria maghiară, în toamna lui 1941; fără intervenția acestora, după cum îmi spusese însuși R. Șorban, „mai curând acolo, la unguri; îmi putre-

zeau oasele”... A stat de vorbă și cu odiosul „amiral fără marinari” Horthy, transmițându-i acestuia propunerile Mareșalului de natură să ușureze, cât de cât, starea tragică a românilor din nordul Transilvaniei aflați sub provizorie, dar oribilă ocupație maghiară.

Pe artiștii plastici români – de fapt, din România, căci printre aceștia erau și evrei, sași, unguri, șvabi, ruteni – îi cunoștea „de-a fir a păr”. Despre mulți a scris, analizându-le profesionist – obiectiv, cumpătat, meticolos – creația, punând-o, de regulă, într-o surprinzătoare conexiune cu viața, cu epoca, dar și cu zona culturală de proveniență. După 1990, a putut lua cunoștință și de lucrurile unor plasticieni basarabeni: dând curs solicitărilor sale, i-am dus la București, apoi și la Stoiana, de lângă Cluj-Napoca, mai multe minialbume, cataloage, monografii cu reproduceri după tablouri sau sculpturi de Mihai Greco, Igor Vieru, Valen-

„Dar pe Maria Tănase?...”

„Desigur, am ascultat-o în repetate rânduri, pe diferite scene, în câteva restaurante și în bodegi chiar. Era copleșitoare și pe scenă, și când cobora printre spectatori, toți mari admiratori ai ei.

Am suferit mult că s-a prăpădit atât de repede, doar era cu un an mai tânără decât mine și eu mai fac umbră acestui pământ, iar Maria de mult e oale și ulcele...”

„Și pe Nicolae Iorga ați avut prilejul să-l cunoașteți?”

„Am fost la o cină dată de el, în 1938 sau 1939, la Capșa. Arăta un simpatic amestec

tina Rusu-Ciobanu, Lazăr Dubinovschi, Ada Zevin, Vilhelmina Zazerschi, Alexei Colâbneac, Eleonora Romanescu, Elena Bontea, Gheorghe Vrabie, Teodor Zbârnea, Teodor Buzu... *Le privea atent, făcea comentarii scurte, dar uimitor de precise și nu contenea să se mire că cei mai mulți dintre acești basarabeni „sunt perfect români... chiar dacă nu au școală românească, iar unii – nici naționalitate românească...”*

Nu am auzit decât cuvinte de laudă despre artiștii plastici basarabeni din partea expertului în arte prof. Raoul Șorban. Poate exagera nițel; poate se exalta prea repede... Căci, ca și alți intelectuali de marcă români din Transilvania, R. Șorban avea o simpatie aparte, o dragoste chiar, sinceră și netrecătoare, pentru Basarabia.

Și simt o mare tulburare când mă gândesc că aproape trei decenii am beneficiat și eu de călduroasa, paternă și fraternă atitudine a prof. Raoul Șorban: din august-septembrie 1976, când i-am fost interpret și ghid în marile centre culturale din Rusia, Moscova și Leningrad (azi Petersburg), până în iunie 2006, când, prin bunăvoința lui Vasile Șoimaru, am putut merge la moșia de lângă Dej-Cluj, pentru a-l asculta și a-i spune ceva, pentru ultima oară.

Am simțit această luminoasă căldură emanată de R. Șorban și alți basarabeni care l-au cunoscut: prof. V. Șoimaru, acad. Mihai Cimpoi, ziaristele Nina Bolboceanu și Ala Stâncaru-Luncă, poeta Luminița Dumbrăveanu, pictorul Iurie Zava, Iurie Roșca și Vlad Cubreacov, câți alții! – oricine i-a pășit pragul casei.

Schița biografică de mai jos – cea mai completă din câte am putut scrie până acum – este un sincer omagiu la centenarul singularului om, cărturar, artist și patriot Raoul Șorban. Este, în egală măsură, și o încercare de a-l readuce pe Raoul Șorban în memoria celor care l-au cunoscut și la cunoștința celor care ar trebui să știe cine au fost cel puțin doi din remarcabila familie transilvăneană:

tatăl, Guilelm Șorban, și fiul, Raoul Șorban, luminoase fie-le mereu fapta și amintirea.

* * *

Critic și istoric de artă, pictor, muzician, scriitor, eseist, memorialist, prof. univ. doctor în studiul artelor; figură emblematică și legendară a elitei intelectuale din România sec. XX, „*un umanist din categorii excepțională*” (prof. dr. Niceto Blázquez, Madrid).

S-a născut la 4 septembrie 1912, în or. Dej, pe atunci în Imperiul Habsburgic. A decedat la 18 iulie 2006, la Cluj-Napoca, fiind înmormântat la Cimitirul Florilor din Dej, alături de tatăl său.

Pe linie paternă, R. Șorban descinde dintr-o veche familie nobiliară românească din Transilvania, atestată încă din 1266, printr-o diplomă a regelui Bela al IV-lea. (Mama provenea dintr-o familie alsaciană, aducând cu ea zestrea genetică franceză și germană).

Tatăl, **Guilelm Șorban (1876-1923)**, a fost o personalitate prestigioasă a epocii: ilustru pianist și compozitor, luptător pentru unirea românilor din Ardeal cu țara. A editat la Leipzig și Viena două cullegeri de folclor muzical românesc, este autorul romanțelor *Mai am un singur dor*, *Pe lângă plopii fără soț* etc., pe versuri de M. Eminescu, *Numai una (Pe umeri pletele-icurg râu)*, versuri G. Coșbuc; ale altor melodii pe versuri de V. Alecsandri, O. Goga, Șt. O. Iosif. A prelucrat numeroase melodii populare, inclusiv *Cucuruz cu frunza-n sus*, al cărei motiv a fost preluat pentru *Ha-Tikva (Speranța)* – imnul Statului Israel. Moare de tânăr, la 47 de ani, otrăvit de un adversar politic. Casa părintească din s. Stoiana (situat pe moșia dintre Dej și Cluj), era vizitată de Gh. Dima, Emil Isac, O. Goga, G. Coșbuc, Iuliu Maniu, Gr. Gafencu, Al. Vaida-Voievod ș.a., unii fiind și nași de botez ai lui Raoul.

În anii 1923-1927 face studii gimnaziale și liceale la Blaj și Cluj, cu precădere în domeniul muzical, printre colegi avându-l pe Corneliu Coposu, iar printre profesori – pe Jean Bobescu. La 18 ani debutează în jurnalistică (în ziarul *Patria* din Cluj, 1930). Din același an studiază pictura și muzica în Italia, Germania și Austria. La Milano, urmează Conservatorul „Giuseppe Verdi” (1930-1934); a făcut parte dintr-o formație de vioariști, cu care a întreprins turnee prin Europa. În aceeași perioadă, îl cunoaște și îl urmează ca elev pe celebrul pictor expresionist Oskar Kokoschka și, în anii 1935-1943, se afirmă în pictură cu expoziții la Baia Mare, Cluj, Botoșani, București; ulterior participă și la expoziții colective: Cluj (1942, 1943), București (1939, 1956). Între 1935 și 1939, studiază Dreptul la Universitatea din Cluj. Devine director al Cabinetului Rezidentului Regal al Ținutului Someș, apoi și preparator la Catedra de istoria artei a Universității din Cluj. Lucrează, din 1939 până în 1944, în Ministerul Afacerilor Străine la Departamentul de presă, dar în 1940, după un incident cu Poliția Legionară din București (este arestat), se întoarce la Cluj. Decide să rămână la Cluj și după ocuparea de către unguri a Nordului Ardealului, devenind una din figurile importante ale intelectualității ardeleni rezistente: este secretar de redacție la ziarul *Tribuna Ardealului*, fondează, în 1943, Editura Românească din Ardealul de Nord (ERAN), se angajează în diferite acțiuni de ajutorare și salvare a celor persecutați de autoritățile maghiare de ocupație și de fasciști.

Din 1943, se află între organizatorii operațiunii de salvare a evreilor din Transilvania de Nord, care erau amenințați cu exterminarea. De unul singur sau într-o rețea, cu riscul de periclitare personală, a familiei și a avutului, a ajutat atât evrei care încercau să intre în Regatul României, pentru a se salva, cât și pe alții care încer-

cau să emigreze în Palestina. Pentru aceste acte de eroism și înalt umanism, la 7 aprilie 1987, Institutul Comemorativ al martirilor și eroilor Holocaustului „Yad Vashem” din Ierusalim, îi atribuie titlul de *Drept între popoare, care se acordă neevreilor ce au salvat evrei de la moarte, fără a pretinde vreo recompensă*, mai târziu, în același context al prețuirii și recunoștinței, i se acordă și titlul de Cetățean de Onoare al Statului Israel (5 decembrie 1990).

În pofida vicisitudinilor epocii, face o strălucită carieră universitară, în domeniul istoriei artei, cu un doctorat în această disciplină, sub îndrumarea eminentului savant Zoltán Felvinczi Takáts. Din 1945 lucrează la Președinția Consiliului de Miniștri (în Departamentul de presă). Conduce Conservatorul de Muzică și Artă Dramatică din Cluj, unde este și profesor (1946-1948), iar în 1947, împreună cu acad. V. Vătășianu și prof. Gyula László, inaugurează Salonul de Artă Plastică al Transilvaniei. Conduce, ca rector, Institutul de Arte din Cluj, al cărui fondator este (1948) și unde lucrează ca profesor universitar. Este exclus din învățământ și din viața socială; concomitent, familia i-a fost expulzată din casa părintească, iar proprietățile le-au fost confiscate de către statul român. Lucrează zugrav la o cooperativă, dar în 1952 este arestat de autoritățile comuniste și deținut până în 1955 fără proces. Precizăm, în context, că R. Șorban a fost arestat de cinci ori (în 1940, 1942, 1945, 1952), aflându-se în detenție cinci ani și jumătate, cel mai mult sub regimul de ocupație maghiară și sub cel comunist.

„Reabilitat” în 1956, lucrează redactor pentru cărțile de artă la Editura de Stat pentru Literatură și Artă (ESPLA). În 1963, este re-integrat în învățământul universitar; profesează doi ani la Universitatea București, este, apoi, profesor, secretar științific și șef de catedră la Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București

(1965-1978). Susține conferințe despre arta românească la Budapesta, Paris, Haifa, München. Revine la preocuparea sa de bază, din tinerețe: scrierea de articole, studii și monografiile despre arta românească, despre plasticieni, epoci, curente. Încă în 1935 editase la Milano studiul monografic G.A. *Beltraffio*; apoi, în timpul războiului și ocupației, tipărește studiul *Pictorul Mihai Șorban* (Cluj, 1943). Din anii '60 scoate cu o uimitoare ritmicitate circa 20 de monografii consacrate unor mari pictori sau sculptori: C. *Baraschi* (1965); Th. *Pallady*, *Aurel Ciupe*, *Nicolae Tonitza*; *Aurel Pop* (1968); *Bömches* (1974); *Geza Vida* (1982); *Ter Borch* (1985); monografia despre pictorul S. *Hollosi* (Corbul) *O viață de artist, între München și Maramureș* (1986) etc. Îngrijește volumul *N. Tonitza – Scrieri despre artă* (cu o prefață de T. Arghezi, 1962), prefațază numeroase alte monografii (inclusiv un foarte consistent album-monografie despre icoanele pe sticlă), are colaborări la lucrări de specialitate de anvergură ca, de ex., *Istoria învățământului artistic din România* (1964). Scrieri de R. Șorban despre arta românească și protagoniștii ei sunt traduse în limbi de circulație universală, se

tipăresc dincolo de hotarele României. Din 1968 (și până la moarte, 2006) conduce doctorate în istoria artei, la Universitatea București și la instituții de specialitate din țară; sub îndrumarea prof. R. Șorban și-au susținut doctoratele circa 60 de aspiranți.

În 1990 este invitat de prim-ministrul Petre Roman să organizeze și să conducă Fundația Culturală Română (azi, Institutul Cultural Român). Pune cu entuziasm bazele acestei instituții, dar curând se decepționează de activitatea noilor autorități și se retrage la conacul de la Stoiana, pe care-l recuperează anevoie, în urma unui proces judecătoresc lung, obositor și umilitor. Aici, însoțit mereu de dna Eva Șorban (n. Șuteu / Sütö, 1936), pictoriță de mare clasă, vizitat de fiica Cristina, de numeroși prieteni, colegi și învățăcei, R. Șorban continuă o nouă fază a creației și cercetării. Din acești ani bibliografia sa cunoaște o categorie de lucrări construite pe un amestec de memorialistică și reconstituire documentară, de *istorie secretă* sau *eretică* și de analiză a unor doctrine politice. Scrieri precum: *Fantasma imperiului maghiar și Casa Europei* (1990), *Chestiunea maghiară* (2001, o carte „arestată” și „făcută dispăru-

Cu Raoul Șorban, Vi. Pohilă și V. Șoimar. Anul 2002

tă”) sau *Invazia de stafii* (2003), „*devin episoade ale unei opere de «reconquista a viziunii istoriografice documentate» și, deopotrivă, ocazie pentru marginalizarea și mai pronunțată a cărturarului ardelean*”, strălucita-i operă fiind „*prețuită de mulți și detestată de «monopoliștii de opinie» de la noi și de aiurea*” (prof. dr. Ilie Rad, Cluj). Această polarizare a atitudinilor se explică prin faptul că R. Șorban abordează, într-o viziune temerară, pe o solidă bază documentară, probleme sensibile vizând relațiile dintre români și reprezentanții unor națiuni conlocuitoare și / sau vecine. Astfel, autorul dezavuează acțiunile reprobabile ale promotorilor *hungarismului*, care s-au manifestat în trecut prin limitarea în drepturi, marginalizarea și chiar nimicirea românilor din Ardeal, atenționând asupra pericolului *reocupării latente*, în prezent, de către maghiari, a Transilvaniei. În *chestiunea evreiască*, R. Șorban pune în evidență eforturile autorităților și ale populației române de a salva evreei în anii celui de-al Doilea Război Mondial, respingând culpabilizarea „en gros” a românilor, practică obsesiv de unii istorici, politicieni sau businessmeni.

S-a bucurat și în Țară de însemne ale recunoașterii meritelor: a fost *Doctor Honoris Causa* al Academiei de Muzică „Gh. Dima” din Cluj-Napoca și al Universității din Oradea; *Cetățean de Onoare* al municipiilor Cluj-Napoca, Turda și Gherla; în septembrie 2005, la București, primește *Marele Premiu al Patrimoniului Românesc*,

acordat de ARP, la a doua ediție, urmând, astfel, pe IPS Antonie Plămădeală.

Memoriile sale – publicate sau în curs de editare – se prezintă aidoma unui caleidoscop magic, în care se perindă cele mai importante evenimente ale istoriei noastre recente, dar, mai ales, personalități reductibile ale artei, literaturii, culturii, științei românești, cu care R. Șorban a contactat, precum și numeroși politicieni pe care a avut prilejul să-i cunoască în lungă și tumultuoasă-i viață (mareșalul Ion Antonescu, amiralul Horthy, dr. Petru Groza, Gh. Gheorghiu-Dej, Bill Clinton, Ion Iliescu ș.a.). Aceste aduceri-aminte, ca și alte lucrări ce urmează a fi valorificate, sunt străbătute de neliniște, dar și de dragoste și speranță pentru prezentul și viitorul românilor, inclusiv al basarabenilor, pentru care nutrea o mare admirație.

„*Peste toate avatarurile unei biografii frământate, R. Șorban rămâne o mare conștiință, un reper de atitudine neabătută de pe drumul drept al închinării la un ideal. Un ideal de înalt umanism, cu rădăcini într-o neînfrântă credință în poporul căruia îi aparține, în destinul lui istoric și în capacitatea lui de trăire înaltă, europeană. [...] Silit să spun în câteva cuvinte cine e R. Șorban, aș putea, reducându-i la esențe viața și zbuiciumul, s-o fac: Raoul Șorban este un Om și un Român. Și, cum zice Eminescu, cu asta, punctum*” (Adrian Riza).

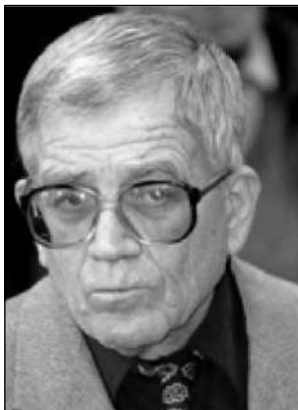
Vlad POHILĂ

O VIAȚĂ TRĂITĂ ȘI POVESTITĂ ÎN VERSURI

La 72 de ani împliniți, în urmă cu două săptămâni, poetul Anatol Ciocanu a părăsit această lume zbuciumată. Vestea a cutremurat foarte multă lume bună, oameni care l-au cunoscut mai mult sau mai puțin pe marele scriitor și modestul, la superlativ, Om, Anatol Ciocanu. M-a surprins și

m-a întristat și pe mine această veste, cu toate că, la ultima întâlnire, în 24 mai curent, participând la o lansare de carte în incinta bibliotecii noastre, Anatol Ciocanu a fost asistat de doamna Maria, soția sa, și își bea nestingherit pastilele, fapt ce ne-a îngrijorat. Dar la despărțire ne-a asi-

gurat că în curând va reveni la bibliotecă, va mai oferi interviuri (doamna Nina Parfentie insista să-i ia un interviu despre ce înseamnă pentru dânsul cuvântul „fericire”...). Pusesem la cale un șir de întâlniri cu liceenii din cartier, vroiam neapărat să-l cunoscă cât mai mulți tineri, să discute asupra sensului vieții, asupra creației dumisale, asupra viitorului...

Anatol Ciocanu
(3.VI.1940 – 19.VI.2012)

Ultimele întâlniri Anatol Ciocanu le-a avut în biblioteca noastră cu grupuri de elevi de la Liceul „Petru Rareș”, tineri care au dorit neapărat continuarea discuțiilor cu scriitorul din cartierul lor. Iar profesoara de limba și literatura română, Oxana Munteanu, îndrăgostită de poezia lui Anatol Ciocanu, a inițiat un club de discuții privind procesul de creație literară și spera la noi și interesante întâlniri. Când poetul a citit în presă despre apariția unui volum de poezie al profesoarei m-a telefonat și m-a întrebat dacă eu știu că dânsa este și poetă și m-a rugat mult s-o felicite din partea dânsului și s-o invite la lansarea de carte semnată de colegul nostru, Alexandru-Horațiu Frișcu, din 24 mai, unde avea să facă schimb de carte cu doamna Oxana. A fost ultima întâlnire... cu noi, cu Oxana Munteanu, poate și cu mulți dintre colegii dânsului de condei.

L-am cunoscut pe viu pe Anatol Ciocanu în 2001, la o altă lansare de carte a lui Alexandru-Horațiu Frișcu (ce coincidență!), de fapt, prima carte a colegului nostru. Era un august fierbinte. De atunci, poetul, domiciliat în vecinătatea bibliotecii, ne-a vizitat de mai multe ori cu diverse ocazii (lansări și prezentări de carte, debateri literare, aniversări ale bibliotecii etc.) Am cunoscut nu doar un scriitor de o inteligență și o modestie aparte, ci și un om deosebit, generos, elegant, dăruit cu o rară noblețe intelectuală și cu o frumusețe sufletească de invidiat! Citindu-i versurile

mai devreme de a-l cunoaște pe viu, mi-am dat seama că este o personalitate notorie, un scriitor cu o verticalitate neasemuită, un om pe care îl poți admira doar prin scrierile sale, de la distanță. Nu credeam că, vreodată, aș putea sta de vorbă pe viu cu acest mare poet, eu, o muritoare de rând. Dar s-a întâmplat și sunt mândră că l-am cunoscut, l-am ascultat, l-am admirat citind poezii, discutând cu tinerii cititori, îndrumându-i să scrie atunci când le dictează inima și să citească atunci când îi îndeamnă

dragostea de cuvânt, i-am contemplat vocea analizând un volum sau altul la lansarea căruia participa. Avea propria sa concepție, viziune, înțelegere, dezlegare a cuvântului scris. Ascultându-l mai des, am înțeles că în scrierile sale cuvântul și sensul lubirii și al Dragostei i-au servit ca piloni de căpătâi. „IUBIREA, a fost întotdeauna cu noi – în faptele și în visurile noastre...”, recunoaște poetul.

Din ziua în care l-am cunoscut pe Anatol Ciocanu, iar dânsul ne-a cunoscut biblioteca, a avut în permanentă grijă ca în colecția noastră să-și găsească loc și volumele sale de versuri, până atunci lipsă. Astfel, opt titluri de carte cu autograful autorului completează șirul colecției de versuri ale scriitorilor autohtoni. Cu fiecare nouă apariție domnul Anatol Ciocanu pășea pragul bibliotecii noastre cu un colet în mână. Asta însemna apariția unui nou volum de care se bucura ca un copil și ținea să ne împărtășească istoria apariției acestuia. De fiecare dată venea cu două exemplare – „unul pentru voi, iar celălalt pentru Nina Parfentie, nu pentru a-l prezenta la radio, că acolo sunt persoană interzisă..., ci pentru a-l citi, căci știu că voi chiar citiți...”, sublinia poetul. Pe de altă parte, titlurile volumelor dăruite bibliotecii – *Cântecele mântuirii*, 2001; *Poemele durerii*, 2000 (donat în 2001); *Blestemele nobleței*, 2002

(donat în mai 2003); *Pasărea speranței*, 2007; *101 poeme*, 2009 (donat în ianuarie 2011); *Ora sărutului*, 2010 (donat în ianuarie 2011); *Apropierea de țarm*, 2010; și ultima: *Povara Crucii*, apărută la Iași în 2012 (donat în 24 mai 2012) – vorbesc de la sine despre trăirile poetului, despre zbuciumul, durerea, tristețea din suflet, pe de o parte, și, pe de altă parte, despre dragostea, iubirea, speranța, credința, apropierea de divinitate... Și tot aceste titluri de cărți intrate în colecția bibliotecii ne vorbesc despre dorința poetului de a împărtăși bucuria apariției acestor volume cu noi, bibliotecarii de la „Alba Iulia”, vecinii dănsului. Și prin aceste versuri, incluse în volumele sale, poetul a dialogat cu noi, cu cititorul său, căruia i se adresează în autografele lăsate pe carte: „*Cititorilor Bibliotecii «Alba Iulia» (pentru cei care sunt la «ora sărutului»)! Vivat, crescat, floreat! Cu drag..., cu tot respectul, autorul, Anatol Ciocanu...*”

Volumul *Povara Crucii* (Iași, 2012) a fost cel mai special și ultimul, spre marele nostru regret, și cel mai de preț cadou lăsat de marele nostru prieten, Anatol Ciocanu, Filialei „Alba Iulia” și cititorilor îndrăgostiți de poezie. Când ne-a transmis cartea era foarte mândru de aspectul poligrafic al volumului: „Uitați-vă, ce cărți fac ăștia de la Iași, cu poză... Ce copertă, ce format!...” M-am bucurat și eu alături de poet, pentru darul primit și m-am lăudat imediat domnului Vlad Pohilă: „Uitați-vă ce cadou am primit!”

Au rămas neîmplinite întâlnirile din toamna ce vine cu liceenii, ședințele cena-

clului literar abia înfiripat, discuțiile asupra poeziei autentice etc., etc. Regretăm mult această pierdere... Din păcate, nu sunt prea mulți acei scriitori care, cu drag stau la sfat cu cititorul său, cu bibliotecarul care-i „mărită” creația, cu profesorul de limba română..., făcându-i pe aceștia din urmă și prieteni. Anatol Ciocanu a fost un model pentru colegii săi de condei în acest tumult rătăcitor al timpului. Mulțumim din suflet, Domnule Scriitor, Anatol Ciocanu, pentru prietenia și atașamentul pe care ni l-ați arătat, pentru lecțiile de modestie, de inteligență, de frumos și de spiritualitate de care am avut parte. Dumnezeu să vă odihnească în pace cu dreptii!

Din moment ce nu ne-am mai văzut de acum o lună, considerăm versul de mai jos din ultimul volum, *Povara Crucii*, drept un cuvânt de adio adresat celor dragi care v-au înconjurat în cazul în care... veți dori să ne spuneți: „Rămâneți cu bine!...”

„*Mai rămâi în ceasu-acesta nul,
Ceas golit de orice amintire,
Fără de săgeți, fără de pendul
Dar cu timpul – pentru mântuire!*”

Cu adevărat, ceasul care a venit, trist, apăsător și... ultim, în ziua de 19 iunie, v-a golit de amintiri. O viață trăită și povestită în versuri... Dumnezeu să vă călăuzească pe această cale a mântuirii.

Adio, dragă maestre.

Elena CALDARE,
director, Filiala „Alba Iulia”
5 iulie 2012

OVIDIU BASARABEAN, ANATOL CIOCANU...

Poetul îndrăgostit de Afrodita, „cu epoleți de rob” (3 iunie 1940, Mălăiești, Bălți – 19 iunie 2012. Poet, prozator, publicist, traducător. Volume, selectiv: *Sărutul soarelui*, 1965; *Firul Ariadnei*, 1970; *Sonetele câmpiei*, 1975; *Veșnic renaște*, 1981;

Vârsta teiului, 1984; *Cântece de-acasă*, 1971; *Alte cântece de-acasă*, 1978; *Flori de tei deasupra noastră*, 1995; *Rugă de ostatic*, 1998; *Poemele durerii*, 2000; *Blestemele nobleței*, 2003), sigur că trăim fiind morți „în omenire”, își poartă vina în suflet pen-

tru faptul că poate scrie (brăzda?, zgâria?, scăpăra?) o poezie fulgerător de iute – la „sclipirea unui chibrit”. Anatol Ciocanu, de la rubricile literare și de cultură ale ziarului *Tinerimea Moldovei* și ale revistei lunare de cultură *Moldova* – cele mai bune forjerii de literați și oameni de cultură de până la era săptămânalului *Literatura și arta* și a revistei *Nistru* ale Uniunii Scriitorilor – a tot descoperit talente, poeți, prozatori, dramaturgi, umoriști, epigamiști, critici literari. Sunt cu totul solitari scriitorii care accidental nu au primit botezul literar în acele pagini.

Poetul ar dori să se ascundă undeva, „la marginea lumii acesteia, / (La marginea lumii mele de la marginea lumii!)” pentru că într-o lume democratică și aristocratică oamenii „nu mai încap unul de altul”, pentru că „peste ruinele acestor zile / în care la noroc nu mai sper, / îmi trec doar iubirile mele – copile, / cum își trecea prin tranșeele frontului / caietele cu versuri Apollinaire”, „Chiar și de suferință-am fost învinuit / C-am mers cu ea-mpreună pân-la moarte” și, ne spune optimist poetul, la capătul drumului „știam că pentru mine-o stea mai arde!”... Nimic nu ne dă siguranța să credem că acea stea este sau ba Afrodita, că ea, mitologica, ar alege doar zei pentru stăpânirea ei guvernată de perfecțiunile-i de „marmură sculptată”. Nimic. Doar o circumstanță foarte tristă, ușor codificată și durut de sinceră e

consemnată într-un final: înainte de a doua venire a Afroditei mulți aspiranți, armate de aspiranți la grațiile ei, au tras cu tunul „în bourul cel mândru merit ca să te poarte”. E un amestec de eleganță spirituală, sinceritate fină, elegantă și superbă galanterie bărbătească. Iată mărturia celor susținute decupată dintr-un dialog bărbătesc, poetic și sclipitor cu Stănescu:

„Pământul va vui sub picioarele noastre
cumplit va vui,
va vui sub copitele noastre de centauri
izgoniți din cărțile de mitologie:
oameni-cai, cai-oameni – îl vom popula,
îl vom potopi
în alt veleaț, în alt mileniu de veșnicie...
Dar numai dragostea noastră-a rămâne
bolnavă,

Suferind, suferind dureros,
strivită până la sânge
între copită
și nemiloasa potcoavă...” (*Centaurii*)

Anatol Ciocanu „are mereu poezia în vârful degetelor” (Arcadie Suceveanu), se menține într-un registru adolescentin, rim-boudian, cu precădere solar, este un „poet al pragului, ca simbol al permanenței” (Mihai Cimpoi), „al frăgezimilor și candorilor”, este un Ovidiu contemporan exilat pe insula lui Robinson, cea a Răbdării, suferind de pe urma faptului că barba „intră-n pă-

Anatol Ciocanu cu cititorii Bibliotecii „Alba Iulia”

mânt, a prins rădăcină” și îl trage pe suferindul de iubire ce doar visează o batistă pierdută pe un mal depărtat de paradis „spre-o străinie și mai străină”. Nu ne este explicat dacă vine sau ba Francesca da Rimini la chemarea marelui exilat. Nici nu e cazul: avem certitudinea Marelui Adevăr susținut și de Anatol Ciocanu: „E-o pasăre în zbor Speranța – / vai, cum m-a lăsat, cum s-a dus delirând! / n-am mai reușit a o reține... / și a plecat, risipită, pe vânt, / fără să-și mai aducă aminte de mine...” Chiar dacă a zburat acea pasăre conștientizăm existența altui Mare Adevăr Adevărat, acel că Speranța nu moare! Acel că „Doar iubirea – / doar ea ne-a mai rămas / pentru toți pe pământ – neîmpărțită – / singura comoară pe-acest vas / al vieții – doar de Cel de Sus păzită” (*Doar ea ne-a mai rămas*). Cu specificarea unui alt mare cunoscător *anonim* concretizăm că doar iubirea și Speranța au mai rămas pe pământ neîmpărțite și păzite doar de Dumnezeu Sfântul și mai cităm un poem al aceluiași Ovidiu basarabean, dedicat Renatei, poem ce vine să recunoască, să mărturisească, mai bine zis, dragostea „sfișind târzie”. Despre aceeași eternă iubire:

„... Rătăcit și eu sunt și-s de sorți mânat
Când ne vom atinge-n zbor, nevinovat,

Unde ne e locul, de e loc merit,
Pentru-a-ți da de știre: – Drumul s-a sfârșit!?
Port pe mine picul ploilor ce-au plâns
Peste oglinda-mi verde, astăzi – galben îs –
De-ai privi-n oglindă, de-aur te-ai vedea,
Prelungită rază, rătăcită stea...
Lasă-mă în vraja clipelor de vis,
Toamna, uite-o vine, cerul s-a prelins –
Peste rami ca ceara, peste rami lehuzi
Lacrimă e luna printre pomii uzi...”

(*Luna de lacrimă*)

Ovidiu al Basarabiei, Anatol Ciocanu, poetul „cu epoleți de rob” al dragostei „sfișind târzie” la „vârsta teiului”, și-a luat cu sine în exilul divin, în ceruri, amestecul de eleganță spirituală, sinceritate fină, eleganță și superbă galanterie bărbătească – de aceste rarissime calități e nevoie și *acolo*, în compania excepțională a Constelației Lirei, unde nu pot lipsi Emil Loteanu, Liviu Damian, Ion Vatamanu, Victor Teleucă, Grigore Vieru, Anatol Codru, Leonida Lari... Dacă e să ne referim doar la câteva dintre cele mai elegante nume ce ne-au lăsat o poezie care sporește miracolul și calitatea versului românesc în contextul celui european, universal. A plecat cu zile, cu același nevinovat *păcat*: de a-și aduce pe lume poezia fulgător de iute – la „sclipirea unui chibrit”.

Elena TAMAZLĂCARU

EL, PELERINUL DIN CERURI... SAU CEL CE-ȘI DOARME SOMNUL DE NEMOARTE AL VIEȚII

„Flămând și-nsetat de misterele lumii
aidoma ghemului roșu solar

.....

când voi crede că l-am ajuns
n-am să mai fiu,
va fi târziu și n-am să mai fiu:
regretul tău mă va lumina
cu toate stelele nopții!”

(*Anatol Ciocanu*)

Cireșar... Această miraculoasă lună a „crugului” anual, care ne aprinde privirea cu strălucirea de giuvaier a cireșelor, care ne îmbibă sufletul cu aroma îmbătătoare a crinilor – stele, care ne excită simțurile cu mirosul fermecător al căpșunelor, care ne mângâie întreaga ființă cu azurul cerului, în imensitatea căruia se desfată planând cocorii, iar ciocârliile, acești bulgări de lu-

mină, înalță imnuri Soarelui în amiezi... tocmai în această lună a încetat să mai bată inima celui care a fost Anatol Ciocanu.

Anatol Ciocanu – poetul născut sub Zodia Cireșarului, „rudă de pursânge cu crinul”, poate, cu trandafirul, frate cu izvorul răcoros, cu codrii-n frământ – acest neobosit poet, care admira „sarabandele stelilor, care se aprindeau în adâncuri (!) în culori fosforescente”; acest enigmatic poet, care-n firele ierbii întrevedea o frumoasă cu prunci... „– Fecioara ce-și poartă pruncii prin biblice țărături”... – acest poet a încetat să existe sub formă terestră... s-a desprins de pământ cu imaginea păsării-n suflet...

Anatol Ciocanu – galantul și rafinatul poet, privirile căruia explodau în flori și el, visător, privea la explozia nașterii florii, poetul, sensibil ca un copil, care-și auzea permanent clopotul sonor al clipelor de-acasă, frumosul poet, care a înălțat adevărate imnuri lubirii – acestui mister divin, care înnobilează lumea – acest poet nu mai este în preajma noastră...

Anatol Ciocanu, poetul, care ca un Făt-Frumos trecea cu sufletul arzând prin pâlcul purpuriu de maci, poetul, care sesiza până și căprioara printre ierbi, care „va scrie rondelul unei stele ce-a căzut”, poetul, păsările de lună ale căruia vor bate-n poarta grea de amintiri... acest poet și-a umplut sufletul de lumină și a plecat de lângă noi...

Anatol Ciocanu, poetul, care și-a legat inima cu verdele de acasă, poetul, care-a scris pe foi de dor, iar visurile și le-a imprimat pe nuferii albi – acest liric împătimit, veșnic însetat de lumină, acest poet a plecat dintre noi atât de subit, încât această veste ne-a cutremurat pe toți acei care l-am cunoscut, l-am apreciat și l-am iubit...

L-am văzut ultima dată la 24 mai, ziua Înălțării Domnului nostru Iisus Christos, la

lansarea de carte a lui Alexandru-Horațiu Frișcu. Era, ca de obicei, bine dispus, elegant, cu sclipiri în ochii iubitori de viață... Mi-a dăruit ultima sa carte *Eu, pelegrinul*, măgulindu-mă cu mesajul autografului: „*Pentru Eugenia Manea-Cernei – cititoarei fidele pentru care-i sunt recunoscător... Dacă poți citește și acest Pelegrin... scris cu mai mulți ani în urmă, departe de casă și de voi toți... Cu drag și respect – Anatol Ciocanu.*” Am conversat despre una-alta, m-a întrebat ce mai fac cântecele (în lucrarea *Lângă rugurile toamnei*, 2005, am 17 melodii pe poezii de-ale sale), ce planuri mai am referitor la creație...

Mi-a destăinuit că mai are un vis – să-și editeze un volum de sonete. M-am bucurat să-l văd atât de entuziasmat, dar l-am surprins înghițind pastile... Mi-a surâs stingher și mi-a spus că, uneori, „motorul se dereglează”... Apoi, cu o sfioșenie adumbrită a recitat: „Ce enigmatic bate ceasu-n piept / E ora când începe veșnicia”... Și m-am gândit atunci: sărmana inimă a poetului, va mai reuși să pună muguri inimii ce doare?... El, probabil, simțea că se subție scânteia inimii din el...

L-am telefonat peste câteva zile, era vesel, vocea-i scăpăra prin glume. L-am spus că-i citesc cartea și că poemele lui de veghe mă fascinează, dar mă și cutremură, aflând câte a avut să îndure inima lui în acea împărăție străină, unde a fost exilat... L-am comparat cu Ovidius, zicându-i Ovidiul nostru român. L-am adus aminte despre renumita sărbătoare „Cireșar”, care se desfășura anual la stația biologică a Academiei de Științe. L-am destăinuit că-i admiram eleganța cu care se prezenta de fiecare dată. Și-a amintit și el de acei ani tineri și frumoși prin însăși tinerețea lor fermecătoare... Ne-am amintit de Ion Vatamanu, care era și el nelipsit la Cireșar...

L-am urat sănătate și realizări frumoase... Nu mi-am închipuit că-i ultima dată

când îi aud vocea dulce, caldă și plină de optimism...

A plecat poetul... A plecat cel care-ars mai mult și „mai bogat cu dorul – zeu, cu sufletu-mpărat!”

Dar ne-a lăsat un testament: „Să semănăm pământul cu flori! Să semănăm pământul cu veșnicii la zori!”

A fost un vizitor poetul... Și-n visele sale a pescuit mărgăritare, înșirându-le apoi cu micală-n *Poemele iubirii*, care scân-teiază prin rafinamentul și profunzimea lor de dor imens și patima solară...

Așa, prin iubire, a ridicat trepte de mărgăritar și, plin de iubire-n suflet la plecare, se-ntreba shakespearian: „Eu dacă mor, iubirea cui o las?” Era convins, că acest altar etern – iubirea, trebuie să ne unească în divin! Și el, de-acolo, de departe, din nesfârșit exod – spre noi – va dura aceleași poduri: podul de dor, podul de iubire, podul de lumină – adevăratul ghem al Ariadnei, care ne va ajuta să găsim ieșirea corectă din labirintul Vieții... De aici, de la plecarea sa, „începe marea carte / și-al veșniciei sale singur drum! / Și-acolo, sus, poate se va simți îndrumător de zei / stăpân pe zări și glij universale...” Iar aici... „Nici sevele ce poartă veșnicia... / pădurea despre tine nu mai spune / decât c-ai fost... / E-un timp trecut ce doare, / un timp trecut ce nu te mai apune / sub pulberea de astre – trecătoare...”

Spunea poetul: „Tăcerea mea – va deveni Cuvânt – cu el să înfloresc nemărginirea!” Sau: „Cuvintele toate-ale Țării – ele-mi sunt sfinte poveri / Prinde-ți cuvintele – acestea la brâu și la piept / Să-ți strălucească fiecare precum o bijuterie / Străjeri la veghea casei tale-n veșnicii.”

Anatol Ciocanu a plecat c-un suflet atât de tânăr... Iată ce ne mai mărturisea: „N-am să mă știu îmbătrânit – / Îmi voi purta sub stele verbul / ...N-am să mă știu îmbătrânit – / Cât mi-a fi lacrima puterea /

Care aduce învierea; / Sunt ram și lacrima-e mit – / Renăscătoare-n infinit.”

Și a avut grijă de sufletul său, îndrumându-l: „Te-mbracă-n zorii de flacăra, suflete-al meu, / te-mbracă-n toga luminii biruitoare, urcând...”

Dar floarea durerii sale, sufletul său mare și frumos, a fost și va rămâne: „Ist drag meleag rămas / De sfânt iconostas / Al existenței mele!”

Poetul Anatol Ciocanu a fost și un filosof, el știa bine: „...E totul o unică albă, o curgere-n mare tăcere, / Ce nu mai poate avea undeva un sfârșit: / Nici morții nu i te mai poți niciodată cere – / Căci moartea pentru tine aici a murit!”

De aceea, poate, adresându-i-se Bunului Dumnezeu, scria: „Dă Calea Laptelui mai aproape, Doamne de Sus – / Ultimul strop al veșniciei – / Să-l sorbim din ea la plecare, / Înainte de-a porni către Marele-Apus / Acest strop al veșniciei să ne înfi-oare!”

Bunul poet știa, că „La plecarea lui cea mare / Va lăcrima o stea pe cer / Lumina ei scăpărătoare / Își va da ultima suflare / Și va rămâne un mister / Pentru-alte stele viitoare...” Da, „e-n gol defilarea regretelor / Memoria țipă durut...” și noi, cei rămași, să-i perpetuăm memoria prin conturul de flăcări al Orionului, ne vom ruga Tatălui Ceresc să coboare un înger peste insula sufletului său de pe valul uitărilor.

Și fie așa: „Constelația Orionului să te adulmece, / Steaua numită Aldebaran să te farmece...” Iar tu, dragă poete, acolo sus „Fără moarte, fără stingeri, / Fără chinuri, fără-amurg – / S-auzi doar cum, sfinte, curg / Dulce șoaptele de îngeri / Cu veciile-n atingeri / Lângă-a nemuririi rug”.

Iar dorul nostru, toate regretele noastre, te vor lumina cu toate stelele nopții!

Dormi în pace...

Eugenia MANEA-CERNEI

O SITUAȚIE TRISTĂ ȘI LEAC PENTRU EA

În ziua de azi se citește extraordinar de puțin. În special sunt neglijate cărțile de cultură generală, care dintotdeauna au fost ca un instrument important în opera de zidire sufletească. Componentă indispensabilă a culturii generale, de rând cu alți factori, precum ar fi patriotismul, educația estetică, cultivarea gustului literar etc., este și *credința omului*, ceea ce înseamnă că și literatura religioasă ce vine să ne apropie tot mai mult de învățătura creștin-ortodoxă, de asemenea este trecută azi cu vederea. Astfel, noi înșine, din mare aroganță, ne lipsim de foloasele cititului, respingem posibilitatea de a ne ridica intelectul, de a ne dezvolta continuu gândirea, de a deveni sensibili la ceea ce e bun și frumos în viață. E ca și cum benevol am semna sentința degradării noastre morale și am admite să ne rostogolim în jos de pe treptele civilizației, pe care omenirea a urcat datorită tot cunoștințelor din cărți. Parcă am fi niște drumeți, care conștient cotesc de pe un drum bine iluminat, ce-ți ușurează mersul, pe unul plin de bezna, hopuros și foarte anevoios de parcurs. La urma urmei, *dăm dovadă de o totală indiferență față de sănătatea sufletului*, de parcă el nu ar valora ceea ce într-adevăr valorează pentru om. Scăpăm din vedere că și sufletul are nevoie de hrană respectivă, precum consumăm produse alimentare zi de zi pentru a ne întări trupește, și nu e bine să-l lăsăm în paragină, ducând foame și sete de învățăminte prețioase, de cuvinte și fraze alese, de o limbă mustoasă și elevată.

De unde vine oare înstrăinarea aceasta de cuvântul scris care poate influența enorm faptele omului? Fără îndoială că vrăjmașul bunului creștin ne împinge pe

neobservate la așa ceva. El caută în fel și chip să-l sustragă pe om de la lucrurile ce i-ar fi folositoare, „sfătuindu-l” insistent ba să-și caute, în primul rând, de interesele materiale, ba să se distreze din cale afară. Însă toate acestea, știm noi, cât timp și cât efort necesită! De asemenea știm, că ele te atrag mereu într-o goană fără capăt și fără de sfârșit. Astfel acel ce se pomenește într-o atare cursă își consumă energia de viață într-un mod cu totul risipitor. Pentru citit, unui asemenea individ, nu-i mai rămân nici puteri, nici timp, nici interes nu-i apare și nici voință nu-i răsare. Nu-i de mirare deci, că îl vezi pe dânsul trecând nepăsător pe lângă cărțile de credință, pe lângă culegerile de cugetări creștine și cele de predici prețioase și de morală înaltă. *Pe când asemenea cărți ar fi oricând și pentru orișicine bine-venite, fiindcă anume ele ne ajută să sporim în cele duhovnicești.*

Cum am face, ca să ne apropiem mai îndrăzneț de cărțile luminii? Cum ar fi, ca să le îndrăgim cu adevărat și să le citim cu trage-re de inimă? De la început, *să nu ne sfîim să luăm cartea în mâini*. Să încercăm să-i simțim greutatea, indiferent de volumul celor are. Apoi să acordăm atenție, fie și din curiozitate măcar, la înfățișarea cărții, la cum este prezentată poligrafic, de unde se trage și cui îi este adresată. În continuare, luând cunoștință și de cuprinsul ei, putem considera că prima cunoștință cu încă „*un izvor al înțelepciunii*” a avut loc. Însă nu ne oprim aici, ci mergem mai departe cu alte câteva mișcări, de asemenea simple, dar destul de importante și ele: 1) *răsfoim cartea*, reținându-ne privirea asupra acelor pagini, care ar părea să ne intereseze; 2) *parcurgem cu ochii alineatele și locurile evidențiate*; 3) căutăm să aflăm *dacă corespunde tematica*

abordată de către autor realității actuale. Între timp, datorită particularităților psihologice ale omului, apare *interesul involuntar* față de anumite pasaje din carte. Adesea acest interes involuntar îți trezește dorința de a pătrunde mai profund în conținutul cărții și atunci, obligându-ne voința, cu *interes* deja *voluntar* începem a citi cu atenție. După cum orice început are o desfășurare firească, tot așa și în cazul nostru – cititul fugitiv ar putea să se transforme într-o lectură pasionată, adică în una din cele mai plăcute ocupații ale omului. Și nu numai, pentru că pe cât ea este de plăcută, tot atât și de folositoare devine. Ne alegem deci cu un dublu câștig și ar fi, pur și simplu, păcat să ratăm această șansă.

Într-adevăr din orice situație tristă putem găsi ieșire, doar să dorim lucrul acesta.

Să dorim să facem spre binele nostru primul pas, luând cartea în mâini, apoi cu mult tact, cum îi stă bine unui om cult, să facem toate celelalte mișcări propuse de noi mai sus, până am simți necesitatea de a o citi în întregime. Efectele pozitive nu s-ar lăsa mult așteptate. În lumea de azi, atât de pestriță și dezorientată sub aspect religios, ele cu siguranță ne-ar ajuta să ne întărim în credință.

Ce minunat ar fi, să ne vedem cât mai mulți ajunși la înălțimea unui adevărat cult pentru cuvântul scris cu suflul credinței! Să ne ajute bunul Dumnezeu să devenim adevărați purtători de spiritualitate creștină!

*Conf. univ. dr. Ana SOFRONI,
Brescia, Italia*

CÂNTEC DE LEAGĂN PENTRU ROMÂNII BASARABENI

Constantin BOBEICĂ

Nani, nani, nani,
Suflet românesc,
Cu-amăgeli te-adoarme
Viersul moschicesc.

Iar mai nou adesea
Ți-ai trimis armata
Să ne cerci cerbicea,
Sfânta Libertate.

Ochii vor deschide,
Cei ce dorm acum,
Neam de daci, trezirea
Ne e cale, drum!

Că în vremi defuncte
El te-a „fericit”,
În Siberii crunte
Te-a tot izgonit.

Nu prea cruți nici ștreangul,
Ni-l strângi necurmat –
Importuri și gaze
Puse la mezat.

Spre ziua de mâine,
Un alt viitor,
Țara cea Română,
De jale, de dor.

Și în muscălie
Feciorii ca brazii
Căzură-n câmpie
Pe-ntinsele Asii.

În pofida urii
Ne cânti nani-nani,
Noi,ăștia,„gheaurii”,
S-adormim sârmanii.

Viers cu nani-nani
Nu ne-a ispiti,
Vom cerne dușmanii,
Ca pe-o noapte-zi.

Căci cu samurarii
Au avut lupta,
Nu-ncăpeau de alții,
Vecinii sadea.

Dar suna-va iată
Ceasul deșteptării,
Clopote să bată
În zăriștea țării.

18 Pomar (August) 2011

OMUL-SIMBOL

Ionel CĂPIȚĂ

*Avem nevoie de modele ce reprezintă
Neamul destoinic și cu demnitate.*

De ce ai uita, ajuns cineva?

Cine nu-l cunoaște? E destul doar să-i pronunți numele... E om văzut și apreciat de toată lumea, și – nu de flori de cuc! Poezia, proza, publicistica lui – să le pui la rana sufletului. Îți dau leac de ce te doare. Mai ales de ești rănit de dragoste de Țară și de Neam, de dor de Mamă, Tată, Soră, Frate, de ești rănit de nedreptate. E omul Luminii, Adevărului și Libertății, al Credinței în împlinirea Idealului nostru Sfânt.

Spunând doar astea, bănuiesc că de acum nici nu-i nevoie să-i pronunț numele că v-ați și dat seama despre cine e vorba. Nu, n-ați greșit. El este. Da, e omul care pentru tot neamul a devenit simbol. Din păcate, se pare, că anume asta îi supără cel mai mult pe unii: de ce El și nu ei simbolizează lupta pentru Renaștere Națională, pentru Adevăr și Dreptate, pentru Libertate, Unitate și Dragoste de Neam.

E bine totuși că lumea e deprinsă cu reacția celor care se simt rău, când altuia îi este bine, cu reacția celor, care se îmbolnăvesc și mai tare, când văd că ei sunt bolnavi, iar cineva e sănătos... Vai, cine nu știe că și broasca s-a dorit a fi elefant? Ei, și? Fiecare e doar așa cum l-a creat Dumnezeu. E greu oare de înțeles acest adevăr elementar? Sau poate vorba ceea:

– Măi țigane, ce faci?

– Dau foc la arătură!

– Păi, nu vezi că arătura nu arde?!

– Ei și ce? Eu – rău să fac!

Altminsteri cum? Altminsteri poate că nici n-am fi noi: această lume cu bune și rele.

Doare totuși că vânturile mari dau la pământ arborii mari, care stau în calea tuturor primejdiilor. Bineînțeles că reușesc ele, vânturile, să-și facă mendrele, mai ales atunci când acești arbori ajung sleiți de puteri, sub povara anilor... Până atunci, ca să vezi, tot vântul puternic este acel care-l întărește și-l oțelește pe acel arbore ce stă neclintit în calea tuturor răutăților. Din motive lesne de înțeles, arborii mici nu „pricep” că arborii mari sunt acei care îi apără de rele. Rămăși fără apărare, n-au decât să stea ei în calea vântului... ce-i va mătura cu ușurință. Nu degeaba se spune: „Dă Doamne minte și pe piatră!” Dar de unde?! Dacă n-are cui, nici Dumnezeu nu dă. Miră însă altceva: când Dumnezeu îți dă har cu vârf și apăsător și mulțumită acestui har tu ajungi să fi venerat și urmat de-o lume, tot tu ești acela care, cu bună știință, te lași să-ți cânte osanale sub fereastra casei tale, ba și mai și – deschizi larg toate geamurile și ascuți, mulțumit de sine, vocile peștrițe din corul pierzaniei tale. Nu știu, zău, nu știu cine te-o fi blestemat? Cine ne-o fi blestemat? Cine măsura sfântă ți-a luat? Cine? Altul ești tu pentru Neam și altul te vrea Neamul, omule, ce-ntruchipezi Tămăduirea.

Esența firii

Trec prin ușa tainei
dincolo... de umbra hainei.
Ce e spuma faimei?

Elixirul vieții

Și spre Mare
curg izvoare.
Curg...,
dar câte ajung?

Graba vieții

De ce alergi?
De ce nu ți-ajunge?
Te ajunge...

Drumul cunoașterii

Cel mai greu drum
Al meu,
E drumul spre mine.
De-o viață merg,
Și nu-l cunosc,
Și nu mă cunosc.
Dar merg.
Spre mine merg,
Să pot ajunge... la tine.

Eu și lumea

Sărac, bolnav, bătrân...
Plâng
Pe caldarâm.
Lumea trece
Rece.
Trece...
Eu... rămân.

Curajul frumuseții

În jur –
tună și fulgeră...
O floare zâmbește.

Rana...

Timpul lecuiește...
Doar când a trecut.
Rana trădării are...
doar început.

Drum și scrum

Cauți, te zbați,
Vrei să răzbați...
Unde-ai ajuns,
Când toate s-au dus?

(Versuri din cartea
în curs de apariție
Dangăt de dor)

EXTRAS DIN POLITICA DE EDITARE A REVISTEI DE BIBLIOTECONOMIE ȘI ȘTIINȚE ALE INFORMĂRII „BIBLIOPOLIS”

Dreptul de autor

Orice material din revista *BiblioPolis* constituie subiect al dreptului de autor al BM „B.P. Hasdeu”, însă poate fi republicat sau multiplicat (xeroxat) și distribuit în scopuri necomerciale pentru progresul informațional, educațional și științific. Toate aceste tipuri de republicări și multiplicări (xeroxări) se vor face cu acordul în scris al redacției *BiblioPolis*, respectiv al BM, și trebuie să conțină o trimitere obligatorie la *BiblioPolis*.

Responsabilitatea editorială

Autor al revistei *BiblioPolis* poate deveni orice persoană care scrie pe un subiect ce prezintă interes pentru conținutul publicației, respectă codul deontologic, inclusiv rigorile redacționale privind volumul, tema, demersul, forma materialelor prezentate spre publicare etc.

Materialele sunt prezentate la redacție pe hârtie și în versiune electronică, fie de către autor personal, fie prin poștă și/sau e-mailul redacției.

Autorul poartă răspundere pentru veridicitatea informației ce se conține în materialul scris, inclusiv de corectitudinea numelor, cifrelor, citatelor și a altor date. Opinia autorului poate să nu coincidă cu cea a redacției.

Autorul are datoria să prezinte lucrarea în conformitate cu cerințele de tehnoredactare ale redacției revistei. Materialele care nu respectă aceste norme vor fi returnate autorilor pentru a fi revizuite.

Materialele încredințate revistei intră în patrimoniul (arhiva) redacției. În temeiul legislației în vigoare, manuscrisele nepublicate nu sunt recenzate, nici returnate autorilor.

În baza *Legii presei* și a altor acte juridice în vigoare, redacția își asumă dreptul de a interveni, în caz de necesitate, în articolele date spre publicare, coordonând cu autorii posibilele modificări. Redacția își asumă dreptul de a respinge materialele prezentate ei, care însă au fost anterior publicate în alte ziare și/sau reviste din R. Moldova.

Redacția respectă confidențialitatea corespondenței cu autorii, respectiv, a informației expuse în materiale; de asemenea, dreptul autorilor de a-și semna lucrările cu nume propriu sau cu pseudonim.

Este interzisă exercitarea oricăror presiuni și acțiuni de intimidare împotriva membrilor Colegiului de redacție, din partea oricui s-ar manifesta, de natură să-i împiedice în exercitarea profesiei și să știrbească prestigiul lor social și profesional. În îndeplinirea sarcinilor ce le revin membrii redacției revistei se bucură de protecția legii.